

Møteinnkalling

Utvalg: Arbeidsutvalg for Midtre Nordland nasjonalparkstyre
Møtested: Storjord
Dato: 19.05.2014
Tidspunkt: 10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 400 35 630. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Drøftingssaker/orienteringssaker:

- Ny forvalter på plass fra 1. mai, Gunnar Rofstad
- Forslag fra sekretariatet til arbeidsfordeling fremover
- Forvaltningsplan Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark. Orientering ved Kjell E Madsen, Fylkesmannen i Nordland
- Saltfjellet-Svartisen 25 år. Jubileum 13. og 14. september.
- Miljøvedtaksregisteret
- Opplæring av nye styremedlemmer/ forvaltere
- Styresak 27. juni – innfallsporter/brunskilting. Tilstand og behov.
- Årsmelding 2013
- Studietur 2014
- Samlinger 2014
- Evaluering av delegasjon til forvalterne. Sak til styremøte 27. juni?
- Befaring/ styremøte Rago NP 26. og 27. juni. Overnatting/styremøte Kobbelv vertshus
- Restmidler SNO 2013
- Informasjon om skiltplan for Sulitjelma og Junkerdal NP

Foreløpige vedtakssaker til styremøte 27. juni 2014:

1. Forvaltningsplan Saltfjellet/ Svartisen nasjonalpark
2. Innfallsporter og brunskilting – alle verneområder Midtre Nordland nasjonalparkstyre. Tilstand og behov
3. Evaluering av delegasjon til forvalterne etter 1. år.
4. Innsamling av planter – Søknad om dispensasjon Salten Flora
5. Mineralleting Junkerdal nasjonalpark- Søknad om dispensasjon

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
AU 9/2014	Godkjenning av innkalling/ protokoll		
AU 10/2014	Referatsaker		
RS 5/2014	Første utvalgsrunde av piloter for implementering av besøksforvaltning i Norges nasjonalparker		2014/763
RS 6/2014	Valg av piloter for implementering av besøksforvaltning		2014/1299
RS 7/2014	Ønsker å komme på besøk - Prosjekt naturbasert turisme i verneområder		2014/763
RS 8/2014	Midler til forvaltning av nasjonalparker og tilhørende verneområder - Midtre Nordland nasjonalparkstyre		2013/8373
RS 9/2014	Stenging av Bukkhågstua i kalvings- og pregingstiden for rein 2014		2013/2946
RS 10/2014	Nasjonalparkstyrets vedtak vedrørende dispensasjon fra verneforskriften til frakt av materiell og personell i forbindelse med reparasjon av tak på Bjellåvasstua ved Nordre Bjellåvann i Saltfjellet- Svartisen nasjonalpark og Saltfjellet landskapsvernområde		2012/1336
RS 11/2014	Riksrevisjonens administrative rapport nr. 1 2014 - Undersøking av forvaltningen av nasjonalparker		2013/4491
RS 12/2014	Utkast forvaltningsplan Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark til diskusjon i Au mai 2014		2011/9453
AU 11/2014	Eventuelt		

Midtre Nordland nasjonalparkstyre
Moloveien 10
8002 BODØ

Trondheim, 07.03.2014

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2014/967

Saksbehandler:
Asgeir Meland

Første utvalgsrunde av piloter for implementering av besøksforvaltning i Norges nasjonalparker

Miljødirektoratet viser til utlysning «Piloter for implementering av besøksforvaltning i Norges nasjonalparker» fra 23.01.2014, samt presentasjon av kandidatur fra Midtre Nordland nasjonalparkstyre 24.02.2014.

Ved fristen 24. februar 2014 meldte 17 meget gode kandidater sin interesse som piloter. I vår gjennomgang av kandidatenes innspill ser vi at alle har høy kvalitet og kunne tjent som piloter innen utvikling av besøksforvaltning. I en krevende utvalgsprosess har Miljødirektoratet nå pekt ut 6 nasjonalparkstyrene vi ønsker å møte i det videre arbeidet mot endelig valg av 3-4 piloter.

Disse er nasjonalparkstyrene for: Hallingskarvet, Jotunheimen, Varangerhalvøya, Lomsdal/ Visten, Rondane og Jostedalsbreen.

Vi takker dermed for interessen fra Midtre Nordland nasjonalparkstyre.

Miljødirektoratet har en langsiktig målsetting om at alle nasjonalparkene skal innføre behovstilpasset besøksforvaltning, og håper dere arbeider videre med en helhetlig og strategisk besøksforvaltning som verktøy for god forvaltning av nasjonalparkene. Ta gjerne kontakt med Miljødirektoratet ved Nasjonalparkseksjonen dersom dere har spørsmål knyttet til videre arbeid på området.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Olav Nord-Varhaug
fung. avd. direktør for Naturavdelingen

Asgeir Meland
seniorrådgiver

Fra: Kari Killi Olsen[kari.killi.olsen@miljodir.no]
Dato: 11.03.2014 09:51:34
Til: FMNO Postmottak Fylkesmannen i Nordland
Tittel: Første utvalgsrunde av piloter for implementering av besøksforvaltning i Norges nasjonalparker

Vår ref.: 2014/967-24

Vedlagt følger brev fra Miljødirektoratet. Brevet sendes elektronisk uten underskrift, og skal betraktes som et originalt dokument.

Papirdokument vil ikke bli ettersendt.

Vi ber om at offisielle svar og henvendelser til Miljødirektoratet gjøres til post@miljodir.no

Med hilsen

Kari Killi Olsen

konsulent, Naturavdelingen

Miljødirektoratet

Telefon: 03400 / 73 58 05 00

Mobil: 930 12 160

E-post: kari.killi.olsen@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no - www.miljostatus.no

Miljødirektoratet er fra 1. juli 2013 en sammenslåing av Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif).

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre
c/o Fylkesmannen i Nordland, Moloveien 10
8002 BODØ

Trondheim, 27.03.2014

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2014/967

Saksbehandler:
Asgeir Meland

Valg av piloter for implementering av besøksforvaltning

Vi takker for søknad som pilot for besøksforvaltning fra Lomsdal- Visten nasjonalparkstyre (24.02.2014), og et godt møte i Brønnøysund 14.03.2014.

I forkant av nevnte møte gjorde Miljødirektoratet et utvalg av 6 kandidater for videre vurdering, herunder Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre. Blant disse skulle det igjen velges 3-4 piloter. Etter en grundig innsiktsfase har Miljødirektoratet, i samarbeid med Klima- og miljødepartementet, nå valgt fire piloter for implementering av besøksforvaltning som vi er trygge på vil gi oss de erfaringer vi trenger både i prosess og endelige resultater. De utvalgte er:

- Jotunheimen
- Rondane
- Varangerhalvøya
- Hallingskarvet

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre ble dessverre ikke med blant de utvalgte pilotene. Miljødirektoratet vil understreke at dere leverte en god søknad og gjennomførte et meget godt møte. Dere har konkurrert med svært interessante nasjonalparker og Lomsdal- Visten nasjonalpark ville absolutt vært en egnet pilot og gitt oss spennende og relevante erfaringer og resultater. Men vi vurderer det slik at de utvalgte pilotene i enda større grad vil gi oss eksempler med stor overføringsverdi til våre øvrige nasjonalparker.

Vi takker for samarbeidet så langt og håper dere vil arbeide videre med besøksforvaltning og bidra til at vi sammen utvikler oss på dette området. Ta gjerne kontakt for innspill og spørsmål i videre satsing på besøksforvaltning.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Olav Nord-Varhaug
fung. Direktør Naturavdelingen

Asgeir Meland

Fra: Kari Killi Olsen[kari.killi.olsen@miljodir.no]
Dato: 02.04.2014 09:09:30
Til: FMNO Postmottak Fylkesmannen i Nordland; fmotla@fylkesmannen.no
Tittel: Valg av piloter for implementering av besøksforvaltning

Vår ref.: 2014/967-34

Vedlagt følger brev fra Miljødirektoratet. Brevet sendes elektronisk uten underskrift, og skal betraktes som et originalt dokument.

Papirdokument vil ikke bli ettersendt.

Vi ber om at offisielle svar og henvendelser til Miljødirektoratet gjøres til post@miljodir.no

Med hilsen

Kari Killi Olsen

konsulent, Naturavdelingen

Miljødirektoratet

Telefon: 03400 / 73 58 05 00

Mobil: 930 12 160

E-post: kari.killi.olsen@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no - www.miljostatus.no

Miljødirektoratet er fra 1. juli 2013 en sammenslåing av Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif).

Besøksforvaltning i norske verneområder (PhD, UiT)

PhD Lorena Munoz lorena.munoz@uit.no, Universitetet i Tromsø

Veiledere:

Vera Hausner (Universitetet i Tromsø)

Per Fauchald (Norsk Institutt for Naturforskning)

Christoffer Monz (Utah State University)

Bakgrunn for PhD prosjektet

Lorena Munoz er ansatt som PhD ved Universitetet i Tromsø på prosjektet “Naturbasert turisme i verneområder: dilemmaer og synergier mellom ulike økosystemtjenester”. Prosjektet fokuserer på besøkende, men prosjektet er også koblet til andre forskningsprosjekter ved UiT (CultEs, Linkage og Tundra/TundrEs) som inkluderer lokalforvaltning samt kartlegging av naturverdier og sosiale preferanser ved hjelp av ny teknologi og overvåkningsmetoder (Se vedlagt prosjektbeskrivelse av CultEs). I tillegg vil Sigrid Engen starte som PhD 1. mai 2014 med hovedmål å undersøke lokalforvaltning av økosystemtjenester.

PhD prosjektet tar utgangspunkt i den forventede økningen i besøkstall som følge av at den norske regjeringen satser på å øke turisme generelt og naturbasert turisme i norske verneområder. De verdiene som naturbasert turisme bygger på kan forstås som økosystemtjenester som er et sentralt begrep i naturpanelet og som nå utredes for bruk i norsk forvaltning. Det er spesielt kulturelle økosystemtjenester som er viktige for naturbasert turisme, og prosjektet vil handle om besøkendes preferanser, om forvaltningsutfordringer knyttet til økning i naturbasert turisme versus annen lokal bruk, samt potensielle økologiske effekter som følge av økt ferdsel.

Målsetninger

Hovedmål

Å undersøke hvordan endringer i naturbasert turisme kan påvirke dilemma og synergier ved forvaltning av økosystem tjenester i verneområder.

Subobjectives

1. Å undersøke hvordan besøkendes preferanser er relatert til bruk av landskapet.
2. Å undersøke hvordan besøkende overlapper med tradisjonell og lokal bruk, og identifisere “hotspots” og potensielle konfliktsoner.
3. Å undersøke økologiske effekter av naturbasert turisme i relasjon til tradisjonell og lokal bruk.
4. Modellere tradeoffs og synergier mellom økosystemtjenester på landskapsnivå.

Kort prosjektbeskrivelse

For å utvide forståelsene for problemstillingene ovenfor har man valgt å inkorporere brukerens erfaringer for å definere «kulturelle økosystemtjenester» i hvert område. Tre verneområder har blitt valgt ut basert på en gradient av besøkende og tradisjonelt- og lokalt bruk i den arktiske og alpine tundraen i Norge. Nærmere bestemt er det snakk om Varangerhalvøya nasjonalpark, Saltfjellet-

Svartisen nasjonalpark og Jotunheimen nasjonalpark. Problemstillingene skal besvares under en prosess med flere steg, ved bruk av ulike metodikk.

Delmål 1

I steg 1 vil man finne ut hvordan naturbaserte erfaringer påvirker de besøkendes bruk av landskapet. Forskjellig motivasjon for besøk vil lede til ulik bruk av landskapet, og vi vil undersøke samsvar mellom turistenes preferanser, områder besøkt og opplevelsene av besøket. Studieutvalget er begrenset til turister som bor minimum en natt på hoteller – og hytteutleie i nærheten av de verneområdene som er valgt ut i studiet. Studiet forutsetter frivillig deltakelse og har dermed noen utvalgsbegrensninger. Brukerundersøkelser før og etter besøket vil bli koblet til GPS sporing. Ved å intervjuere besøkende både før og etter besøk vil man kunne kartlegge både forventninger og i hvilken grad disse forventningene blir innfridd. Sporing ved hjelp av å gi turistene håndholdte GPSer eller gjennom applikasjoner installert på mobilen benyttes for å evaluere faktisk bruk av landskapet.

Delmål 2

Etter å ha kartlagt hvordan besøkende bruker landskapet vil man i steg 2 finne ut av hvordan naturbasert turisme kan komme i konflikt med tradisjonell- og lokal bruk av landskap. Allemannsretten, kombinert med mangel på sonering eller turistfasiliteter, kan potensielt skape konflikter mellom de lokale innbyggerne og turister. Arbeidet vil bygge på informasjon fra spørreundersøkelsen i steg 1 for å identifisere viktige verdier for besøkende, i tillegg til informasjon fra PPGIS av lokale preferanser som kartlegges i CultEs/Linkage/Tundra. Man vil også ved hjelp av GIS-verktøy gjøre en romlig modellering av viktige områder for besøkende og lokal bruk for å identifisere potensielle konfliktområder.

Delmål 3

Delmål 3 vil identifisere påvirkninger forårsaket av naturbasert turisme, undersøke forholdet mellom bakkeindikatorer og fjernmåling samt vurdere fordeler og ulemper ved bruk av bilder med forskjellig grad av oppløsning. Ferdselstellere kan brukes til å få informasjon om bruksintensitet, samt distribusjon av besøkende over rom og tid. Kart utarbeidet i steg 2 vil brukes til å etablere grunnlaget for et feltstudie, hvis hensikt er å måle økologiske indikatorer av vegetasjon og dyreliv. Dette kan brukes for å se effekten av naturbasert turisme på økosystemtjenester. Videre vil vi ved hjelp av fjernmåling kartlegge forstyrrelser på vegetasjon forårsaket av rekreasjonsaktiviteter. Informasjonen fra bakkemåling og fjernmåling vil brukes til å studere effekten av forskjellige aktiviteter og brukergrupper. Her kan GIS-verktøy brukes for å samle informasjon fra alle stegene for å kartlegge den romlige fordelingen av både rekreasjons- og besøksbruk og kulturelle økosystemtjenester, samt identifisere de viktigste variablene som bestemmer fordelingen og påvirkning av naturbasert turisme.

Delmål 4

Delmål 4 baserer seg på syntese og modellering av kulturelle økosystemtjenester basert på det datagrunnlaget som ble framskaffet i delmål 1-3.

LAND – Assessing spatially explicit cultural ecosystem services for adaptive management in the Alpine North (CultEs)

1. Relevance relative to the call for proposals

CultES applies a stepwise and interdisciplinary design and new technology to support long-term integrated landscape management of cultural and natural values. Results will be directly relevant for the newly established protected area management boards in the Alpine North and aim at strengthening collaboration with users through advisory boards. Participatory tools such as Internet-based PPGIS and Apple iPad® mapping is an innovative part of this project and will be compared to the participatory tools applied to meet challenges to implement to the European Landscape Convention. To set up adaptive management of cultural ecosystem services (ES), however, the values have to be linked to spatial explicit ecosystem features and disturbances affecting such values. Our research seeks to establish this link and to develop new models and methods of dynamic and science-based adaptive management of Cultural ES that can be applied at a landscape scale. The end product will be an adaptive management protocol for implementing cultural ES in monitoring programs.

2. Aspects relating to the research project

2.1. Background and status of knowledge

Adaptive management is regarded by scholars as a promising solution to many of the challenges faced by the accelerating degradation of ES [1-3]. The simple notion of meeting uncertainty and unpredictability by flexibility and learning from management actions is to some extent the only viable approach in a situation where management decisions concerning interactions and tradeoffs among multiple ES need to be made despite the complexities and uncertain futures [4, 5]. The concept adaptive management was originally launched by C. S. Holling (1978) [6] and C. J. Walters (1986) [7] whose main idea was to use management actions as experiments to rapidly evaluate competing hypothesis about the system in question. This approach, which is commonly referred to as active adaptive management, has often ended up as management programs in name only and its implementation has failed more often than succeeded [2, 8]. In recent years the basic idea of continuously recognizing and confronting uncertainty by learning from management actions has, however, evolved into multiple variants of the concepts such as passive adaptive management [9], adaptive co-management [10] or adaptive governance [11] which more explicitly include social learning and collaborative decision making as a part of the learning loop.

The set-up phase of adaptive management is crucial and is usually the cause of failures to implement such programs [5]. The lack of stakeholder engagement for management relevance check, inconsistent and unclear objectives, and unstructured processes for learning, is among the factors which explain unsuccessful programs [2, 8]. The limited attention to policy making and the limited engagement of stakeholders in modeling and mapping of ES has similarly been argued as a shortcoming in the ecosystem service research [12-14]. Especially community values are often ignored in the analyses of high priority areas in conservation and environmental planning [15-17]. Cultural ES, i.e. the non-material benefits people obtain from ecosystems, are difficult to uncover and measure, which is also reflected by the

underrepresentation of such values in ES research. To qualify as an ES, however, cultural ES have to be directly or indirectly linked to ecosystem functions or structures. Daniels *et al.* [14] reviewed the relevance of ecosystem structure and function for landscape aesthetics, cultural heritage, outdoor recreation and spiritual and religious significance of places or species. They identified a diversity of methodologies that allow spatial mapping, modeling and monitoring cultural ES. Moreover, they underlined that interdisciplinary approaches, including participation of non-scientists, are crucial for a full understanding of cultural ES. New technology, such as self-administered, internet-based mapping of ES visualization [15] and simulations used to facilitate group discussions in workshops [18] and new mapping tools adopted to Apple iPad® for field assessment of services (see Figure 2) allow the public to participate in adaptive management on larger scales. Furthermore, these participatory techniques can be combined with technologies and analytic approaches uncovering social preferences for landscape features, such as visitor use modeling [19], GPS based measurements [20], GIS-based accessibility models [21], and multi resolution remote sensing [22]. There is accordingly a need for evaluating and integrating the plethora of new techniques for determining the social preference of cultural ES. Bottom up processes that allow stakeholders to define cultural ES pose several challenges in terms of validating the linkage to ecosystem structure and function. It is unclear to what extent biophysical assessments relate to the concept of cultural ES [14, 23]. Diaz *et al.* [24] approached this problem by using matrix-based approaches and group facilitated workshops to combine expert and local assessment of services in relation to landcover. It is also unclear how cultural ES are spatially linked to human disturbances [25]. To develop indicators and tools for adaptive management, the impact of human disturbances on cultural ES, varying by type, extent and intensity, need to be analyzed (Figure 1). Besides developing methods for monitoring cultural ES, it is a major challenge to link locally defined cultural ES to indices of ecosystem function and human disturbances and thus implement the cultural services into an adaptive management context (Figure 1).

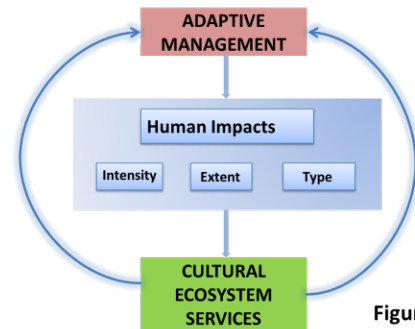

Figure 1

2.2. Approaches, hypotheses and choice of method

2.2.1 Main objective

To develop spatial explicit tools for mapping and monitoring cultural ES and implement them as a part of adaptive management programs in the Alpine North

2.2.2 Sub-goals

1. Evaluate the representativeness and efficiency of public participation tools such as internet-based GIS and iPad applications in monitoring cultural ES in high latitude ecosystems.
2. Identify spatial bundles of cultural ES defined by stakeholders using participatory mapping.
3. Model the spatial relationship between cultural ES, landscape features and human infrastructure.
4. Use spatial models to map cultural ES and identify spatial trade-offs, synergies and “hot-spots”.
5. Investigate the relationships between cultural ES, human traces and ecosystem properties.
6. Evaluate the applicability of the different methodologies for use in adaptive monitoring and management of cultural ES in the Alpine North

2.2.3 Interdisciplinary design and active engagement of stakeholders to spatially define bundles of ecosystem services

We adopt a stepwise mixed methods design [26, 27] (Figure 2) to couple spatial explicit cultural values with ecosystem features and disturbances. In contrast to the majority of ES research, which usually starts with the supply of ES, this project adopts a bottom up process including goals, values and demand by stakeholders (i.e. managers, municipalities, protected area boards, locals and Sami indigenous people, farmers, recreationists and tourists) to define cultural ES (workpackage 1 (WP1)), and an integrated analyses of the cultural ES bundles including stakeholders (WP4).

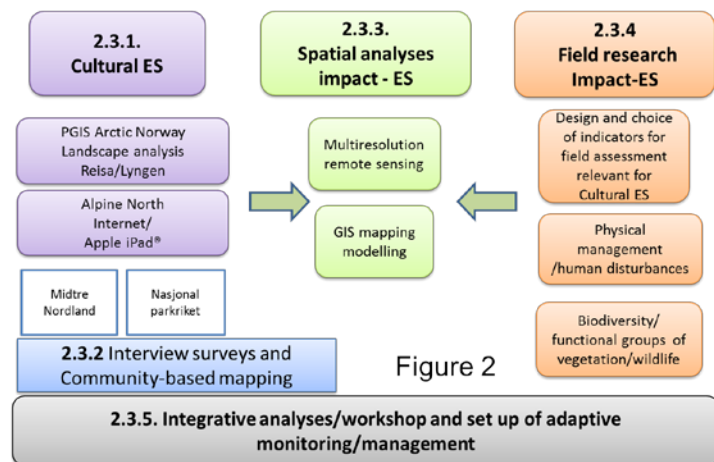
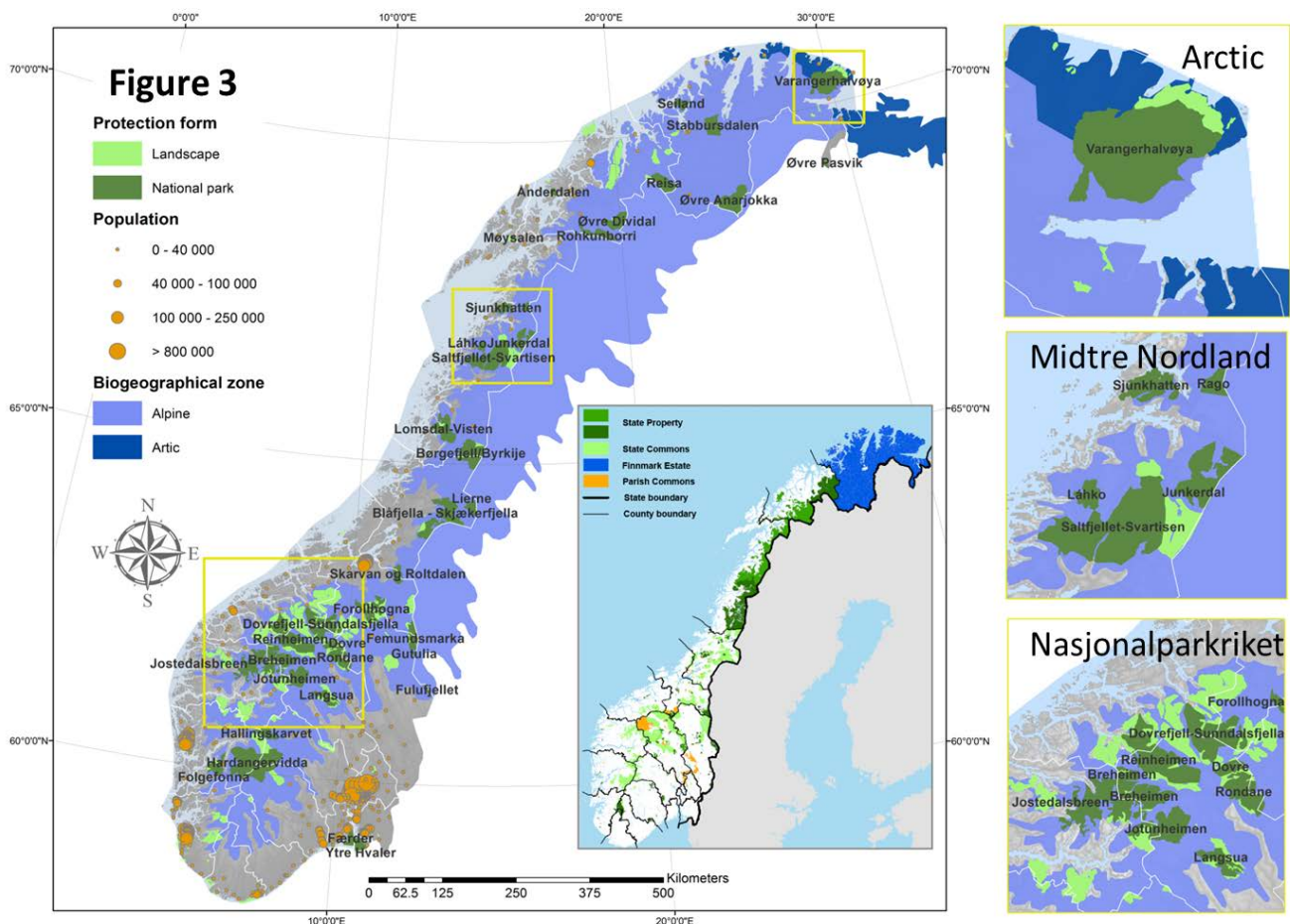

Figure 2

All our study sites are located in the European environmental zone called the Alpine North [28] (Figure 3). In 2014 we conduct the study in Arctic Norway (Varanger) on PGIS and integrated ecosystem services modeling financed by TUNDRA/TundrEs. In another research project, Linkage, we evaluate the use of landscape analyses in Reisa and Lyngen. In CultEs we select two more alpine areas with a cluster of parks that represent differences in management regimes in Norway: 1. Midtre Nordland which is characterized by state property,

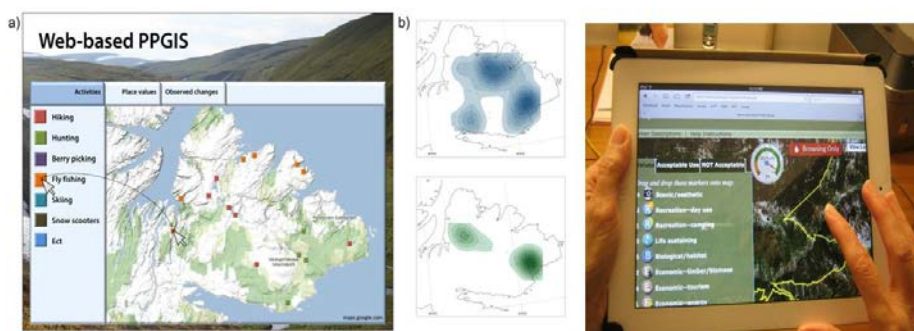
reindeer herding and representation of the Sami Council in the park boards. 2. A cluster of parks in Nasjonalparkriket (Jotunheimen, Breheimen and Reinheimen, Jostedalstredet + LVOs), which include state commons and Parish Commons. Internet- and Apple iPad®-mapping as participatory tools (WP1) and remote sensing and GIS modeling (WP2) will be conducted on the larger “cluster” scale, and the results will be used to design WP3 and for community-based mapping. As the management of protected areas in Norway recently has been transferred to local boards which will define targets for the protected areas, we will collaborate with the board to define questions for both field assessments of ES and for community-based mapping in the municipalities and protected areas. Finally, in WP4 the stepwise design and results of WP1, 2 and 3 will be evaluated by integrated analyses, also engaging stakeholders in the analyses and validation of results. The challenge in this project is the stepwise design to link cultural ES defined by stakeholders to anthropogenic disturbance, and spatial explicit indicators of ecosystem function and structure. The goals and targets of the protected areas will also be evaluated against our findings and a protocol will be developed for including cultural ES in adaptive monitoring and management programs.

WP1. Analyses of public participation tools for spatial explicit analyses of cultural ecosystem services

Internet- and Apple iPad® mapping of cultural ecosystem services

Internet-based PPGIS and Apple iPad® mapping of cultural ES are new and innovative tools for identifying spatial explicit ES [15]. The internet-based PPGIS will mostly target local communities, while Apple iPad® mapping of cultural ES will be used only for visitors at entry points to the protected areas. PPGIS using maps and markers is used to measure change in place values, which is the values people assign to the landscape. Internet PPGIS reduces monitoring costs and increases precision in mapping, but tend to have lower response rates and a bias towards younger and educated participants [29]. To address some of these biases we will recruit participants by direct contact and local surveys. The figure below (Figure 4) shows a screen image of an internet-based Google® maps interface that is planned for the self-administered PPGIS mapping of ES in Arctic Norway (COAT/Tundras/TUNDRA). A brief survey will also be included in the internet PPGIS.

Figure 4. Internet-based PPGIS and Apple iPad®

Interviews and community-based mapping

An interview survey will be conducted by a team of 4 people. Multistage sampling [30, 31] will be used to identify participants in the communities. We also draw on some of the principles associated with community-based mapping and monitoring [32, 33], and include key informants (e.g. Reindeer herders, NGO’s, farmers association, local boards, municipalities) to participate in the development of questions, mapping, and interpretation. The interview and community mapping will thus include questions of relevance to the protected area boards and the managers. Multiple correspondence analysis [34], Gifi models [35] and CAiv [36] will be combined with hierarchical cluster analyses [37] to identify

bundles of ES associated with stakeholder group and attitudes (see also [12, 17]). The integrative analyses will also include a set up phase of adaptive management that evaluate the goals and establish a protocol for monitoring ES of the protected areas.

WP 2 Predictive spatial modeling and mapping of cultural ecosystem services

Different bundles of ES identified in WP 1 are likely to be related to specific natural landscape features and the presence or distance to human infrastructures (see e.g. [38, 39]). Natural landscape features include vegetation type (e.g. shrubs, forest, wetlands, bogs, meadows, grass-, lichen- and moss-tundra/heath), terrain (e.g. elevation, relief, slope, orientation), bedrock and distance to water bodies (e.g. stream, river, lakes, glacier). Human infrastructures include distance to e.g. trail, road, lodging, human settlements and larger cities and towns. More refined GIS-based models of off-road accessibility have recently been developed, and will be used in the predictive modeling [10]. While the natural landscape variables will be proxies for the presence of both realized and latent ES, the human infrastructure variables will be proxies for the availability, and therefore the intensity of use of these ES. Together, these two groups of variables could accordingly be used to explain the existence of cultural ES mapped in WP1. Detailed maps of natural landscape and human infrastructure for the two study areas are available from Statens Kartverk (<http://www.statkart.no/>) and Norge digitalt (http://159.162.103.4/norgedigitalt.no/?_to=914). We will use these data to model the presence of specific cultural ES in the study areas using Generalized Additive Mixed Models [40]. The models will be used to predict the spatial distribution of cultural ES for the entire study areas [41] [42]. The model will answer the following questions:

- How are the different bundles of cultural ES related to different types of landscape features?
- What is the importance of human infrastructure for the presence of cultural ES?
- Are the cultural ES found in spatial clusters i.e. “hot spots”, or are they widely distributed within the study area?
- Are different bundles of ES overlapping in space suggesting spatial trade-offs, or are they found in different parts of the study area?

WP 3 Cultural ecosystem services, human traces and ecosystem properties

Different cultural ES will be associated with different human use and consequently the presence of different human traces such as litter, camping sites or trails [21, 25]. Moreover, the presence of traces will also depend on the intensity of use, in such a way that remote areas will have fewer traces than places with an easier access [43]. Similarly, ecosystem properties such as vegetation cover, productivity and biodiversity could be related to both ecosystem services and intensity of use by multi-resolution remote sensing [22]. Ecosystem properties might be important cultural ES in themselves, and thus being indicators of intensive human use. On the other hand, intensive human use might adversely affect the same ecosystem properties.

In order to establish the causes and effects in the relationships between cultural ES, human traces and ecosystem properties, it will therefore be necessary to control for the intensity of human use. In the spatial modeling in WP 2, the cultural ES will be analyzed in two dimensions reflecting this distinction. In the analyses the dependent variable “natural landscape” will be a proxy for realized and latent ES, while the dependent variable “human infrastructure” will be a proxy for the intensity of use.

To be able to tease apart the relationships between cultural ES, intensity of use, human traces and ecosystem properties, we will use the results from these analyses to design intensive field and remote sensing studies of human traces and ecosystem properties. A design along the

human infrastructure axis will reflect intensity of use while a design along the natural landscape axis will reflect different latent and realized ES. We will therefore implement a crossed design where different landscape types are surveyed for different levels of infrastructure. According to this design, transects for field studies will be laid out and aerial photos for remote sensing analyses will be collected from Norge i bilder (<http://www.norgebilder.no/>). Traces such as litter, camp fires, tree cutting and tent places will be recorded along transects. We will use a Distance sampling design [44] to estimate the density of traces and predict the spatial distribution of traces. Analyses of aerial photos will be used to identify physical disturbances on a larger scale, such as tracks, settlement traces, activity areas, industrial activity, fences and other structures.

Ecosystem properties will be recorded along point intercept transects [45]. Point intercept method (PIM) will be used for biomass estimations and plant species composition [46]. The method gives reliable data by measuring the amount of hits of any given plant species in three pins organized in a triangular form. The same triangle used for the point intercept method will be used to determine the spatial distribution of wildlife [47]. Pellets of ptarmigans, rodents, foxes, reindeer and moose that are within the triangle will be recorded at each measurement unit. In addition some plants or groups of plants will be recorded along transects because of their relevance as important functional groups or cultural ES. Vegetation cover will be recorded from the aerial photos. The field and remote sensing studies will reveal:

- How are different human traces related to different landscape features and ES?
- How are human traces related to the distance from human infrastructure?
- Are some cultural ES dependent on the presence of specific ecosystem properties?
- How does the intensity of use affect ecosystem properties?

WP4. Integrative synthesis and analyses

There are several integrative approaches that synthesize data to analyze socio-ecological systems [48-50]. As previous analyses have focused on the need to uncover trade-offs and synergies by analyzing bundles of cultural ES through social preferences [12, 17], no one has (to our knowledge) used a stepwise design to connect cultural values of ecosystems to proxies of ecosystem structure and functioning through analyses of bundles of cultural ES. The final WP4 will include a workshop to engage stakeholders in the analyses and has three aims:

1. Integrative analyses and synthesis of WP1, WP2 and WP3.
2. Model validations of the assumptions for coupling values, landscape features and disturbances in the three WP.
3. Management relevance check of our findings in relation to the protected areas' goals and monitoring targets.

The participants will be selected on the basis of PPGIS, interviews and discussions with managers and the protected area boards. In order to meet these goal we will establish structured processes for participation, and will use visualization technologies, such as 3D visualization and interactive communication tools to facilitate analyses by participants [14, 51] and to align with some of the principles in community-based mapping and monitoring [32, 33]. Visualization of hotspots, dispersion of different bundles, potential conflict areas, and latent ES [52] will be presented and validated by participants at the workshop. The results from all the WP, including the workshop will be used to make a protocol for adaptive monitoring and management of cultural ES in the protected areas in the Alpine North.

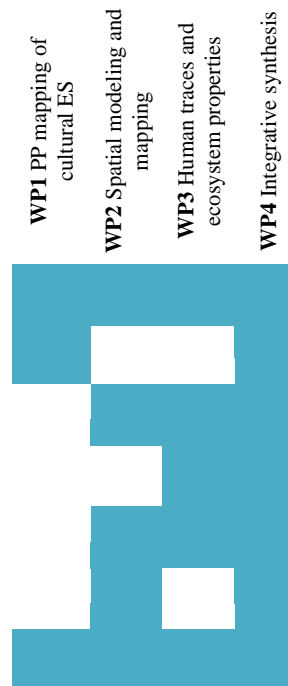
2.3. The project plan, project management, organisation and cooperation

The competence and the participation of all partners are explained in the table below. In addition to the researchers in the project we will establish advisory boards consisting of the managers in the protected areas. The advisory board will collaborate in the design and

development of all work packages, but will be especially important in WP 1 and WP 4. The project is divided into work packages, but a stepwise design will ensure the integration of all parts. The project leader has considerable experience in interdisciplinary and international collaboration in the NRC funded project TUNDRA (Russia, Canada, Norway and Alaska), which also included a stepwise design to integrate ecology, economy and environmental governance in ecosystem service research. CultEs is linked to the project LINKAGE which will finance parts of the work on participatory mapping. CultEs will develop partnerships with the users and communities by implementing new methods for participation and management of ecosystem services. Greg Brown at University of Queensland has a strong experience in community work, and Vera Hausner has worked with PPGIS mapping with communities on the Varanger peninsula and with reindeer herders in the project Ecosystem Finnmark. WP1 will lay the foundation for WP2 and WP3 which will be led by Per Fauchald. He has a strong competence in spatial and statistical modeling and design of ecological studies. Christopher Monz has a Fulbright scholarship and will contribute to the modeling and design of these packages, as well as to develop the online course. Lennart Nilsen has built up the GIS databases on our department and has together with Alma Thuestad experience in remote sensing. The PhD will be connected to AMINOR which is an interdisciplinary environmental research school at the Fram Centre in Tromsø.

Key competence and participation in *CultES*

- Project leader: Vera Hausner, University of Tromsø**
Interdisciplinary ecosystem research, community mapping
- Greg Brown, University of Queensland**
Participatory GIS – PPGIS, environmental management, spatial planning
- Per Fauchald, NINA**
Spatial modeling, ecosystem ecology, integrative analyses
- Christopher Monz, Utah State University**
Recreational and tourism impacts/disturbances
- Lennart Nilsen, University of Tromsø**
GIS mapping, plant biodiversity and functional groups
- Alma Thuestad, NIKU**
GIS database, mapping of human use
- PhD Candidate, University of Tromsø**
Human impacts -ES

2.4. Budget

► Budget information is to be included in the **grant application form**. WP1 is partly financed by LINKAGE project. Additionally a PhD, Lorena Munoz, has recently been employed as a university PhD and will be linked to CultEs. In practice there will be two PhD's in the project.

3. Key perspectives and compliance with strategic documents

3.1. Compliance with strategic documents

Monitoring and managing ecosystem services are mentioned as prioritized areas of research for the Environmental Management in “Miljøforvaltningens prioriterte forskningsbehov 2010-

2015”, chapter 6 and 7. User involvement in management is also mentioned as important in the same document. The research will be conducted in the Alpine North and will be important for environmental conservation and a sustainable development of Northern Norway. The project is therefore in compliance with the white paper “Nordområdemeldingen” Meld. St. 7 (2011-2012).

3.2. Relevance and benefit to society

CultEs is directly relevant for the implementation of the European Landscape Convention (ELC) as it evaluates participatory tools as well as landscape analyses conducted in two pilot studies relevant to the ELC. Our results will also be locally relevant as it aims to build adaptive monitoring and management protocols in the protected areas in the project. This is particularly important for the newly established protected areas management boards.

3.3. Environmental impact

The implementation of the results from the project will be important for user involvement, monitoring and management of protected areas. This might be crucial for achieving the conservation goals in landscape planning and management of national parks and reserves.

3.4. Ethical perspectives

We will seek advice and apply for permission from the Norwegian Social Science Data Service for all work involving communities in the project. The project leader will supervise the work in local and indigenous issues.

3.5. Gender issues (Recruitment of women, gender balance and gender perspectives)

The project leader is a woman. Two of five researchers in the project are women, and additionally we just employed Lorena Munoz as an internal PhD at the University of Tromsø who will be linked to CultEs. CultEs will build on the same bottom up approaches as in the project TUNDRA where we had equal representation by both men and women in PGIS and community studies, and where the gender differences in nature use were a part of our research. We will also collaborate and seek advice from the park boards for all WP, which according to the Act relating to Gender Equality, section 21, is represented by at least 40% women.

4. Dissemination and communication of results

4.1 Dissemination plan

Scientific papers: The results from CultES will have general scientific interests in interdisciplinary research areas such as: Ecosystem service research, spatial modeling and GIS mapping, ecosystem ecology and management, landscape planning and protected area research. Internationally, these fields of research are rapidly developing and several new open-access journals have been launched recently. For each of the four work packages, we expect to publish 1-2 scientific papers in peer-reviewed interdisciplinary journals, resulting in a total of 5-8 scientific publications from the project in total.

Management reports/maps: CultES will produce popular reports, management protocols, reports and maps associated with the three work packages. The results will be of interest to managers, stakeholders and the scientific community and general project information, methods, data and results will be published and updated continuously on a project web page.

On-line university course: An internet based course in ES mapping and protected area management will be developed at the University of Tromsø during the project period. The

course will be based on methods and results from CultES and will be developed and conducted as a part of the Fulbright scholarship of Christopher Monz during his sabbatical at the University of Tromsø in 2014. The course will be developed for students in Tromsø before it is launched as a broad internet course. The platform could also be used for further education of park managers.

4.2 Communication with users

The success of the project will depend on a close collaboration with the protected area boards, managers, municipalities, reindeer herders' organizations, Sami parliament, farmers association and other stakeholders. We apply a bottom up approach where we start with local organizations and invite national organizations in a workshop at a later stage. Local organizations participate in the PPGIS, community mapping and interview survey in WP1 and the evaluation workshop in WP 4. The protected area boards and park managers will also be invited to develop the community-based mapping and interviews, proposing key informants, and give input to the second step in WP 2 and 3.

5. Additional information specifically requested in the call for proposals

5.1 References

1. Williams, B.K., *Adaptive management of natural resources-framework and issues*. Journal of Environmental Management, 2011. **92**(5): p. 1346-1353.
2. Allen, C.R. and L.H. Gunderson, *Pathology and failure in the design and implementation of adaptive management*. Journal of Environmental Management, 2011. **92**(5): p. 1379-1384.
3. Christensen, N.L., et al., *The report of the ecological society of America committee on the scientific basis for ecosystem management*. ECOLOGICAL APPLICATIONS, 1996. **6**(3): p. 665-691.
4. Lee, K.N., *Compass and Gyroscope: Integrating science and politics for the environment*. 1993, Washington D. C.: Island Press.
5. Allen, C.R., et al., *Adaptive management for a turbulent future*. Journal of Environmental Management, 2011. **92**(5): p. 1339-1345.
6. Holling, C.S., *Adaptive environmental assessment and management*. Wiley International Series on Applied System Analysis. Vol. 3. 1978, Chichester, UK: Wiley.
7. Walters, C., *Adaptive management of renewable resources*. 1986, NY: Macmillan Publishing Company.
8. Westgate, M.J., G.E. Likens, and D.B. Lindenmayer, *Adaptive management of biological systems: A review*. Biological Conservation, 2013. **158**(0): p. 128-139.
9. Williams, B.K., *Passive and active adaptive management: Approaches and an example*. Journal of Environmental Management, 2011. **92**(5): p. 1371-1378.
10. Berkes, F., N. Doubleday, and D.R. Armitage, *Adaptive co-management : collaboration, learning, and multi-level governance*. Sustainability and the environment. 2007, Toronto, Ont.: UBC Press. XIII, 344 s.
11. Folke, C., et al., *Adaptive governance of social-ecological systems*, in *Annual Review of Environment and Resources*. 2005, Annual Reviews: Palo Alto. p. 441-473.
12. Martin-Lopez, B., et al., *Uncovering Ecosystem Service Bundles through Social Preferences*. PLoS ONE, 2012. **7**(6).
13. Chan, K.M.A., et al., *Where are Cultural and Social in Ecosystem Services? A Framework for Constructive Engagement*. Bioscience, 2012. **62**(8): p. 744-756.
14. Daniel, T.C., et al., *Contributions of cultural services to the ecosystem services agenda*. Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, 2012. **109**(23): p. 8812-8819.
15. Brown, G., J.M. Montag, and K. Lyon, *Public Participation GIS: A Method for Identifying Ecosystem Services*. Society & Natural Resources, 2012. **25**(7): p. 633-651.
16. Raymond, C.M., et al., *Mapping community values for natural capital and ecosystem services*. Ecological Economics, 2009. **68**(5): p. 1301-1315.
17. Plieninger, T., et al., *Assessing, mapping and quantifying cultural ecosystem services at community level*. Land Use Policy, 2013. **33**: p. 118-129.
18. Constanza, R. and A. Voinov, *Landscape simulation modeling: a spatial explicit, dynamic approach*. 2004, New York: Springer.
19. Boothby, J., *Monitoring, Simulation, and Management of Visitor Landscapes*. Landscape Research, 2009. **34**(3): p. 371-372.
20. Antonio, D., et al., *GPS-based measurements of backcountry visitors in parks and protected areas: examples of methods and applications from three case studies*. Journal of Park and Recreation Administration, 2010. **28**: p. 42-60.

21. Monz, C.A., J.L. Marion, and J.M. Reed, *Informal trail monitoring in the Atigun Gorge Area of the Arctic National Wildlife Refuge. Project completion report submitted to the US National Fish and Wildlife Services*. 96.P, 2012.
22. Kumpula, T., et al., *Dynamics of a Coupled System: Multi-Resolution Remote Sensing in Assessing Social-Ecological Responses during 25 Years of Gas Field Development in Arctic Russia*. *Remote Sensing*, 2012. **4**(4): p. 1046-1068.
23. Eigenbrod, F., et al., *The impact of proxy-based methods on mapping the distribution of ecosystem services*. *Journal of Applied Ecology*, 2010. **47**(2): p. 377-385.
24. Diaz, S., et al., *Linking functional diversity and social actor strategies in a framework for interdisciplinary analysis of nature's benefits to society*. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 2011. **108**(3): p. 895-902.
25. Monz, C.A., et al., *Sustaining Visitor Use in Protected Areas: Future Opportunities in Recreation Ecology Research Based on the USA Experience*. *Environmental Management*, 2010. **45**(3): p. 551-562.
26. Lieberman, E.S., *Nested analysis as a mixed-method strategy for comparative research*. *American Political Science Review*, 2005. **99**(3): p. 435-452.
27. Teddlie, C. and A. Tashakkori, *Foundations of mixed methods research : integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences*. 2009, Los Angeles: SAGE. VIII, 387 s.
28. Metzger, M.J., et al., *The vulnerability of ecosystem services to land use change*. *AGRICULTURE ECOSYSTEMS & ENVIRONMENT*, 2006. **114**(1): p. 69-85.
29. Pocerwicz, A., et al., *An Evaluation of Internet Versus Paper-based Methods for Public Participation Geographic Information Systems (PPGIS)*. *Transactions in Gis*, 2012. **16**(1): p. 39-53.
30. Hausner, V.H., P. Fauchald, and J.L. Jernsletten, *Community-Based Management: Under What Conditions Do Sami Pastoralists Manage Pastures Sustainably?* *Plos One*, 2012. **7**(12).
31. Lumley, T., *Complex surveys: a guide to analysis using R*. 2010, Hoboken, NJ: Wiley. xv, 276 s.
32. Danielsen, F., et al., *Environmental monitoring: the scale and speed of implementation varies according to the degree of people's involvement*. *Journal of Applied Ecology*, 2010. **47**(6): p. 1166-1168.
33. Danielsen, F., et al., *Local Participation in Natural Resource Monitoring: a Characterization of Approaches*. *Conservation Biology*, 2009. **23**(1): p. 31-42.
34. Greenacre, M.J., *Correspondence analysis in practice*. 2nd ed ed. *Interdisciplinary statistics series*. 2007, Boca Raton: Chapman & Hall/CRC. xiii, 280 s.
35. Hausner, V., et al., *Managing human activities and ecosystem services in alpine protected areas in Norway and British Columbia, Canada*, in *International Congress for Conservation Biology (ICCB) July 21-25, 2013*. Forthcoming, Society for Conservation Biology Baltimore, Maryland.
36. Muñoz, L. and V. Hausner, *What Do the IUCN Categories Really Protect? A Case Study of the Alpine Regions in Spain*. *Advances in Sustainability: Selected Papers from the Second World Sustainability Forum (2012)*. *Sustainability*, 2013. **6**(5).
37. Ward, J.H., *Hierarchical Grouping to Optimize an Objective Function*. *JOURNAL OF THE AMERICAN STATISTICAL ASSOCIATION*, 1963. **58**(301): p. 236-&.
38. Arriaza, M., et al., *Assessing the visual quality of rural landscapes*. *Landscape and Urban Planning*, 2004. **69**(1): p. 115-125.
39. Chan, K.M.A., L. Hoshizaki, and B. Klinkenberg, *Ecosystem Services in Conservation Planning: Targeted Benefits vs. Co-Benefits or Costs?* *PLoS ONE*, 2011. **6**(9).
40. Zuur, A.F., et al., *Mixed effects models and extensions in ecology with R*. *Statistics for Biology and Health*. 2009, New York, NY: Springer New York.
41. Eigenbrod, F., et al., *The impact of projected increases in urbanization on ecosystem services*. *Proceedings of the Royal Society B-Biological Sciences*, 2011. **278**(1722): p. 3201-3208.
42. Martínez-Harms, M.J. and P. Balvanera, *Methods for mapping ecosystem service supply: a review*. *International Journal of Biodiversity Science, Ecosystem Services & Management*, 2012. **8**: p. 17-25.
43. Kuba, K., V.H. Hausner, and B.J. Baardsen, *Monitoring spatial distribution of visitor use in Norwegian alpine protected areas* *Journal of Nature Conservation*, 2013. **Submitted**.
44. Anderson, D.R. and S.T. Buckland, *Introduction to distance sampling: estimating abundance of biological populations*. 2001: Oxford University Press. XV, 432 s.
45. Brathen, K.A., et al., *Induced shift in ecosystem productivity ? Extensive scale effects of abundant large herbivores*. *Ecosystems*, 2007. **10**(5): p. 773-789.
46. Brathen, K.A. and O. Hagberg, *More efficient estimation of plant biomass*. *Journal of Vegetation Science*, 2004. **15**(5): p. 653-660.
47. Ims, R.A., et al., *Can reindeer overabundance cause a trophic cascade?* *Ecosystems*, 2007. **10**(4): p. 607-622.
48. Ostrom, E. and M. Cox, *Moving beyond panaceas: a multi-tiered diagnostic approach for social-ecological analysis*. *Environmental Conservation*, 2010. **37**(4): p. 451-463.
49. Singh, S.J., et al., eds. *Long-term socio-ecological research*. 2013, Springer: Berlin.
50. Niles, M.T. and M. Lubell, *Integrative Frontiers in Environmental Policy Theory and Research*. *Policy Studies Journal*, 2012. **40**: p. 41-64.
51. de Groot, R.S., et al., *Challenges in integrating the concept of ecosystem services and values in landscape planning, management and decision making*. *Ecological Complexity*, 2010. **7**(3): p. 260-272.
52. Alessa, L., A. Kliskey, and G. Brown, *Social-ecological hotspots mapping: A spatial approach for identifying coupled social-ecological space*. *Landscape and Urban Planning*, 2008. **85**(1): p. 27-39.

Fra: Hausner Vera Helene[vera.hausner@uit.no]
Dato: 06.05.2014 23:50:51
Til: FMNO Postmottak Fylkesmannen i Nordland
Kopi: Rundhaug Ole Petter; Sigrid Engen; Munoz Lorena; eiliv.laegreid@gmail.com
Tittel: RE: CultEs og PhD naturbasert turisme

Beklager, her er de riktige vedleggene.

From: Hausner Vera Helene
Sent: 06 May 2014 22:52
To: fmnopost@fylkesmannen.no
Cc: Rundhaug Ole Petter; Sigrid Engen; Munoz Lorena; Eiliv Læg Reid
Subject: CultEs og PhD naturbasert turisme

Hei!

Vi har tidligere vært i kontakt med Ole Petter Rundhaug om et prosjekt som inkluderer Midtre Nordland som et delområde. Vi fikk midler til prosjektet med oppstart 1. mai. Prosjektet fokuserer på adaptiv forvaltning og økosystemtjenester og inkluderer metodikk for kartlegging/overvåking så vel som besøk - og lokalforvaltning av verneområder. Prosjektet ledes av Universitetet i Tromsø med partnere fra NINA, NIKU, Utah State University og University of Queensland. Sigrid Engen (PhD) og Eiliv Læg Reid (vit ass) jobber på prosjektet. I tillegg finansierer universitetet en til PhD student, Lorena Munoz, som fokuserer på naturbasert turisme og besøksforvaltning.

Prosjektet baserer seg på et samarbeid med nasjonalparkforvalter og styret og vi håper derfor at vi kan komme på besøk for å diskutere prosjektet med dere, kanskje tidlig høst når vi for alvor har kommet i gang med planleggingen og forberedelsene. Vedlagt finner dere prosjektbeskrivelsene (CultEs og PhD).

Men vennlig hilsen,
Vera Hausner (prosjektleder)
Universitetet i Tromsø

Midtre Nordland nasjonalparkstyre
Moloveien 10
8002 Bodø

Trondheim, 07.03.2014

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2013/10717

Saksbehandler:
Kirsten Thyrum

Midler til forvaltning av nasjonalparker og tilhørende verneområder

Det vises til innmeldte behov for midler til drift av nasjonalpark-/verneområdestyret, forvaltningsplanlegging, informasjons-, skjøtsels- og tilretteleggingstiltak i verneområder innenfor Midtre Nordland nasjonalparkstyre sitt ansvarsområde, for 2014.

Følgende midler kan disponeres til disse formålene innenfor deres ansvarsområder:

STYRENAVN	Driftsutgifter for utvalgene	Forvaltningsplan	Bestillingsdialog midler til verneområdestyrene
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	855 000	200 000	950 000

Nærmere spesifisering av tildelingen av midler gjennom bestillingsdialogen følger i vedlegg 1. Midlene blir overført til styrene via fylkesmannen som er regnskapsansvarlig, og er forutsatt benyttet til følgende formål:

Driftsutgifter for utvalgene

Reise og møtegodtgjøring for nasjonalpark-/verneområdestyre og arbeidsutvalget, samt reiseutgifter for rådgivende utvalg.

Forvaltningsplanlegging

Utgifter til arbeid med forvaltningsplanene, midlene kan benyttes til dekning av utgifter i forbindelse med nødvendige registreringer, medvirkningsprosesser, trykking etc. Der behov for slike midler er meldt inn over bestillingsdialogen, har Miljødirektoratet sørget for å overføre innmeldingene til riktig budsjettpost.

Bestillingsdialog

Tiltaks-/investeringsmidler i nasjonalparker og andre større verneområder i tråd med forvaltnings-/skjøtselsplan eller andre relevante styringsdokumenter. Midlene skal gå til tiltak som er nødvendig for å ta vare på verneverdiene, inkludert investeringsutgifter til informasjon, skjøtsels-, og tilretteleggingstiltak. mv.

Midlene kan bli utbetalt gjennom overføringer til fylkesmannen og disponeres av nasjonalpark-/verneområdestyre, eller til lokalansatt ved Statens naturoppsyn, dette framkommer av spesifiseringene som er gjort i vedlegg 1.

Rapportering:

Rapportering av bruk av tiltaksmidler skal gjøres i egen rapporteringsmodul som er under utvikling i Elektronisk søknadssenter. Miljødirektoratet vil gi ytterligere informasjon om dette når denne er klar for bruk.

Forutsetninger for utbetalingen:

Det gjøres oppmerksom på at Miljødirektoratet og/eller Riksrevisjonen med hjemmel i bevilgningsreglementet kan iverksette kontroll av at midlene er benyttet i samsvar med forutsetningene.

Det gjøres videre oppmerksom på at Miljødirektoratet helt eller delvis kan kreve utbetalte midler tilbakebetalt dersom midlene ikke brukes i henhold til forutsetningene eller at forutsetningene for bruken av midlene bortfaller.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Olav Nord-Varhaug
Fung. avd.direktør, Naturavdelingen

Pål Prestrud
Direktør, Statens naturoppsyn

Kopi: Fylkesmannen
Vedlegg 1: Bestillingsdialogskjema

Fra: Kristin Sundal[kristin.sundal@miljodir.no]
Dato: 14.03.2014 15:04:09
Til: FMNO Postmottak Fylkesmannen i Nordland
Tittel: Midler til forvaltning av nasjonalparker og tilhørende verneområder

Vår ref.: 2013/10717

Vedlagt følger brev fra Miljødirektoratet. Brevet sendes elektronisk uten underskrift og skal betraktes som et originalt dokument. Papirdokument vil ikke bli ettersendt.

Vi ber om at offisielle svar og henvendelser til Miljødirektoratet gjøres til post@miljodir.no

Merk at brevet skal fordeles både til forvalter på verneområdet og miljøvern avdeling.

Med hilsen

Kristin Sundal

konsulent, naturavdelingen

Miljødirektoratet

Telefon: 03400 / 73 58 05 00

Mobil: 913 62 087

E-post: kristin.sundal@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no - www.miljostatus.no

Firmanavn	Prioritet	TiltaksNavn	Tiltakskategori	Verneområde	ØkonomiskAnsvarlig	ØkonomiskAnsvarligNavn	OmsøktBeløp	ØringPågående	TiltakBeskrivelse	Kommentar	Tildeling
Midtre Nordland nasjonalparkstyre			pott til innmeldte tiltak		Forvaltningsmyndighet						950 000
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	1	Brøyting og vedlikehold vei til P-plass Ner.	Tilrettelegging og informasjon	Junkerdal	Forvaltningsmyndighet		10 000	1	Årlig dekning av deler av kostnadene ved brøyting og vedlikehold av vei inn til parkeringsplass ved en hovedinnfallsport til nasjonalparken. Kostnadene delt i tre; hylteforening, kommunen og MNNS.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	2	Info.rom Balvatnet - tilskudd til drift	Tilrettelegging og informasjon	Junkerdal	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	10 000	1	Statskog v/Fjelltjenesten har tilsyn og vedlikehold av informasjonsrommet ved Balvatnet. MNNS dekker årlig deler av Fjelltjenesten sine kostnader ved inform.rommet. Behov for midler til diverse vedlikeholdsmateriell samt vedlikehold av PC-løsning.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	3	Drift av toalett i Lakshola	Tilrettelegging og informasjon	Rago	Forvaltningsmyndighet		20 000	1	Sørfold kommune har ansvaret for drift av toalett og søppehåndtering ved parkeringsplass i Lakshola, hovedinnfallsport til Rago. Totale kostnader for kommunen er på ca kr 70 000 i året. MNNS dekker deler av kostnadene ved driften, tiltak i faglig godkjent forvaltningsplan. MNNS dekker også deler av kostnadene ved driften av toalettet i 2012 og 2013.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	4	Brøyting og vedlikehold P-plass Tollåd. og	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Forvaltningsmyndighet		20 000	1	Årlig dekning av deler av kommunenes kostnader til drift av parkeringsplassene Tollådalen og Stolpen, hovedinnfallsporter til verneområdene på Saltfjellet (10000,- pr. kommune). Brøyting og vedlikehold av P-plass Forutsetter avtale mellom kommune og grunneier. Forvaltningsplan under revidering		
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	5	Grusing og vedlikehold av veier til innfalls	Tilrettelegging og informasjon	Sjunkhatten	Forvaltningsmyndighet		30 000	1	Grusing og vedlikehold av veier i forbindelse med innfallsporter til nasjonalparken. SNO midler og kommunale midler. Fast tiltak med en tidsintervall på tre år?		
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	6	Vedlikehold og drift av anlegg og åpne hus	Tilrettelegging og informasjon	Rago	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	25 000	1	Vedlikehold og drift av anlegg og åpne hus i tilhørende parken. Tilsyn og jevnlig vedlikehold av hyltene. Storskoghytta og Ragohtta, maust og Sørøggamma, div. utstyr og gass. Vedlikehold av hengebruer, klopper, stiger, skilt osv. Helikoptertransport av gass, pluss ved opp til Ragohtta. Transporten samordnes med Fauske og Sørfold jeger- og fiskeforening sitt behov for transport opp til sine hytter i området.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	7	Vedlikehold og drift av anlegg og åpne hus	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	50 000	1	Vedlikehold og drift av anlegg og åpne hus i innenfor verneområdene på Saltfjellet som er eid av Statskog / reindriftsforvaltning. Bukkhågbua, Bjellådsbua, Giomdalshytta, Pikhåghytta, steinstuer Krukki og N-Bjellåvatn, skogstua Blakkådalen, gammer/bruer/trekstoler /båttrekk. Årlig dekning av deler av kostnadene ved anleggene. Forvaltningsplanen under revidering.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	8	Transport av ved og gass til turistforenings	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	30 000	1	Transport av ved og gass til turistforeningshytter innenfor verneområdene på Saltfjellet samt i Junkerdal nasjonalpark. Kan utføres av Statskog FT forutsatt at de innvilges et beløp som gir dekning av kostnadene ved transporten. Forvaltningsplanen for Saltfjellet under revidering.		
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	9	Vårbrøyting adkomstveg Fykan - Glomfjor	Tilrettelegging og informasjon	Låhko	Forvaltningsmyndighet		20 000	1	Dekning av andel av utgifter til vårbrøyting av adkomstveg Fykan - Glomfjor. Veien brøytes til påske. Adkomst til 2 nasjonalparker og viktige utfartsområder for lokalbefolkningen. Et tiltak som prioriteres høyt av Meløy kommune.	nei	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	10	Skjøtsel slåttemark Bredek- Inner Brede	Slått	Saltfjellet-Svartisen	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	130 000	1	Skjøtsel slåttemark Bredek- Inner Bredek. Omfattende rapport for 2013 er utarbeidet av FT med forslag til prioriteringer i 2014 ut fra Ecofact's skjøttelsplan. Tildelingen forutsettes også i 2014 supplert med kulturlandskapsmidler fra Miljø- direktoratets tilskuddspost etter søknad fra Statskog (kr 115 000,- i 2013).	ok, søkes samfinans med kulturlandskapsmidler som tilføres år.	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	11	Skjøtsel slåttemark Stormdalen og Gran	Slått	Saltfjellet-Svartisen	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	50 000	1	Skjøtsel slåttemark Stormdalen og Granestet. Høsten 2012 ble hogst igangsatt for å åpne landskapet og starte restaurering rundt Stormdalsgården. Dette er videreført i 2013 og foreslås fulgt opp med slått i 2014. For Granestet er det viktig å følge opp med ordinær slått. Forvaltningsplanen for verneområdene på Saltfjellet er under revidering.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	12	Etablere flytebrytte i Sjunkan	Tilrettelegging og informasjon	Sjunkhatten	Forvaltningsmyndighet		60 000	0	Etablere flytebrytte i Sjunkan, innfallsport til nasjonalparken. SNO midler, private midler og dugnadsinnsats fra grunneiere. Styret gitt dispensasjon til bygging i 2013	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	13	Fjerning av sitkagranfelt i Nordfjorden.	Uttak av introduserte arter	Saltfjellet-Svartisen	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	50 000	0	Fjerning. Ungt bestand av sitkagran på 4 da som er enkelt å ta ut. Brenning på stedet synes mest aktuelt. Avtale med grunneier er en forutsetning for at uttak kan skje.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	14	Oppsetting av informasjonstavler	Tilrettelegging og informasjon	Låhko	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	20 000	1	Behov for 3-4 info.tavler. Infoplakater kjøpt i 2013	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	15	Besøksundersøkelse alle nasjonalparkene	Kartlegging	Saltfjellet-Svartisen	Forvaltningsmyndighet		50 000	1	Ønskes utført for alle nasjonalparkene. Ressurser til en besøks-/brugerundersøkelse ved de mest benyttede innfallsportene slik at vi får kunnskap om hvem som bruker områdene, hvilke opplevelser områdene gir dem og hvilke tiltak de mener forvaltningen bør prioritere.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	16	Naturtypekartlegging og sårbarhetsanalyse	Kartlegging	Rago	Forvaltningsmyndighet		150 000	0	Naturtypekartlegging av nasjonalparken og sårbarhetsanalyse i Flatkjølen-området, sør-øst i Rago. Et kalkrikkt sårbart område med rik botanikk. Reindriften behov for bruk av barmarksklaret i området.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	17	Diverse opprydding i nasjonalparken	Annet	Junkerdal	Forvaltningsmyndighet		15 000	1	Diverse opprydding i parken av gamle båter Rosna - Fuglevatnet. Kostnader ved annonsering.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	18	Opprydding av søppel i Sjunkan.	Annet	Sjunkhatten	Forvaltningsmyndighet		20 000	0	Gammel traktor og diverse skrot. Utfrakt med båt. Dialog med grunneiere.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	19	Opprydding av søppel i div. områder	Annet	Saltfjellet-Svartisen	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	50 000	0	Opprydding av søppel langs Nordlandsbanen/gamle E6/rasteplasser samt fjerning av gamle reingjerder Tespdalen og Semska. Kartlegging situasjonen og iverksette tiltak i samarbeid med Rana/Saltdal kommune, Jernbaneverket og Saltfjellet reinbeitedistrikt. Avsettes midler til dekning av andel helikopterutgifter. Forvaltningsplanen under revidering.	ok dersom samfinansiering.	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	20	Den gamle ferdselsvegen langs telegraflinj	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Forvaltningsmyndighet		50 000	0	Synliggjøring av den gamle ferdselsvegen langs telegraflinja med kulturminner. Planlegging av tiltak i samarbeid med Riksantikvaren, Nordland fylkeskommune, lag og foreninger m.fl. Øremerkes restaureringstiltak på steinbuene ved Krukki og Nordre Bjellåvatn.		
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	21	Formidlingstiltak rundt slåttemark Bredek	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Forvaltningsmyndighet		50 000	1	Kartlegging og planlegging av formidlingstiltak rundt slåttemark Bredek. Utredningsoppdrag som betinger nødvendig fagkompetanse.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	22	Skiltplan for alle nasjonalparkene	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Forvaltningsmyndighet		50 000	0	Utarbeiding av skiltplan for alle nasjonalparkene. Skilting etter nasjonal standard (Statskog-mal)	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	23	Utbedring av hengebru i Skaitkijefften.	Tilrettelegging og informasjon	Junkerdal	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	30 000	1	Utbedring av hengebru i Skaitkijefften. Dekning av en del av kostnadene med brua. Sultjelma og omegn turistforening står som eier av brua. Kostnadsoverslag fra Fjelltjenesten ca. kr 60 000,-.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	24	Vedlikehold av stier i diverse områder	Tilrettelegging og informasjon	Junkerdal	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	5 000	1	Vedlikehold stier div. områder - steinlegging, klopper - 2 lokaliteter tot. ca 20 m, rydding	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	25	Klopplegging på sti til Finnkonakken	Tilrettelegging og informasjon	Sjunkhatten	Forvaltningsmyndighet		40 000	0	Klopplegging av en strekning på 35 meter inne i NP i etterkant av Dyrlivatnet. SNO midler.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	26	Klopplegging /markforsterking inn mot Er	Tilrettelegging og informasjon	Sjunkhatten	Forvaltningsmyndighet		30 000	0	Klopplegging og/eller markforsterking ved stitrase over Furumoen inn mot Erlingbu. SNO-midler, Bodø kommune og dugnadsinnsats. Må avklares med grunneier.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	27	Klopplegging langs stien til Marmorsslottet	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	50 000	0	Klopplegging langs stien til Marmorsslottet og nasjonalparken. Stien går innenfor Fisktjøna naturreservat over en strekning på 200 meter. Utskifting av noen eksisterende ødelagte klopper.	ok	

Midtre Nordland nasjonalparkstyre	28	Klopplegging langs stien i Stormdalen	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	25 000	0	Klopplegging langs stien i Stormdalen over myrflendte parti - tilsammen 100-130 meter. Selv om det i eksisterende klopper er benyttet trykkimpregnert virke, vurderes bruk av sideskåret lerk som mest aktuelt. Forvaltningsplanen under revidering.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	29	Klopplegging opp til Storskogvatnet	Tilrettelegging og informasjon	Rago	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	20 000	1	Supplering av klopplegging mellom Lakshola og Storskogvatnet. Rapport utarbeidet av Fjelltjenesten, supplerende av 33 m med klopper på 7 lokaliteter.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	30	Bru over Nordskarelva.	Tilrettelegging og informasjon	Sjunkhatten	Forvaltningsmyndighet		30 000	0	Prosjekter og eierskap av brua over Nordskarelva- Øvre Valnesfjord grunneierlag? Samarbeidsprosjekt: NFK, Fauske kommune og SNO midler. Totalkostnad 100 000 kroner?	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	31	Klopplegging sti opp til Litliverivatnet	Tilrettelegging og informasjon	Rago	Lokalt SNO	Statskog Fjelltjenesten	70 000	0	Klopplegging sti opp til Litliverivatnet - Behov for klopplegging langs stien opp til nasjonalparken, aktuelle strekninger utenfor nasjonalparken og størst behov på privat grunn. Fjelltjenesten utarbeidet rapport og kostnadsoverslag, anslått maks. 233 m med klopper på 12 lokaliteter, tot kostander kr 170 000. Samarbeidsprosjekt mellom Sørfold kommune, Statrsko Salten, MNNPS, FSJFF.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	32	Andel planleggingsmidler "Viewpoint Arctic"	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Forvaltningsmyndighet		50 000	0	Andel planleggingsmidler "Viewpoint Arctic Circle". Mulig samarbeidsprosjekt mellom Statskog, Rana kommune, fylkeskommune, regionråd, MNNPS m.fl. Hovedfokus på konkretisering og forankring av prosjektet i 2014.	Avvent involvering til konseptet er klarere. I fr postformålet.	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	33	Sikrings-/tilretteleggingstiltak Engenbreen	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Forvaltningsmyndighet		100 000	0	Sikrings-/tilretteleggingstiltak ved Engenbreen og Austerdalsisen - delfinansiering. Prosjektene forutsettes gjennomført i regi av grunneier/reiselivsaktører i samarbeid med MNNPS, Nordland fylkeskommune m.fl.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	34	Bruer mellom Nordlivatn og Svartevatnet	Tilrettelegging og informasjon	Sjunkhatten	Forvaltningsmyndighet		80 000	0	2 stk bruer mellom Nordlivatn og Svartevatnet. Total kostnad 250 000 kroner. Samarbeidsprosjekt. SNO- midler, Bodø kommune, NFK og dugnadsinnsats hytte- og grunneiere. Prosjekter og eierskap må avklares.	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	35	Div. arbeid på bygninger ved Bredek og Sk	Tilrettelegging og informasjon	Saltfjellet-Svartisen	Forvaltningsmyndighet		50 000	0	Dekning av andel av utgifter til utbedring av Bredek, nytt torvtak masstua Bredek og restaurering av utløp Stormdalen	ok	
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	36	Stokkbru ved Nordlivatnet	Tilrettelegging og informasjon	Sjunkhatten	Forvaltningsmyndighet		30 000	0	Utskifting av enkel stokkbru ved Nordlivatnet. SNO-midler. Hvem kan påta seg oppdraget? Eierskap må avklares!	ok	

Til forvaltning og brukere av Tollådalen i Beiarn

Saksb.: Sylvi Katrin Brandsæther
e-post: fmnoskb@fylkesmannen.no
Tlf.: 75 53 16 43
Vår ref.: 2014/3197
Deres ref.:
Vår dato: 30.04.2014
Deres dato:
Arkivkode: 541.9

Stenging av Bukkhågstua i Tollådalen i Beiarn kommune i kalvings- og pregningstiden for rein.

Fylkesmannen i Nordland vil med dette informere forvaltning og aktuelle brukerorganisasjoner om at Bukkhågstua i Tollådalen i Beiarn kommune vil bli stengt i kalvings- og pregningstiden for rein, dvs i tidsrommet **10.05.14 – 10.06.14**.

Tollådalen er sentralt kalvingsområde for Saltfjellet reinbeitedistrikt, og som det framgår av kartutsnitt på neste side har Bukkhågstua beliggenhet midt inne i dette området. Grønn skravur viser vårbeiteområder på Saltfjellet, herunder også kalvingsland (tette streker).

Som de fleste vil være kjent med er forstyrrelse av reinen under kalvings- og pregningstiden svært uheldig. Både med hensyn til dyrevern og med hensyn til reindriften som næring er det derfor viktig at man i størst mulig grad unngår kanalisering av ferdsel inn i disse viktige kalvingsområdene. Åpne husvære er et tiltak som fremmer ferdsel, og hytta vil av denne grunn være stengt i nevnte periode.

Fylkesmannen i Nordland viser for øvrig til Reindriftslovens § 65 om ferdsel i områder hvor rein beiter, og håper at brukerne av Tollådalen/Saltfjellet utviser forståelse.

Vi ber om at de ulike mottakere av dette brevet videresender informasjon til egne underinstanser. Brevet er kun sendt ut som epost.

Informasjon offentliggjøres også i Avisa Nordland og Saltenposten.

Med hilsen

Ing-Lill Pavall (e.f.)
underdirektør

Sylvi Katrin Brandsæther
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi til:

Statskog Fauske

Bodø og Omegns Turistforening

Fjelltjenesten i Nordland

Statens Naturoppsyn

Midtre Nordland Nasjonalparkstyre

NJFF-Nordland

Saltfjellet reinbeitedistrikt

Beiar kommune

Postboks 751

8001

Bodø

Moloveien 10

8002

BODØ

Junkerdal

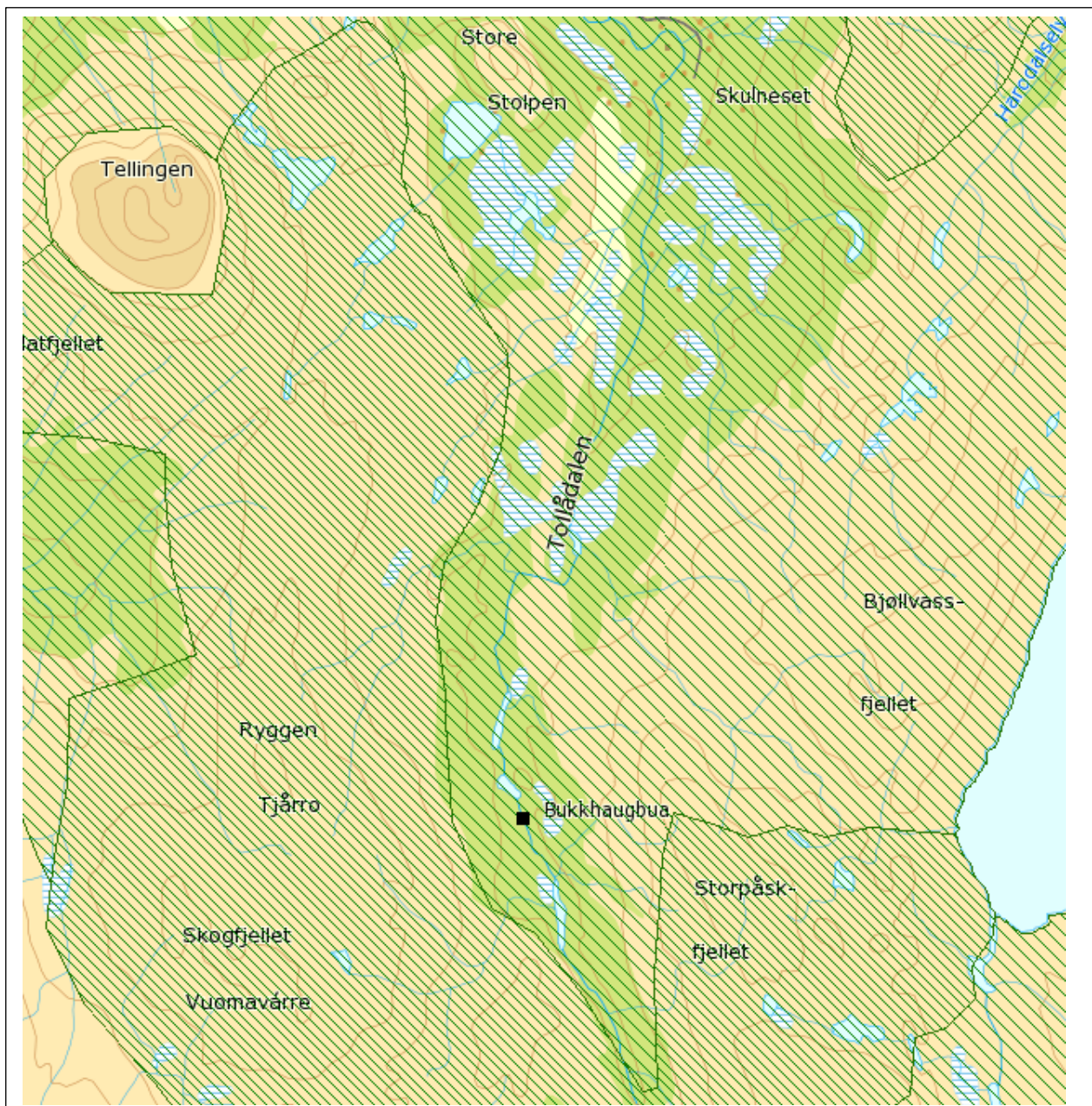
8255

RØKLAND

8110

Moldjord

Kartutsnitt – reindriftens arealbrukskart Vårbeiter

Fra: Brandsæther, Sylvi Katrin[fmnoskb@fylkesmannen.no]

Dato: 06.05.2014 13:21:18

Til: Beiarn kommune; post@statskog.no; FMNO Postmottak Fylkesmannen i Nordland; tore.bjornstad@statskog.no; postmottak@miljodir.no; post@bot.no; nordland@njff.org; Per Thomas Kuhmunen

Kopi: Iveland, Monica Andreassen; Pavall, Ing-Lill

Tittel: Stenging av Bukkhågstua i kalvings- og pregingstiden for rein

Til:

Beiarn kommune

Statskog Fauske

Midtre Nordland Nasjonalparkstyre

Fjelltjenesten i Nordland

Statens Naturoppsyn

Bodø og Omegns Turistforening

NJFF-Nordland

Saltfjellet reinbeitedistrikt

Viser til vedlagt informasjon fra Fylkesmannens landbruk- og reindriftsavdeling og ber om at denne videresendes til aktuelle underinstanser/ansatte hos den enkelte mottaker.

Med hilsen

Sylvi Katrin Brandsæther

rådgiver || landbruk- og reindriftsavdelinga

Fylkesmannen i Nordland

tlf: 75 53 16 43 ||

fmnoskb@fylkesmannen.no

www.fmno.no

www.facebook.com/FylkesmannenNO

Midtre Nordland nasjonalparkstyre
Moloveien 10
8002 BODØ

Trondheim, 29.04.2014

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2014/444

Saksbehandler:
Marit Doseth

Nasjonalparkstyre sitt vedtak vedrørende dispensasjon til frakt av materiell og personell i forbindelse med reparasjon av tak på Bjellåvasstua ved Nordre Bjellåvann i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark- noen merknader fra Miljødirektoratet

Midtre Nordland nasjonalparkstyre fattet den 3. mars 2014 to vedtak hvor det gis dispensasjon til bruk av snøscooter i forbindelse med reparasjon av tak på Bjellåvasstua.

I det første vedtaket gis det tillatelse til bruk av snøscooter til frakt av nødvendig materiell med fire turer i perioden 3.-31. mars 2014. Vedtaket ble fattet med hjemmel i verneforskriften for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark kapittel IV pkt. 4.3 og verneforskrift for Saltfjellet landskapsvernområde kapittel VI, pkt. 2.

I det andre vedtaket gis det dispensasjon til bruk av snøscooter til frakt av proviant, verktøy og arbeidsfolk i perioden 25.-30. april 2014. Siden denne dispensasjonen også omfatter personfrakt, så er tiltaket vurdert etter nml. § 48 i tillegg til verneforskriftenes spesielle dispensasjonsbestemmelser.

Det første vedtaket er i tråd med nasjonalparkforvalters innstilling og vanlig praksis i liknende saker.

Det andre vedtaket åpner også for persontransport da det gis dispensasjon for frakt av skoleelever som skal utføre reparasjoner på turistforeningens hytte Bjellåvasstua. Det skal også fraktes proviant og verktøy på disse turene. Dispensasjonen gjelder i følge oversendte dokumenter 2 turer inn og 3 returer med snøscooter i perioden 25.-30. april.

Miljødirektoratet presiserer at verken motorferdselloven eller verneforskriftene har bestemmelser som åpner for bruk av motorkjøretøy til persontransport. Videre er det et overordnet mål i verneområdene å holde motorferdselen på et lavest mulig nivå. Det er derfor viktig at det føres en meget restriktiv dispensasjonspraksis for persontransport. Det vises til at selv om vilkårene for å gi dispensasjon foreligger etter nml. § 48, så er det opp til forvaltningens skjønn om dispensasjon skal

gis. Direktoratet savner derfor en nærmere vurdering av nml.§ 12 jf. fvl.§ 17 i foreliggende sak. I følge nml.§ 12 skal forvaltningen for å begrense eller unngå skade på naturmangfoldet ta utgangspunkt i den driftsmetode, teknikk eller lokalisering som er gir de beste samfunnsmessige resultater. Det fremgår av fvl. § 17 at forvaltningen skal påse at en sak er så godt mulig opplyst før vedtak treffes.

I denne sak savnes det derfor opplysninger om skoleelevenes muligheter for å komme seg til hytta uten bruk av motorferdsel, for eksempel ved hjelp av ski/truger eller liknende. Beskrivelse av distanse, terreng og fremkommelighet vil i denne sammenheng være av betydning. Videre etterlyses opplysninger om mulighetene for å kunne utføre arbeidet på et tidligere tidspunkt slik at personer kan fraktes sammen med materialer og lignende som det er gitt tillatelse til i det første vedtaket. Motorferdsel på et tidligere tidspunkt vil også kunne redusere risikoen for å påføre naturen skader. Opplysninger om antall personer som skal delta i restaureringsarbeidet og fraktes inn er også relevant i denne sak.

Direktoratet minner om at feil ved saksbehandlingen kan medføre at vedtak er ugyldige. Det vises til fvl.§ 41.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Olav Nord-Varhaug
seksjonsleder

Marit Doseth
seniorrådgiver

Kopi til:
Fylkesmannen i Nordland Moloveien 10 8002 BODØ

Fra: Kari Killi Olsen[kari.killi.olsen@miljodir.no]
Dato: 05.05.2014 09:59:25
Til: FMNO Postmottak Fylkesmannen i Nordland
Kopi: FMNO Postmottak Fylkesmannen i Nordland
Tittel: Dispensasjon fra verneforskriften til frakt av materiell og personell i forbindelse med reparasjon av tak på Bjellåvasstua ved Nordre Bjellåvann i Saltfjellet- Svartisen nasjonalpark og Saltfjellet landskapsvernområde - Miljødirektoratet sine merknader

Vår ref.: 2014/444-30

Vedlagt følger brev fra Miljødirektoratet. Brevet sendes elektronisk uten underskrift, og skal betraktes som et originalt dokument.

Papirdokument vil ikke bli ettersendt.

Vi ber om at offisielle svar og henvendelser til Miljødirektoratet gjøres til post@miljodir.no

Med hilsen

Kari Killi Olsen

konsulent, Naturavdelingen

Miljødirektoratet

Telefon: 03400 / 73 58 05 00

Mobil: 930 12 160

E-post: kari.killi.olsen@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no - www.miljostatus.no

Miljødirektoratet er fra 1. juli 2013 en sammenslåing av Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif).

Riksrevisjonen

Riksrevisjonens undersøking av forvaltninga av nasjonalparkar

Riksrevisjonens administrative rapport nr. 1 2014

34 664 877 350 4 552 875 6 156 289 -843 761 -651 556

Denne publikasjonen er tilgjengeleg på Internett:
www.riksrevisjonen.no

Offentlege etatar kan tinge publikasjonen frå
Departementenes servicesenter
Telefon: 22 24 20 00
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
www.publikasjoner.dep.no

Andre kan tinge frå
Bestillinger offentlige publikasjoner
Telefon: 55 38 66 00
Telefaks: 55 38 66 01
E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Fagbokforlaget AS
Postboks 6050 Postterminalen
5892 Bergen
www.fagbokforlaget.no/offpub

ISBN 978-82-8229-263-4

Forsideillustrasjon: 07 Oslo

Riksrevisjonens undersøking av forvaltninga av nasjonalparkar

Riksrevisjonens administrative rapport nr. 1 2014

Forord

Riksrevisjonen har beslutta at rapporten *Riksrevisjonens undersøking av forvaltninga av nasjonalparkar* ikkje vert sendt over til Stortinget som eiga sak. Stortinget vert orientert om resultatet av undersøkinga i Dokument 2.

Resultata frå undersøkinga vil inngå i ein internasjonal samarbeidsrevisjon om forvaltninga av nasjonalparkar.

Riksrevisjonen, 5. februar 2014

For riksrevisorkollegiet

Per-Kristian Foss
riksrevisor

Revisjonen er gjennomført i samsvar med Riksrevisjonens lov og instruks, og med retningslinjer for forvaltningsrevisjon som er konsistente med og bygger på ISSAI 300, INTOSAI's internasjonale standardar for forvaltningsrevisjon.

Innhold

Samandrag	7
1 Innleiing	9
1.1 Bakgrunn	9
1.2 Mål og problemstillingar	10
1.3 Omfang og avgrensing av undersøkinga	11
2 Metodisk tilnærming og gjennomføring	12
2.1 Dokumentanalyse	12
2.2 Djupundersøking av fire nasjonalparkstyre	13
2.3 Spørjeskjemaundersøking til dei andre nasjonalparkstyra og fylkesmennene	14
2.4 Andre intervju og undersøkingar	14
3 Revisjonskriterium	15
3.1 Krav til forvaltningsmodell og forvaltningspraksis	15
3.2 Krav til statleg rettleiing, dokumentasjon og kontroll	16
4 Fakta	17
4.1 Nasjonalparkforvaltninga	17
4.2 Verkar forvaltningsmodellen etter intensjonen?	30
4.3 Er det etablert formålstenlege system for rettleiing, dokumentasjon og kontroll?	38
5 Vurderingar	44
5.1 Forvaltningsmodellen tar vare på sentrale mål, men har enkelte svakheiter	44
5.2 Behov for forbetra dokumentasjon og oppfølging	46
6 Svaret frå Klima- og miljødepartementet	47
6.1 Forholdet til interkommunale styre	47
6.2 Om forholdet til kostnadseffektivitet og talet på forvaltningsnivå	48
6.3 Om saksbehandlingstida i klagesakene	48
6.4 Om rollefordeling og oppfølging	49
6.5 Fagleg rådgivande utval	49
7 Referansar	50

Figuroversikt

Figur 1	Aktørane i nasjonalparkforvaltninga	19
Figur 2	Årshjul for bestillingsdialogen mellom nasjonalparkstyra og Statens naturoppsyn	21
Figur 3	Behandlinga av klagar	41

Tabelloversikt

Tabell 1	Oversikt over årlege løyvingar til nasjonalparkforvaltninga	20
Tabell 2	Oversikt over utviklinga i talet på konstituerte styre og løyvingar til verneområdeforvaltninga i perioden 2010 til 2013	21
Tabell 3	Faktaopplysningar om dei utvalde nasjonalparkane i djupundersøkinga. Totalbudsjett fordelt på år	22
Tabell 4	Faktaopplysningar om dei utvalde nasjonalparkane i djupundersøkinga	23
Tabell 5	Oversikt over klagar på vedtak i nasjonalparkstyra som Miljødirektoratet har mottatt per 20. juni 2013	42
Tabell 6	Saksbehandlingstid i Miljødirektoratet (førebuande) og Klima- og miljødepartementet (klageinstans) for klagar på vedtak i nasjonalparkstyra	42

Kartoversikt

Kart 1	Forvaltningsområda til dei utvalde nasjonalparkstyra	22
Kart 2	Stabbursdalen nasjonalpark i Finnmark	25
Kart 3	Nasjonalparkane Junkerdal, Rago, Saltfjellet-Svartisen, Sjunkehatten og Láhko i Midtre Nordland	26
Kart 4	Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark	27
Kart 5	Ytre Hvaler nasjonalpark i Noreg og Kosterhavets Nationalpark i Sverige	29

Samandrag

Nasjonalparkar og andre naturvernområde skal sikre sårbare og trua naturtypar og ta vare på område av internasjonal, nasjonal og regional verdi. Stortinget vedtok i 1993 ein ny landsplan for nasjonalparkar og andre større verneområde i Noreg. Kommunal- og miljøkomiteen bad i innstillinga departementet om å komme tilbake til Stortinget med forslag til folkevald medverknad i forvaltninga. Bakgrunnen var tidlegare konflikter mellom grunneigarar og kommunale myndigheiter på den eine sida og statleg naturforvaltning på den andre. Det blei gjennomført fire forsøk med lokal forvaltning i perioden frå 2001 til 2006. Stortinget vedtok hausten 2009 ein ny forvaltningsmodell som skal gi lokale folkevalde større råderett i forvaltninga av nasjonalparkane. Forvaltninga skal vere kunnskapsbasert, lokalt forankra og så einskapleg som mogleg. Eit interkommunalt nasjonalparkstyre skal sørge for at verneområda blir heilskapleg forvalta på tvers av administrative grenser og innanfor ramma av naturmangfaldlova og verneforskrifta.

Sekretariatet for styret skal leggjast til ein nasjonalparkforvaltar. Forvaltaren blir tilsett av Fylkesmannen, men er underlagd styret i spørsmål som dreier seg om nasjonalparkforvaltninga. Fylkesmannen skal sjå til at forvaltninga er i samsvar med naturmangfaldlova og formålet med vernet, og har klagerett på vegner av staten. Klima- og miljødepartementet avgjer klagesakene.

Det første nasjonalparkstyret blei oppretta i 2010. Per 31. desember 2013 var det konstituert 27 nasjonalparkstyre for forvaltning av nasjonalparkar i Fastlands-Noreg. Etableringa av ein ny lokal forvaltningsmodell for nasjonalparkar er i sluttfasen, og målet med undersøkinga har vore å få svar på om den nye forvaltningsmodellen for nasjonalparkar fungerer i samsvar med Stortingets vedtak og føresetnader, og om det er etablert formålstenlege system for statleg rettleiing, dokumentasjon og kontroll.

Det går fram av undersøkinga at den nye forvaltningsmodellen med lokal forvaltning i hovudsak er sett i verk slik det var tenkt, og at modellen gir grunnlag for større lokal medverknad og betre samhandling lokalt i nasjonalparkforvaltninga. Ein lokal forvaltningsmodell bidreg også til at erfaringsbasert lokal kunnskap i større grad blir lagd til grunn for forvaltninga, mellom anna kunnskap om lokale samiske tradisjonar og interesser i nasjonalparkane. Det er enno tidleg å vurdere i kva grad forvaltningsmodellen vil ta vare på formåla over tid, men det at det er relativt få klagar frå fylkesmennene på vedtaka i nasjonalparkstyra, kan tyde på at forvaltningsmodellen sikrar verneformåla.

Det går fram av undersøkinga at vedtektene for nasjonalparkstyra, slik dei er fastsette av Klima- og miljødepartementet, ikkje er heilt i samsvar med stortingsvedtaket når det gjeld kven som skal nemne opp nasjonalparkstyra. Etter vedtektene er det Klima- og miljødepartementet som nemner opp styra etter innstilling frå kommunane, fylkestinget og Sametinget. Ved innføringa av forvaltningsmodellen vedtok Stortinget at forvaltninga av nasjonalparkane skulle skje gjennom interkommunale nasjonalparkstyre valde av kommunestyra. I tillegg skulle fylkestinget nemne opp ein representant for fylkeskommunen, og i område med samiske interesser skulle Sametinget nemne opp dei samiske representantane til styra. Konsekvensen kan vere at staten har tatt på seg eit ansvar som Stortinget ikkje hadde føresett. Klima- og miljødepartementet opplyser at dei vil orientere Stortinget om dette på ein eigna måte.

Undersøkinga viser at mange aktørar og tre nivå – nasjonalparkstyre, direktorat og departement – er involverte i forvaltninga av nasjonalparkane, og at finansieringa er oppdelt. Konsekvensane ser ut til å vere at forvaltninga av nasjonalparkane har blitt lite tids- og kostnadseffektiv.

Undersøkinga viser vidare at fylkesmennene har ulik tilnærming til oppfølginga av nasjonalparkstyra og nasjonalparkforvaltninga, og at det er ein del ulike oppfatningar av kva ansvar og oppgåver Fylkesmannen har i samband med nasjonalparkforvaltninga. Det er behov for at Klima- og miljødepartementet gjer det tydeleg kva rolle Fylkesmannen skal ha i forvaltninga, slik at det blir mindre variasjon mellom fylkesmennene i kva grad dei involverer seg i forvaltninga til nasjonalparkstyra. I tillegg viser undersøkinga at det kan vere behov for å klargjere instruksjonsmyndigheita og styringsretten som nasjonalparkstyret har overfor nasjonalparkforvaltarane.

Dei fagleg rådgivande utvala er ein viktig del av forvaltningsmodellen for å sikre lokal forankring, kompetanse, medverknad og samhandling i forvaltninga. Det går fram av undersøkinga at det er vanskeleg å få etablert fagleg rådgivande utval, at deltakinga på fleire møte har vore låg, og at Klima- og miljødepartementet bør gjer det tydeleg kva rolle utvala skal ha i forvaltninga.

Undersøkinga viser at klagesaksbehandlinga i gjennomsnitt tar litt over eitt år. Departementet erkjenner at behandlingstida er for lang i mange av klagesakene. Dei viser til at dei har valt å føre ei forsiktig linje, at dei er opptatte av å skape god presedens, at naturmangfaldlova er ny, og at enkelte delar av lova er juridisk krevjande. Klima- og miljødepartementet opplyser at dei arbeider for å få ned saksbehandlingstida i klagesakene.

Undersøkinga viser at nasjonalparkstyra og nasjonalparkforvaltarane får god oppfølging og rettleiing frå Miljødirektoratet. Undersøkinga viser vidare at oppfølginga av dei samiske representantane i nasjonalparkstyra kan bli betre, og at Klima- og miljødepartementet derfor bør vurdere å ta initiativ til ein forsterka dialog med Sametinget om korleis opplæringa og oppfølginga av dei samiske representantane i nasjonalparkstyra kan styrkjast.

1 Innleiing

1.1 Bakgrunn

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfaldlova) § 35 gir heimel for å opprette nasjonalparker. Formålet er å verne større naturområde med særreigne eller representative økosystem eller landskap. Nasjonalparker og andre naturvernområde skal sikre sårbare og trua naturtypar og ta vare på område med internasjonal, nasjonal og regional verdi. Naturmangfaldlova slår fast at naturmiljø eller kulturminne ikkje må påverkast varig, med mindre ein slik påverknad er nødvendig for å oppfylle verneformålet. Noreg har 37 nasjonalparker på fastlandet og 7 på Svalbard.¹

Stortinget vedtok hausten 2009 ein ny forvaltningsmodell som skal gi lokale folkevalde større råderett i forvaltninga av nasjonalparkane. Dette er hovudpunkta i modellen:²

- Forvaltninga skal vere kunnskapsbasert, lokalt forankra og bidra til ei så einskapleg forvaltning som mogleg.
- Eit interkommunalt nasjonalparkstyre skal ha ansvaret for forvaltninga. Styret skal sørgje for at verneområdet blir heilskapleg forvalta på tvers av administrative grenser og innanfor ramma av naturmangfaldlova og verneforskrifta.
- Styret blir valt av kommunestyra og bør primært bestå av ordførarar eller andre folkevalde i kommunen. I tillegg blir det nemnt opp politiske representantar frå fylkeskommunane. I område med samiske interesser skal Sametinget nemne opp representantar.
- Styret skal samarbeide med andre aktuelle partar gjennom eit fagleg rådgivande utval.
- Sekretariatet for styret skal leggjast til ein nasjonalparkforvaltar. Forvaltaren blir tilsett av Fylkesmannen, men er underlagd styret når det gjeld forhold som er knytte til nasjonalparkforvaltninga.
- Fylkesmannen skal gjennom klagebehandling sjå til at forvaltninga er i samsvar med naturmangfaldlova og formålet med vernet.³ Det er Klima- og miljødepartementet⁴ som avgjer klagesakene.

Det første nasjonalparkstyret, Midtre Nordland nasjonalparkstyre, blei oppretta i 2010 og forvaltar dei fem nasjonalparkane Junkerdal, Rago, Saltfjellet-Svartisen, Sjunghatten og Lákho (frå 24. september 2013).⁵ Etableringa av ein ny lokal forvaltningsmodell for nasjonalparker er i slutfasen.⁶ Per 31. desember 2013 var 28 nasjonalparkstyre oppretta og 27 av desse var konstituerte⁷, og til saman forvaltar dei konstituerte styra 34 nasjonalparker. Fire av nasjonalparkstyra forvaltar fleire nasjonalparker. Tre nasjonalparker på fastlandet var per 31. desember 2013 ikkje forvalta av eit nasjonalparkstyre. For Øvre Anarjókka nasjonalpark og Øvre Dividal nasjonalpark er Fylkesmannen forvaltningsmyndigheit. Hardangervidda nasjonalpark

1) Færder nasjonalpark blei ved kongeleg resolusjon vedtatt oppretta 23. august 2013 som Noregs 37. nasjonalpark på fastlandet, jf. <http://www.regjeringen.no/nn/dep/md/pressesenter/Pressemeldinger/2013/farder-nasjonalpark-er-opprettet.html?id=734141>. Oversikt over nasjonalparker i Noreg: <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/Norges-nasjonalparker/>

2) Prop. 1 S (2009–2010) frå Miljøverndepartementet.

3) Innst. 9 S (2009–2010), jf. Prop. 1 S (2009–2010).

4) Tidlegare Miljøverndepartementet. Departementet skifta frå 1. januar 2014 namn til Klima- og miljødepartementet.

5) Midtre Nordland nasjonalparkstyre blei oppretta 11. juni 2010 og konstituert 16. september 2010. <http://www.nasjonalparkstyre.no/Midtre-Nordland>. Kjelde: Miljødirektoratet.

6) Prop. 1 S (2012–2013) Miljøverndepartementet.

7) For Øvre Dividal nasjonalpark var styre oppretta, men ikkje konstituert per 31. desember 2013.

har ein eigen forvaltningsmodell.⁸ Per 31. desember 2013 var det tilsett eller under tilsetjing 36 nasjonalparkforvaltarar. Det er etablert og godkjend 24 forvaltningsknutepunkt⁹ knytta til nasjonalparker.¹⁰

I verneforskrifta for den enkelte nasjonalparken står formålet med vernet, kva natur- og kulturminneverdiar vernet skal ta vare på, kvar grensene for nasjonalparken går, kva eigedommar som er involverte, og føresegner om bruken av området. Verneforskriftene blir fastsette ved kongeleg resolusjon.¹¹ Eit utkast til forvaltningsplan skal leggjast fram samtidig med vernevedtaket, og ein eventuell skjøtselsplan skal inngå i forvaltningsplanen.¹² Klima- og miljødepartementet bestemmer kven som er forvaltningsmyndigheit for det enkelte verneområdet, mellom anna at forvaltningsmyndigheita kan leggjast til eit særskilt oppnemnt organ.¹³

Den polske riksrevisoren tok i 2011 initiativ til ein internasjonal samarbeidsrevisjon av nasjonalparkforvaltninga. Fleire europeiske land deltar i samarbeidsrevisjonen i tillegg til Polen og Noreg. Den internasjonale revisjonen vil vere basert på dei nasjonale forvaltningsrevisjonane i deltakarlanda og skal etter planen leggjast fram hausten 2014.

1.2 Mål og problemstillingar

1.2.1 Målet med undersøkinga

Målet med undersøkinga har vore å få svar på om den nye forvaltningsmodellen for nasjonalparker fungerer i samsvar med Stortingets vedtak og føresetnader.

1.2.2 Problemstillingar

Desse problemstillingane har vore utgangspunkt for undersøkinga:

Problemstilling 1: Verkar forvaltningsmodellen slik det var meint?

For å få svar har Riksrevisjonen undersøkt om forvaltningsmodellen er tatt i bruk i samsvar med Stortinget sine vedtak og føresetnader, om saksbehandlinga er i samsvar med prinsippa om god forvaltningsskikk og kravet om ei forsvarleg saksbehandling, og om nasjonalparkane blir forvalta innanfor rammene av naturmangfaldlova og verneforskrifta.

Problemstilling 2: Er det etablert formålstenlege system for statleg rettleiing, dokumentasjon og kontroll?

Riksrevisjonen har undersøkt om staten følgjer opp rettleiingsansvaret dei har overfor nasjonalparkstyret og nasjonalparkforvaltarane, om systema for klagesaksbehandling fungerer, og om Klima- og miljødepartementet følgjer opp det overordna oppfølgings- og kontrollansvaret dei har.

8) Hardangervidda nasjonalpark, som omfattar åtte kommunar i tre fylke, har sidan opprettinga i 1981 hatt ein eigen forvaltningsmodell der delar av myndigheitsområdet er delegerte til statlege tilsynsutval som består av kommunalt folkevalde medlemmer. Jf. Prop. 1 S (2009–2010).

9) Forvaltningsknutepunkta utgjer kontorplasseringa for forvaltarane. Kjelde: Klima- og miljødepartementet.

10) I tillegg til nasjonalparkstyra er det oppretta 14 verneområdestyre som forvaltar andre verneområde enn nasjonalparker. Til saman er det tilsett eller under tilsetjing 12 forvaltarar knytte til desse verneområdestyra og 11 forvaltningsknutepunkt er godkjende.

11) Naturmangfaldlova § 34.

12) Naturmangfaldlova § 35.

13) Naturmangfaldlova § 62.

1.3 Omfang og avgrensing av undersøkinga

Forvaltningsmodellen omfattar forvaltning av nasjonalparkar, andre store verneområde og samanhengande verneområde.¹⁴ Per 31. desember 2013 var det til saman konstituert 41 nasjonalpark- og verneområdestyre med ansvar for forvaltning av verneområde i Fastlands-Noreg. Desse styra forvaltar 78 landskapsvernområde, 38 naturreservat, 5 område med biotopvern etter viltlova og 2 dyrefredingsområde som er verna etter den tidlegare naturvernlova.¹⁵ Denne undersøkinga dreier seg om forvaltninga av nasjonalparkane i Fastlands-Noreg. Undersøkinga er i stor grad også relevant for forvaltninga av dei andre verneområda som nasjonalparkstyra forvaltar.¹⁶ I teksten er omgrepet "nasjonalpark" nytta, men innhaldet kan vere gyldig også for andre typar verneområde.

14) Prop. 1 S (2009–2010).

15) Kjelde: Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet.

16) Mange av nasjonalparkstyra forvaltar også andre verneområde enn nasjonalparkar. Ansvar for kva område styra forvaltar følgjer av vedtektene til det enkelte styre.

2 Metodisk tilnærming og gjennomføring

For å kaste lys over problemstillingane er det gjennomført ei djupundersøking av fire utvalde nasjonalparkstyre. Djupundersøkinga er basert på intervju med styra og nasjonalparkforvaltarane i dei fire nasjonalparkstyra og eit gruppeintervju med leiarane av miljøvernavdelinga hos Fylkesmannen¹⁷ i dei seks involverte fylka.

I tillegg er det gjennomført ei spørjeskjemaundersøking for styreleiarane i dei 17 andre nasjonalparkstyra som var konstituerte på tidspunktet for undersøkinga, og 7 fylkesmiljøvernleiarar med tilknytning til resten av dei etablerte nasjonalparkstyra.

Styreleiarane for 21 nasjonalparkstyre og leiarane for miljøvernavdelinga hos Fylkesmannen i 13 fylke har vore med i undersøkinga.

Klima- og miljødepartementet, Miljødirektoratet¹⁸, Sametingets administrasjon og Utmarks kommunenes Sammenslutning er intervjuet. Alle intervjureferata er verifiserte. Sametingsrådet har svart på skriftlege spørsmål om samisk representasjon og innstilling av samiske representantar til nasjonalparkstyra. Vidare er sentrale styringsdokument og relevante dokument knytte til nasjonalparkstyra gjennomgått.

2.1 Dokumentanalyse

Sentrale styringsdokument er analyserte. Formålet med dokumentanalysen var å kaste lys over styringsdialogen til Klima- og miljødepartementet og oppfølginga av nasjonalparkforvaltninga og styra frå Miljødirektoratet og fylkesmennene si side. Dokumenta som er undersøkte, er:

- budsjettproposisjonar (Prop. 1 S) frå Klima- og miljødepartementet for åra 2010–2014
- tildelingsbrev fra Miljødirektoratet for åra 2010–2013 og årsrapportane for åra 2011 og 2012
- Instruks for virksomhets- og økonomistyring i Direktoratet for naturforvaltning
- embetsoppdrag til Fylkesmannen for åra 2010–2013
- DN-håndbok nr. 17-2001, oppdatert 2010, kap. 6 Tilsyn med verneområder
- vedtekter for nasjonalparkstyre, Miljøverndepartementet
- Forvaltning av verneforskrifter. Rundskriv november 2001, revidert februar 2010. Miljødirektoratet 2010
- stillingsbeskriving for nasjonalpark-/verneområdeforvaltarar, Klima- og miljødepartementet

Dokumentasjonen som låg til grunn for utgreiinga av forvaltningsmodellen frå Klima- og miljødepartementet, mellom anna høyringsfråsegnene, er analysert. Saksbehandlinga av forvaltningsmodellen internt i Klima- og miljødepartementet er analysert på grunnlag av tilsende dokument.¹⁹ Vidare er verneforskriftene for nasjonalparkane som blir forvalta av dei fire nasjonalparkstyra som er med i djupundersøkinga, gjennomgått. Behandlingstida for klagesaker er undersøkte på grunnlag av talmateriale frå Miljødirektoratet.

17) Leiarane av miljøvernavdelinga har ved dei fleste fylkesmannsembeta tittel som fylkesmiljøvernsjef, miljøvernsjef eller miljøvern-direktør (www.fylkesmannen.no).

18) Direktoratet for naturforvaltning blei slått saman med Klima- og forureiningsdirektoratet til Miljødirektoratet 1. juli 2013. I dette dokumentet blir nemninga Miljødirektoratet brukt.

19) Brev til Riksrevisjonen frå Klima- og miljødepartementet med vedlegg av 01.07.2013.

2.2 Djupundersøking av fire nasjonalparkstyre

Nasjonalparkstyra blei valde ut i samråd med Klima- og miljødepartementet. Det blei tatt omsyn til geografisk spreining, areal, type nasjonalpark, kompleksitet i samansetninga av styra, konfliktgrad og deltaking i forsøksordninga. Desse fire blei valde ut til djupundersøking:

- Stabbursdalen nasjonalparkstyre
- Dovrefjell nasjonalparkstyre²⁰
- Ytre Hvaler nasjonalparkstyre
- Midtre Nordland nasjonalparkstyre²¹

Nasjonalparkforvaltarar og styremedlemmer i dei fire nasjonalparkstyra er intervjuet. Til saman sju nasjonalparkforvaltarar er knytte til dei fire nasjonalparkstyra, og alle er intervjuet. Det fagleg rådgivande utvalet i Midtre Nordland nasjonalparkstyre er intervjuet. I intervjuet deltok representantar frå Statskog, Forum for natur og friluftsliv, eitt bonde- og småbrukarlag, eitt grunneigarlag og eitt reinbeitedistrikt. Det er også gjennomført eit gruppeintervju med leiarane for miljøvernavingane ved fylkesmannsembeta i Finnmark, Nordland, Østfold, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland. Vidare er relevante dokument innhenta og gått igjennom – som forvaltningsplanar, styrevedtekter og stillingsbeskrivinga for nasjonalparkforvaltarar.

Formålet med djupundersøkinga er å få eit innblikk i forvaltninga av nasjonalparkar etter at den nye forvaltningsmodellen blei innført. Tema for intervjuet har vore rolle-, ansvars- og myndigheitsfordeling i forvaltninga, og opplæring og rettleiing av nasjonalparkstyra. Saksbehandlinga av enkeltsaker og klagesaksbehandlinga var også sentrale tema. Vidare blei det stilt spørsmål om korleis forvaltningsmodellen medverkar til ei kunnskapsbasert forvaltning, samhandling med aktørane og lokal medverknad.

Intervjuet med dei fire nasjonalparkstyra er ein vesentleg del av informasjonsinnhentinga i djupundersøkinga. Alle styremedlemmene som var innstilte frå kommunar og fylkeskommunar med nasjonalparkområde forvalta av eitt av dei fire nasjonalparkstyra, fekk invitasjon til å delta i intervjuet.²² Av praktiske årsaker var det ikkje mogleg for alle styremedlemmene å vere med, men alle styreleiarane deltok. Nasjonalparkstyret kan peike ut eit arbeidsutval som kan få fullmakt til å avgjere enkeltsaker mellom styremøta. Det varierer i kva grad alle medlemmene av arbeidsutvala har deltatt.

20) Dovrefjell nasjonalparkstyre forvaltar Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark i fylka Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland. Dovrefjell nasjonalparkstyre forvaltar i tillegg andre typar verneområde i fylka Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Oppland og Hedmark. Jf. brev frå Miljøverndepartementet til dei aktuelle kommunane, fylkeskommunane og fylkesmennene av 10. august 2010 *Etablering av nasjonalparkstyre for verneområdene knyttet til verneplan for Dovrefjell-Sunndalsfjella i fylkene Oppland, Hedmark, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag.*

21) Undersøkinga omfattar ikkje Midtre Nordland nasjonalparkstyre si forvaltning av Låkho nasjonalpark. Informasjonsinnhentinga til undersøkinga var avslutta før Midtre Nordland nasjonalparkstyre tok over forvaltninga av Låkho nasjonalpark frå 24. september 2013.

22) Unntaket var styremedlemmer i Dovrefjell nasjonalparkstyre frå Hedmark fylkeskommune og kommunane Follidal og Tynset. Dovrefjell nasjonalparkstyre forvaltar ikkje nasjonalparkar i Hedmark fylke, men landskapsvernområde. Jf. kapittel 1.3.

2.3 Spørjeskjemaundersøking til dei andre nasjonalparkstyra og fylkesmennene

Formålet med spørjeskjemaundersøkinga var å stadfeste og utdjupe intervjudata frå djupundersøkinga av dei fire utvalde nasjonalparkstyra. Spørjeskjemaundersøkinga blei send til styreleiarane for dei 17 andre etablerte nasjonalparkstyra,²³ og alle svarte. Også leiarane for miljøvernavdelinga ved fylkesmannsembeta i Hedmark, Buskerud, Telemark, Hordaland, Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag og Troms har svart. Temaa i spørjeskjemaundersøkinga var i hovudsak dei same som i intervjuet med dei fire nasjonalparkstyra og gruppeintervjuet med dei seks fylkesmiljøvernleiarane. Alle svarte på spørjeskjemaundersøkinga.

2.4 Andre intervju og undersøkingar

Det er gjennomført intervju av Klima- og miljødepartementet, Miljødirektoratet, Sametingets administrasjon og Utmarkskommunenes Sammenslutning. Sametingsrådet har svart på skriftlege spørsmål i brev, og Miljødirektoratet har bidratt med faktaopplysningar undervegs i undersøkinga.

Sjunkhatten nasjonalpark, som er forvalta av Midtre Nordland nasjonalparkstyre, skal leggjast til rette spesielt for barn og unge. I sykkelavstand frå Bodø by og lett tilgjengeleg i den tettast befolka regionen i Nordland ligg Sjunkhatten nasjonalpark. Sjunkfjorden og Mistfjorden er ein del av nasjonalparken, og det varierte landskapet er prega av mange karakteristiske spisse toppar, avrunda fjell, elver, vatn og rolege dalar. Landskapet er kjenneteikna av å vere vilt og variert – og på same tid nært og tilgjengeleg.

Kjelde: *Sjunkhatten*. *Barnas nasjonalpark*. Direktoratet for naturforvaltning.

Foto: Riksrevisjonen

23) Gjeld nasjonalparkstyra Varangerhalvøya, Øvre Pasvik, Reisa, Ånderdalen, Rohkunborri, Lomsdal/Visten, Blåfjella-Skjækerfjella, Forollhogna, Breheimen, Jotunheimen og Utladalen, Langsua, Jostedalbreen, Folgefonna, Hallingskarvet, Reinheimen, Rondane-Dovre og Seiland.

3 Revisjonskriterium

3.1 Krav til forvaltningsmodell og forvaltningspraksis

Den nye forvaltningsmodellen skal sørge for at forvaltninga er kunnskapsbasert og lokalt forankra, og bidra til ei så einskapleg forvaltning som mogleg, jf. Prop.1 S (2009–2010). Forvaltninga skal vere i samsvar med føresegnene i naturmangfaldlova mellom anna dei alminnelege føresegnene om bærekraftig bruk i kapittel II (§§ 8-14). Naturmangfaldlova § 8 stiller krav til kunnskapsgrunnlaget for offentlege vedtak som har følgjer for naturmangfaldet. Krava skal vere rimelege med tanke på saka i seg sjølv og risikoen for skade på naturmangfaldet. Det skal vidare leggjast vekt på kunnskap som er basert på erfaringar gjennom generasjonar med bruk av og samspel med naturen – mellom anna slik samisk bruk – og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfaldet.

Energi- og miljøkomiteen viste i Innst. 9 S (2009–2010), jf. Prop. 1 S (2009–2010), til at det er eit stort behov for å styrkje forvaltninga og betre skjøtselen av nasjonalparkane. Komiteen støtta den nye forvaltningsmodellen og peikte i Innst. 9 S (2012–2013), jf. Prop. 1 S (2012–2013), på at vernearbeidet i Noreg er i ferd med å gå over i ein forvaltnings- og skjøtselsfase der det må leggjast større vekt på korleis vi sikrar naturverdiane i nasjonalparkane. Komiteen meinte det er viktig at modellen bidrar til god samhandling og større medverknad og engasjement lokalt og regionalt.

Forvaltninga av nasjonalparkane skal skje gjennom eit interkommunalt nasjonalparkstyre, jf. Innst. 9 S (2009–2010). Komiteen strekar under at avgjerdsmyndigheita ligg hos det interkommunale styret. Styret blir etablert etter naturmangfaldlova § 62 andre ledd tredje punktum og skal sørge for ei heilskapleg samla forvaltning av nasjonalparken på tvers av administrative grenser innanfor ramma av naturmangfaldlova og verneforskrifta. Ein føresetnad for å delegerare ansvaret er at eit fleirtal av dei aktuelle kommunane ønskjer det. Viss ikkje skal Fylkesmannen vere forvaltningsmyndigheit, jf. Innst. 9 S (2009–2010).

Sekretariatet for styret skal leggjast til ein nasjonalparkforvaltar. Forvaltaren blir tilsett av Fylkesmannen, men er underlagd styret i forhold som er knytte til nasjonalparkforvaltninga. Forvaltaren skal ha god naturfagleg kompetanse og bidra til ein einskapleg forvaltningspraksis, uavhengig av administrative grenser, og må ha god kontakt med alle dei aktuelle kommunane, jf. Prop.1 S (2009–2010).

Forvaltning av nasjonalparkar krev samhandling av mange aktørar. Det må derfor leggjast til rette for eit godt samarbeid mellom forvaltningsmyndigheita, offentlege organ, grunneigarar, næringsliv, frivillige organisasjonar – mellom anna natur- og miljøorganisasjonar – og samiske interesser der det er relevant. Styret skal samarbeide med dei involverte partane gjennom eit fagleg rådgivande utval som er nemnt opp av nasjonalparkstyret, jf. Prop.1 S (2009–2010). Naturmangfaldlova §§ 34 og 35 har føresegner om verneforskrift og forvaltningsplan for den enkelte nasjonalparken. Grad og lokalisering av bruk innanfor nasjonalparkane skal ta utgangspunkt i ein eigen forvaltningsplan for området. Forvaltningsplanen skal gi retningslinjer for vern og bruk. Planar om ulike tiltak, tilrettelegging og dispensasjonspraksis skal klarleggjast i forvaltningsplanen. Arbeidet med forvaltningsplanar skal gjerast i

samarbeid med lokale myndigheiter og grunneigarar / personar med bruksrett, jf. Innst. S. nr. 260 (2002–2003).²⁴

Det følgjer av forvaltningslova og ulovfesta forvaltningsrettslege prinsipp at forvaltninga skal vere sakleg og objektiv i saksbehandlinga si, og at det skal vere likebehandling. Det går fram av forvaltningslova §§ 23 og 28 at enkeltvedtak skal vere skriftlege, og at dei kan påklagast.

3.2 Krav til statleg rettleiing, dokumentasjon og kontroll

Klima- og miljødepartementet har det overordna ansvaret for at dei underliggjande verksemdene gjennomfører aktivitetar i tråd med Stortingets vedtak og føresetnader og med måla og prioriteringane til departementet, jf. kapittel 1.2 i *bestemmelser om økonomistyring i staten*. Mål- og resultatstyring er eit overordna styringsprinsipp for statlege verksemdar, jf. § 4 i *reglement for økonomistyring i staten*. Departementet skal i det årlege tildelingsbrevet til verksemdene følgje opp Stortingets vedtak og føresetnader.

Departementet skal føre tilsyn med miljøtilstanden og med at føresegnene gitt i og i medhald av lova blir følgde, jf. naturmangfaldlova § 63. Fylkesmannen har klagerett over vedtak gjorde av forvaltningsmyndigheita, jf. naturmangfaldlova § 62. Det følgjer av naturmangfaldlova § 41 at når eit arbeid med vern startar, skal det leggjast til rette for at saksbehandlinga skjer i eit best mogleg samarbeid med dei som har interesser i saka. Saksbehandlinga skal klarleggje formålet med vernet, verneverdiane, lokal bruk av og kunnskap om verneverdiane, avgrensing av området og følgjer av vernet.

Forvaltning av nasjonalparkar handlar om å oppfylle nasjonale og internasjonale forpliktingar. Statlege myndigheiter skal gripe inn dersom forvaltninga ikkje er i samsvar med naturmangfaldlova og formålet med vernet. Gode rapporterings- og kontrollrutinar må etablerast saman med mellom anna effektive sanksjonsordningar. Statlege myndigheiter skal gjennom klagebehandling sjå til at forvaltninga er i samsvar med naturmangfaldlova og formålet med vernet, jf. Innst. 9 S (2009–2010). Staten kan etter naturmangfaldlova § 62 instruere nasjonalparkstyret og eventuelt trekkje tilbake delegert myndigheit dersom forvaltninga ikkje er i samsvar med nasjonale mål og internasjonale forpliktingar, jf. Prop. 1 S (2009–2010).

For at naturmangfaldlova skal bli etterlevd, skal det først og fremst satsast på rettleiing, informasjon og kommunikasjon, jf. § 63, slik at ein oppnår forståing for dei verdiane lova skal ta vare på, og korleis det kan gjerast.

Ifølgje Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) *Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfaldlova)* kan det oppstå behov for større ressursar til informasjon og rettleiing som følgje av lova, spesielt i ein periode etter at lova har tredd i kraft.

Departementet skal gjennom råd, rettleiing og opplysning arbeide for å nå formåla med lova.

24) Innst. S. nr. 260 (2002–2003) *Innstilling fra finanskomiteen om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003 og enkelte endringer i statsbudsjettet for 2003 i forbindelse med trygdeoppgjøret mv.* Jf. St.prp. nr. 65 (2002–2003) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003*. Teksten som høyrer til overskrifta "Fjellområdene – bruk, vern og verdiskaping", er kalla "Fjellteksten", jf. mellom anna Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) *Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfaldlova)*.

4 Fakta

4.1 Nasjonalparkforvaltninga

4.1.1 Bakgrunnen for den nye forvaltningsmodellen

Stortinget vedtok i 1993 ein ny landsplan for nasjonalparkar og andre større verneområde i Noreg. Kommunal- og miljøkomiteen bad i innstillinga departementet om å komme tilbake til Stortinget med forslag til folkevald medverknad i forvaltninga. Komiteen framheva at medråderett og medverknad frå grunneigarane, brukarane og befolkninga si side representerer positive verdier. Bakgrunnen for engasjementet var tidlegare konflikter mellom grunneigarar og kommunale myndigheiter på den eine sida og statleg naturforvaltning på den andre.²⁵ Stortinget har også fleire gonger etter behandlinga av landsplanen uttrykt ønske om større lokal folkevald medverknad i forvaltninga av nasjonalparkane,²⁶ og det blei sett i gang fire forsøk med lokal forvaltning i perioden frå 2001 til 2006.²⁷ Forsøka blei evaluerte og resultatet lagt fram for Stortinget hausten 2009 i samband med forslaget om ny forvaltningsmodell. Stortinget slutta seg til denne forvaltningsmodellen, som gav større lokal folkevald påverknad på forvaltninga av verneområda.

Klima- og miljødepartementet opplyser i intervju at utgreiinga av modellen for lokal forvaltning bygde på dei gjennomførte forsøksprosjekta og evalueringa av dei. Departementet meiner at i utviklinga av den nye forvaltningsmodellen, blei partane involverte på ein god måte gjennom høyringsmøta og dei skriftlege fråsegnene dei gav, og at ei alminneleg høyring derfor ikkje var nødvendig. Sametinget sende skriftlege innspel til Klima- og miljødepartementet. Det blei konsultert til einigheit med Sametinget både når det gjaldt sjølve forvaltningsmodellen og standardvedtektene for styra.²⁸ Både dei munnlege og dei skriftlege tilbakemeldingane var ein del av vedtaksgrunnlaget for forslaget til forvaltningsmodell som Klima- og miljødepartementet la fram til drøfting i regjeringa, og som seinare blei presentert for Stortinget gjennom Prop. 1 S (2009–2010).

Kravet til ei tilstrekkeleg utgreiing av forslag til Stortinget går fram av overordna regelverk og forvaltningsprinsipp.²⁹ Desse prinsippa er systematiserte gjennom ein eigen utgreiingsinstruks som blei fastsett ved kongeleg resolusjon i 1994 og revidert i 2000 og 2005. Formålet med utgreiingsinstruksen er å sikre god førebuing av og styring med offentlege reformer, regelendingar og andre tiltak. Instruksen skal sikre at den instansen som har ansvaret for saka, greier ut alle relevante og vesentlege konsekvensar, og at dei aktuelle instansane og offentlegheita blir trekte inn i vedtaksprosessen før vedtaket blir gjort.

25) Innst. S. nr. 124 (1992–93) *Innstilling fra kommunal- og miljøvernkomiteen om ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*, jf. St. meld. nr. 62 (1991–1992).

26) Mellom anna Innst. O. nr. 64 (1995–96) *Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om statlig naturoppsyn*, jf. Ot.prp. nr. 30 (1995–96) *Om lov om statlig naturoppsyn*, Innst. S. nr. 92 (1996–97) *Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Eva R. Finstad, Gunnar Fatland, Tore A. Liltved og Ansgar Gabrielsen om at verneplan for Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiene legges fram for Stortinget til behandling*, jf. Dokument nr. 8:92 (1995–96).

27) Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane frå 2001, Forollhogna og Dovrefjell-Sunndalsfjella frå 2003 og Blåfjella-Skjækerfjella frå 2006. Jf. Prop. 1 S (2009–2010) frå Miljøverndepartementet.

28) Referat frå møte mellom Sametinget og Miljøverndepartementet 30.04.2009 om konsultasjon om arbeidet med nye forvaltningsmodellar for verneområde.

29) Bevilgningsreglementet § 9, Innst. S. nr. 210 (2002–2003) *Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om rapport til Stortinget fra utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon. Stortingets kontroll med regjering og forvaltning og Dokument nr. 14 (2002–2003) Rapport til Stortinget fra utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon.*

Departementet opplyser i intervju at behandlinga av og vedtaka som var knytte til utviklinga av den nye forvaltningsmodellen, i hovudsak skjedde gjennom regjeringsnotat. Det same gjaldt vurderingane av dei økonomiske og administrative konsekvensane av den nye modellen. Slik Klima- og miljødepartementet vurderer det, blei intensjonane i utgreiingsinstruksen oppfylte.

4.1.2 Fordelinga av oppgåver og ansvar i nasjonalparkforvaltninga

Klima- og miljødepartementet har det overordna ansvaret for forvaltninga av nasjonalparkane og nemner opp nasjonalparkstyra. Klima- og miljødepartementet har utarbeidd vedtekter for nasjonalparkstyra. Av vedtektene går det fram at styret kan peike ut eit arbeidsutval som kan få fullmakt til å avgjere enkeltsaker mellom styremøta. Klima- og miljødepartementet kan trekkje tilbake forvaltningsmyndigheita til eit nasjonalparkstyre og overlate forvaltninga til Fylkesmannen dersom forvaltninga ikkje er i samsvar med naturmangfaldlova og formålet med vernet. Klima- og miljødepartementet er klageinstans for vedtak som er gjorde av nasjonalparkstyret etter naturmangfaldlova.³⁰

Miljødirektoratet har det overordna, faglege ansvaret for forvaltninga av nasjonalparkane i Noreg. Statens naturoppsyn (SNO) er ein del av direktoratet, og har oppsyns- og skjøtselsoppgåver i nasjonalparkane. SNO samarbeider med nasjonalparkstyra.³¹ Direktoratet har ansvaret for opplæring av styra og samarbeider med Fylkesmannen om denne oppgåva, mellom anna gjennom å arrangere faglege samlingar. Direktoratet førebur klagesaker før dei blir sende over til Klima- og miljødepartementet for vedtak. Direktoratet var fram til den nye forvaltningsordninga blei sett i verk, klageinstans for forvaltningssaker i nasjonalparkane og er framleis klageinstans for saker som er påklaga før nasjonalparkstyret er på plass, og i nasjonalparkar som ikkje har eit konstituert nasjonalparkstyre.

Den nye forvaltningsmodellen skal sikre at det er tilstrekkeleg samisk deltaking i alle typar verneområde med samiske interesser. Kor stor den samiske representasjonen skal vere, blir vurdert ut frå kva området betyr for samisk kultur og næringsutøving, mellom anna kor pressa den samiske kulturen er i det aktuelle området.³² Sametinget og Klima- og miljødepartementet konsulterer om samansetninga og den samiske representasjonen for kvart enkelt nasjonalparkstyre i område med samiske interesser.

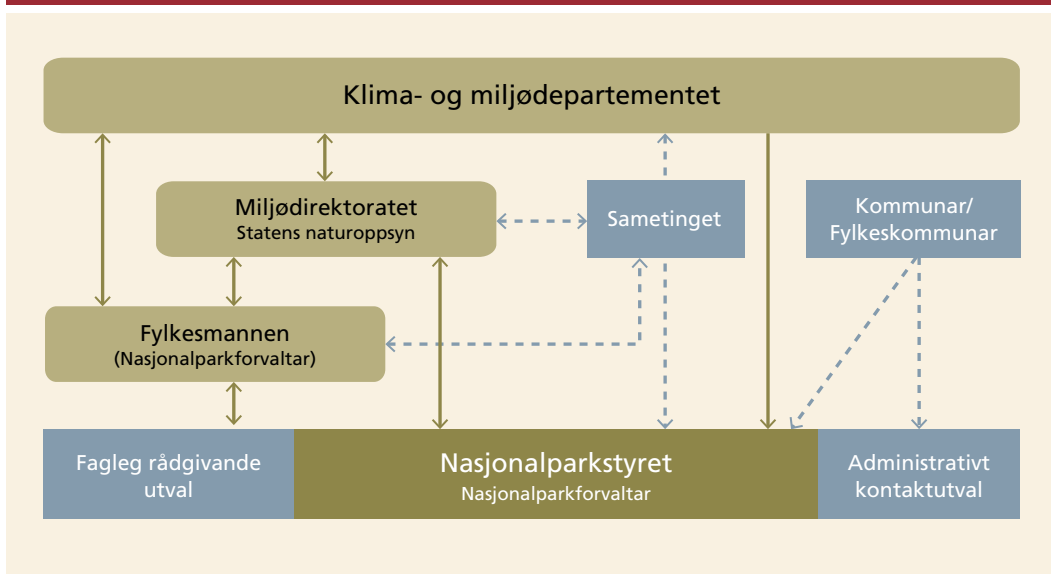
Figur 1 viser aktørane, rollefordelinga og samhandlinga i nasjonalparkforvaltninga. Heile linjer viser den formelle styrings- og rapporteringsstrukturen. Stipla linjer viser kva for andre aktørar som samhandlar med og gir innspel til nasjonalparkforvaltninga.

30) Naturmangfaldlova § 62 og vedtektene til det enkelte nasjonalparkstyret.

31) Se kapittel 4.1.3 Finansiering av nasjonalparkforvaltninga.

32) Prop. 1 S (2009–2010) frå Miljøverndepartementet.

Figur 1 Aktørane i nasjonalparkforvaltninga

Nasjonalparkstyret skal sørge for ei heilskapleg samla forvaltning av nasjonalparken på tvers av administrative grenser innanfor ramma av naturmangfaldlova, verneforskrifta og forvaltningsplanen. Det er utarbeidd vedtekter for det enkelte nasjonalparkstyret. Krava til forvaltning og rapportering går fram av desse vedtektene, budsjettproposisjonar, tildelingsbrev frå Klima- og miljødepartementet til Miljødirektoratet, embetsoppdraget frå Miljødirektoratet til Fylkesmannen og av forvaltningsplan og verneforskrift for dei enkelte nasjonalparkane. Nasjonalparkforvaltaren er sekretariat for nasjonalparkstyret og førebur saker som har med forvaltninga av nasjonalparken å gjere. Klima- og miljødepartementet har utarbeidd ei stillingsbeskriving for nasjonalparkforvaltarar.

Fylkesmannen skal setje i gang og følge opp nasjonalparkstyra og nasjonalparkforvaltarane. Oppgåvene omfattar arbeidsgivaransvar og fagleg rådgiving overfor nasjonalparkforvaltaren, arkiv-, tilvisings- og økonomifunksjon og å sørge for praktisk tilrettelegging og opplæring for nasjonalparkstyra og nasjonalparkforvaltarane. Fylkesmannen har inga instruksjonsmyndigheit overfor nasjonalparkforvaltarane når det gjeld forvaltninga av nasjonalparkane.³³ Fylkesmannen er ansvarleg for forvaltninga fram til nasjonalparkstyret er konstituert, og fungerer som sekretariat til forvaltaren er tilsett.

Lokale interesser skal sikrast gjennom eit fagleg rådgivande utval etablert av nasjonalparkstyret. Det kan opprettast administrative kontaktutval for tilsette med relevant fagansvar i dei aktuelle kommunane.

4.1.3 Finansiering av nasjonalparkforvaltninga

Nasjonalparkforvaltarane og -styra blir finansierte over øyremerkte midlar på Miljødirektoratets budsjett. Midlane blir stilte til disposisjon for Miljødirektoratet gjennom det årlege tildelingsbrevet frå departementet. Midlane blir vidare stilt til disposisjon for fylkesmennene gjennom det årlege embetsoppdraget med supplerande tildelingsbrev frå direktoratet, hvor sjølve belastningsfullmakta framgår. Leiaren av miljøvern-avdelinga hos Fylkesmannen tilviser utbetalingane, og fylkesmannsembetet er rekneskapsfører.

33) *Embetsoppdrag til Fylkesmannen Plan- og miljøområdet 2012 og 2013.*

Løyvingane til den lokale forvaltningsordninga kom inn i statsbudsjettet for 2010.³⁴ For 2013 var dei samla løyvingane på 80,3 mill. kroner til forvaltninga av nasjonalparkane og dei andre verneområda som nasjonalparkstyra og dei andre verneområdestyra³⁵ forvalta. Midlane blei tildelte på denne måten:

- 52,3 mill. kroner blei løyvde til lønn og drift av sekretariat / forvaltarar over kapittel 1427 post 01 Direktoratet for naturforvaltning, og til drift av verneområdestyra og dei fagleg rådgivande utvala over kapittel 1427 post 21.³⁶
- 28,0 mill. kroner blei løyvde til skjøtsels- og tilretteleggingstiltak for oppfølging av forvaltningsplanane. Desse midlane blei i 2013 løyvde over kapittel 1426 post 30. 8 mill. kroner blei i 2012 og 2013 tildelte etter ein fordelingsnøkkel der kvar nasjonalpark som hadde ein godkjend forvaltningsplan, fekk eit fast beløp på 50 000 kroner, i tillegg til at kvar nasjonalpark fekk eit arealavhengig beløp. Nasjonalparkstyra søker i tillegg Statens naturoppsyn (SNO) om midlar til skjøtsels- og tilretteleggingstiltak gjennom ein bestillingsdialog, jf. figur 2. I 2013 blei det løyvd 20 mill. kroner til forvaltningstiltak gjennom bestillingsdialogen.³⁷

Tabell 1 viser løyvingane til verneområdeforvaltninga etter formål i perioden 2010 til 2013. Tabell 2 viser utviklinga for løyvingar og talet på nasjonalparkstyre og verneområdestyre totalt sett i perioden 2010 til 2013.

Tabell 1 Oversikt over årlege løyvingar til nasjonalparkforvaltninga (omfattar alle verneområda som nasjonalparkstyra og dei øvrige verneområdestyra forvaltar) sidan forvaltningsmodellen blei innført i 2010 (mill. kroner).

Formål	Kapittel og post	2010	2011	2012	2013	Budsjettansvarleg
Sekretariatet til verneområdestyra: Lønn til forvaltarane, drift og kontorhald (post 01). Verneområdestyra: Drift, møtegodtgjersle, reisekostnader o.l. (post 21).	1427.01/21*	14,5	23,4	46,9	52,3	Fylkesmennene/ Verneområdestyra**
Skjøtsel, informasjon og tilrettelegging i store verneområde. Frie midlar til disposisjon og prioritering for styret***	1427.01 (2012) 1426.30 (2013)			8,0	8,0	Miljødirektoratet (Statens naturoppsyn)
Skjøtselstiltak finansierte gjennom bestillingsdialogen mellom verneområdestyra og Statens naturoppsyn	1426.30	20,0	20,0	20,0	20,0	Miljødirektoratet (Statens naturoppsyn)****
SUM løyving til verneområdeforvaltning	1426 / 1427	34,5	43,4	74,9	80,3	

* I post 21 er det også tatt med midlar som er løyvde til forvaltningsplanlegging og i nokre tilfelle skjøtselsplanar. Dette er midlar som verneområdestyra søker særskilt om, og som blir tildelte etter prioritering av behov.

** Midlane er i utgangspunktet blitt løyvde over Miljødirektoratets budsjett og deretter overførte til fylkesmennene og verneområdestyra.

*** Frie tiltaksmidlar til disposisjon og prioritering for styra utanfor bestillingsdialogen blei første gong løyvde over 1427.01 i 2012. For 2013 blei desse midlane overførte til budsjettkapittelet for Statens naturoppsyn og løyvde over 1426.30.

**** Av desse midlane utgjer styra sine bestillingar av tenestekjøp gjennom Statens naturoppsyn (SNO) ca. 1,5 mill. kroner per år. Dette er midlar som blir utbetalt frå SNO, men som inngår i den samla tildelinga til det enkelte styret over kapittel 1426 post 30.

Kjelde: Miljødirektoratet

34) Prop. 1 S (2009–2010) Miljøverndepartementet.

35) I tillegg til nasjonalparkstyra er det oppretta 14 andre verneområdestyre som forvaltar andre typar verneområde enn nasjonalparkar. Jf. fotnote 10.

36) Midlar til lønn til nasjonalparkforvaltarane, til saman 46,4 mill. kroner, blir i 2014 løyvde over kapittel 1510 Fylkesmannsembeta. Midlar til drift av nasjonalparkstyra og dei fagleg rådgivande utvala blir løyvde over kapittel 1420 post 21 Miljødirektoratet. Jf. Prop. 1 S (2013–2014) Miljøverndepartementet og brev frå Klima- og miljødepartementet til Riksrevisjonen av 10. januar 2014 *Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningen av nasjonalparker*.

37) I 2012 blei tiltaksmidlane direkte til styra løyvde over kapittel 1427 post 01 Direktoratet for naturforvaltning. I 2013 blei desse midlane løyvde over kapittel 1426 post 30 Statens naturoppsyn. Klima- og miljødepartementet opplyser at endringa gav ei mer riktig budsjettering av tiltaksmidlane til styra. I 2014 er midlane til skjøtsels- og tilretteleggingstiltak, både tiltaksmidlar direkte til styra og gjennom bestillingsdialogen, løyvde over kapittel 1420 Miljødirektoratet post 31 *Tiltak i verneområde*, jf. Prop. 1 S (2013–2014) Miljøverndepartementet og brev frå Klima- og miljødepartementet til Riksrevisjonen av 10. januar 2014 *Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningen av nasjonalparker*.

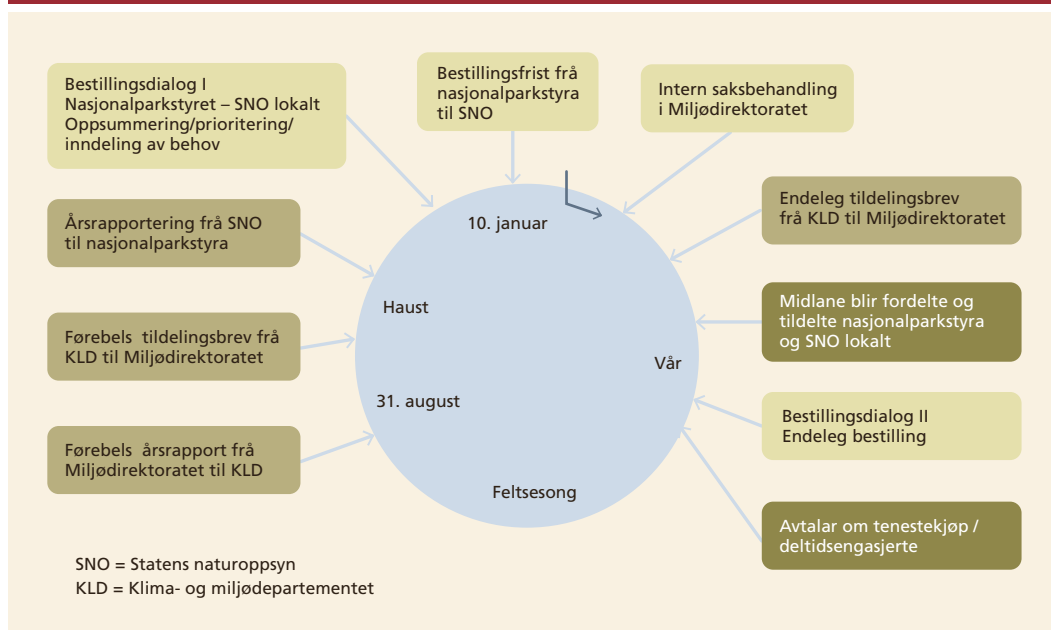
Tabell 2 Oversikt over utviklinga i talet på konstituerte styre og løyvingar til verneområdeforvaltninga i perioden 2010 til 2013 (mill. kroner i nominell kroneverdi).

År	2010	2011	2012	2013
Konstituerte nasjonalparkstyre med forvaltningsansvar for nasjonalparker ved utløpet av året	3	18	19	27
Konstituerte verneområdestyre med forvaltningsansvar for verneområde ved utløpet av året	5	28	31	41
SUM løyving til verneområdeforvaltning	34,5	43,4	74,9	80,3

Kjelde: Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet

Bestillingsdialogen skjer etter ein årleg søknad basert på prosessen i figur 2. Bestillingsdialogen startar om hausten kvart år og omfattar både tiltak som skal utførast av Statens naturoppsyn, og kjøp av tenester frå andre. På grunnlag av innsende og prioriterte søknader blir det enkelte nasjonalparkstyret tildelt eit samla beløp.

Figur 2 Årshjul for bestillingsdialogen mellom nasjonalparkstyra og Statens naturoppsyn

Kjelde: DN-håndbok nr. 17-2001, oppdatert 2010, kap. 6 Tilsyn med verneområde

Midlane skal dekkje statlege investeringsutgifter og andre typar tiltak i verneområda og går til tiltak som er nødvendige for å ta vare på verneverdiane, inkludert utgifter til informasjon, skjøtsels- og tilretteleggingstiltak. Alle tiltaka skal vere i tråd med den godkjende forvaltnings- og skjøtselsplanen for verneområda.³⁸

38) Prop. 1 S (2013–2014).

4.1.4 Nærmere om nasjonalparkstyra i djupundersøkinga

Nasjonalparkstyra som er valde ut for ei djupundersøking, er Stabbursdalen, Midtre Nordland, Dovrefjell og Ytre Hvaler, jf. kart 1.

Tabell 3 Faktaopplysningar om dei utvalde nasjonalparkane i djupundersøkinga. Totalbudsjett fordelt på år. Tal i 1000 kr

Nasjonalparkstyre	Konstituert dato	Totalbudsjett (drifts og tiltaksmidlar) fordelt på år			
		2010	2011	2012	2013
Stabbursdalen	04.04.2011	-----	1848	2137	1450
Midtre Nordland	16.09.2010	1581	2690	4738	4770
Dovrefjell	04.01.2011	-----	2175	3280	3235
Ytre Hvaler	24.11.2010	1030	2270	1960	2204

Kjelde: Miljødirektoratet

Kart 1 Forvaltningsområda til dei utvalde nasjonalparkstyra

Kjelde: Miljødirektoratet

Tabell 4 viser ei oversikt over dei kommunane og fylkeskommunane som har innstilt representantar til dei enkelte nasjonalparkstyra. Midtre Nordland og Stabbursdalen nasjonalparkstyre har i tillegg styremedlemmer som er innstilte frå Sametinget og representerer samiske interesser. Arealet som dei fire nasjonalparkstyra forvaltar, varierer svært. Ytterpunktta er Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, som forvaltar 354 km², og Midtre Nordland nasjonalparkstyre, som forvaltar til saman 3372,5 km².³⁹ Ytre Hvaler nasjonalparkstyre er det einaste av dei fire som forvaltar ein nasjonalpark som også omfattar store marine område.

Tabell 4 Faktaopplysningar om dei utvalde nasjonalparkane i djupundersøkinga

Nasjonalparkstyre	Nasjonalparken blei oppretta	Styret blei oppretta	Styret blei konstituert	Representantar frå		
				kommunar	fylkeskommunar	andre
Stabbursdalen (747 km²) Stabbursdalen nasjonalpark	06.02.1970 Utvida 20.12.2002	05.01.2011	04.04.2011	Kvalsund Porsanger	Finmark	Sametinget
Midtre Nordland (3372,5 km²) Junkerdal 682 km ² Rago 171 km ² Saltfjellet-Svartisen 2102 km ² Sjunkhatten 417,5 km ² Láhko 188 km ²	09.01.2004 22.01.1971 08.09.1989 05.02.2010 14.12.2012	15.06.2010 24.09.2013	16.09.2010 24.09.2013	Beiarn Bodø Fauske Meløy Rana Rødøy Saltdal Sørfold Gildeskål	Nordland	Sametinget
Dovrefjell (1693 km²) Dovrefjell-Sunnalsfjella nasjonalpark	19.01.2002	08.11.2010	04.01.2011	Dovre Folldal Lesja Nesset Oppdal Rauma Sunnal Tynset	Møre og Romsdal Sør-Trøndelag Oppland Hedmark	
Ytre Hvaler (354 km²) Ytre Hvaler nasjonalpark 14 km ² landareal og 340 km ² marint areal	26.06.2009	11.10.2010	24.11.2010	Fredrikstad Hvaler	Østfold	

Stabbursdalen nasjonalparkstyre

Stabbursdalen nasjonalpark blei oppretta 6. februar 1970 og utvida 20. desember 2002. Nasjonalparkstyret blei oppretta 5. januar 2011 og konstituert 4. april 2011. Arealet som høyrer til nasjonalparken, ligg i hovudsak i Porsanger kommune. Porsanger og Kvalsund kommune har éin styremedlem kvar.

Samiske interesser står sterkt i nasjonalparken, og av djupundersøkinga går det fram at relasjonsbygging med reindriftsforvaltninga og reindriftsnæringa er viktig i nasjonalparkforvaltninga. Nasjonalparkforvaltaren opplyser i intervju at innføringa av forvaltningsmodellen har ført til betre samarbeid mellom styret og siidaene (éin

39) I tillegg forvaltar Midtre Nordland nasjonalparkstyre Láhko nasjonalpark på 188 km² frå 24. september 2013. Ny konstituering av Midtre Nordland nasjonalparkstyre med Gildeskål kommune som ny medlem etter overtaking av forvaltningsansvaret for Láhko nasjonalpark blei ifølgje møteprotokollen gjennomført 24.09.2013 ved styresak ST 60/2013 jf. 2013/2541.

eller fleire familiegrupper eller enkeltpersonar som utøver reindrift i fellesskap på bestemte areal)⁴⁰ og til større forståing av ulike synspunkt i forvaltninga av nasjonalparken. Nasjonalparkforvaltaren er ofte i kontakt med siidaene.

Samisk kulturminne i Stabbursdalen nasjonalpark. Naturressursane i Stabbursdalen har vore ein viktig del av næringsgrunnlaget for den sjøsamiske befolkninga. Her er det lange tradisjonar for jakt, fiske og førsanking. Nasjonalparken blir framleis nytta til reindrift.

Kjelde: *Stabbursdalen. Verdens nordligste furuskog*. Direktoratet for naturforvaltning.

Foto: Stabburnes Naturhus og Museum

Det går fram av intervju med nasjonalparkstyret i Stabbursdalen at styresamansetninga har vore omdiskutert i nasjonalparkstyret – i hovudsak fordi Porsanger kommune opplever å ha for liten påverknad på forvaltninga sett i høve til kor stor del av arealet til nasjonalparken som er i kommunen. Høyringsfråsegnene i samband med innføringa av den nye forvaltningsmodellen viser at det i Porsanger kommune har vore stor motstand mot vern i Stabbursdalen, og intervjuet med nasjonalparkstyret viser at det framleis er ueinigheit om enkeltsaker i forvaltninga. Porsanger kommune har i brev til Klima- og miljødepartementet av 6. juli 2012 tatt opp sin representasjon i Stabbursdalen nasjonalparkstyre og vist til at Porsanger kommunestyre har vedtatt at kommunen bør ha fire representantar i nasjonalparkstyret, mellom anna leiar og nestleiar. Klima- og miljødepartementet ved statsråden har i svaret av 15. oktober 2012 ikkje funne grunnlag for å endre samansetninga av nasjonalparkstyret.

40) Dokument 3:14 (2011–2012) *Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig reindrift i Finnmark*.

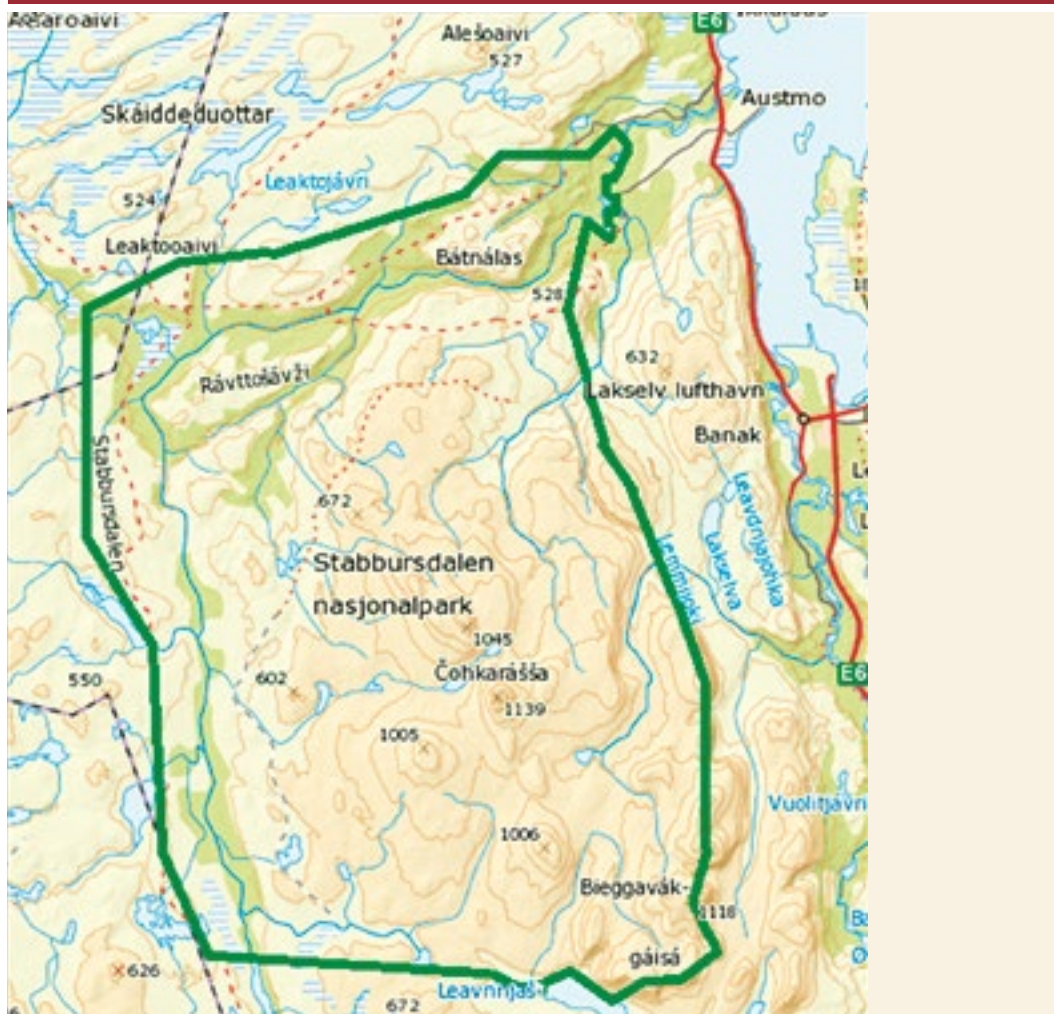

Bastingammen – tradisjonell gamme i Stabbursdalen nasjonalpark. Stabbursdalen er også det nordlegaste leveområdet for fleire dyre- og fugleartar, i tillegg til at vi finn ein av verdas nordlegaste furuskogar her.

Kjelde: *Stabbursdalen. Verdens nordligste furuskog*. Direktoratet for naturforvaltning.

Foto: Stabbursnes Naturhus og Museum

Kart 2 Stabbursdalen nasjonalpark i Finnmark

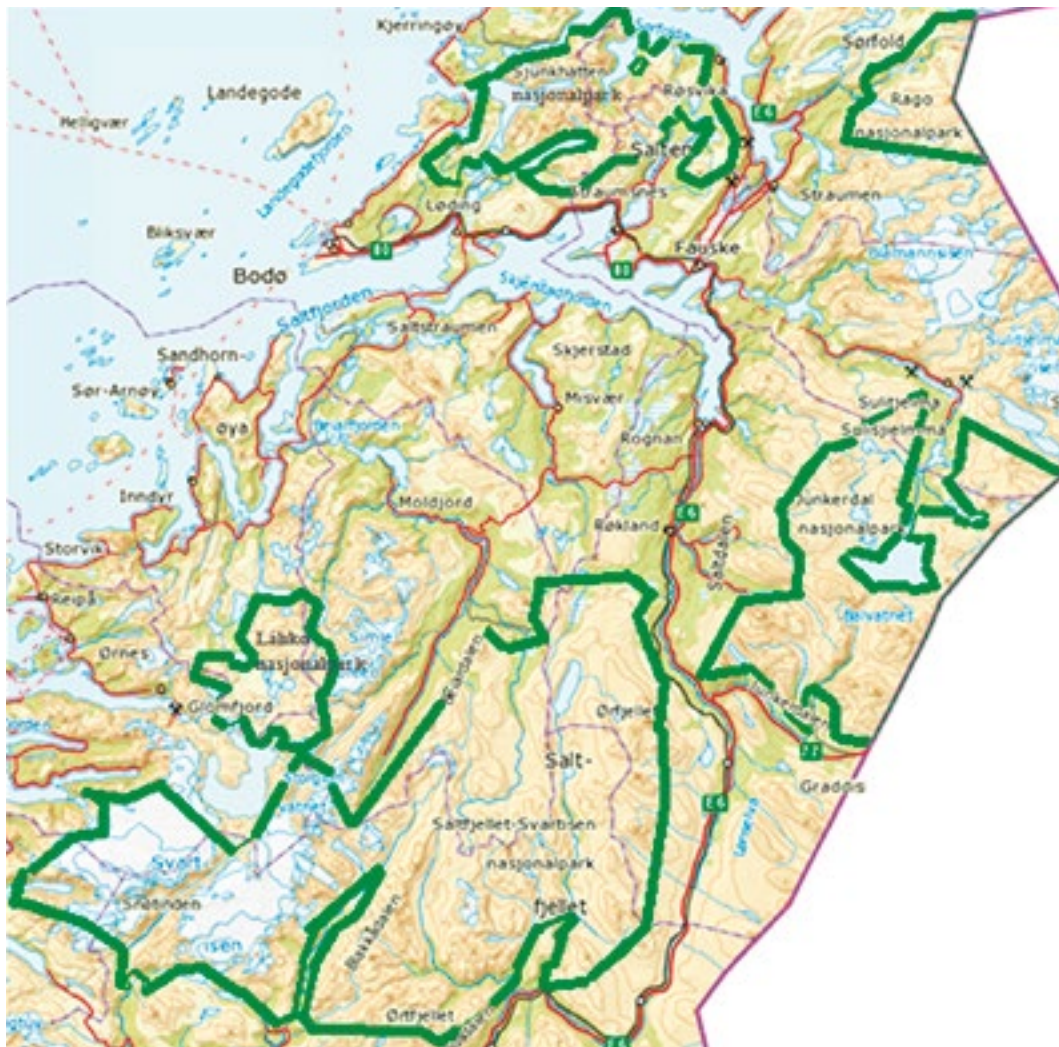
Kjelde: © Kartverket www.kartverket.no

Midtre Nordland nasjonalparkstyre

Midtre Nordland nasjonalparkstyre forvalta i undersøkingsperioden fire nasjonalparker på totalt 3372,5 km². Dei fire nasjonalparkane er Junkerdal, Rago, Saltfjellet-Svartisen og Sjunkehatten. Frå 24. september 2013 forvaltar nasjonalparkstyret også den nyoppretta Láhko nasjonalpark. Midtre Nordland var det første nasjonalparkstyret som blei oppretta, og det var Salten regionråd som tilrådte eit felles styre for dei fire nasjonalparkane. Samiske interesser er representerte i nasjonalparkstyret.

Kommunane er viktige samarbeidspartnarar for Midtre Nordland nasjonalparkstyre. Det går fram av intervjuet med nasjonalparkstyret at styret kombinerer møte på ulike stader med synfaringar, noko som gir lokal innsikt og er med på å auke interessa for arbeidet. Av intervju med nasjonalparkforvaltarane går det fram at forvaltningsmodellen, med eit nasjonalparkstyre som forvaltar fleire nasjonalparker i regionen, medverkar til ei einenskapleg forvaltning på tvers av kommunegrensene.

Kart 3 Nasjonalparkane Junkerdal, Rago, Saltfjellet-Svartisen, Sjunkehatten og Láhko i Midtre Nordland

Kjelde: © Kartverket www.kartverket.no

Dovrefjell nasjonalparkstyre

Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark blei oppretta 19. januar 2002, og Dovrefjell nasjonalparkstyre blei konstituert 16. september 2010. Styret forvaltar fleire verneområde i tillegg til nasjonalparken. Åtte kommunar og fylkeskommunane i Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Oppland og Hedmark har innstilt representantar til styret. Dovrefjellrådet, som bestod av medlemmer frå dei involverte kommunane og fylkeskommunane,⁴¹ var som eitt av dei fire forsøksområda, jf. kap 4.1.1, ansvarleg for forvaltninga av dette området før den nye forvaltningsmodellen blei implementert. Kommunane med areal innanfor Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark har dermed lang erfaring med lokal forvaltning.

Kart 4 Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

Kjelde: Naturbase. Miljødirektoratet

I intervju opplyser nasjonalparkstyret at alle kommunane er representerte både i nasjonalparkstyret og i det administrative kontaktutvalet. Styret meiner at den nye forvaltningsmodellen har medverka til at det er etablert ei einenskapleg forvaltning av verneområda som styret forvaltar.

Nasjonalparkforvaltarane er samlokaliserte på Villreinsenteret på Hjerking saman med dei tilsette ved Villreinsenteret, nasjonalparkforvaltaren for Rondane nasjonalparkstyre, tilsette i Pilegrimsleia og naturrettleiarar frå SNO.

41) <http://midtnorskatur.no/nb-NO/Dovrefjell/TaVarePa/Dovrefjellradet.aspx>

Snøhetta, Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark.

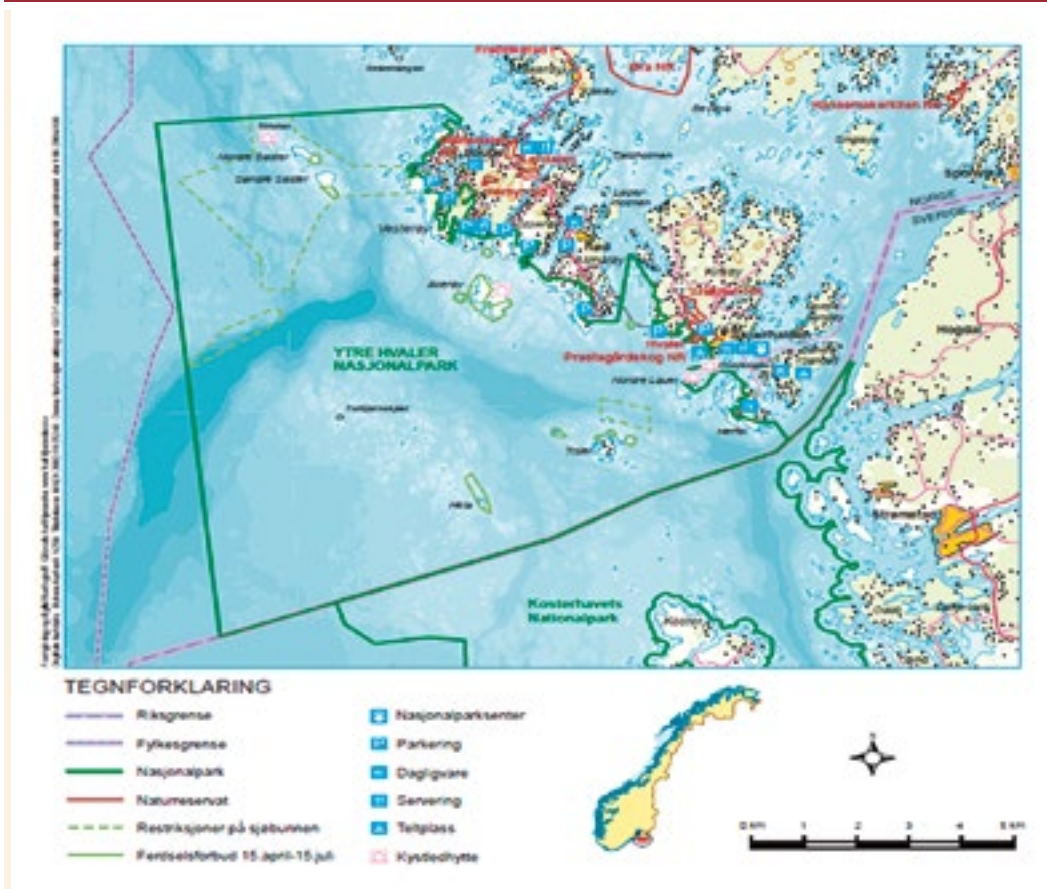
Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med verneområde omkring er eit av dei største samanhengande verneområda i Fastlands-Noreg. I Dovrefjell-Sunndalsfjella finn ein eit nesten intakt økosystem med mellom anna villrein, jerv, fjellrev, ramn og kongeørn. Ein finn òg levedyktige bestandar av den opphavlege ville fjellreinen som ikkje har hatt innblanding av tamrein. Den einaste norske moskusstammen held til på Dovrefjell.

Kjelde: *Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Enige og tro til Dovre faller.* Direktoratet for naturforvaltning.

Foto: Riksrevisjonen

Ytre Hvaler nasjonalparkstyre

Ytre Hvaler nasjonalpark blei oppretta 26. juni 2009, og nasjonalparkstyret blei konstituert 24. november 2010. Nasjonalparkforvaltaren opplyser at Ytre Hvaler nasjonalpark har mange brukarar, og at desse har store forventningar til nasjonalparken. Store mengder gods blir transporterte sjøvegen gjennom nasjonalparken, og ei stor flåte med fritidsbåtar og andre båtar er innoom nasjonalparken på besøk. Hvaler kommune ønskjer å satse meir på reiseliv. Nasjonalparkforvaltaren opplyser at det å formidle verneverdiane er ein viktig del av jobben, men at det er krevjande å få tid til den utoverretta informasjonsverksemda i tillegg til forvaltningsoppgåvene.

Kjelde: Miljødirektoratet

Samarbeidsprosjektet "Vår felles arv" gjennom Interreg Sverige–Noreg bind Ytre Hvaler nasjonalpark og Kosterhavets Nationalpark saman over grensa. Begge nasjonalparkane blei opna 9. september 2009. Dei to nasjonalparkane har mellom anna felles informasjons- og kunnskapsformidling og felles strategiar for forvaltning av nasjonalparkane. Nasjonalparkforvaltaren framhevar i intervju at samarbeidet med nasjonalparkforvaltninga i Sverige er godt, men styret meiner at landegrensa mellom dei to nasjonalparkane kan komplisere innhentinga av vitenskapleg kunnskap. Styret framhevar at det er behov for å auke overvakings- og forskingsinnsatsen.

Sylindersjøreise er eit nesledyr som er i slekt med korallar og manetar. Det meste av Ytre Hvaler nasjonalpark er hav- og sjøbotn. Med blautbotn, rike tareskogar og korallar har nasjonalparken eit komplett økosystem under vatn. På land går landskapet frå blankskurte svaberg til vindpåverka kystskog, og er attraktive område for kystnært friluftsliv. Nasjonalparken grensar til Kosterhavets nationalpark på svensk side.

Kjelde: Ytre Hvaler. Over og under vann. Direktoratet for naturforvaltning. Grenseløse oppdagelsesferd under havoverflaten i nasjonalparkene Kosterhavet og Ytre Hvaler. Kosterhavets nationalpark. Ytre Hvaler nasjonalpark. Foto: Tomas Lundälv/Lisbeth Jonsson.

4.2 Verkar forvaltningsmodellen etter intensjonen?

4.2.1 Etableringa av nasjonalparkstyra

Ifølgje Innst. 9 S (2009–2010) skal forvaltninga av nasjonalparkane skje gjennom eit interkommunalt nasjonalparkstyre. Energi- og miljøkomiteen streka under at avgjerdsmyndigheita ligg hos det interkommunale styret. Nasjonalparkstyret skal veljast av kommunestyra og bør primært bestå av ordførarar eller andre folkevalde i kommunen. I tillegg nemner fylkestinget opp politiske representantar for dei aktuelle fylkeskommunane.⁴²

I vedtektene for det enkelte nasjonalparkstyret heiter det likevel at nasjonalparkstyret skal nemnast opp av Klima- og miljødepartementet etter innstilling frå kommunane, fylkestinget og eventuelt Sametinget. Kommunane skal ha representantar som er innstilte blant medlemmene i kommunestyret, og fylkeskommunen skal ha ein representant som er innstilt blant medlemmene i fylkestinget. Ønsket om at ordføraren skal vere med i styret, er ikkje nedfelt i vedtektene. I nasjonalparkstyre som forvaltar nasjonalparkar i område med samiske interesser, skal Sametinget vere representert med så mange styremedlemmer som det går fram av vedtektene. Ifølgje vedtektene skal Sametinget innstille medlemmer til nasjonalparkstyra.

Klima- og miljødepartementet uttaler at det heile tida har vore intensjonen at staten skal nemne opp nasjonalparkstyret, og departementet meiner derfor at forvaltningsmodellen i si endelege form ikkje avvik frå slik han blei vedtatt organisert og innretta. Der kommunane ikkje har nok kommunestyrerepresentantar å innstille frå, aksepterer ein vararepresentantar, men ikkje kommunepolitikarar på eit lågare politisk nivå. Departementet opplyser at kommunane ikkje alltid held seg til bestillinga om at innstilte styrekandidatar bør vere sentrale politikarar, og helst ordførarar.

Klima- og miljødepartementet opplyser vidare at kommunane i varierende grad har vore einige i fordelinga av styrerepresentasjon, og viser til at enkelte kommunar meiner at deira del av arealet i nasjonalparken skal vere utslagsgivande for fordelinga av styrerepresentantar. Energi- og miljøkomiteen viste i behandlinga av den nye forvaltningsmodellen til at forvaltning av verneområde handlar om å oppfylle nasjonale og internasjonale forpliktingar.⁴³ Departementet presiserer at det er ein føresetnad at kommunane ikkje forvaltar verneområda for seg sjølve, men på vegner av nasjonen, og at det krev eit heilskapssyn.

4.2.2 Samisk representasjon i styra

I arbeidet med den nye forvaltningsordninga blei det lagt vekt på å sikre tilstrekkeleg samisk deltaking i forvaltninga av nasjonalparkane der det er samiske interesser. Det blei derfor lagt til grunn at samiske interesser skal vere representerte i styra i desse områda, og at Sametinget skal nemne opp representantane.⁴⁴ Etter vedtektene for nasjonalparkstyra som Klima- og miljødepartementet har fastsett, innstiller Sametinget dei samiske representantane, medan departementet nemner opp styret. Samane har som urfolk rett til å bli konsulterte i saker som kan få direkte følgjer for dei. Formålet er å prøve å oppnå einigheit i samsvar med avtalen om prosedyrar for konsultasjonar mellom statlege myndigheiter og Sametinget.⁴⁵ Avtalen dannar dei formelle rammene for dialogen mellom regjeringa og Sametinget og inneber at statlege myndigheiter skal gi full informasjon om aktuelle saker som kan påverke samane direkte, og om relevante forhold på alle stadium i behandlinga av saka.

42) Prop. 1 S (2009–2010).

43) Innst. 9 S (2009–2010).

44) Prop. 1 S (2009–2010).

45) Prosedyrane blei godkjende av Sametinget 1. juni 2005. Ved kongeleg resolusjon 1. juli 2005 blei det stadfesta at prosedyrane skal gjelde for heile statsforvaltninga. Urfolks rett til konsultasjon er nedfelt i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i sjølvstendige statar, artikkel 6.

Klima- og miljødepartementet opplyser at det blei gjennomført konsultasjonar om forvaltningsmodellen og standardvedtektene for nasjonalparkstyra. I tillegg fekk departementet skriftlege innspel frå Sametinget i samband med planlegginga av forvaltningsmodellen. Departementet opplyser i intervju at det blei oppnådd einigheit med Sametinget både om sjølve forvaltningsmodellen og om vedtektene for styra. Når det gjeld den samiske representasjonen i dei enkelte nasjonalparkstyra, stadfestar både Klima- og miljødepartementet og Sametingsadministrasjonen at det er konsultert til einigheit om kor stor den samiske representasjonen skal vere i dei styra som er nemnde opp.

Sametingsadministrasjonen opplyser at Sametinget får spørsmål om det ønskjer konsultasjon i samband med høyringar når det gjeld verneforskrifter og forvaltningsplanar. Konsultasjon blir brukt berre dersom ein av partane meiner at det er nødvendig. I mange tilfelle finn Sametinget det meir formålstenleg å levere ei høyringsfråsegn.

Sametingsadministrasjonen opplyser i intervju at Sametinget hittil i liten grad har nytta seg av retten til konsultasjon om forvaltningsplanar, men dei ser det som sannsynleg at det blir nødvendig med konsultasjonar i tida framover, først og fremst i samband med spørsmål om reindrifta og reindriftsnæringa og retten deira til å bruke motorkøyretøy. For Sametinget er det viktig at dei samiske primærnæringane har gode og føreseielege rammevilkår, også i nasjonalparker. Sametingsadministrasjonen framhevar at desse interesseavklaringane etter kvart skal skje gjennom representasjon i nasjonalparkstyra sine utval for nye forvaltningsplanar og gjennom revisjon av eksisterande forvaltningsplanar.

Sametingsrådet opplyser i brev at oppnemninga av representantar til nasjonalparkstyra er ei rein politisk avgjerd for Sametingsrådet, og at kandidatar til styra blir innstilte ut frå krava om kjønnsfordeling, kompetanse og erfaring i styrearbeid, geografisk tilknytning til området og samfunnsbevisstheit. Dei opplyser vidare at i ei avveging mellom interessegrupper vil dei som representerer brukarane i området, få fortrinnsrett som kandidatar til styra.

Det går fram av intervju med seks fylkesmiljøvernleiarar at Sametinget følgjer ein ulik praksis når det skal nemnast opp representantar til nasjonalparkstyra. I Finnmark blir politikarar frå Sametinget innstilte, medan det til styra i dei andre fylka blir innstilt representantar for reindriftsnæringa. Sametingsadministrasjonen opplyser at dette har samanheng med at område lenger sør har relativt få representantar i Sametinget og dermed få samiske politikarar.

Klima- og miljødepartementet er kjent med at fleire av dei samiske representantane ikkje er valde representantar til Sametinget. Departementet viser til at dette ikkje er eit krav, men meiner det er viktig at dei som er nemnde opp, representerer samiske interesser generelt, og ikkje berre reindriftsnæringa. Departementet presiserer at den samiske representasjonen i styra er meint å vere ein del av opplæringa av styremedlemmene. Dei presiserer vidare at dei ikkje har myndigheit til å styre oppfølginga frå Sametinget si side, men at dei vil ha ein dialog med Sametinget om dette spørsmålet.

Det har vore ulik praksis med omsyn til om dei samiske representantane skal følgje valperioden for Sametinget eller for kommunestyra. Klima- og miljødepartementet meiner at årsaka til det kan vere at mange av styrerepresentantane ikkje er sametingsrepresentantar. Departementet opplyser at dei vil følgje opp saka.

4.2.3 Kva ansvar, myndigheit og oppgåver nasjonalparkstyra har

Nasjonalparkstyret skal leggje til rette for ei heilskapleg og kunnskapsbasert forvaltning av nasjonalparken innanfor rammene av naturmangfaldlova og verneforskrifta.

Styret skal ifølgje vedtektene

- utarbeide eller revidere den eksisterande forvaltningsplanen for nasjonalparken, som konkretiserer korleis ein skal nå formålet med vernet
- utarbeide årlege prioriteringar av skjøtsels- og forvaltningstiltaka
- gjere vedtak etter føresegnene i verneforskriftene og gi dispensasjonar etter naturmangfaldlova § 48
- ha ansvar for merking og informasjonstiltak i nasjonalparken
- ha kontakt med dei som har interesser i forvaltninga av nasjonalparken
- sjå til at alle brot på reglane i verneforskriftene som styret får kjennskap til, anten blir rapporterte eller melde
- orientere Fylkesmannen om alle vedtak
- rapportere årleg til Fylkesmannen om forvaltninga
- informere Fylkesmannen dersom føresetnadene for forvaltningsmyndigheita til styret blir endra

Som lokalt forvaltningsorgan for nasjonalparkane skal nasjonalparkstyret behandle saker etter verneforskrifta for den enkelte nasjonalparken. Ifølgje rundskriv om forvaltning av verneforskrifter skal det før utforminga av verneforskrifta, så langt det er mogleg, gjerast ei interesseavveging mellom omsynet til vern og ønske om bruk og tiltak i nasjonalparken. I verneforskrifta kjem interesseavveginga fram både gjennom unntaksføresegner og gjennom dispensasjonsføresegner. Unntaksføresegnene angir at ein aktivitet er tillaten. Det kan for eksempel vere hogst av ved til eigen bruk eller skjøtsels- og forvaltningsoppgåver gitt av forvaltningsmyndigheita. Dei fleste verneforskriftene har i tillegg både spesifiserte og generelle dispensasjonsføresegner, noko som betyr at nasjonalparkstyret kan vurdere om ein søknad gir grunnlag for dispensasjon.⁴⁶ Dispensasjon frå verneforskriftene knytt til motorferdsel og annan ferdsel utgjør mange saker for forvaltninga. Nasjonalparkstyra har derfor fått fullmakt til å delegere vedtaksmyndigheita til nasjonalparkforvaltaren i saker som gjeld søknad om løyve etter dei spesifiserte dispensasjonsføresegnene om ferdsel i verneforskrifta.⁴⁷

Klima- og miljødepartementet opplyser i intervju at nasjonalparkstyret sjølv bestemmer om klagar på saker som er behandla av nasjonalparkforvaltaren, må behandlast av styret, eller om det er tilstrekkeleg at nasjonalparkforvaltaren behandlar sakene på nytt før dei eventuelt blir sende til Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet.

Spørjeskjemaundersøkinga viser at 65 prosent av styreleiarane er einig i at handlingsrommet til styret er tilstrekkeleg, medan 35 prosent er ueinig i det. Klima- og miljødepartementet meiner at arbeidet med forvaltningsplanane er ein god start for styra når det gjeld å tenkje forvaltninga av nasjonalparken i eit meir langsiktig perspektiv. Det går fram av intervju med Midtre Nordland nasjonalparkstyre og Dovrefjell nasjonalparkstyre at dei ser verdiskaping som ei sentral oppgåve, og at dei opplever det som beklageleg at styret ikkje kan arbeide med verdiskaping.

Nasjonalparkstyret for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark tok i 2010 opp spørsmål med Klima- og miljødepartementet om å utføre oppgåver ut over forvaltningsoppgåvene. Klima- og miljødepartementet vurderte det slik at nasjonalparkstyret på frivillig basis kunne ta på seg ekstraoppgåver, men presiserte samtidig at kostnadene ikkje kunne dekkjast av driftsmidlar til styret eller midlar

46) Forvaltning av verneforskrifter. Rundskriv november 2001, revidert februar 2010. Miljødirektoratet 2010.

47) Brev frå Miljøverndepartementet av 17.12.2012 Endringer i vedtektene for nasjonalpark- /verneområdestyrene.

til skjøtsels- og forvaltningstiltak så lenge tiltaka ikkje var knytte til forvaltnings- og bevaringsmåla i nasjonalparken.⁴⁸

Klima- og miljødepartementet presiserer at den primære oppgåva til styra er å vere forvaltningsmyndigheit for nasjonalparkane og ikkje næringsaktør. Departementet er klar over at det kan vere ein vanskeleg grenseoppgang mellom oppgåvene styret har som forvaltningsmyndigheit – som mellom anna inneber gjennomføring av tiltak og tilrettelegging i nasjonalparken – og tiltak knytte til verdiskaping. Departementet opplyser at det vil ta initiativ til ein dialog med nasjonalparkstyra om kva rolle dei har i samband med *Verdiskapingsprogrammet for naturarven*.⁴⁹

4.2.4 Kva rolle og oppgåver nasjonalparkforvaltarane har

Nasjonalparkforvaltaren arbeider med vernefaglege spørsmål, utfører saksbehandling og er sekretariat for nasjonalparkstyra. Forvaltaren er tilsett i miljøvernavdelinga hos Fylkesmannen, men har kontor lokalt i eit forvaltningsknutepunkt som primært er lokalisert saman med eit anna fagmiljø, som for eksempel Statens naturoppsyn, eit nasjonalpark-senter eller Statskog SF. Nasjonalparkforvaltaren er underlagd instruksjonsmyndigheit frå styret når det gjeld saker som har med forvaltninga av nasjonalparkar å gjere, og kan fremme innstillingar overfor styret om saker som gjeld forvaltninga.

Ifølgje departementet har primærmålet vore at kvart styre skal ha éin forvaltar. Men nasjonalparkane er svært ulike både når det gjeld areal, bruk og behov for aktiv skjøtsel og forvaltning. Det er eksempel på at nasjonalparkstyre har tre forvaltarar, medan andre styre deler på éin forvaltar. Klima- og miljødepartementet opplyser at behovet for fleire forvaltarar blir vurdert løpande basert på informasjon frå styra, fylkesmennene og Miljødirektoratet, og på tidlegare erfaringar frå da fylkesmennene hadde forvaltningsansvaret.

Klima- og miljødepartementet presiserer at det er nasjonalparkstyret som har instruksjonsmyndigheita overfor nasjonalparkforvaltarane, og som prioriterer oppgåvene dei skal utføre. Departementet ser at dette kan vere noko uklart for aktørane, mellom anna fordi det er nedfelt i stillingsbeskrivinga for nasjonalparkforvaltarar at dersom ein forvaltar har ledig kapasitet, kan vedkommande utføre andre arbeidsoppgåver for Fylkesmannen. Departementet meiner at prioriteringa av saker bør avklarast i dialog mellom styret og forvaltaren.

Klima- og miljødepartementet peiker på at nasjonalparkstyret kan krevje at nasjonalparkforvaltaren, som sekretariat for styret, forfattar vedtak for styret så lenge vedtaket er i samsvar med lovverket. Departementet strekar likevel under at lovverket gir rom for skjønn, mellom anna når det gjeld vurderingar med bakgrunn i naturmangfaldlova § 48, som er ei relativt ny føresegn.

Det går fram av styrevedtektene at Fylkesmannen og direktoratet skal orienterast om alle vedtak som nasjonalparkstyret eller arbeidsutvalet gjer. Forvaltaren skal ifølgje stillingsinstruksjonen også ha ein tett dialog med Fylkesmannen når det gjeld den årlege rapporteringa av forvaltningspraksisen og brot på reglar og forskrifter. Klima- og miljødepartementet meiner derfor at det ikkje er naturleg at nasjonalparkforvaltaren i tillegg blir pålagt å rapportere til Fylkesmannen i tilfelle der styret gjer vedtak som avvik frå innstillinga frå forvaltaren. Nasjonalparkforvaltarane i to av dei fire nasjonalparkstyra i djupundersøkinga seier i intervju at der styret gjer vedtak som

48) Brev av 23. juni 2011 frå Miljøverndepartementet v/statsråden til Dovrefjellrådet v/leiar Ola Røtvei *Oppgåvene til nasjonalparkstyret for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og videreføring av Dovrefjellrådet*.

49) "Verdiskapingsprogrammet for naturarven har som hovudmål å medverke til at verneområda og andre verdifulle naturområde blir ein viktig ressurs i samfunnsutviklinga. Programmet skal medverke til at verdien av naturområda blir auka med infrastruktur og tilrettelegging som mange kan ha nytte av. Programmet skal òg medverke til betre samarbeid og kunnskap om verneområda." Løyvinga var på 15,33 mill. NOK i 2013. Jf. Prop. 1 S (2012–2013) frå Miljøverndepartementet.

fråvik frå det forvaltarane innstiller, må styret sjølv grunngi vedtaket skriftleg. Klima- og miljødepartementet gav i intervju uttrykk for at dei er kjende med problemstillinga om at enkelte nasjonalparkforvaltarar ikkje formulerer grunngevingar for styrevedtak som går mot innstillinga frå forvaltaren. Styret må da sjølv formulere ei grunngeving. Departementet presiserte at forvaltningslova gjeld, og at det er viktig at vedtaka blir grunngett. Miljødirektoratet opplyser at dersom noko er uklart i ei sak, eller dersom grunngevinga for vedtaket er for dårleg, sender dei brev til nasjonalparkstyret og ber om at saka blir grundigare forklart. I tilfelle der det kan vere aktuelt å be om ny behandling, vender direktoratet seg til Klima- og miljødepartementet. Det er departementet som formelt kan be om ny behandling av saka.

4.2.5 Fylkesmannen har påklagarfunksjonen og arbeidsgivaransvaret for nasjonalparkforvaltarane

Spørjeskjemaundersøkinga viser at 15 av 17 styreleiarar meiner det er formålstenleg at Fylkesmannen er arbeidsgivar for forvaltarane. Men djupundersøkinga viser at det er delte meiningar om det er formålstenleg at Fylkesmannen på same tid er arbeidsgivar for nasjonalparkforvaltarane og påklagar for staten. Både nasjonalparkstyra og Utmarks kommunenes Sammenslutning gir i intervju uttrykk for at det er problematisk at nasjonalparkforvaltarane er tilsette i miljøvernavdelinga hos Fylkesmannen samtidig som Fylkesmannen har klagerett på vegner av staten i saker som forvaltaren har førebudd overfor nasjonalparkstyret og innstilt til vedtak i. Dei framhevar at dette kan opne for ei samanblanding av roller og føre til lojalitetskonfliktar. På den andre sida er det også i intervju peikt på at erfaringane med Fylkesmannen som arbeidsgivar for nasjonalparkforvaltarane er gode. Spesielt viser intervju med nasjonalparkforvaltarane at dei opplever å ha god støtte av fagmiljøa hos Fylkesmannen og i Miljødirektoratet.

Leiarane av miljøvernavdelingane ved seks fylkesmannsembete gav i gruppeintervju uttrykk for at dei er usikre på arbeidsgivarrolla overfor forvaltarane, og meiner at dei har arbeidsgivaransvaret utan å ha styringsrett. Dei oppfattar vidare at det er uklart når dei kan gripe inn dersom arbeidet blir utført mindre godt, og i tilfelle der dei meiner nasjonalparkforvaltarar utformar saksinnstillingar som ikkje er i samsvar med verneføresegnene. Fylkesmiljøvernleiarane gav også uttrykk for at det er ei utfordring å følgje opp at saksbehandlinga er tilfredsstillande når forvaltarane er underlagde styra og ikkje Fylkesmannen i faglege saker. Det er også uklart om Fylkesmannen kan ta over forvaltarrolla i periodar med vakansar, sjukdom og feriar.

Klima- og miljødepartementet meiner at både Fylkesmannen som personalansvarleg og nasjonalparkstyret som forvaltningsmyndigheit har ei rolle i å følgje opp forvaltarane, og føreset at desse to instansane har ein dialog om denne oppfølginga. Departementet opplyser at det er Fylkesmannen som arbeidsgivar som skal gjennomføre medarbeidar-samtalane med nasjonalparkforvaltarane, men at det i tillegg kan gjennomførast samtalar med forvaltaren der både styreleiaren og Fylkesmannen er til stades. Likevel erkjenner departementet at forvaltningsmodellen ikkje er optimal dersom det skulle oppstå personalproblem. Departementet oppfattar det slik at Fylkesmannen også er ansvarleg for å utføre oppgåvene til nasjonalparkforvaltarane ved lengre fråvær som ved feriar, permisjonar, langtidsfråvær og oppseiingar, men opplyser at dette ikkje er formalisert.

Nasjonalparkforvaltarane i tre av nasjonalparkstyra opplyser i intervju at dei har hatt problem med å få dei administrative støttesystema til å fungere tilfredsstillande. Særleg gjeld det saksbehandlings- og arkivsystemet. Éin av dei opplyser i intervju at det tok eitt år før han kunne jobbe effektivt, på grunn av utfordringar med tryggleiken og praktiske problem ved å ha medarbeidarar plasserte utanfor hovudkontoret til fylkesmannsmbetet. Nasjonalparkforvaltarane presiserer at løysningane fungerer betre i dag, men at det framleis påverkar effektiviteten i arbeidskvardagen deira.

Fire av dei intervjuja fylkesmiljøvernleiarane trekkjer også fram utfordringar med dei administrative støttesystema. Tre av dei peiker på at Klima- og miljødepartementet burde samarbeidd betre med Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD) om den praktiske gjennomføringa, da mange av systema som skulle takast i bruk, er FADs system hos Fylkesmannen.

Klima- og miljødepartementet opplyser at dei er kjende med at det har vore utfordringar med dei administrative støttesystema, og at det har ført til mykje frustrasjon. Fylkesmannen er ansvarleg instans, men departementet opplyser at dei følgjer opp saka i den ordinære styringsdialogen.

4.2.6 Fagleg rådgivande utval

Forvaltninga av nasjonalparkar krev samhandling av mange ulike aktørar.⁵⁰ Nasjonalparkstyret skal derfor samarbeide gjennom eit fagleg rådgivande utval med andre involverte partar, som mellom andre grunneigarar, frivillige organisasjonar og offentlege etatar som har interesser i nasjonalparken.⁵¹ I intervjuet med det fagleg rådgivande utvalet i Midtre Nordland blei det gitt uttrykk for verdien av å ha ein møteplass der ein kan utveksle erfaringar og kompetanse, sjølv om aktørane ikkje nødvendigvis er einige om bruk og vern i nasjonalparken. 14 av 17 styreleiarar svarte i spørjeskjemaundersøkinga at nasjonalparkstyret har nytte av det fagleg rådgivande utvalet i forvaltninga. Tre av styreleiarane svarte "veit ikkje" eller at spørsmålet ikkje var relevant for deira nasjonalparkstyre.

Miljødirektoratet opplyser at det har tatt tid å få på plass fagleg rådgivande utval i nasjonalparkstyra. I intervjuja kom det fram at to av dei fire nasjonalparkstyra ikkje hadde etablert fagleg rådgivande utval per mai 2013, men dei opplyste at dei var under etablering. Intervjuja med nasjonalparkstyra i djupundersøkinga viser at for dei to nasjonalparkstyra der eit fagleg rådgivande utval var etablert på intervjutidspunktet, var det krevjande å få desse utvala til å fungere etter intensjonen. To utval hadde per mai 2013 hatt høvesvis to og eitt møte, alle med låg deltaking. Det blir mellom anna peikt på at dei ulike brukarinteressene fører til at utvala blir store og vanskelege å samle.

4.2.7 Administrativt kontaktutval

Ifølgje nasjonalparkforvaltarane er kommunane viktige samarbeidspartnarar, sjølv om engasjementet varierer i dei aktuelle kommunane. Det er høve til å opprette administrative kontaktutval for å betre samordninga av nasjonalparkforvaltninga og den kommunale forvaltninga elles. Klima- og miljødepartementet opplyser at administrative kontaktutval vil kunne bidra til gjensidig kunnskaps- og erfaringsutveksling mellom kommuneadministrasjonen og nasjonalparkforvaltaren. Det er opp til styra om dei vil opprette eit slikt utval eller ikkje. Ikkje alle nasjonalparkstyra har oppretta eit administrativt kontaktutval.

4.2.8 Er saksbehandlinga forbetra?

Klima- og miljødepartementet la i Prop. 1 S (2009–2010) til grunn at forvaltninga av nasjonalparkane i størst mogleg grad skal tilpassast rammemodellar som bidrar til ei einskapleg og mest mogleg kostnadseffektiv forvaltning av nasjonalparkane. Fylkesmiljøvernleiarane framhevar at forvaltningsmodellen er lite kostnadseffektiv, og viser til at saksbehandlinga i eit nasjonalparkstyre nødvendigvis må ta lengre tid enn den tidlegare behandlinga hos Fylkesmannen. Spørjeskjemaundersøkinga til sju fylkesmiljøvernleiarar viser at fire av dei er einig i at forvaltningsmodellen ikkje gir ei effektiv saksbehandling.

50) Naturmangfaldlova § 41 og § 35.

51) Prop. 1 S (2009–2010) og *Vedtekter for nasjonalparkstyre*.

Klima- og miljødepartementet meiner at forvaltninga av nasjonalparkane er blitt mindre effektiv som eit resultat av at oppgåver og ansvar no er fordelt mellom tre instansar (nasjonalparkstyre, direktorat og departement) i staden for to (fylkesmann og direktorat), og at dette er ei svakheit ved modellen. Departementet framhevar likevel at effektiviteten også har samanheng med andre faktorar. Mellom anna har eit nytt heimelsgrunnlag og dei nødvendige vurderingane som no skal gjennomførast etter kapittel II i naturmangfaldlova, bidratt til lengre saksbehandling. I tillegg er styra nye, og det er tilsett mange nye forvaltarar. Departementet reknar med at effektiviteten blir betre etter kvart som dei fleste forvaltarane er tilsette og ting har gått seg til.

Dei fire nasjonalparkstyra framhevar i intervju at behandlinga av enkeltsaker er tidkrevjande og kan gå på kostnad av langsiktig og strategisk arbeid både i styret og hos nasjonalparkforvaltarane. Enkeltsakene er i hovudsak knytte til spesifiserte dispensasjonsføresegner om ferdsel. Frå desember 2012 endra Klima- og miljødepartementet vedtektene slik at myndigheita i alle saker som gjeld søknad om løyve etter spesifiserte dispensasjonsføresegner om ferdsel i verneforskriftene, kan delegerast frå styret til nasjonalparkforvaltarane.⁵² Departementet har vist til at dette mellom anna inkluderer motorferdsel både på snødekt mark og på barmark, organisert ferdsel og ferdsel med hest, sykkel eller hundespenn. Endringa skal sikre ei rasjonell og effektiv forvaltning. Nasjonalparkforvaltarar har i intervju sagt seg einig i at dette fører til ei meir effektiv saksbehandling og større nærleik til brukarane, men dei meiner det vil auke effektiviteten ytterlegare dersom fleire typar saker blir delegerte. Det blei i den samanhengen vist til at i nasjonalparkar med verneforskrifter av eldre dato må også såkalla kurante saker om ferdsel, som for eksempel transport til hytter, behandlast etter dispensasjonsføresegnene i naturmangfaldlova § 48. Det gjeld mellom anna Rago nasjonalpark og Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Midtre Nordland. Det blei peikt på at vedtak i desse sakene krev styrebehandling, samtidig som søkjaren ofte er avhengig av ei rask avgjerd.

Departementet opplyser at forvaltningsmodellen skal evaluerast, men at det ikkje er lagt nokon konkrete planar for når det vil skje.

Inn mot Rago nasjonalpark. I Rago nasjonalpark finn ein både norske og samiske kulturminne. Gammar, gammetufter, reiskapar og vardar er eksempel på spor etter tidlegare bruk. Reindriftnæringa har brukt området til beite for tamrein i lang tid, og lokalbefolkninga har brukt området som jaktterreng for rype. Rago nasjonalpark framstår som villmark og er lite tilrettelagd for ferdsel. Rago nasjonalpark grensar til Padjelanta nasjonalpark i Sverige, som igjen grensar til Sarek og Stora Sjöfallet nasjonalpark. Nasjonalparken er dermed ein del av eit av dei største samanhengande verneområda i Europa.

Kjelde: Rago nasjonalpark. Porten til den store villmarka. Direktoratet for naturforvaltning

Foto: Hanne Etnestad

52) Brev frå Miljøverndepartementet av 17.12.2012 *Endringer i vedtektene for nasjonalpark-/verneområdestyrene.*

4.2.9 Ivaretaking av verneomsyn

Spørjeskjemaundersøkinga til dei sju fylkesmiljøvernleiarane viser at seks av dei er heilt eller delvis einig i at naturmangfaldlova, verneforskriftene og forvaltningsplanane blir følgde godt opp av nasjonalparkstyra. Ein fylkesmiljøvernleiar svarer "veit ikkje" eller at saka ikkje er relevant. Spørjeskjemaundersøkinga viser at 16 av 17 leiarar av nasjonalparkstyre meiner verneformålet blir tatt vare på gjennom forvaltningsmodellen.

Nasjonalparkforvaltarane i to nasjonalparkstyre som forvaltar nasjonalparker lokaliserte over fleire kommunar, meiner at den regionale modellen er ein styrke ved at det blir ei einskapleg behandling på tvers av kommunegrensene. Samtidig opplever dei det som ei utfordring at verneforskriftene for nasjonalparkane kan vere ulike.

Fylkesmiljøvernleiarane framheva i intervju at legitimitet for vernet er ein viktig del av grunngevinga for reforma, men at det er for tidleg å seie om legitimiteten til forvaltninga av nasjonalparkane over tid vil auke som følgje av modellen. Erfaringane så langt varierer mellom fylka og nasjonalparkane. Fylkesmiljøvernleiarane viste til at samansetninga av styret kan få konsekvensar for legitimiteten, mellom anna ved at samansetninga med ein representant for kvar kommune kan bli for rigid. Porsanger kommune har tatt opp styresamansetninga i Stabbursdalen nasjonalpark med Klima- og miljødepartementet med tilvising til at Porsanger kommunestyre har vedtatt at kommunen bør ha fire representantar i nasjonalparkstyret, inkludert leiar og nestleiar. Klima- og miljødepartementet ved statsråden fann ikkje grunnlag for å endre styresamansetninga sjølv om ein vesentleg del av arealet til nasjonalparken og tilstøytande landskapsvernområde ligg i Porsanger kommune. Statsråden viste til at nasjonalparkstyret og dei som representerer kommunane i styret, forvaltar verneområda på vegner av nasjonen og ikkje på vegner av seg sjølve og sin eigen kommune.⁵³

Fylkesmiljøvernleiarane opplyser i intervju at nokre av nasjonalparkstyra ønskjer å utfordre innhaldet i vernet. Klima- og miljødepartementet meiner det er for tidleg å seie i kva grad verneverdiane blir betre forvalta med den lokale forvaltningsmodellen.

4.2.10 Er samhandlinga og den lokale medverknaden forbetra?

Ved innføringa av den nye forvaltningsmodellen for nasjonalparker var det ein viktig føresetnad at han skulle føre til større lokal medverknad og redusere konfliktnivået. Dei fire nasjonalparkstyra og dei seks fylkesmiljøvernleiarane som blei intervjuja, meiner forvaltningsmodellen har gjort den lokale medverknaden større. Spørjeskjemaundersøkinga viser at 14 av 17 styreleiarar er av same oppfatning. I intervju med nasjonalparkstyra er nasjonalparkforvaltarar som har lokalkunnskap og er synlege i lokalmiljøa, nemnde som viktige faktorar i den samanhengen. Nærleiken til og dialogen med dei involverte partane og samlokalisering med andre aktørar i naturforvaltninga, blir oppfatta som positivt.

Spørjeskjemaundersøkinga viser at 13 av 17 styreleiarar og 5 av 7 fylkesmiljøvernleiarar er heilt eller delvis einig i at forvaltningsmodellen har medverka til god samhandling i nasjonalparkforvaltninga. 15 av 17 styreleiarar og 6 av 7 fylkesmiljøvernleiarar er heilt eller delvis einig i at forvaltningsmodellen har medverka til større lokalt engasjement. Spørjeskjemaundersøkinga viser vidare at 14 av 17 styreleiarar og 5 av 7 fylkesmiljøvernleiarar er heilt eller delvis einig i at den nye forvaltningsmodellen har vore med på å dempe motsetningar og førebygge konflikter. 15 av 17 styreleiarar og 5 av 7 fylkesmiljøvernleiarar er heilt eller delvis einig i at innføringa av forvaltningsmodellen har gitt ein meirverdi i form av lokal forvaltning.

53) Brev frå Miljøverndepartementet ved statsråden av 15.10.2012 til Porsanger kommune ved ordføraren *Angående styresamansetninga for Stabbursdalen nasjonalparkstyre.*

Klima- og miljødepartementet meiner det er for tidleg å vurdere denne meirverdien, men meiner at forvaltningsmodellen gir betre lokal forankring.

4.2.11 Ei meir kunnskapsbasert forvaltning?

Nasjonalparkstyra er viktige for å sikre ei lokal einskapleg og kunnskapsbasert forvaltning i verneområda.⁵⁴ Oppbygging av lokale og regionale forvaltningsknutepunkt skal leggje grunnlaget for faglege fellesskapar, i hovudsak knytte til eit nasjonalpark-senter eller andre informasjons-senter.⁵⁵

Både nasjonalparkstyra og forvaltarane meiner at den nye forvaltningsmodellen har vore med på å auke den erfaringsbaserte kunnskapen i forvaltninga. Enkelte framhevar lokalkunnskapen om tradisjonell bruk av områda og samiske tradisjonar. Fylkesmiljøvernleiarane presiserer likevel i gruppeintervjuet at den vitskaplege og forskingsbaserte kunnskapen hovudsakleg blir henta gjennom det faglege nettverket til Fylkesmannen og Miljødirektoratet, og ikkje gjennom nasjonalparkstyra. Det kjem også fram gjennom spørjeskjemaundersøkinga at fleirtalet av fylkesmiljøvernleiarane ikkje meiner at forvaltningsmodellen har ført til eit større vitskapleg kunnskapsgrunnlag. Av spørjeskjemaundersøkinga til leiarane av nasjonalparkstyra går det likevel fram at 11 av 17 styreleiarar meiner forvaltningsmodellen har auka det vitskaplege kunnskapsgrunnlaget. I tillegg blir det framheva at det erfaringsbaserte kunnskapsgrunnlaget er blitt større som følgje av den nye forvaltningsmodellen.

Fylkesmiljøvernleiarane gir uttrykk for at dei ønskjer å knyte forvaltarane nærmare til fagmiljøet hos Fylkesmannen, men at dei ser det som utfordrande i fylke med store geografiske avstandar. Dei opplyser at lokaliseringa av forvaltningsknutepunkt, som er meint å skulle utgjere ein viktig fagfellesskap for forvaltarane, fungerer etter intensjonen mange stader. Det blir likevel peikt på at det kan vere utfordrande at dei som har kontorstad på knutepunktet, har mange arbeidsgivarar, men inga stadleg leing. Leiarane av miljøvern- og avdelingane ved fylkesmannsembeta framhevar i tillegg at dei i enkelte fylke opplever at opprettinga av knutepunkt blir gjenstand for distriktpolitiske forhandlingar, idet det er etablert knutepunkt på små stader som inneber lange avstandar for forvaltaren. Det er Klima- og miljødepartementet som avgjer lokaliseringa av knutepunkta. Departementet opplyser at det ikkje alltid er samsvar mellom det som fagleg sett er den beste lokaliseringa, og ønsket om å ta distriktpolitiske omsyn. Før departementet avgjer lokaliseringa, blir både dei faglege kriteria og forslaget frå styret vurderte. Ifølgje departementet er det i dei fleste tilfella samsvar mellom forslaget frå styret og dei faglege kriteria.

4.3 Er det etablert formålstenlege system for rettleiing, dokumentasjon og kontroll?

4.3.1 Statleg forvaltningsansvar

Klima- og miljødepartementet har det overordna nasjonale ansvaret for forvaltninga av nasjonalparkane, medan Miljødirektoratet har det overordna faglege ansvaret og er ansvarleg for å lære opp styra i samarbeid med Fylkesmannen. Klima- og miljødepartementet formidlar styringssignala sine til Miljødirektoratet i årlege tildelingsbrev, i instruksen for verksemds- og økonomistyring i Miljødirektoratet og i formelle møte.

54) Tildelingsbrev til Miljødirektoratet for 2010.

55) Prop. 1 S (2011–2012). I tillegg til nasjonalparkforvaltarar kan forvaltningsknutepunkta gi ein lokal kunnskapsbase og fagfellesskap for mellom anna fagpersonar som har kunnskap om naturrettleiing, guiding og naturbasert reiseliv. Prop. 1 S (2012–2013).

Miljødirektoratet opplyser i intervju at nasjonalparkstyra er statlege organ med lokal representasjon, men at direktoratet ikkje har instruksjonsmyndigheit overfor dei. Klima- og miljødepartementet opplyser at forvaltninga av nasjonalparkar og forvaltningsmodellen er tema på etatsstyringsmøte med direktoratet.

I samband med oppnemninga av nasjonalparkstyra gjennomfører direktoratet ei grundig opplæring av styra, mellom anna om dei juridiske sidene av oppgåva, saksbehandlingsrutinar og liknande. Miljødirektoratet opplyser at opplæringa blir godt mottatt, og meiner at det er viktig å tilby rettleiing til forvaltninga, sjølv om dette også er fylkesmennene si oppgåve. Direktoratet hjelper til i arbeidet med forvaltningsplanar og godkjenner også desse planane.

Alle nasjonalparkstyra og nasjonalparkforvaltarane har fått peikt ut kontaktpersonar i Miljødirektoratet, mellom anna innanfor det juridiske området. Direktoratet har mykje uformell kontakt med forvaltarane, mellom anna om tolking av føresegner. Direktoratet gjennomfører ein årleg konferanse for styra og tre–fire årlege samlingar for forvaltarane. Direktoratet er dessutan med på møte i nasjonalparkstyra dersom styra ønskjer det.

Spørjeskjemaundersøkinga til 17 styreleiarar viser at eit fleirtal i hovudsak er tilfreds med opplæringa og rettleiinga frå Miljødirektoratet. Dei 7 nasjonalparkforvaltarane som blei intervjuet, gir også uttrykk for at dei finn god støtte i kompetansmiljøa i Miljødirektoratet og i miljøvernavdelingane ved fylkesmannsembeta.

Embetsoppdraga til fylkesmennene på miljøområdet inneheld ei oversikt over oppgåver og rapporteringskrav. Fylkesmannen skal bidra i arbeidet med opplæring av nye nasjonalparkstyre og ha ein tett dialog med styret gjennom nasjonalparkforvaltaren. Miljødirektoratet opplyser at Fylkesmannen er med og gir opplæring både i det naturfaglege arbeidet og i saksbehandling og juridisk korrekt vedtaksutforming. Fylkesmiljøvernleiarane uttrykkjer både i gruppeintervjuet og i spørjeskjemaundersøkinga at ansvars- og myndigheitsfordelinga er klart definert på overordna nivå. På den andre sida viser spørjeskjemaundersøkinga at seks av sju fylkesmiljøvernleiarar opplever å ha fått tilstrekkeleg med retningslinjer for oppfølginga av nasjonalparkforvaltarane og styra. Den siste fylkesmiljøvernleiararen uttrykkjer at det er uklart korleis forvaltarane skal følgjast opp i førebuing av saker.

Det går fram av spørjeskjemaundersøkinga at det varierer i kor stor grad fylkesmiljøvernleiarane involverer seg i styrearbeidet. To fylkesmiljøvernleiarar opplyser at dei følgjer opp gjennom påklagarfunksjonen. Éin av dei deltar uoppfordra på styremøte, medan den andre opplyser å delta på styremøte på førespurnad. Fire fylkesmiljøvernleiarar svarer at dei deltar på styremøte berre om dei blir spurde, medan den siste ikkje involverer seg i styrearbeidet.

Vidare går det fram av gruppeintervjuet at det er ulik praksis blant fylkesmiljøvernleiarane når det gjeld å gi råd i enkeltsaker eller vere med på å utforme saksframlegg. Éin av dei uttrykkjer at det å halde avstand til det daglege arbeidet i nasjonalparkstyra er viktig for å ta vare på tillitsforholdet til styret, og ser også dette i samband med at Fylkesmannen tilviser og rekneskapsfører midlane som styret har disposisjonsretten over. To andre seier at dei er med på å utforme saksframlegg. Éin av desse to uttrykkjer at dette er ei vanskeleg avveging som kan bidra til rollekonflikt når Fylkesmannen opptre både som rettleiar for forvaltarane og som påklagar for staten. Ein fjerde fylkesmiljøvernleiar opplyser i intervjuet å ikkje ha deltatt på styremøte. Fylkesmannen meiner rollene kan bli uklare dersom ein først skal møte som observatør i styremøte og etterpå ha ei rolle som påklagar. Fleire av fylkesmiljøvernleiarane framhevar i

gruppeintervjuet at det er behov for presiseringar av korleis Fylkesmannen skal følge opp styra og dei vedtaka som blir gjorde.

Klima- og miljødepartementet opplyser at dei er klar over at fylkesmennene har ulike praksis når det gjeld i kva grad dei involverer seg i arbeidet til nasjonalparkstyra, men meiner dei har kommunisert tydeleg at Fylkesmannen skal gi nasjonalparkforvaltarane fagleg støtte ved behov og ikkje blande seg inn i arbeidet til styret. Departementet erkjenner at dette i praksis kan vere ein vanskeleg balansegang.

4.3.2 Sametingets rettleiingsfunksjon

Sametingsadministrasjonen opplyser at dei ikkje har hatt noko sjølvstendig opplæringstilbod til dei samiske styrerepresentantane, og at dei samiske representantane heller ikkje har fått noko mandat frå Sametinget om korleis dei skal opptre i ulike typar saker. I intervju peikte ein styremedlem innstilt frå Sametinget på dette som ei utfordring, da det blei opplevd som usikkert å ikkje vite kva forventningar Sametinget og dei andre i nasjonalparkstyret har til rolla deira. Sametingsadministrasjonen stadfestar at samiske medlemmer i nasjonalparkstyre har bedt om klarare retningslinjer og føringar for rolla si og for korleis dei skal gjennomføre oppgåvene som følgjer med vervet i nasjonalparkstyret.

Sametingsadministrasjonen opplyser at dei ikkje har hatt kapasitet til å følge opp dei samiske styremedlemmene i nasjonalparkstyra godt nok, og at Sametinget heller ikkje har lagt til rette for kontakt og erfaringsutveksling mellom dei samiske representantane i dei ulike nasjonalparkstyra. Sametingsadministrasjonen strekar under at det er store forventningar til rolla Sametinget har i nasjonalparkforvaltninga. Sametinget dekkjer mange fylke og store geografiske område, og til no er ressursane blitt prioriterte til arbeidet med verneforskrifter, styrevedtekter, forvaltningsplanar og anna regelverk, og til å gjennomføre konsultasjonar i samband med det.

4.3.3 Økonomiforvaltning for nasjonalparkstyra

Fylkesmannen har budsjett disponeringsansvaret for midlane til nasjonalparkstyra, som utgjorde 80,3 mill. kroner i 2013. Løyvinga går til styret, men det er Fylkesmannen som er ansvarleg for at løyvinga blir brukt til formålet. Eit intervju med seks fylkesmiljøvernleiarar viser at dette blir opplevd som problematisk, mellom anna er styret som juridisk person ikkje avklart i innkjøp. Klima- og miljødepartementet viser til at nasjonalparkstyra ikkje er ein juridisk person, og at det er Fylkesmannen som må følgje opp at innkjøp skjer i samsvar med lover og reglar.

Djupundersøkinga viser at to av nasjonalparkstyra og nasjonalparkforvaltarane i éin nasjonalpark opplever saksgangen i bestillingsdialogen (sjå figur 2) som tid- og ressurskrevjande. Sein tildeling av midlar frå Statens naturoppsyn fører til at det blir kort tid til gjennomføring, da midlane ikkje kan overførast til seinare år. Styra meiner dette er uheldig med tanke på langsiktig planlegging. Eitt nasjonalparkstyre nemner samordning av tilskot frå fleire kjelder som ei anna utfordring. Styreleiarane som svarte på spørjeskjemaundersøkinga, meiner at bestillingsdialogen i hovudsak fungerer godt.

Miljødirektoratet opplyser at det har vore meir bruk av rammeoverføringar dei seinare åra, slik at nasjonalparkstyra har fått større fridom til sjølve å prioritere rekkjefølgja på tiltaka som skal gjennomførast.

4.3.4 Rapportering

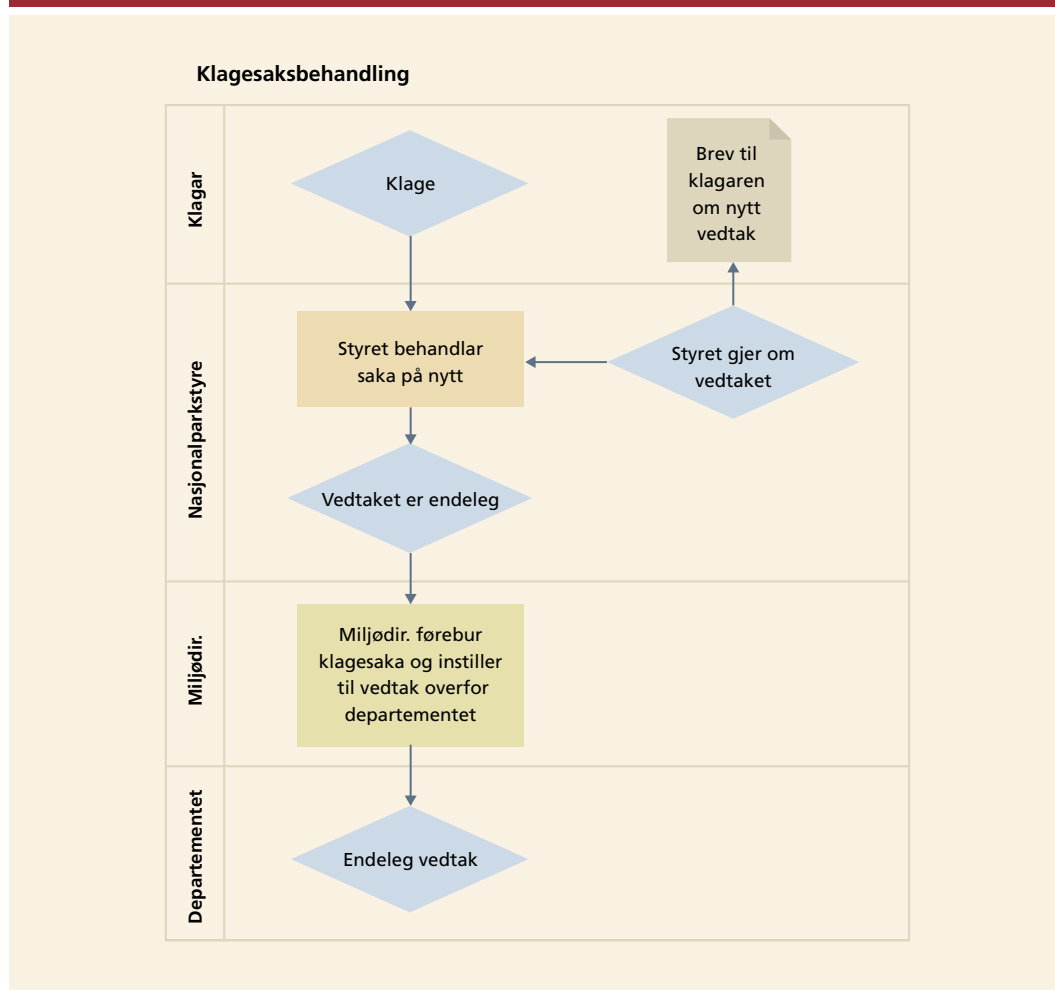
Nasjonalparkstyret har ansvar for å rapportere årleg om forvaltninga til fylkesmennene etter malar som er fastsette av Miljødirektoratet. Direktoratet opplyser at dei følgjer opp forhold som kjem til uttrykk i rapporteringa, mellom anna når det gjeld

aktivitet og dispensasjonspraksis. Dataa som direktoratet innhentar, blir mellom anna nytta i dialogen med Klima- og miljødepartementet og presenterte for forvaltarar, nasjonalparkstyre og fylkesmenn. I tillegg innhentar direktoratet ein administrativ rapport om talet på møte i styret, arbeidsutvalet og det fagleg rådgivande utvalet, i tillegg til status for arbeidet med forvaltningsplanen. Fylkesmannen som rekneskapsfører står for økonomirapporteringa for styra og nasjonalparkforvaltninga.

4.3.5 Kontroll og klagesaksbehandling

Klima- og miljødepartementet er klageinstans. Klagebehandlinga skal sikre at forvaltninga er i samsvar med naturmangfaldlova og formålet med vernet. Vedtaka i eit nasjonalparkstyre kan påklagast av partane, og Fylkesmannen har klagerett på vegner av staten. Klima- og miljødepartementet opplyser at Fylkesmannen skal klage på vedtak som han/ho meiner ikkje er i samsvar med naturmangfaldlova og verneforskriftene. Miljødirektoratet kan dessutan gi råd om at ei sak bør behandlast på nytt etter forvaltningslova § 35. Behandlinga av klagar på vedtak i nasjonalparkstyra er illustrert i figur 3.

Figur 3 Behandlinga av klagar

Fylkesmiljøvernleiarane meiner at det gjennomgåande er få problem med påklagarfunksjonen. Klima- og miljødepartementet opplyser at dei har bedt fylkesmennene vere merksame på vedtak som kan ha negative konsekvensar for nasjonale interesser, og oppfordra dei til å klage dersom dei meiner at det er tilfellet.

Miljødirektoratet opplyser at det er ulik praksis blant fylkesmennene når det gjeld å nytte seg av høvet til å klage på vegner av staten. Fylkesmiljøvernleiarane opplyser at dei ikkje har fått retningslinjer for korleis påklagarfunksjonen skal utøvast. Klima- og miljødepartementet erfarer at nokre av fylkesmennene er tilbakehaldne med å klage, og at dei ikkje ønskjer å involvere seg i myndigheita til nasjonalparkstyra. Spørjeskjemaundersøkinga til fylkesmiljøvernleiarane og intervjuet med seks av dei viser at det er ulik praksis med omsyn til om alle vedtaka eller berre dei som avvik frå innstillinga frå forvaltaren, blir gjennomgått. Departementet erkjenner at det er varierende praksis mellom fylkesmennene på dette området, men at departementet ikkje ønskjer å detaljstyre her. Departementet meiner det er viktig at Fylkesmannen held seg til oppdraget sitt og ikkje grip inn i arbeidet til styret.

Nasjonalparkforvaltaren skal ifølgje stillingsinstruksen saksførebu innkomne klagar i samsvar med føresegnene i forvaltningslova før styret behandlar klagen. Dersom vedtaket blir halde ved lag, blir klagen send Miljødirektoratet til førebuande klagebehandling, for så å bli send til Klima- og miljødepartementet som klageinstans.

Tabell 5 Oversikt over klagar på vedtak i nasjonalparkstyra som Miljødirektoratet har mottatt per 20. juni 2013. Gjeld berre saker som har med nasjonalparker å gjere

År – klagesak mottatt i Miljødirektoratet	Talet på klagesaker		Sum
	Ferdigbehandla per 10. oktober 2013	Ikkje ferdigbehandla per 10. oktober 2013	
2011	3	0	3
2012	2	6	8
2013	1	2	3
Sum	6	8	14

Kjelde: Miljødirektoratet

Tabell 5 viser at det totalt var send 14 klagesaker til Klima- og miljødepartementet i perioden frå innføringa av forvaltningsmodellen i 2010 og fram til 20. juni 2013. Av dei 14 sakene var det per 10. oktober 2013 gjort endeleg vedtak i 6 saker.

Tabell 6 Saksbehandlingstid i Miljødirektoratet (førebuande) og Klima- og miljødepartementet (klageinstans) for klagar på vedtak i nasjonalparkstyra. Avgjorde saker per 10. oktober 2013. Saksbehandlingstid i månader

År – klagesak mottatt i Miljødirektoratet (talet på saker)	Gjennomsnittleg saksbehandlingstid i Miljødirektoratet	Gjennomsnittleg saksbehandlingstid i Klima- og miljødepartementet	Gjennomsnittleg total saksbehandlingstid
2011 (3)	5,3	9,9	15,2
2012 (2)	4,1	10,0	14,1
2013 (1)	0,2	0,5	0,7
Heile perioden (6)	4,0	8,3	12,3

Kjelde: Miljødirektoratet

Miljødirektoratet førebur klagesaker før dei blir sende over til departementet til avgjerd. Tabell 6 viser gjennomsnittleg saksbehandlingstid for klagar på vedtak i nasjonalparkstyra. Den gjennomsnittlege totale saksbehandlingstida for dei sakene som er avgjorde i departementet, er på litt over eitt år. Gjennomsnittleg tid til saksførebuing i Miljødirektoratet er på fire månader. Saksbehandlingstida i departementet er i gjennomsnitt på litt over åtte månader. Den eine saka frå 2013 er i dokumentasjonen

som er mottatt frå Miljødirektoratet, merkt med "hastesak med høg prioritering". Saka gjeld ein klage frå Raudekrossen på avslag på ein søknad til Midtre Nordland nasjonalparkstyre om kjentmannskøyring i områda i og rundt Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Av dei åtte sakene som var ferdig førebudde og sende over frå Miljødirektoratet, men ikkje ferdig behandla og avgjorde i Klima- og miljødepartementet per 10. oktober 2013 (jf. tabell 5), var den eldste saka mottatt i Miljødirektoratet 18. juni 2012 og send vidare til Klima- og miljødepartementet 4. september 2012. Saka gjaldt søknad om bruk av snøscooter i Varangerhalvøya nasjonalpark.

Miljødirektoratet opplyser at det gjennomgåande er få klagar på vedtaka i nasjonalparkstyra, og at det ikkje er registrert noka endring i talet på klagesaker etter at den nye forvaltningsordninga blei innført. Talmaterialet frå Miljødirektoratet viser at 3 av dei 14 vedtaka i tabell 5 er påklaga av Fylkesmannen, 10 av vedtaka er påklaga av tiltakshavaren, og éi sak er påklaga av andre brukarinteresser.

Klima- og miljødepartementet erkjenner at deira eiga klagesaksbehandling tar for lang tid. Departementet har saksrestansar og peiker i intervju på at årsaka er samansett. Departementet har valt å føre ei forsiktig linje og er opptatt av å skape presedens på ein god måte. Departementet framhevar at naturmangfaldlova er ny, og at særleg tolkinga av § 8-12 (berekraftig bruk) og § 48 (dispensasjonar) kan vere krevjande. Departementet meiner derfor det er viktig å etablere riktig forståing og bruk av lova. Miljødirektoratet har også brukt mykje tid på å førebu klagesakene. Departementet presiserte i intervju at det har vore eit bevisst val at direktoratet og departementet skal behandle sakene grundig kvar for seg.

5 Vurderingar

Stortinget vedtok hausten 2009 ein ny forvaltningsmodell som skal gi lokale folkevalde større medråderett i forvaltninga av nasjonalparkane. Forvaltninga skal skje gjennom eit nasjonalparkstyre og skal byggje opp under verneformålet. Klima- og miljødepartementet kan gripe inn overfor nasjonalparkstyra dersom forvaltninga ikkje er i samsvar med naturmangfaldlova og verneformålet. Generelt skal myndigheitene fremme formåla med naturmangfaldlova gjennom råd, rettleiing og opplysning.

Undersøkinga viser at den nye modellen med lokal forvaltning i hovudsak er satt i verk som føresett. Modellen har i praksis verka sidan hausten 2010. Det er likevel behov for avklaringar på enkelte sentrale punkt.

5.1 Forvaltningsmodellen tar vare på sentrale mål, men har enkelte svakheiter

Undersøkinga viser at forvaltningsmodellen gir grunnlag for større lokal medverknad og betre samhandling lokalt i nasjonalparkforvaltninga, og at den har vore med på å dempe motsetningar og førebyggje konflikhtar. Nasjonalparkforvaltarane er synlege i lokalmiljøa og legg grunnlag for ein god dialog med dei involverte partane. Forvaltningsmodellen bidrar også til at erfaringsbasert lokal kunnskap i større grad blir lagt til grunn for forvaltninga, mellom anna kunnskap om lokale samiske tradisjonar og interesser i nasjonalparkane. Det er berre tre år sidan dei første nasjonalparkstyra blei etablerte, og det er enno tidleg å vurdere i kva grad forvaltningsmodellen vil ta vare på formåla over tid. Undersøkinga viser likevel at dei fleste leiarane ved miljøvern-avdelingane i fylkesmannsembeta som deltok i spørjeskjemaundersøkinga, er heilt eller delvis einig i at verneformåla blir følgde godt opp. Det er også relativt få klagar frå fylkesmennene på vegner av staten på vedtaka i nasjonalparkstyra. Det kan tyde på at forvaltningsmodellen sikrar verneformåla.

5.1.1 Vedtektene til nasjonalparkstyra er ikkje heilt i samsvar med vedtaket i Stortinget

Ved innføringa av forvaltningsmodellen vedtok Stortinget at forvaltninga av nasjonalparkane skulle skje gjennom interkommunale nasjonalparkstyre. Eit nasjonalparkstyre skulle veljast av kommunestyra og primært bestå av ordførarar og andre folkevalde frå dei aktuelle kommunane. I tillegg skulle fylkestinget nemne opp representant for fylkeskommunen. I område med samiske interesser skulle Sametinget nemne opp dei samiske representantane til styra.

Ved fastsetjinga av vedtektene for nasjonalparkstyra har Klima- og miljødepartementet bestemt at nasjonalparkstyra skal nemnast opp av departementet etter innstilling frå høvesvis kommunane, fylkestinget og Sametinget. Dette ser ikkje ut til å vere i samsvar med stortingsvedtaket om kven som skal nemne opp nasjonalparkstyra, og det er ikkje lagt fram opplysningar som viser at Stortinget er kjent med at praksisen for oppnemning av styra har blitt endra. Konsekvensen kan vere at staten har påtatt seg eit ansvar som Stortinget ikkje hadde føresett. Klima- og miljødepartementet opplyser i brev til Riksrevisjonen av 10. januar 2014 at dei vil orientere Stortinget om dette på ein eigna måte.

5.1.2 Mange aktørar og fleire nivå gir lengre saksbehandlingstid

Forvaltningsmodellen inneber at mange aktørar og tre nivå (nasjonalparkstyre, direktorat og departement) er involverte i forvaltninga av nasjonalparkane. Finansieringa skjer ved direkte overføring av tiltaksmidlar til det enkelte nasjonalparkstyret, bestillingsdialog med Statens naturoppsyn, tildeling over budsjettet til Fylkesmannen for drifta av nasjonalparkstyra og ved at nasjonalparkforvaltarane fram til og med 2013 har vore lønna over budsjettet til Miljødirektoratet. Konsekvensane ser ut til å vere at forvaltninga av nasjonalparkane er blitt lite tids- og kostnadseffektiv.

5.1.3 Nasjonalparkforvaltaren har ei krevjande dobbeltrolle

Nasjonalparkforvaltaren skal gjennom saksbehandlinga bidra til å sikre at forvaltninga gjennom styret er innanfor ramma av naturmangfaldlova og verneforskrifta for nasjonalparken. Samtidig skal forvaltaren, i samsvar med stillingsbeskrivinga, på vegner av styret sørge for å rapportere årleg til Fylkesmannen om forvaltningspraksisen. I saker der styret gjer vedtak som fråvik frå innstillinga frå forvaltaren, meiner ein del nasjonalparkforvaltarar at styret sjølv må grunngi vedtaket, og at dette kravet burde vore nedfelt i styrevedtektene. Klima- og miljødepartementet opplyser at dei er kjende med problemstillinga, og strekar under at lovverket gir rom for skjønn frå styret si side, og at forvaltningslova sitt krav til grunngiving for vedtak gjeld. Departementet peiker på at nasjonalparkstyret har instruksjonsmyndigheit overfor nasjonalparkforvaltaren og kan krevje at han eller ho, som sekretariat for styret, forfattar vedtak for styret så lenge vedtaket er i samsvar med lovverket. For å forbetre saksbehandlingspraksisen kan det vere behov for å klargjere instruksjonsmyndigheita og styringsretten nasjonalparkstyret har overfor nasjonalparkforvaltarane.

5.1.4 Dilemma i utøvinga av rolla til Fylkesmannen

Fylkesmannen har klagerett på vedtak som er gjorde av nasjonalparkstyra, jf. naturmangfaldlova § 62. Undersøkinga viser at fylkesmennene har ulik tilnærming til oppfølginga av nasjonalparkstyra og nasjonalparkforvaltninga når det gjeld

- korleis Fylkesmannen skal utøve rolla som arbeidsgivar for nasjonalparkforvaltarane, når dei har rolla som statleg påklagar i tillegg
- graden av involvering i arbeidet til nasjonalparkforvaltarane og -styra

Det er behov for at Klima- og miljødepartementet gjer det tydeleg kva rolle Fylkesmannen skal ha i forvaltninga, slik at det blir mindre variasjon mellom fylkesmennene i kva grad dei involverer seg i forvaltninga til nasjonalparkstyra. Undersøkinga viser i tillegg at det er ein del ulike oppfatningar av kva ansvar og oppgåver Fylkesmannen har i samband med nasjonalparkforvaltninga.

5.1.5 Ordninga med fagleg rådgivande utval kan utnyttast betre

For å sikre lokal forankring, medverknad og samhandling skal dei involverte partane og lokal kompetanse trekkjast med i forvaltninga ved at nasjonalparkstyret gjennomfører faste dialogmøte med fagleg rådgivande utval. Undersøkinga viser at det er vanskeleg å få etablert fagleg rådgivande utval og at deltakinga på fleire møte har vore låg. Departementet innser at uklare styringssignal har bidratt til dette. Dei fagleg rådgivande utvala er ein viktig del av forvaltningsmodellen, og Klima- og miljødepartementet bør gjere det tydeleg kva rolle utvala skal ha i forvaltninga.

5.2 Behov for forbetra dokumentasjon og oppfølging

Formåla med naturmangfaldlova skal i første rekkje fremmast gjennom råd, rettleiing og opplysning, og undersøkinga viser at Miljødirektoratet har god oppfølging og rettleiing overfor nasjonalparkstyra og nasjonalparkforvaltarane.

Det er relativt få klagar på vedtaka som blir sende over til Klima- og miljødepartementet via Miljødirektoratet. Miljødirektoratet har ikkje registrert noka endring i talet på klagesaker etter at den nye forvaltningsordninga blei innført. Fylkesmennene har likevel ulik tilnærming til utøvinga av rolla som påklagar for staten i saker som er vedtatt av nasjonalparkstyra. Det gjeld både omfanget av vedtak som Fylkesmannen har gått igjennom med tanke på eventuell bruk av klageretten, og i kor stor grad klageretten faktisk blir nytta.

Det er ikkje sett noko mål for saksbehandlingstida, men undersøkinga viser at klagesaksbehandlinga i gjennomsnitt tar litt over eitt år. Departementet erkjenner at behandlingstida er for lang i mange av klagesakene. Dei viser til at dei har valt å føre ei forsiktig linje, at dei er opptatt av å skape god presedens, at naturmangfaldlova er ny, og at enkelte delar av lova er juridisk krevjande. Departementet presiserer at det har vore eit bevisst val at både direktoratet og departementet behandlar sakene grundig kvar for seg. Revisjonen viser til at Miljødirektoratet over mange år har vore klageinstans og behandla klagesaker etter naturmangfaldlova og den tidlegare naturvernlova, og ein må gå ut frå at direktoratet har god erfarings- og forvaltningskompetanse når det gjeld å førebu klagesaker på ein slik måte at sakene kan avgjerast av departementet utan at det tar urimeleg lang tid. Klima- og miljødepartementet opplyser i brev til Riksrevisjonen av 10. januar 2014 at dei arbeider for å få ned saksbehandlingstida i klagesakene.

Sametinget meiner at oppfølginga av dei samiske representantane i nasjonalparkstyra ikkje har vore god nok, mellom anna når det gjeld å klargjere kva som er venta av representantane, og når det gjeld å leggje til rette for informasjons- og erfaringsutveksling. Klima- og miljødepartementet bør ta initiativ til ein forsterka dialog med Sametinget om korleis opplæringa og oppfølginga av dei samiske representantane i nasjonalparkstyra kan styrkjast.

6 Svaret frå Klima- og miljødepartementet

I brev av 6. desember 2013 sende Riksrevisjonen eit utkast til rapporten til Klima- og miljødepartementet, og departementet har i brev av 10. januar 2014 gitt sine kommentarar til rapporten.

Klima- og miljødepartementet meiner at utkastet til hovudanalyserapport om forvaltninga av nasjonalparkane gir eit godt bilete av den nye modellen for lokal forvaltning av nasjonalparkane og andre store verneområde og av kva modellen har hatt å seie for forvaltninga av denne typen verneområde. Departementet vurderer funna i undersøkinga som nyttige i det vidare arbeidet med å styrkje forvaltninga av norske verneområde.

Departementet merkar seg at modellen for lokal forvaltning av nasjonalparkar og andre store verneområde har gitt større grunnlag for medverknad og betre samhandling lokalt, at motsetningane er dempa, og at ein har unngått konflikhtar, noko som var viktige mål for innføringa av modellen. Departementet merkar seg vidare at modellen har medverka til at erfaringsbasert, lokal kunnskap – mellom anna samiske tradisjonar og interesser – i større grad blir lagd til grunn i forvaltninga. Samtidig blir vitenskapleg og forskingsbasert kunnskap lagd til grunn gjennom tilknytninga forvaltarane har til faglege nettverk hos Fylkesmannen og Miljødirektoratet. Verneformålet ser ut til å bli tatt vare på slik som føresett, men om det også vil skje over tid, er enno for tidleg å vurdere.

6.1 Forholdet til interkommunale styre

Departementet viser til at det i rapporten blir peikt på at innføringa av modellen ikkje fullt ut er i samsvar med Stortingets vedtak, i og med at Stortinget vedtok at forvaltninga av nasjonalparkane skulle skje gjennom interkommunale nasjonalparkstyre. I proposisjonen heiter det at "[s]tyret veljast av kommunestyra og bør primært bestå av ordførarar, eller andre folkevalde i kommunen." I proposisjonen kjem det vidare fram at styra i tillegg skulle bestå av representantar frå fylkeskommunane nemnde opp av fylkestinget, og at Sametinget skulle nemne opp representantar til styre i område med samiske interesser. Ved innføringa av modellen har Klima- og miljødepartementet nemnt opp styra på bakgrunn av innstilling frå kommunane, fylkeskommunane og Sametinget. Departementet viser til at det i rapporten blir peikt på at konsekvensen av dette kan vere at staten har tatt på seg eit ansvar som Stortinget ikkje hadde føresett.

Klima- og miljødepartementet viser til at intensjonen da forvaltningsmodellen blei utarbeidd, var at departementet skulle nemne opp styra. Grunnen til det var at styra ikkje berre skulle bestå av kommunale representantar, men også av representantar nemnde opp av Sametinget og av fylkeskommunane. Departementet viser vidare til at det i Prop. 1 S (2009–2010) også blei føresett at ein ved etablering av styra skulle vurdere i kvart enkelt tilfelle om det var behov for spesielle lokale tilpassingar i samansetninga av styret (for eksempel ein eventuell grunneigarrepresentasjon dersom heilt spesielle forhold tilsa det). Også fordi det i enkelte tilfelle var ueinigheit mellom kommunane eller mellom kommunane og Sametinget om kor mange representantar den enkelte kommunen eller Sametinget skulle ha i styra, ville det vere formålstenleg at departementet nemnde opp styra. Departementet ser at bruken av omgrepet "interkommunale styre" i Prop. 1 S (2009–2010) var upresist i og med at styra også består av representantar som er nemnde opp av Sametinget og fylkeskommunane.

Departementet meiner likevel at dette ikkje har fått praktiske konsekvensar for innføringa av den lokale forvaltningsmodellen eller ført til følgjefeil i forvaltninga av verneområda. Departementet opplyser at dei vil orientere Stortinget om dette på ein eigna måte.

6.2 Om forholdet til kostnadseffektivitet og talet på forvaltningsnivå

Departementet viser til at det i rapporten blir peikt på at ein konsekvens av modellen er at forvaltninga av nasjonalparkane er blitt lite tids- og kostnadseffektiv – fordi fleire forvaltningsnivå er involverte, og fordi finansieringa av forvaltninga er fragmentert.

Klima- og miljødepartementet viser til at det tidlegare var to forvaltningsnivå, med Fylkesmannen som forvaltningsmyndigheit og Miljødirektoratet som klagemyndigheit. Den nye modellen inneber at styra er forvaltningsmyndigheit og departementet klagemyndigheit, medan Miljødirektoratet førebur klagesakene for departementet. Talet på forvaltningsnivå har dermed auka til tre. Fordi den nye forvaltningsmodellen blei innført omtrent samtidig som naturmangfaldlova tredje i kraft, meiner departementet at det har vore formålstenleg at departementet sjølv har vore klagemyndigheit – for å kunne følgje den nye forvaltningsmodellen tett og for å leggje praksis for ny lovbruk. Departementet vil likevel vurdere når det eventuelt er formålstenleg å delegera klagemyndigheita til Miljødirektoratet, slik at det igjen kan innførast to forvaltningsnivå i forvaltninga av verneområda.

Når det gjeld den fragmenterte finansieringa, viser departementet til at midlar til forvaltning av verneområde blir løyvde over budsjettet til Miljødirektoratet. Men frå og med 2014 er lønnsmidlane til forvaltarane overførte til fylkesmennene, slik at dei no inngår i dei ordinære løyvingane til fylkesmannsembeta over kap. 1510 på budsjettet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Midlar til konkrete forvaltningstiltak i verneområda blir løyvde over budsjettet til Miljødirektoratet kap. 1420 post 31 og kanaliserte gjennom Statens naturoppsyn (SNO). SNO gjennomfører ein bestillingsdialog med styra. Departementet meiner at bestillingsdialogen med SNO er nødvendig for at SNO skal kunne gjere ei riktig nasjonal prioritering og fordeling av ressursane som er tilgjengelege til forvaltning av verneområde. Departementet legg til at det er ei endring at ein del av midlane til konkrete forvaltningstiltak blir fordelte direkte til styra, og at styra kan disponere desse midlane uavhengig av bestillingsdialogen med SNO.

6.3 Om saksbehandlingstida i klagesakene

Departementet viser vidare til at det i rapporten blir peikt på at det er lang behandlingstid i klagesakene. Departementet opplyser at dette kjem av at det har vore viktig å skape ein god praksis i samband med bruk av naturmangfaldlova, og at dei generelt har hatt mange saker til behandling, slik at ein del saker dessverre har blitt liggjande i kø. Departementet arbeider for å få ned saksbehandlingstida i klagesakene.

6.4 Om rollefordeling og oppfølging

Klima- og miljødepartementet viser til at det i rapporten blir peikt på at forvaltaren kan ha ei krevjande dobbeltrolle, og at rolla til Fylkesmannen kan synast uklar. Det blir også peikt på at det er behov for betre oppfølging av dei samiske representantane i styra.

Departementet er innforstått med at modellen er krevjande når det gjeld kva roller forvaltaren og Fylkesmannen skal ha. Departementet opplyser at dette blei grundig drøfta da modellen blei utvikla, og det blei føresettt at det skulle gjennomførast opplæring av forvaltarane og dialog med fylkesmennene i regi av både departementet og Miljødirektoratet. Departementet opplyser at dette har skjedd gjennom eigne opplæringsprogram for forvaltarane og gjennom den ordinære styringsdialogen med fylkesmennene, mellom anna på fylkesmannsmøta og samlingane for fylkesmiljøvern-sjefane. Den årlege nasjonalparkkonferansen som Miljødirektoratet arrangerer, og der både styre, forvaltarar og fylkesmenn deltek, blir også framheva som ein viktig arena for opplæring og erfaringsutveksling. Departementet meiner det er viktig at rolle-avklaringa er eintydig, og at det er så lik praksis som mogleg i dei ulike fylkesmanns-embeta, mellom anna når det gjeld korleis påklagarfunksjonen skal utøvast. Departementet meiner vidare at det er viktig å klargjere instruksjonsmyndigheita og styringsretten nasjonalparkstyra har overfor nasjonalparkforvaltarane. Departementet vil i samarbeid med Miljødirektoratet arbeide vidare med ei tydeleg rolleavklaring for alle dei involverte partane. Departementet vil også ha ein nærmare dialog med Sametinget om korleis dei samiske representantane i styra kan følgjast opp på best mogleg måte.

6.5 Fagleg rådgivande utval

Klima- og miljødepartementet viser til at det i rapporten blir peikt på at dei fagleg rådgivande utvala kan utnyttast betre. I tillegg viser dei til at etableringa av dei fagleg rådgivande utvala har vore ein viktig føresetnad for at denne modellen for lokal forvaltning skal fungere etter intensjonane. Det er lagt til grunn at styra som har fått myndigheit, skal bestå av folkevalde representantar, medan andre involverte interesser skal delta i eit fagleg rådgivande utval. Departementet framhevar at ei god forvaltning av verneområda krev samhandling mellom mange aktørar. Mellom anna står grunneigarar, i tillegg til ulike organisasjonar, sentralt. Desse må derfor samarbeide tett med styret gjennom det rådgivande utvalet. Departementet vil saman med Miljødirektoratet sørge for at det blir oppretta fagleg rådgivande utval, slik det er føresettt, og gjennom informasjon og rettleiing sjå til at desse utvala utnyttar den viktige rolla dei skal ha i forvaltninga av verneområda.⁵⁶

56) Resten av merknadene frå departementet er innarbeidde i rapporten.

7 Referansar

Intervju

- Utmærskommunenenes Sammenslutning, 2. november 2012
- Miljødirektoratet, Trondheim, 6. februar 2013
- Fagleg rådgivande utval i Midtre Nordland nasjonalparkstyre, Fauske, 6. mai 2013
- Midtre Nordland nasjonalparkstyre, Vensmoen i Saltdal, 6. og 7. mai 2013
- Leiarane av miljøvernavdelinga ved seks fylkesmannsembete, 13. mai 2013
- Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalparkstyre, Oppdal, 21. mai 2013
- Stabbursdalen nasjonalparkstyre, Stabbursnes i Porsanger, 30. mai 2013.
- Sametingets administrasjon, Kautokeino, 31. mai 2013
- Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, Skjærhalden, 7. juni 2013
- Klima- og miljødepartementet, 13. august 2013

Avtaler

- *Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget*, 11. mai 2005.
- Miljøverndepartementet (2009). *Nye forvaltningsmodeller for verneområder*. Referat frå telefonmøte med Sametinget om konsultasjon om arbeidet med nye forvaltningsmodellar for verneområde, 30. april 2009.

Brev, e-post og tildelingsbrev

- Miljøverndepartementet (2010–2013) *Tildelingsbrev til Direktoratet for naturforvaltning* (Miljødirektoratet).
- Direktoratet for naturforvaltning (2012–2013) *Endelig årsrapport for Direktoratet for naturforvaltning* (gjeld åra 2011 og 2012)
- Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (2010–2013). *Embetsoppdrag til Fylkesmannen*.
- Miljøverndepartementet (2010). *Etablering av nasjonalparkstyre for verneområdene knyttet til verneplan for Dovrefjell - Sunndalsfjella i fylkene Oppland, Hedmark, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag*. Brev til dei aktuelle kommunane, fylkeskommunane og fylkesmennene, 10. august 2010 og 19. august 2010.
- Miljøverndepartementet (2011) *Oppgavene til nasjonalparkstyret for Dovrefjell–Sunndalsfjella nasjonalpark og videreføring av Dovrefjellrådet*. Brev til Dovrefjellrådet v/leiar Ola Røtvei, 23. juni 2011.
- Miljøverndepartementet (2012) *Angående styresammensetninga for Stabbursdalen nasjonalparkstyre*. Brev til Porsanger kommune ved ordføraren, 15. oktober 2012.
- Miljøverndepartementet (2012) *Endringer i vedtektene for nasjonalpark-/verneområdestyrene*. Brev til "Ifølge liste", 17. desember 2012.
- Miljøverndepartementet (2013) *Forvaltningsrevisjonen av forvaltningen av nasjonalparker og andre store verneområder*. Brev med vedlegg til Riksrevisjonen. 1. juli 2013.
- Sametinget (2013) *Vedrørende forvaltningsrevisjonen av forvaltningen av nasjonalparker*. Brev til Riksrevisjonen frå Sametinget v/Sametingsrådet, 5. juli 2013.
- Klima- og miljødepartementet (2014) *Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningen av nasjonalparker*. Brev til Riksrevisjonen, 10. januar 2014.

Internett-sider

- <<http://www.regjeringen.no/nn/dep/md/pressesenter/Pressemeldinger/2013/farder-nasjonalpark-er-oppretta.html?id=734141>> [Hentedato 11. oktober 2013]
- <<http://www.nasjonalparkstyre.no/Midtre-Nordland>> [Hentedato 21. november 2013]
- <<http://geocortex.dirnat.no/silverlightviewer/?Viewer=Naturbase>> [Hentedato 21. november 2013]
- <<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/Norges-nasjonalparker/>> [Hentedato 5. januar 2014]
- www.fylkesmannen.no
- www.kartverket.no

Lover

- *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)* av 10. februar 1967 nr. 10
- *Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)* av 19. juni 2009 nr. 100

Anna regelverk og retningslinjer

- *Bevilgningsreglementet* (vedtatt av Stortinget 26. mai 2005).
- *Reglement for økonomistyring i staten. Bestemmelser om økonomistyring i staten. Fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013* (økonomireglementet).
- *Instruks for virksomhets- og økonomistyring i Direktoratet for naturforvaltning.* (Instruksen er fastsatt av Miljøverndepartementet 4. februar 2013).
- Direktoratet for naturforvaltning. *DN – Håndbok nr. 17 – 2001: Områdevern og forvaltning* (Oppdatert 2010).
- Direktoratet for naturforvaltning. *Forvaltning av verneforskrifter. Rundskriv november 2001, revidert februar 2010.*
- Miljøverndepartementet. *Vedtekter for nasjonalparkstyre.*
- Miljøverndepartementet. *Stillingsbeskriving for nasjonalpark-/verneområdeforvalter.*

Riksrevisjonsrapportar

- Dokument 3:14 (2011–2012) *Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig reindrift i Finnmark.*

Stortingsdokument

- St. meld. nr. 62 (1991–1992) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge.*
- Innst. S. nr. 124 (1992–93) *Innstilling fra kommunal- og miljøvernkomiteen om ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge.*
- Ot.prp. nr. 30 (1995–96) *Om lov om statlig naturoppsyn.*
- Innst. O. nr. 64 (1995–96) *Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om statlig naturoppsyn.*
- Dokument nr. 8:92 (1995–96) *Forslag fra stortingsrepresentantene Eva R. Finstad, Gunnar Fatland, Tore A. Liltved og Ansgar Gabrielsen om at verneplan for Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiene legges fram for Stortinget til behandling.*
- Innst. S. nr. 92 (1996–97) *Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Eva R. Finstad, Gunnar Fatland, Tore A. Liltved og Ansgar Gabrielsen om at verneplan for Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiene legges fram for Stortinget til behandling.*
- Dokument nr. 14 (2002–2003) *Rapport til Stortinget fra utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon.*

- Innst. S. nr. 210 (2002–2003) *Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om rapport til Stortinget fra utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon. Stortingets kontroll med regjering og forvaltning*
- St.prp. nr. 65 (2002–2003) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003.*
- Innst. S. nr. 260 (2002–2003) *Innstilling fra finanskomiteen om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003 og enkelte endringer i statsbudsjettet for 2003 i forbindelse med trygdeoppgjøret mv.*
- Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) *Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldlova).*
- Prop. 1 S (2009–2010) *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2010.*
- Innst. 9 S (2009–2010) *Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2010 vedkommende Olje- og energidepartementet og Miljøvern-departementet.*
- Prop. 1 S (2011–2012) *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2012.*
- Prop. 1 S (2012–2013) *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2013.*
- Innst. 9 S (2012–2013) *Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2013 vedkommende Olje- og energidepartementet og Miljøvern-departementet (rammeområdene 12 og 13).*
- Prop. 1 S (2013–2014) *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2014.*

Andre kjelder

- Direktoratet for naturforvaltning. *Dovreffjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Enige og tro til Dovre faller.*
- Direktoratet for naturforvaltning. *Rago nasjonalpark. Porten til den store villmarka.*
- Direktoratet for naturforvaltning. *Sjunkhatten. Barnas nasjonalpark.*
- Direktoratet for naturforvaltning. *Stabbursdalen Nasjonalpark. Verdens nordligste furuskog.*
- Direktoratet for naturforvaltning. *Ytre Hvaler. Over og under vann.*
- Kosterhavets nationalpark. *Ytre Hvaler nasjonalpark. Grenseløs oppdagelsesferd under havoverflaten i nasjonalparkene Kosterhavet og Ytre Hvaler.*
- Midtre Nordland nasjonalparkstyre (2013). Møteprotokoll styremøte 24. september 2013.

191 175 87 20 662 328 7 894 823 -7 490 960 549

241 344

Trykk: 07 Media 2014

Riksrevisjonen
Pilestredet 42
Postboks 8130 Dep
0032 Oslo

Sentralbord 22 24 10 00
Telefaks 22 24 10 01
postmottak@riksrevisjonen.no

www.riksrevisjonen.no

34 664 877 350 4 552 875 6 156 289 -843 761 -651 556 60 744 34 158

Fra: Kari Killi Olsen[kari.killi.olsen@miljodir.no]

Dato: 18.03.2014 10:11:59

Til: FMAA Postmottaket; FMBU Postmottak; FMFI, Arkiv; FMHE Postmottak; Fylkesmannen i Hordaland, *Postmottak; Fylkesmannen i Møre og Romsdal; FMNO Postmottak Fylkesmannen i Nordland; FMNT Postmottak; postmottak, Arkiv; Postmottak Oslo og Akershus; FM Rogaland, Postmottak; FMSF Postmottak; FMST Postmottak; FMTE Postmottak; fmrpostmottak; FMVA Postmottak; Postmottak Vestfold; *Fmos Postmottak Fylkesmannen i Østfold

Tittel: Riksrevisjonens undersøkning av forvaltninga av nasjonalparker

Oversender Riksrevisjonens undersøkning av forvaltninga av nasjonalparker.

Vi ber om at dere viderefremidler denne mailen til Nasjonalpark- og verneområdestyrene!

Med hilsen

Kari Killi Olsen

konsulent, Naturavdelingen

Miljødirektoratet

Telefon: 03400 / 73 58 05 00

Mobil: 930 12 160

E-post: kari.killi.olsen@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no - www.miljostatus.no

Miljødirektoratet er fra 1. juli 2013 en sammenslåing av Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif).

Forvaltningsplan Saltfjellet-Svartisen

Viser til styresak ST 57/2013 der Styret delegerer til AU å arbeide videre med skisse til forvaltningsplan og ber om at planen legges fram for styret straks den faglige gjennomgangen av verneplanen er gjort.

På grunn av personellsituasjonene på Storjord ble det, etter avtale mellom styreleder og fylkesmiljøvern sjefen, slik at undertegnede tok ansvar for å fullføre det påbegynte utkastet til forvaltningsplan. Utfordringen har vært at utkastet til forvaltningsplan er avhengig av hvordan framtidig forskrift blir. Jeg vil derfor understreke at dette er et utkast som skal innom faglig gjennomgang i direktoratet og deretter ut på offentlig høring. Det er viktig nå, både for brukerne og forvaltningen, at saken kommer videre slik at høringen kan gjennomføres, etter det vil prosessen videre kunne utmeisle et gjennomført forslag til behandling. I utkastet til revisjon av Saltfjellet-Svartisen går alle alternativer på høring, jeg gjentar ikke her forslagene, men viser til at de to «ytterpunktene» er beholde dagens antall verneområder med noe endrede grenser eller gjøre om det meste til en større nasjonalpark med noe endrede grenser. De muntlige tilbakemeldingene fra direktoratet så langt er at alle alternativ kan faglig godkjennes, med et forbehold om omgjøring av Gåsvatnan landskapsvernområde til nasjonalpark. Direktoratets ankepunkt her er Nordlund gård av Jarbrufjell med vei og den motorferdselaktivitet som foregår her. Det er foreløpig ikke gitt offisiell tilbakemelding på dette til Fylkesmannen.

Vi har tatt utgangspunkt i det mest «omfattende» alternativet der det meste omgjøres til nasjonalpark. I gjennomgangen har vi også avdekket noen forglemmelser i forslaget til revisjon (går på innholdet i forskriftene), dette er markert i dokumentet og vil gås igjennom med direktoratet

Vedlagt finner dere utkastet slik det foreligger nå. Jeg vil, sammen med forvalterne, arbeide videre med forslaget etter AU møtet med tanke på å framleggelse for styret på styremøte i juni.

Jeg ber dere spesielt å lese gjennom kap 4, det er det som har relevans for tolkning av forskrift og forvaltningspraksis. Det er mye å lese, men jeg har forsøkt å strukturere delkapitlene slik at det skal være lesbart for enhver som har interesser i nasjonalparken. Det er fortsatt mangler i dokumentet,, og AU bes om å gi innspill til tema som dere mener bør behandles i utkastet.

Kjell Eivind Madsen, fungerende nasjonalparkforvalter.

UTKAST TIL: Forvaltningsplan for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark

Samt Gåsvatnan landskapsvernområde, Saltfjellet landskapsvernområde, Storlia naturreservat og Semska-Stødi naturreservat

2014

1

Forvaltningsplan for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark
- Samt Gåsvatnan landskapsvernområde, Saltfjellet landskapsvernområde, Storlia naturreservat og
Semska-Stødi naturreservat

Midtre Nordland Nasjonalparkstyre – 201X

Utgiver:

Dato: måned år

Antall sider: xxx

Emneord:

Keywords:

Bestilling:

Midtre Nordland Nasjonalparkstyre

Moloveien 10

8002 Bodø

<http://www.nasjonalparkstyre.no/Midtre-Nordland/>

Refereres som: Midtre Nordland Nasjonalparkstyre 201X. Forvaltningsplan for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark - Samt Gåsvatnan landskapsvernområde, Saltfjellet landskapsvernområde, Storlia naturreservat og Semska-Stødi naturreservat

Foto forside: Blakkådalen. Foto Kjell Eivind Madsen

ISBN (Trykt):

ISBN (PDF):

ISSN (Trykt):

ISSN (PDF):

Ekstrakt:

Abstract:

Innhold

1. Forord	6
2. Innledning.....	7
3.1 Naturmangfoldloven	8
3.2 Historikk	9
3.2.1 Vern i Saltfjellet-Svartisen	9
3.2.2 Naturvernarbeid i Norge	10
3.2.3 Verneområder – lovgrunnlag og grunngiving.....	10
3.2.1 Forskjellige former for områdevern	10
Kunnskapsstatus	12
Kriterier.....	15
Overordnede utfordringer og strategier	16
Formål.....	16
Forvaltningsplanens målsettinger	16
Strategi for forvaltning av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområder og Blakkådalen naturreservat	17
Prioriteringer mellom bruk og vern.....	17
Generelle retningslinjer for bruk og forvaltning	17
Retningslinjer for brukerinteresser	19
Reindrift	20
Status - reindrift	20
Føringer i forslag til kongelig resolusjon - reindrift	22
Ønsker og innspill	22
Forvaltningsmål	22
Rammer og regelverk - Reindrif	22
Felles for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat	22
Retningslinjer for forvaltningen – reindrift	28
Tiltak	29
Status - landbruk	30
Føringer i forslag til kongelig resolusjon - landbruk	30
Ønsker og innspill – landbruk	30
Forvaltningsmål - landbruk.....	30
Rammer og regelverk – landbruk	30

Felles for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat – landbruk	30
Retningslinjer for forvaltningen – landbruk	34
Tiltak - landbruk	35
Naturressurser	35
Status – naturressurser	35
Føringer i forslag til kongelig resolusjon - naturressurser	36
Ønsker og innspill – naturressurser	36
Forvaltningsmål – naturressurser	36
Rammer og regelverk – naturressurser	36
Felles for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat - naturressurser	37
Retningslinjer for forvaltningen – naturressurser	37
Tiltak – naturressurser	37
Private hytter	38
Status – private hytter	38
Føringer i forslag til kongelig resolusjon – private hytter	38
Ønsker og innspill - private hytter	38
Forvaltningsmål - private hytter	38
Rammer og regelverk - private hytter	38
Retningslinjer for forvaltningen – private hytter	40
Tiltak - private hytter	40
Ferdse	41
Status – Ferdse	44
Føringer i forslag til kongelig resolusjon - Ferdse	45
Ønsker og innspill - Ferdse	45
Forvaltningsmål – Ferdse	45
Rammer og regelverk – Ferdse	45
Blakkådalen naturreservat – Ferdse	46
Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark – Ferdse	46
Organisert ferdsel	47
Spesielle ferdselsformer	48
Ferdse med hest	48
Ferdse med sykkel	48

Ferdse med hundespann	48
Ferdse i grotter - grotting	49
Regulering av ferdsel	49
Ferdse med båt	49
Retningslinjer for forvaltningen – Ferdse	51
Tiltak - Ferdse	51
<i>Åpne hytter og tilrettelegging for det enkle friluftslivet</i>	52
Status – åpne hytter	52
Føringer i forslag til kongelig resolusjon - tema	53
Ønsker og innspill – tema	53
Forvaltningsmål – tema	53
Rammer og regelverk – tema	54
Retningslinjer for forvaltningen – tema	56
Tiltak – tema	57
<i>Motorferdsel</i>	58
Status – Motorferdsel	58
Forvaltningsmål – Motorferdsel	59
Rammer og regelverk – Motorferdsel	59
Retningslinjer for forvaltningen – Motorferdsel	62
Tiltak - Motorferdsel	64
<i>Nordlund går av Jarbrufjell</i>	65
Status - Nordlund går av Jarbrufjell	65
Føringer i forslag til kongelig resolusjon - Nordlund går av Jarbrufjell	66
Ønsker og innspill - Nordlund går av Jarbrufjell	66
Forvaltningsmål - Nordlund går av Jarbrufjell	66
Rammer og regelverk - Nordlund går av Jarbrufjell	66
Retningslinjer for forvaltningen – Nordlund går av Jarbrufjell	68
Tiltak - Nordlund går av Jarbrufjell	68
<i>Tilrettelegging og skjøtsel</i>	69
Status - Tilrettelegging og skjøtsel	69
Føringer i forslag til kongelig resolusjon - Tilrettelegging og skjøtsel	69
Ønsker og innspill - Tilrettelegging og skjøtsel	69
Forvaltningsmål - Tilrettelegging og skjøtsel	69

Rammer og regelverk - Tilrettelegging og skjøtsel	69
Retningslinjer for forvaltningen – Tilrettelegging og skjøtsel.....	72
Tiltak - Tilrettelegging og skjøtsel.....	72
Forsøpling og opprydding	73
Status - Forsøpling og opprydding.....	73
Forvaltningsmål - Forsøpling og opprydding.....	76
Retningslinjer for forvaltningen – Forsøpling og opprydding.....	76
Tiltak - Forsøpling og opprydding	77
Kulturminner	78
Status - kulturminner.....	78
Forvaltningsmål – kulturminner	78
Retningslinjer for forvaltningen – kulturminner.....	78
Tiltak – kulturminner.....	79
Saksbehandlingsrutiner	80
Tema	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Status - tema.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Føringer i forslag til kongelig resolusjon - tema.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Ønsker og innspill - tema	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Forvaltningsmål - tema	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Rammer og regelverk - tema	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Felles for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat - tema	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Retningslinjer for forvaltningen – tema.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Tiltak - tema.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.

1. Forord

[Hvem har laget forvaltningsplanen og hva er formålet med planen. Hvem er målgruppe for forvaltningsplanen, og hvordan har prosessen frem til godkjenning foregått. Arbeidsgrupper mv. bør omtales.]

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Gåsvatnan og Saltfjellet landskapsvernområder og Storlia naturreservat ble vedtatt vernet av Kongen i statsråd 8.september 1989 ved fastsettelse av egne verneforskrifter og vernegrense inntegnet på kart. For Storlia ble grenser og forskrifter endret i kgl.res. av 6.februar 1998. Semska-Stødi naturreservat ble opprettet via Kronprinsreg. res. av 20.august 1976, men verneforskriften ble endret i kong.res. av 8.september 1989.

Denne forvaltningsplanen fremmes samtidig med forslag om utvidelse av nasjonalparken og revisjon av forskrifter for verneområdene, jf. krav i naturmangfoldlovens § 35 siste ledd. Det foreligger forslag til ny forskrift for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark hvor de 2 landskapsvernområdene Saltfjellet og Gåsvatnan samt de to naturreservatene Semska-Stødi og Storlia innlemmes i nasjonalparken, samtidig som det opprettes et nytt landskapsvernområde – Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat utvides. Mer om dette finnes i egne dokumenter om utvidelse og revisjon. Forslag til forvaltningsplan bygger på denne forutsetningen og omfatter nasjonalparken med reviderte grenser, Melfjorden landskapsvernområde, Storlia og Blakkådalen naturreservat. Det vil derfor kunne komme endringer i forslaget til forvaltningsplan avhengig av hvilke innspill som gis i høringa og endelig vedtak om utvidet vern og nye forskrifter. Ved behov vil det gjennomføres ny høring etter vedtak om endret vern.

Verneforskriftene er omfattende og setter ytre rammer for skjønnsutøvelsen i forvaltningen verneområdene. Innenfor noen områder i forskriftene er der et visst rom for skjønn. I den praktiske og daglige forvaltningen er det derfor behov for en forvaltningsplan som utdyper og konkretiserer verneforskriftene. Det vil særlig være vernebestemmelsene i § 3 i forskriften som blir behandlet. Formålet med forvaltningsplanen er å gi økt forutsigbarhet for rettighetshavere og brukere i spørsmål knyttet til forvaltningen av nasjonalparken. Samtidig skal også forvaltningsplanen gi en oversikt over ønskede tiltak, med kostnadsoverslag og ansvar, knyttet til forvaltning av de verna områdene, dette gjelder både innfallsporter og informasjon, kartlegging, skjøtsel og tilrettelegging. En viktig del av forvaltningsplanen er også mål for bevaring av naturkvaliteter og friluftsliv i området. En forvaltningsplan er derfor også et svært viktig verktøy for forvaltningsmyndigheten.

15. september 2010 overtok et eget nasjonalparkstyre forvaltningsmyndigheten fra Fylkesmannen i Nordland for 4 nasjonalparker i Midtre Nordland – Rago, Sjunkehatten, Junkerdal og Saltfjellet-Svartisen. Fra høsten 2013 ble forvaltningsmyndigheten for Lákho nasjonalpark, som ble opprettet ved kong. res. 22. desember 2012, også tillagt styret.

Nasjonalparkstyret har 1 representant fra hver av de 9 kommunene som er berørt, 1 fra Nordland fylkeskommune og 4 fra Sametinget. Det er nasjonalparkstyret som vil oppsummere høringen av forvaltningsplanen og slutføre behandlingen før den endelig godkjennes i Miljødirektoratet.

Oppstartsmelding ble sendt ut 26.06.2012 og var på høring i perioden fram til 01.11.2012. Det kom mange innspill til oppstartsmeldingen. Innspill fra tidligere prosess med revisjon av forvaltningsplanen, samt fra møter i perioden i og etter høringa er også tatt med som grunnlag for forvaltningsplan.

Det er Midtre Nordland nasjonalparkstyre som har utarbeidet forslag til forvaltningsplan for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med tilhørende verneområder. Forslag til utvidelse av nasjonalparken i Rana og Rødøy, samt revisjon av vernet på Saltfjellet er utarbeidet av Fylkesmannen i Nordland. Forslaget er nå på høring fram til og med **dd. mm 2014**. Alle som ønsker er velkommen til å komme med innspill og kommentarer til forslaget innen fristen som er satt.

2. Innledning

[Verneformål og vernedato for verneplan. Størrelse på verneområdet. Verneforskrift(er) skal legges som vedlegg. Eiendomsforhold (statsgrunn/privatgrunn)]

[Geografisk plassering, vist med kart.]

[Forvaltningsordning/forvaltningsmyndighet bør omtales. Nasjonalpark-/verneområdestyret første gang konstituert, oppnevnt dato. Antall styremedlemmer/sammensetning (ikke navn). Faglig rådgivende utvalg opprettet. Administrativt kontaktutvalg opprettet mv. Forvalter ansatt.]

Forvaltningsplanen omfatter følgende verneområder

- Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark (foreslått utvidet)
- Melfjorden landskapsvernområde (foreslått)

Samt følgende verneområder som er foreslått innlemmet i en utvidet

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark

Saltfjellet landskapsvernområde

Gåsvatnan landskapsvernområde

Semka-Stødi naturreservat

Storlia naturreservat

Nasjonalparken ble opprettet i 1989 og er nå under revisjon og utvidelse. Det meste av nasjonalparken er statsgrunn.

Nasjonalparken forvaltes av Midtre Nordland nasjonalparkstyre som ble konstituert 15.09.2010. Styret består av:

- 1 representant fra Beiarn kommune
- 1 representant fra Bodø kommune
- 1 representant fra Fauske kommune
- 1 representant fra Gildeskål kommune
- 1 representant fra Meløy kommune
- 1 representant fra Rana kommune
- 1 representant fra Rødøy kommune
- 1 representant fra Saltdal kommune
- 1 representant fra Sørfold kommune
- 1 representant fra Nordland fylkeskommune
- 3 _____ representanter fra Sametinget

Det er opprettet et faglig rådgivende utvalg og et administrativt utvalg for å bistå nasjonalparkstyret. Styret har et sekretariat bestående av fire nasjonalparkforvaltere. Disse har kontorsted på nasjonalparksenteret på Storjord i Saltdal kommune. Det faglige rådgivende utvalget består av representanter fra næring, interesseorganisasjoner og kommuner. Det administrative utvalget består av administrativt ansatte i de berørte kommunene.

3.1 **Naturmangfoldloven**

[Behandling etter prinsippene §§7-12.]

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i nml § 4 (forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer) og § 5 (forvaltningsmål for arter) trekkes også inn i skjønnsutøvingen der det er aktuelt. Se eksempel på

Formålet med Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark er å bevare et stort og vakkert naturområde som inneholder særegne og representative økosystemer og landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

Nasjonalparken skal sikre variasjonsbredden av naturtyper og landskap i et naturgeografisk sentralt område der variasjonene i naturforholdene er særlig markert og verdifull. Her finnes nord- og sørgrensen for en rekke arter. Området er rikt på botanisk interessante arter, og er også et kjerneområde for den norske fjellrevbestanden.

Saltfjellet-Svartisen ivaretar større intakte økosystemer som den meget produktive Stormdalen, de viktige våtmarksområdene Krukkimyrene, Semka-Stødi¹, Håvvamåhke og Riebbievaggi og de botanisk meget rike områdene i Kvitberget og Skjevlfjell. Landskapet er variert og storslått og nasjonalparken sikrer områder fra fjord til fjell i Nordfjorden, og fra kyst til innland. Nasjonalparken skal også sikre et av Norges største isbremmassiver, Svartisen, interessante avsmeltningsområder og glasiale løsmasseavsetninger.

Saltfjellet – Svartisen skal også bidra til å sikre deler av kjerneområdet for norske grotte og karst-forekomster, herunder Pikhågan, Jordtullasystemet, Marmorslottet og Jarbrudalen med Russåga, Norges største uregulerte underjordiske elv.

I tillegg skal nasjonalparken sammen med Melfjorden landskapsvernområde, Fisktjørna og Dypen naturreservater bidra til å bevare et sammenhengende naturområde som også inneholder mange samiske og andre kulturminner.

Allmennheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Formålet omfatter også bevaring av det

3.2 Historikk

Verneprosess

[Omtale av verneplanprosessen. Bakgrunn for vernevedtak (St. meld. 62 1991-92, lokalt initiativ mv.)]

3.2.1 Vern i Saltfjellet-Svartisen

Allerede i 1936 ble det lagt fram planer om nasjonalpark på Saltfjellet. Dette ble fulgt opp i 1964 da Saltfjellet ble foreslått som nasjonalpark i landsplan for nasjonalparker.

Etter en lang og tidkrevende prosess ble Saltfjellet – Svartisen nasjonalpark, Saltfjellet landskapsvernområde, Gåsvatnan landskapsvernområde og Storlia naturreservat opprettet ved kongelig resolusjon 8. september 1989. Samtidig ble bestemmelsene for Semska – Stødi naturreservat (vernet ved Kronprinsregentens resolusjon av 20. august 1976) revidert. Til sammen utgjør disse områdene ca 2770 km² i kommunene Rana, Rødøy, Meløy, Beiarn, Bodø og Saltdal. I nær tilknytning til Saltfjellet-Svartisen finner vi også Fisktjørna, Blakkådalen og Dypen naturreservater.

Som følge av erstatningsoppgjøret etter vernevedtaket ble grensene for Storlia naturreservat endret ved kgl. resolusjon 6. februar 1998.

Nasjonalparken og de tiliggende verneområdene har store verneverdier. Saltfjellet-Svartisen har spesielt stor variasjon i både arter, naturtyper og geologi. At store deler av områdene er uberørt av tekniske inngrep er en vesentlig del av verneverdiene. For en rekke plante- og dyrearter er Saltfjellet-Svartisen grensen for nordlig/sørlig utbredelse, og her møtes også vestlige og østlige arter. Området har også store kvartærgeologiske verdier. Videre brukes områdene mye i friluftsliv og rekreasjons-sammenheng og av reindriften. Det beiter også småfe i området. Det finnes en rekke samiske- og andre kulturminner i området

Fylkesmannen har fra opprettelsen og fram til 2010 vært forvaltningsmyndighet for alle verneområdene i området, og er i dag forvaltningsmyndighet for Blakkådalen, Dypen, Fisktjørna og Semska-Stødi naturreservater. Fylkesmannen er også ansvarlig for vurdering av utvidelse av nasjonalparken i Rana og Rødøy kommuner, og oppdatering av de eksisterende verneforskriftene og en vurdering av verneform.

Midtre Nordland nasjonalparkstyre ble konstituert i september 2010 og overtok da forvaltningsmyndigheten for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Saltfjellet og Gåsvatnan landskapsvernområder og Storlia naturreservat. Midtre Nordland nasjonalparkstyre er ansvarlig for å utarbeide forvaltningsplan for verneområdene på Saltfjellet.

I 1990 ble det utarbeidet og vedtatt en forvaltningsplan for Saltfjellet – Svartisen nasjonalpark, Saltfjellet og Gåsvatnan landskapsvernområder og Storlia og Semska – Stødi naturreservater. Forvaltningsplanen tilfredsstiller ikke dagens krav og etter 22 år er det behov for en gjennomgang og oppdatering.

3.2.2 Naturvernarbeid i Norge

3.2.3 Verneområder – lovgrunnlag og grunngeving

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med tilhørende verneområder er opprettet med hjemmel i naturvernloven av 1972. Naturvernloven av 1972 er opphevet og erstattet av Naturmangfoldloven av 19. juni 2009. Verneområder opprettet med hjemmel i naturvernloven står ved lag inntil Kongen bestemmer annet, jf. naturmangfoldlovens § 77.

Områdevern er det viktigste virkemiddelet for å bevare naturområder med nasjonal verneverdi. Kap V i nml. har bestemmelser om vern. § 33 gir mål for områdevern. Målet er at verneområder på land, i vassdrag og i sjø skal bidra til bevaring av

- a) variasjonsbredden av naturtyper og landskap,
- b) arter og genetisk mangfold,
- c) truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,
- d) større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv,
- e) områder med særskilte naturhistoriske verdier,
- f) natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene,
- g) økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt, eller
- h) referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Områdevern i Norge er en del av en internasjonal innsats for å bevare arter og økosystem over hele kloden. Det er en nasjonal målsetting og en internasjonal forpliktelse å sikre variasjonen og det representative i norsk natur. Det har vært spesielt fokus på vern av større, urørte naturområder.

Omfanget av inngrepsfrie naturområder har minnet kraftig de siste hundre årene, jf. St.meld. nr. 62 (1991-92) og DN-rapport 1996-3 om forvaltning av nasjonalparker.

3.2.1 Forskjellige former for områdevern

Verneområdene i Saltfjellet-Svartisen er vernet etter forskjellige bestemmelser i naturmangfoldloven.

Ved vedtak om vern ble det fastsatt forskrifter for det enkelte verneområdet. Forskriften gjelder for et område avgrenset på kart. Forskriften skal hindre aktivitet/tiltak som skader eller kan skade verneverdiene. Aktivitet som ikke kan påvirke verdiene negativt, skal ikke reguleres. Vernet tar ikke eiendomsretten fra grunneierne, men vil som regel begrense råderetten gjennom forskriften.

Hjemlene for områdevern finner vi i naturmangfoldlovens kap V.

Nasjonalparker

Pr 01.01.2013¹ er omtrent 16,8 % av Norges fastlandsareal vernet etter naturvernloven og naturmangfoldloven. 9,6 % er vernet som nasjonalpark. Opprettelsen av nasjonalparker er hjemlet i naturmangfoldloven § 35:

¹ Tallene vil bli oppdatert når nye tall fra SSB foreligger

Naturmangfoldloven § 35

Som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet. Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbys i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.

Landskapsvernområder

Opprettelsen av landskapsvernområder er hjemlet i § 36 i naturmangfoldloven.

Naturmangfoldloven § 36

Som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som alene eller sammen med andre tiltak kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor rammen av første punktum. Nye tiltak skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på den samlede virkning av tiltakene i området. I forskriften kan det gis bestemmelser om hva som alene eller sammen med andre tiltak kan endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig, om krav til landskapsmessig tilpassing, og om ferdsel som ikke skjer til fots.

For de deler av landskapsvernområdet der bruk er en vesentlig forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det senest samtidig med vedtak om vern etter første ledd legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til området skjøtsel.

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.

Naturresevater

Naturmangfoldloven § 37

Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

Historisk bruk av verneområdet

[Kort omtale av tidligere tiders bruk, med fokus på det som er relevant for verneverdier eller det som er trusler mot verneverdier]

Dagens bruk av verneområdet

[Skriv kort om forvaltningsrelevante tema. Hvem bruker området i dag og noe om bruksfrekvens av verneområdet generelt. Om dette er et problem i forhold til å opprettholde verneverdiene så skal dette omtales under kapitlet «trusler mot verneverdiene».]

Kunnskapsstatus

Verneverdier

[Overskrifter som «Artsmangfold», «Naturtyper», «Landskap», alt etter hva som er relevant for verneområdet jf. verneformål. Mer utdypende informasjon kan stå i foredrag til kgl.res., konsekvensutredninger gjennomført som del av verneplanprosess eller annet.]

Prioriter omtale av det som er særegent for verneområdet, jf. verneformål. Ved behov list opp sjeldne/truete arter og hvilke naturtyper de er knyttet til, i tabell/temakart som er vedlegg. Vis til vedlegg.]

God beskrivelse av naturverdiene kan gi grunnlag for gode vurderinger av kunnskapsgrunnlaget i enkeltsaker, og kan derfor være mer utfyllende.]

Eventuelle trender for verneverdiene kan beskrives, bestandsstatus for spesifikke arter som er del av verneformålet. Er det nasjonale trender som kan forklare lokale trender?]

Trusler mot verneverdiene

[Hvilke trusler/utfordringer er verneområdet utsatt for? Reelle og konkrete trusler for verneformålet skal omtales. Det bør skilles på menneskeskapte endringer og endringer som skjer som følge av naturlige prosesser.]

[Trusler/forvaltningsmessige utfordringer bør omtales ut fra eksisterende kunnskapsgrunnlag om verneverdiene. Vurdering av kunnskapsgrunnlaget (naturmangfoldloven § 8) og samlet belastning (naturmangfoldloven § 10) vil være aktuelt å ta med i denne sammenheng.]

Innenfor vernegrensene

[Akutte og langsiktige trusler/utfordringer. Vær konkret]

[utenfor vernegrensene]

[Akutte og langsiktige trusler/utfordringer. Vær konkret]

[Overvåking og kartleggingsbehov]

[Ut fra kunnskapen om verneverdiene og aktuelle trusler mot disse spesifiseres behov for kartlegging og eventuell overvåking av delområder.]

[Vis til vedlegg for konkret vurdering av områdets/delområders tilstand på verneverdiene som er omtalt.]

[Vedlegget skal vise både bevaringsmål, tilstandsvariabler og utviklingstrinn og overvåkingsmetodikk, samt eget vedlegg for tiltak med kostnadsoverslag mv. (jf. tiltaksplan)]

Forvaltning av [verneområdenavn]

[Start med en henvisning til Miljødirektoratets rundskriv om forvaltning av verneforskrifter, og Miljøverndepartementet (nå: Klima og miljøverndepartementet) sin veileder om naturmangfoldloven kap. 2.]

[Dersom forvaltningsplanen omhandler flere verneområder (en nasjonalpark og tilgrensende landskapsvernområder og/eller naturreservat) bør hvert «delområde» ha et eget kapittel som dette]

Forvaltningsmål

Dette kommer vi tilbake til etter høring

[Om forvaltningsmål og aktuelle tiltak. Skriv kort.]

Forvaltningsmål for verneområdet kan omtales. Se definisjon vedlegg 7. Eksempel kan være mål for besøksforvaltning dette inkluderer innfallsporter, undervisning, kanalisering, veiledning mv. Vis gjerne på temakart.]

Bevaringsmål

Dette kommer vi tilbake til etter høring

[Om bevaringsmål og tiltak. Se definisjon vedlegg 7. Skriv kort. Vis til vedlegg om bevaringsmål, tilstandsvariabler, tiltak og overvåking.]

Skriv kort, fortell (gjærne vis på temakart) hvilke delområder bevaringsmål er utviklet for. Ikke rams opp alt som står i tabellen. Vis til vedlegg om bevaringsmål for utvalgte tilstandsvariabler. Bevaringsmål som lages skal sees i sammenheng med vurdering av tilstanden til spesifikke verneverdier i kapitlet «Overvåking og kartleggingsbehov».]

Planlagte tiltak og skjøtsel

[Kort omtale av hvilke tiltak som er aktuelle å gjennomføre, samt kort omtale av aktuelle skjøtselstiltak. Tiltakene skal sees i sammenheng med de mål som defineres.]

Alle tiltakene skal oppsummeres i en tiltaksplan for verneområdet¹, som skal legges ved forvaltningsplanen. I tiltaksplanen skal tiltakene prioriteres, det skal spesifiseres hvem som skal ha hovedansvaret for tiltaket, hvem som skal gjennomføre tiltaket, tidsplan, finansieringskilder, kostnadsvurderinger mv. Se mal for tiltaksplan for mer informasjon.]

[¹ For verneområder som forvaltes av nasjonalpark-/verneområdestyrer er det krav at det skal lages en tiltaksplan som skal gjelde for den perioden styret sitter, altså 4 år. Planen skal rulleres årlig.]

Retningslinjer for brukerinteresser

[Lag tematiske undertitler som f.eks. «Tekniske inngrep/anlegg», «Bygninger», «Kulturlandskap», «Skogbruk», «Landbruk», «Jakt, fiske, friluftsliv», «Besøksforvaltning» (inkl. undervisning, informasjon og formidling), «Reindrift», «Motorferdsel» etc. Omtal de tema som er relevante.]

Differensiert forvaltning

I den tidligere forvaltningsplanen for områdene på Saltfjellet-Svartisen fra 1990 ble forvaltningen i ulike områder av nasjonalparken og landskapsvernområdene delt i soner, hvor sonene hadde ulike målsettinger med hensyn til forholdet mellom vern og bruk. Det var en vernesone, en brukssone og en tiltakssone. Soneinndelingen gav retningslinjer for de ulike brukerinteressene. Hovedprinsippene i denne soneinndelingen videreføres, men verneområdeforvaltninga anvender ikke lenger soner på samme måte. Forvaltningsplanen legger opp til en differensiert forvaltning innenfor rammene av verneforskriften.

Differensiert forvaltning skal bidra til å ta vare på eller fremme verneformålet, ikke brukerinteressene. Differensiert forvaltning tar utgangspunkt i at en del verneverdier er sårbare for menneskelig aktivitet. Sårbarheten kan variere både geografisk og tidsmessig. At noen områder har verneverdier som er fremkommet gjennom menneskelig aktivitet (kulturlandskap). Fortsatt bruk og skjøtsel vil da sikre ivaretagelse av verdiene. Og at brukerinteressene og behovet for forvaltningstiltak kan variere i ulike områder. Differensiert forvaltning vil da si at forvaltningspraksisen er forskjellig og tilpasses verneverdiene og brukerinteressene i ulike deler av et verneområde og eventuelt til ulike tider av året.

Dette innebærer at det er utarbeidet ulike temakart og retningslinjer for enkelte brukerinteresser for å sikre at viktige verneverdier ivaretas. Differensiert forvaltning kan også nedfelles i tiltaksplaner ved at verneområdeforvaltningen prioriterer hvilke tiltak som skal gjennomføres, hvordan tiltakene skal utføres og når dette skal skje.

Kriterier

Den differensierte forvaltningen bygger på verneforskriften. Miljøtilstand og bruk defineres og retningslinjer for de ulike brukerinteressene utarbeides. Retningslinjene finnes tilknyttet hver enkelt brukerinteresse. Hensikten er å ivareta de ulike verneinteressene i de ulike delene av nasjonalparken, veie bruk og vern, samt sikre en forutsigbar forvaltning både for vern og bruk.

Viktige kriterier ved utarbeiding av retningslinjer er:

- Naturkvaliteter og sårbarhet
- Behov for å skjerme sårbare områder
- Inngrepet, bygninger og tilrettelegging
- Bruk av området
- Tilgjengelighet
- Reindriftas bruk av området
- Kulturlandskap
- Årstidsvariasjoner med hensyn til bruk og sårbarhet

Overordna forståelse av nasjonalparken

Saltfjellet-Svartisen er en stor nasjonalpark med stor variasjon og mange ulike verneinteresser. Det er også mange brukerinteresser som reindrift, landbruk, forskning, vandring, jakt, fiske, brevandring/klattring, klattring, grotting, turisme osv. Hver brukerinteresse er viet oppmerksomhet i egne kapitler og gitt egne retningslinjer for forvaltning. Det følger også egne temakart.

Tilrettelegging for friluftsliv er en brukerinteresse som ofte medfører utfordringer med tanke på å ivareta andre verneinteresser og som medfører noen verdivalg. Siden opprettelsen av nasjonalparken har tilrettelegging for friluftsliv vært differensiert slik at deler av nasjonalparken skal kunne fungere som «villmarksområder», dvs områder med liten grad av tilrettelegging for friluftsliv og uten merkede løyper. Denne hovedlinjen videreføres i denne forvaltningsplanen.

Områder som behøver spesielt vern pga. enestående eller trua natur- og kulturverdier vil underlegges en strengere dispensasjonspraksis enn områder som er mer ordinære.

Det er et overordnet mål å holde «urørte områder» urørt også i framtida. Videre vil naturverdier, samt områder av svært stor verdi for reindriftsnæringen, for eksempel kalvingsområder, bli særlig hensyntatt i forvaltninga.

Overordnede utfordringer og strategier

De overordnede målsettingene for opprettelsen av verneområder er definert i natumangfoldlovens § 33.

I nasjonalparkene ønsker vi å ta vare på variasjonsrikdommen i Norges naturarv, både for naturens og vår egen del. Nasjonalparkene skal sikre store, sammenhengende og inngrepsfrie økosystemer som en helhet, og de står slik sett i en særstilling sammenliknet med andre verneformer, og dermed som virkemiddel i naturvernarbeidet. Disse overordnede målsettingene og rammene ligger til grunn for forslag om opprettelse av nasjonalparker, utforming av verneforskrifter og den praktiske og utøvende forvaltningen av forskriftene.

Formål

Formålsparafene stadfester at å bevare et stort og urørt naturområde er et av hovedformålene med vernet. Spesielle verneverdier er presisert i formålsparafen. Vernet omfatter likevel ikke kun disse spesielt nevnte forekomstene, det er et områdevern som sådan.

Allmennheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Videre er det for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark også en del av formålet at allmennheten skal kunne nytte området til naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Dette betyr at det ikke legges begrensinger på utøvelse av friluftsliv, men at det heller ikke skal tilrettelegges aktivt gjennom for eksempel etablering av løypetraséer for ski eller snøskuter, merking av stier og bygging av hytter.

Nasjonalparken skal også ivareta det samiske naturgrunnlaget, dette må forstås som at reindrift skal kunne fortsette og at ivaretagelse av naturverdiene i nasjonalparken som grunnlag for reinbeite og utøvelse av samisk reindrift er del av formålet med nasjonalparken. Det er derfor naturlig at reindrift prioriteres foran andre interesser og næringer. Unntaket er friluftsliv, som likestilles med reindrift.

Naturverdiene skal prioriteres foran de andre interessene.

Forvaltningsplanens målsettinger

Forvaltningsplanen skal bidra til

- at verneverdiene blir ivaretatt for fremtiden
- at utviklingen av naturen og landskapet blir overvåket og nødvendige skjøtsels- og tilretteleggingstiltak blir igangsatt
- at samfunnets og aktiviteters virkning på verneområdene blir overvåket og fulgt opp
- samarbeid mellom berørte og forvaltningsmyndigheten
- enkelt, ikke-motorisert friluftsliv kan utføres
- at naturgrunnlaget ivaretas for utøvelse av samisk kultur og næringsutøvelse
- at bærekraftig naturbasert reiseliv kan utvikles.

Strategi for forvaltning av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområder og Blakkådalen naturreservat

Forvaltningsmyndigheten skal i sitt arbeid:

- Samarbeide med det rådgivende utvalget, grunneiere, brukere, kommunene, lokalt og sentralt naturoppsyn, politi og andre aktuelle
- Legge vekt på informasjon og holdningsskapende arbeid i samarbeid med Nordland nasjonalparksenter
- Forvalte verneområdene basert på best mulig tilgjengelig kunnskap, samt avdekke eventuelt behov for ny kunnskap, så vel naturfaglig som kulturminnefaglig, og igangsette nødvendig kartlegginger.
- Overvåke naturmiljøet i verneområdene for å følge utviklingen av verneverdiene over tid, samt jevnlig evaluere effekten av forvaltningen
- Ta initiativ til skjøtselsplaner og tiltak hvis/der det trengs av hensyn til verneformålet
- Legge føre-var – prinsippet til grunn i all forvaltning av nasjonalparken.
- Være positiv til naturbasert reiseliv innenfor rammen av verneforskriften

"Føre-var"-prinsippet

- Forvaltningen skal skje i et langsiktig perspektiv
- Konsekvens av vedtak skal vurderes med hensyn til presedens. Om presedens vil kunne gi negative sumeffekter, skal ikke enkelttiltak tillates selv om konsekvensene av dette isolert sett kan være små
- Konsekvenser av irreversible tiltak skal være klarlagt for vedtak fattes

Prioriteringer mellom bruk og vern

1. Om ikke annet fremgår av verneforskriften skal brukerinteressene tilpasse seg hensyn til verneverdiene: Naturverdier skal prioriteres, deretter allmennhetens muligheter for naturopplevelser og reindrift. Andre interesser kommer etter dette.
2. Effekter for verneverdiene skal være retningsgivende for forvaltningen, altså ikke økonomiske forhold hos tiltakshaver, næringsinteresser eller kostnader ved tiltaket
3. Forvaltningen må følge med i om det er ferdsel som skader verneverdiene og i tilfelle be Miljødirektoratet iverksette regulering i tråd med hjemmelen i verneforskriften.

Generelle retningslinjer for bruk og forvaltning

I DN-rapport 1996-3 påpekes en del generelle retningslinjer for forvaltning av nasjonalparker.

Verneforskriftene for verneområdene på Saltfjellet må ses i lys av disse retningslinjene, som lyder slik:

- Forvaltningen av nasjonalparker må ha et langsiktig perspektiv

- Forvaltningen av nasjonalparkene skal ta hensyn til det biologiske mangfoldet
- Forvaltningen av nasjonalparkene må bygge på "føre-var" – prinsippet
- Nasjonalparkene må forvaltes ut fra at natur har en egenverdi
- Nasjonalparkene må forvaltes i et nasjonalt og internasjonalt helhetsperspektiv
- Hver enkelt nasjonalpark må forvaltes helhetlig
- Verneverdiene må sikres ved å styre menneskelig påvirkning
- Fritidsaktiviteter som i liten grad påvirker naturmiljøet bør gå foran andre aktiviteter
- Forvaltningen skal ta hensyn til tradisjonell bruk så lenge det ikke går ut over verneformålet
- Forvaltningen skal hindre inngrep og slitasje på kulturminner
- Forvaltningen av nasjonalparkene må ta utgangspunkt i å styre/tilrettelegge, og ikke unødvendig nedlegge forbud
- Det skal være åpenhet i forvaltningen.

Retningslinjer for brukerinteresser

Verneforskriftene danner rammen for hva som er tillatt innenfor grensene av det enkelte verneområde. I den daglige forvaltningen er § 3 *Vernebestemmelser* og § 4 *Generelle dispensasjonsbestemmelser*² de sentrale punktene i verneforskriften. Innholdet i disse paragrafene må sees i sammenheng med § 1 som beskriver formålet med vernet. § 4 omtales nærmere i eget kapittel, **kap XX Saksbehandling**.

Hvert kapittel innledes med en kort beskrivelse av dagens situasjon for den aktuelle brukerinteressen. Det er satt overordna mål for forvaltningen med hensyn til den enkelte brukerinteresse. Deretter oppsummeres relevante punkter i verneforskriften som berører den aktuelle brukerinteressen. Dette er med andre ord det rammeverk forvaltningsplanen og forvaltningen skal operere innenfor. Videre oppsummeres utfordringer som forvaltningen står overfor. Dette munner ut i retningslinjer for hvordan regelverket skal praktiseres. Det er viktig å merke seg at forvaltningsplanen ikke kan gå utover rammene som er gitt i verneforskriften. Til slutt under hver brukerinteresse er det listet opp aktuelle tiltak med beskrivelse av tiltaket, hvem som er ansvarlig, tidsramme og eventuell kostnad. Alle tiltakene er samlet i et eget vedlegg som omtales som tiltaksplanen for nasjonalparken. Denne vil være grunnlaget for arbeid med forvaltning og prioritering av oppgaver i årene som kommer. Tiltaksplanen vil fortløpende revideres ettersom tiltak gjennomføres eller nye ønskede tiltak kommer til.

Verneforskriftene finnes i sin helhet som vedlegg til denne forvaltningsplanen.³ **NB! dette kapitlet er basert på forslag til forskrifter slik disse er presentert i forslag til revisjon av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med omkringliggende verneområder som er på høring samtidig med denne forvaltningsplanen.**

Det refereres ofte til "vernebestemmelsene" for et område. Med dette menes § 3 i den enkelte forskrift. § 3 gir en detaljert og tematisk opplisting av hva som er forbudt, hva som likevel er tillatt og hva som kan tillates etter søknad og vurdering av forvaltningsmyndigheten. I dette kapitlet tolkes og forklares de enkelte punkter i § 3 i lys av de enkelte brukerinteresser.

All virksomhet må vurderes opp mot ordlyden i forskriften for det aktuelle området. Alle vedtak forvaltningen gjør skal være hjemlet i forskriften. Forvaltningsplanen er en "bruksanvisning" for anvendelse av forskriftene, men gir ikke egne bestemmelser, annet enn der forskriften henviser direkte til forvaltningsplanen.

Verneforskriftene ligger over regler etter annet lovverk og virker i tillegg til disse. Forhold som ikke er regulert i verneforskriftene kan være søknadspliktige etter annet lovverk. Annet lovverk vil fortsatt være gjeldende, men med de begrensninger verneforskriften gir, noe som betyr at det ofte kan være behov for både en dispensasjon fra verneforskriften og en tillatelse etter særlov eller plan- og bygningslov før et tiltak kan gjennomføres lovlig.

² § 4 er lik § 48 i naturmangfoldloven

³ NB! Dette utkastet til forvaltningsplan bygger på forslag til nye forskrifter, se egne dokumenter om revisjon av verneforskriftene.

Andre lover som er av interesse er (lista er ikke uttømmende). Flere av lovene har også underliggende sentrale eller lokale forskrifter:

- *Lakse- og innlandsfiske_loven, vilt_loven og havressurs_loven* som regulerer jakt, fangst og fiske.
- *Skogbruks_loven* regulerer forvaltningen av skogressursene
- *Motorferds_loven* regulerer bruk av motorisert kjøretøy i utmark.
- *Plan- og bygnings_loven* angir detaljer om utførelse, byggetekniske forhold m.v.
- *Vannressurs_loven* regulerer forvaltningen av vassdrag og grunnvann
- *Kulturminneloven* gir virkemidler for å bevare kulturminner.
- *Forurensnings_loven* og *brannvern_loven* angir pålegg i forbindelse med tiltak.
- *Reindrifts_loven*

Reindrift

Status - reindrift

Reindriftnæringa og retten til å drive reindrift reguleres gjennom ”Lov om reindrift” og dens forskrifter. Det er spesielt kapitlene I og III som regulerer hvem som har rett til å drive reindrift, og hvilke plikter disse har. Reindriften skal i all hovedsak reguleres gjennom denne loven, men hvis dette kommer i konflikt med verneforskriftene for nasjonalpark, landskapsvernområde eller naturreservat, vil verneforskriftene sette rammer for reindriftsutøvelsen.

Distriktsplaner, jf. reindriftslovens § 62, for de ulike reinbeitedistrikter er viktige informasjonskilder om reindriften og vil kunne brukes som del av beslutningsgrunnlag for vedtak som angår reindriften. Pr. februar 2014 har ingen av reinbeitedistriktene godkjente distriktsplaner etter gjeldende reindriftslov. Beskrivelsen av reindriften i området bygger derfor på gjeldende forvaltningsplan, samt innspill mottatt i forbindelse med utarbeiding av denne planen.

Reindriften er avhengig av flytte- og trekkveier mellom beiteområdene. Adgangen til fritt og uhindret å drive og forflytte rein er hjemlet i Lov om reindrift jf. § 22. For Saltfjellet reinbeitedistrikt ligger flere drivingsleier mellom vinterbeitene og vår- og sommerbeitene innenfor nasjonalparken, og flyttingen kan her foregå etter de gamle flyttveiene. I de seinere år har en del transport av dyr mellom de ulike årstidsbeitene skjedd som dyretransporter med bil og båt. Saltfjellet reinbeitedistrikt frakter også dyr til vinterbeiter i Sverige, her skjer frakt med bil.

For Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt blir rein også transportert med båt fra øyene i Lurøy og satt i land i Melfjorden, gjerne ved Nordfjordneset med flytting over Melfjordloftan til Glomdalen og videre over Austerdalen til samleområdene sør for Austerdalsvatnet og Svartisvatnet. Flytting mellom høst- og vinterbeite foregår ofte med lastebil.

Det brukes motoriserte kjøretøy i områdene med reindrift. På vinterføre bruker reindriften snøskuter. I barmarkssesongen foregår transport av materiell og utstyr og noe tilsyn ved bruk av terrengmotersykler. Det benyttes både ATVer og to-hjuls motorsykkel. Helikopter er også et aktuelt hjelpemiddel når reinen skal flyttes og samles.

Bruksregler er under utarbeidelse og også oppdatering av distriktsplan. Reinbeitedistriktene er pålagt å utarbeide distriktsplan og bruksregler, jf reindriftslovens kap 7 § 57-62.

Reinbeitedistriktene

(kilde for norske tall er: Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2011-31. mars 2012. Reindrifftsforvaltningen juni 2013)

Saltfjellet reinbeitedistrikt består av 6 sidaandeler. Reintallet var på 3371 pr. 31. mars 2012. Øvre reintall pr. 2011 var satt til 3500.

Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt er noe mindre, og består av 3 sidaandeler. Reintallet pr. 31. mars 2012 var 1496. Øvre reintall pr. 2011 var satt til 1500.

Reintallene i Nordland varierer ganske mye da vinterbeitene er ujevnt fordelt og utgjør den begrensende faktoren for de fleste distriktene i Nordland. Reintallet har økt i begge de aktuelle distriktene over den siste 30-årsperioden.

Det er også tre svenske samebyer, Sveipa sameby, Seimsjaur-Njarg sameby og Gran sameby, som har beiterett innenfor nasjonalparken med hjemmel i Reinbeiteloven. Dette gjelder områdene øst for E6 i tidsrommet juli – august.

Den svenske samebyen Semisjaur – Njarg sameby omfatter store arealer i Arjeplogs kommun og har et øvre reintall på 9000 og består av ca 30 aktive «renskötsel-företag». Det er denne samebyen som har de største beiteinteressene knyttet til arealer i nasjonalparken. Svaipa og Gran samebyer har sine beiteinteresser knyttet til arealer sør for nasjonalparken og så vidt inn i nasjonalparken rundt Nasafjellet helt i sør-øst. Svaipa sameby består av omkring 15 «renskötsel-företag» og øvre reintall på 5000. Gran Sameby består om lag 10 «renskötsel-företag» og øvre reintall på 8600.

For de norske reinbeitedistriktene er det store variasjoner i hvor viktig de ulike områdene innenfor nasjonalparken er. Det er vinterbeiter som er minimumsfaktor i de fleste reinbeitedistriktene i Nordland. Begge reinbeitedistriktene har viktige vinterbeiter på kysten og utenfor nasjonalparken. Innenfor nasjonalparken er Glomdalen-Burfjellet og områdene fra Junkerdalen - Viskis og sørover mot Bolna de viktigste vinterbeitene for henholdsvis Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt og Saltfjellet reinbeitedistrikt.

Det er også perioder i reinens år hvor den er mer sårbar for forstyrrelse enn andre tidspunkt. Dette er kalvingsperioden (fra ca 15. april) og i vårknipa eller i særlig stressede perioder med for eksempel nedising av beiter o.l. Stalloråggi – Riebivaggi og innover mot Tollådal regnes for å være det viktigste kalvingsområdet i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Mens Glomdalen-Burfjellet er kalvingsland for Hestmannen/Strandtindene.

Ellers brukes de fleste områdene i nasjonalparken av reindriften på et eller annet tidspunkt gjennom året. Unntaket er en del områder i vest på og ved Svartisen. De sørlige deler av nasjonalparken (Gilaområdet, Stormdalen, Tespdalen, Blakkådalen) er de mest brukte sommerområdene, mens reinen trekker lenger øst ut på høsten. Reinen i Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt trekker ofte fra Nordfjordneset (hvor de ilandsettes med båt) over Melfjordloftan via Glomdalen og Austerdalen til områdene sør for Austerdalsvatnet.

De viktigste reindrifftsanleggene er samlet ved Semska og Sjørelva i Lønsdal der slaktingen foregår (Saltfjellet reinbeitedistrikt). I tilknytning til sommerområdene finnes det merkegjerder i Tespdalen, ved Ljøsenhammeren og ved Lurfjellet. Kalvemerkinga foregår i juli. Øvrige gjerdeanlegg finnes ved Jal' gesoivi, ved Austergilvatnet og ved Bolnatjønnene. Reindriftnæringa har 6 hytter i området.

Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt har ikke faste installasjoner innenfor nasjonalparken, med unntak av en gjeterhytte i Rødøy.

Temakart

Reindriftsforvaltningas kart over bruksområder i reindriften finnes på <https://kart.reindrift.no/reinkart/>

Vedlegg .. er en oversikt over de mest sårbare områdene for reindriften.

Føring i forslag til kongelig resolusjon - reindrift

Ønsker og innspill

Reindriftnæringa har gjennom arbeidsutvalget og rådgivende utvalg fremhevet behovet for at reindriftnæringa skal kunne utvikle seg som en moderne reindrift uavhengig av vernet. Dette er eksemplifisert gjennom bruk av motoriserte kjøretøyer, bygging av gjeterhytter og nødvendige anlegg, uten at dette er nærmere konkretisert.

Videre har reindriften framhevet ønske om å unngå forstyrrelser på rein, spesielt i sårbare områder og har derfor uttrykt skepsis/motstand mot merking av stier og tilrettelegging generelt. Gjennom reindriftsforvaltninga har Saltfjellet reinbeitedistrikt stengt den åpne hytta Bukkhågbua i perioden 1. april til 1. juli på grunn av forstyrrelse nært opp til et viktig kalvingsområde, Riebivágge. Denne avgjørelse har vært kontroversiell.

Forvaltningsmål

Forvaltningsmål:

Å ivareta naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken som grunnlag for samisk kultur og næringsutnyttelse.

Rammer og regelverk - Reindrift

Felles for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat

Formål § 2:

For nasjonalparken og landskapsvernområdet presiseres det i verneforskriftens § 2 *formål* siste ledd at formålet med vernet også omfatter *bevaring av det samiske naturgrunnlaget*. Med tanke på samiske interesser vil det være viktig at naturgrunnlaget opprettholdes slik at samisk kultur og næringsutøvelse som bygger opp under verneverdiene kan fortsette og videreutvikles. Særskilt bruk, tilrettelegging i form av nye bygninger eller økt motorferdsel som kan skade verneverdiene eller som er i strid med formålet med vernet kan likevel ikke tillates. For Blakkådalen naturreservat er ikke det samiske omtalt i forskriften, men det er gitt spesifikke unntak og bestemmelser for å sikre samiske interesser. For øvrig vises det til naturmangfoldloven § 14, annet ledd hvor det framkommer at det skal legges tilbørlig vekt på naturgrunnlaget for samisk kultur ved vedtak i eller i medhold av naturmangfoldloven, noe som også følger av konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27. Det er imidlertid en klar skranke ved at hensynet til det samiske naturgrunnlaget må ligge innenfor rammen av den enkelte vedtaksbestemmelse i eller i medhold av loven. Det følger ikke av dette at samiske interesser nødvendigvis

skal ha forrang innenfor det skjønnrommet som tilligger myndigheten etter loven. Her må det ses hen til hvilken del av loven det er snakk om og hvilke andre interesser som kommer inn. Eksempelvis vil hensynet til naturinteressene vektlegges sterkere i et verneområde enn utenfor.

Landskapet § 3 pkt.1

	Referanse til paragraf og punkt i den enkelte verneforskrift		
	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
1.1 Vern mot inngrep i landskapet			
Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, hensetting av campingvogner, bobiler og maskiner, etablering av oppdrettsanlegg, opplag av båter, gjerding, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving, utfylling og henleggelse av masse, sprenging boring, bryting av stein, mineraler og fossiler, fjerning av større stein og blokker, fjerning og ødeleggelse av biologisk og geologisk materiale i grotter, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende. Det er heller ikke tillatt å utføre forundersøkelser for tekniske inngrep som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter.	§ 3 1.1	§ 3 1.1	§ 3 1.1
1.2 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:			
vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.	§ 3 1.2 a	§ 3 1.2 a	§ 3 4 e
Oppsetting av midlertidige gjerder i landbruket og reindrifta som skal stå en sesong.	§ 3 1.2 c	§ 3 1.2. c	uteglemt
Lagring av stolper og netting/duk i forbindelse med gjerding i jordbruk eller reindrift.	§ 3 1.2 d	uteglemt	uteglemt
1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
Ombygging	§ 3 1.3 a	§ 3 1.3 a	Ikke åpnet for
mindre utvidelse av bygninger, eller oppføring av frittstående bygning som kun skal benyttes til uthus/utedo.	§ 3 1.3 b	§ 3 1.3 b	Ikke åpnet for
gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.	§ 3 1.3 c	§ 3 1.3 c	uteglemt
ombygging og oppsetting av gjerder.	§ 3 1.3 f	Ikke åpnet for	uteglemt
oppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er nødvendig for utøvelse av reindrift.	§ 3 1.3 g	§ 3 1.3 f	uteglemt
riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.	§ 3 1.3 i	§ 3 1.3 k	uteglemt

I verneområder er det et generelt vern av landskapet. Alle inngrep som endrer landskapet er i hovedregelen forbudt i nasjonalparken. Begrunnelsen for dette er at vern nettopp skal hindre inngrep i naturen, også slike som hver for seg ikke har stor innvirkning, men som samlet og over tid endrer økologi og landskap.

Reindriftas interesser ivaretas best gjennom at det enkelte reinbeitedistrikt har gode og oppdaterte distriktsplaner som kan legge grunnlag for søknadsbehandling og vurdering etter verneforskriften. For at distriktsplaner skal kunne benyttes som kunnskapsgrunnlag ved beslutninger etter verneforskriften enten det gjelder bygninger, gjerder eller motorferdsel, er det nødvendig at distriktsplanene er presise og oppdaterte hva gjelder behov og ønsker. Samtidig må den ha en detaljeringsgrad som viser hvilke avveininger som er gjort og hvorfor distriktet prioriterer det ene eller det andre.

Gjerder og gjerdeanlegg:

Oppsetting av midlertidige gjerder (en sesong) for reindrifta unntatt fra forbudet mot tekniske inngrep i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, dette er i tråd med bestemmelsene i reindriftsloven, jf. kap. 3 § 24. Gjerder og anlegg som skal stå ut over en sesong må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten; slike gjerder må også ha tillatelse fra departementet, jf. reindriftslovens § 24 annet ledd.

Vedlikehold av eksisterende lovlig oppsatte gjerder er tillatt.

Gjeterhytter og andre anlegg

Reindrifta kan ha behov for oppføring av gjeterhytter, gjerder eller andre innretninger. Dette er søknadspliktig og forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til dette dersom det er nødvendig for utøvelse av reindrift og ikke i strid med verneformålet.

Ved søknad om oppsetting av gjeterhytter, gjerder eller innretninger i reindrifta er det en forutsetning at tiltaket ikke kommer i strid med verneformålet. Tiltaket må være nødvendig for utøvelsen av reindrift for at forvaltningsmyndigheten skal kunne innvilge tillatelse. Det er et mål at det ikke skal etableres nye byggverk i nasjonalparken, jf. verneforskriften § 3 pkt. 1.1. Ved eventuell tillatelse til oppføring av husvær i forbindelse med reindrift vil det bli satt krav om begrenset areal og tilpasning til landskapet. Videre vil det bli satt krav om plassering som ikke strider med verneverdier eller bevaringsmål. Det vil også bli satt krav om byggeskikk og at anlegg fjernes når behovet ikke er der lenger. Dette for å ivareta formålet med vernet.

Det skilles mellom nybygging, vedlikehold, ombygging og utvidelse av bygninger. Følgende definisjoner legges til grunn ved forvaltning av både Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat.

- Nybygging: etablering av nye bygninger, eller oppbygging av bygninger hvor den bærende konstruksjonen har forfalt/må skiftes ut. Også gjenoppføring av bygninger etter brann eller naturskade går inn under dette punktet.
- Vedlikehold: med vedlikehold forstås mindre tiltak som opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som takteking, etterisolering, montering av nye ruter med mer. Tiltak som innebærer fasadeendring defineres ikke som vedlikehold.
- Ombygging: endringer som medfører fasade- eller bruksendring.
- Utvidelse: utvidelse av en bygningens grunnflate målt utvendig. Alt bebygd areal teller, dvs. også veranda eller platting.

Vedlikehold av bygninger er tillatt og kan gjennomføres uten egen tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Med ombygging menes bygningsmessige endringer innenfor eksisterende grunnflate. Innvendig ombygging som ikke endrer bruken av bygningen er også tillatt. Arbeid som

gjøres med sikte på bruksendring krever imidlertid tillatelse etter verneforskriften. Bruksendring krever også ofte tillatelse etter plan- og bygningsloven.

§ 3 pkt 2 Planteliv

2.2 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:	Referanse til paragraf og punkt i den enkelte verneforskrift		
	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
Beiting	§ 3 pkt 2.2 a	§ 3 pkt 2.2 a	§ 4 d
Skånsom bruk av trevirke til bålbrekking	§ 3 pkt 2.2 b	Ikke regulert	
Plukking av bær og matsopp	§ 3 pkt 2.2 c	Ikke regulert	§ 4 a
Plukking av vanlige planter til eget bruk	§ 3 pkt 2.2 d	Ikke regulert	
Uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid og tradisjonelle samiske bruksgjenstander	§ 3 pkt 2.2 g	Ikke regulert	

Når det gjelder vegetasjon er det forskjellig restriksjonsnivå i de tre verneområdene. I nasjonalparken og naturreservatet er all vegetasjon i utgangspunktet fredet. I landskapsvernområdet er plantelivet beskyttet mot skade og ødeleggelse som kan endre det vernede landskapets særpreget eller karakter vesentlig. I alle områdene er det forbudt å innføre nye plantearter.

Beiting

Beiting er tillatt i alle områdene. I naturreservatet kan beiting reguleres dersom det er nødvendig av hensyn til verneformålet. I landskapsvernområdet kan beiting forbys ved utarbeiding av særskilt forskrift dersom beitingen «skader landskapets art og karakter». Det samme er tilfelle i nasjonalparken dersom beitingen «kan skade eller ødelegge naturmiljøet». Det er høy terskel for å forby eller begrense beiting. Og det vil kun være aktuelt i helt spesielle tilfeller der viktige verneverdier trues av beiting, det vil for eksempel kunne være i en situasjon hvor vedvarende overbeiting i et område truer særegne bestander av trua planter.

Uttak av plantemateriale

I naturreservatet er det ikke åpnet for uttak av plantemateriale med unntak av sanking av bær og matsopp.

I landskapsvernområdet er det ikke restriksjoner på uttak av plantemateriale ut over det som kan endre det vernede landskapets særpreget eller karakter vesentlig.

I nasjonalparken er det presisert at vernet ikke er til hinder for skånsom bruk av trevirke til bålbrekking og Plukking av bær og matsopp og vanlige planter til eget bruk. Videre er det tillatt med uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid og tradisjonelle samiske bruksgjenstander.

Materialer til samisk husflid dreier seg om små uttak, det gjøres oppmerksom på at særlovene innenfor dette området gjelder fortsatt. Slikt uttak skal gjøres skånsomt og med henblikk på naturkvalitetene i nasjonalparken. Dette innebærer blant annet at uttak av for eksempel rikuler fra større og dekorative trær ikke bør skje, det må heller ikke tas ut mer virke enn nødvendig for bruken innenfor nasjonalparken.

TIL DISKUSJON I AU:

Under arbeidet med forvaltningsplan oppdager vi at gjeldende forskrift for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og forskriftsmalen ikke er i overensstemmelse på punktet om reindrifas uttak til brensel. I eksisterende forskrift er «bruk av brensel og trevirke i reindriften i henhold til reindriftingslovens bestemmelser» unntatt vernebestemmelsene, mens vi i Fylkesmannens forslag til revisjon har gjort uttak til brensel til hytter og gammer søknadspliktig. Vi vil ta dette opp med direktoratet og se på hvilket handlingsrom som gis innenfor dette området,

Reindriftingslovens § 25 definerer hvilken rett reindriftingsutøvere har til å ta brensel og trevirke. Den sier at reindriftingsutøverne gjennom lovlig reindrift til eget bruk har rett til å ta løvtrær, busker, eier, vidjer, bjørkeris, selvtørrede bartrær og tørt vindfall, nedfalne greiner og kvister, stubber, never og bark på både privat og offentlig eid grunn når det skal brukes til:

- brensel
- gammer, koier eller stillinger for oppbevaring av løvsøre og matvarer
- teltstenger, redskaper, enklere bruksting
- arbeidsgjerder
- garving.

Friskt løvvirke og friske busker må ikke tas så fremt det på stedet eller i nærheten finnes annet virke som er tjenelig for formålet.

Motorferdsel

	Referanse til paragraf og punkt i den enkelte verneforskrift		
	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
6.2 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:			
nødvendig bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med utøvelse av reindrift. Leiekjører for reineier eller reindriftingsansvarlig må medbringe skriftlig dokumentasjon/avtale med oppdragsgiver for at kjøringen skal være lovlig.	§ 3 pkt 6.2 b	§ 3 pkt 5.2 c	UTEGLEMT – skal finnes i § 6
motorferdsel for uttransport av syke/skadde bufe og tamrein i medhold av lov om dyrevelferd. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.	§ 3 pkt 6.2 c	§ 3 pkt 5.2 e	§ 6 bokstav b
6.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen

bruk av luftfartøy eller motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift.	§ 3 pkt 6.3 g	§ 3 pkt 5.3 g	UTEGLEMT – skal finnes i § 6

Motorisert ferdsel av enhver art er i utgangspunktet forbudt i nasjonalparken. Det er imidlertid gitt noen unntak som blant annet skal sikre levelige rammer for reindrifta og landbruksnæringas lovlige drift i området. Det er dermed en aksept for at disse to næringene har behov for noe motorisert transport og verneforskriften avveier de ulike interessene slik at reindrifta har videre fullmakter til bruk av motoriserte hjelpemidler enn det landbruk og andre næringsinteresser har.

Av hensyn til verneverdiene og friluftinteressene er det viktig at reindrifta begrenser motorisert ferdsel i verneområdene til det absolutt nødvendige. Særlig barmarkskjøring kan få svært negative konsekvenser for blant annet vegetasjon, jordsmønn og kulturminner, samt for opplevelsen av urørt landskap og intakt natur. Reindrifta kan ikke benytte hverken barmarkskjøretøyer eller luftfartøyer lovlig i verneområdene uten dispensasjon fra verneforskriften. Det er en fordel for reindrifta om det gis flerårige tillatelser, men inntil distriktsplan foreligger vil det ikke bli gitt mer enn ett-årige tillatelser.

Reindriftas bruk av motoriserte kjøretøyer må også være innenfor rammene av motorferdselloven og reindriftsloven – disse lovverkene omtales ikke her.

Den enkelte reindriftsutøver kan benyttes på vinterføre ved utøvelse av reindrift. Andre som på oppdrag fra reindriftsutøver deltar i reindriftsoppgaver må medbringe skriftlig tillatelse for at den aktuelle kjøringa skal være lovlig. Slik tillatelse skal være skriftlig, inneholde tidsperiode for når tillatelsen gjelder, hvilket område det gjelder og være underskrevet av aktuell reineier, eller helst leder i reinbeitedistriktet. SMS godtas ikke som tillatelse.

Ved behov for transport av syke eller skadde bufe i medhold av lov om dyrevelferd kan nødvendig kjøretøy benyttes. Dette innbefatter også helikopter. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringa.

Det er viktig for reindriftnæringa å ha forutsigbarhet og nok fleksibilitet for å kunne utøve reindriften forsvarlig og hensiktsmessig. For forvaltningsmyndigheten er det viktig å sikre at verneverdiene ikke blir skadelidende av den motoriserte ferdselen som følger med reindrifta og sikre at særlig sårbare lokaliteter skånes for motorisert ferdsel. Det er derfor nødvendig med god dialog mellom forvaltningsmyndigheten og de enkelte reinbeitedistrikt. Et årlig samhandlingsmøte er derfor ønskelig. Som nevnt er distriktsplanene viktige dokumenter for å sikre god samordning mellom reinbeitedistriktet og forvaltningen. Det er gjennom distriktsplanen at reinbeitedistriktets bedriftsinterne avgjørelser manifesterer seg i reelle behov tilgjengelig for offentlig forvaltning. For reindriften legges det opp til en praksis med flerårige tillatelser med grunnlag i godkjent distriktsplan etter reindriftsloven slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte

Kartvedlegg XX viser aktuelle traséer som det kan gis tillatelse til å benytte til barmarkskjøring i reindrift. Kartet viser også områder som det normalt ikke vil bli gitt tillatelse til bruk av barmarkskjøretøyer i. Dette temakartet vil oppdateres når det foreligger en sårbarhetsanalyse, slik analyse vil forsøkes finansiert gjennom bestillingsdialogen de nærmeste år, jf. tiltaksplanen.

Tillatelse til bruk av barmarkskjøretøyer vil avgrenses til enkelte traséer eller områder, tidsperiode og formål. Videre vil det settes vilkår med tanke på å ivareta verneverdier som sårbare dyr- og plantearter, urørte områder og friluftsliv. Dette kan være vilkår som går på type kjøretøy, tidspunkt på året, retningslinjer for kjøreatferd etc.

Retningslinjer for forvaltningen – reindrift

Reindrift er i stor grad styrt av vær og klima og reinens reaksjon på dette. Det er derfor store variasjoner mellom år i hvordan flokkene gjetes og hvor de befinner seg til gitte tider. Simlene er særlig sårbare i kalvingsperioden. Reinen påvirkes av ferdsel og forstyrrelse: dersom flokkene sprer seg eller flytter seg til andre områder som følge av forstyrrelse medfører det ekstraarbeid og utgifter for næringa. Det er derfor viktig at folk som ferdes i slike områder tar hensyn. Forvaltningen bør derfor ta hensyn til reindriften ved behandling av søknader om tiltak i de verna områdene.

Midlertidige gjerder skal tas ned etter endt sesong. Alle deler skal samles inn og fjernes eller lagres forsvarlig. Gjerder som ikke er i bruk skal fjernes.

Lagring av utstyr til gjerder o.l. må gjennomføres på en mest mulig skånsom måte, både av hensyn til behovet for transport, hensyn til synbarhet i terrenget og slik at det ikke utgjør fare for skader på vilt. Lagring ut over en sesong eller slik at det framstår skjemmende eller medfører forsøpling rammes av verneforskriftenes forbud mot forsøpling og det kan da pålegges opprydding.

Distriktsplanen for det enkelte reinbeitedistrikt må være godkjent og oppdatert i henhold til gjeldende lovverk for å utgjøre et faglig grunnlag for forvaltningsmyndighetens søknadsbehandling. For at distriktsplanen skal kunne brukes som faglig grunnlag må den ha en detaljeringsgrad og innhold som gir grunnlag for forvaltningsmyndigheten å vurdere virkningen av dispensasjon.

For å gi næringa forutsigbarhet kan det gis flerårige dispensasjoner for motorferdsel i reindriften. Det er en forutsetning for å kunne gi slike flerårige tillatelser at det foreligger godkjent distriktsplan med bruksregler.

I reinens kalvingsområder bør det ikke gis dispensasjoner for motorisert ferdsel i kalvingsperioden⁴.

Ved dispensasjon til bruk av barmarkskjøretøyer i reindriften kan distriktsplan og kart over sårbare naturområder legges til grunn. Det er et mål at det utarbeides sårbarhetsanalyse for nasjonalparken. Momenter i vurderingen av sårbare områder er bløte partier, helning, partier med skrint plantedekke, løsmasser, karst og grotteområder etc

Ved vurdering av tillatelse til bruk av barmarkskjøretøyer skal det vurderes traséer, tidsbegrensninger og formålet med kjøringa. Det er ønskelig at mest mulig av nødvendig barmarkskjøring foregår med ATV (fire- eller sekshjuls-motorsykkel). To-hjuls motorsykkel gjør mer skade på terrenget og skal kun gis tillatelse til i spesielle tilfeller. ATV bør ha belter.

⁴ For å sikre reinen nødvendig ro også før kalving defineres kalvingsperioden fra 15. april

Nødvendige nye gjeterhytter og anlegg (permanente gjerder og lignende) for reindriften må være forankret i godkjent distriktsplan. Reindriftsforvaltninga skal involveres i slike søknader, og det kreves også tillatelse etter reindriftsloven. Det skal settes vilkår som ivaretar formålet med vernet. Det vil si lokalisering, størrelse, bruksregler, fargevalg og likende. Det settes krav om at bygningen fjernes dersom det ikke lenger er behov for den i reindriften. Det vil være en restriktiv holdning til utvidelser.

Bruksendring som medfører ulemper for naturmiljøet vil vanligvis ikke bli tillatt.

Søknader som strider med forvaltningsmålene må påregne avslag.

Tiltak

1. Fjerne reingjerder som ikke lenger er i bruk. **Ansvarlig:** Fylkesmannen, Nasjonalparkstyret i samarbeid med aktuelt reinbeitedistrikt. **Tidsramme:** løpende
2. Lage en informasjonsplakat om reindriftnæringen i nasjonalparken for bruk ved de mest aktuelle innfallsporene. Innhold og utforming bør særlig fokusere på reindriftnæringas arealbruk, rettigheter og behov for hensyn. Informasjonen kan brukes i alle verneområder der reindriften har interesser. **Ansvarlig:** Reindriftsforvaltninga / Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med reinbeitedistriktene. **Tidsramme:**
3. Gjennomføre sårbarhetsanalyse og utarbeide detaljert sårbarhetskart med hensyn på områder hvor barmarkskjøring skal unngås av hensyn til spesifikke naturverdier. **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten. **Tidsramme:** I løpet av en treårsperiode fra godkjenning av forvaltningsplan. **Kostnad:**
4. Utarbeide godkjente distriktsplaner med bruksregler i henhold til reindriftsloven, og som er detaljert nok til å kunne brukes som faglig grunnlag for å vurdere dispensasjoner etter verneforskriften. **Ansvarlig:** Reindriftsforvaltninga/reinbeitedistriktene **Tidsramme:** **Kostnad:** Denne kostnaden bæres av reinbeitedistriktet.
5. Opprette kontaktutvalg reindriften, SNO og nasjonalparkforvalter. **Ansvarlig:** Nasjonalparkforvalter. **Kostnad:** Ingen

Landbruk

Begrepet landbruksnæring defineres ut fra forståelsen i plan- og bygningsloven, det vil si jord- og skogbruk. En utvidet forståelse av begrepet "landbruksnæring" der også for eksempel turisme og liknende inkluderes, defineres ikke som landbruk og finnes derfor ikke i dette kapitlet. Den typen virksomhet er plassert under kapitlet 4.6 Tema – Turisme/reiseliv. Reindrift er omtalt i eget kapittel. Jakt og fiske har tradisjonelt vært knyttet opp mot grunneiers utnyttelse av utmarka i næringsssammenheng. I verneforskrifter og annet relevant lovverk, bl.a. motorferdselloven og plan- og bygningsloven, er dette ikke å se på som landbruksnæring. Jakt og fiske omtales derfor under kapittel om naturressurser

Status - landbruk

Deler av verneområdene brukes til beite for småfe, og noe storfe (Storlia/Tespdalen). Saltdal Sauesankerlag har oppført en gjeterhytte i Sør-dalen til felles bruk for Saltdal og Beiarn Sauesankerlag.

Det er drivverdig skog innenfor de verna områdene, men det er ikke åpnet for ordinær skogsdrift. Det foregår imidlertid noe vedhogst til bruk i bygninger i de verna områdene og noe uttak til annet bruk i det tidligere Gåsvatnan landskapsvernområde. All hogst er søknadspliktig i de verna områdene.

Temakart - landbruk

Føringer i forslag til kongelig resolusjon - landbruk

Ønsker og innspill – landbruk

Forvaltningsmål - landbruk

Forvaltningsmål:

Å ivareta naturgrunnet innenfor nasjonalparken som grunnlag for tradisjonell beitenæring.

All plantet skog skal avvirkes.

Opprettholde og skjøtte kulturlandskapet rundt fjellgårdene Bredek, Granneset og Stromdalen gård.

Rammer og regelverk – landbruk

Felles for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat – landbruk

Formål § 2:

Landbruk er ikke eksplisitt omtalt i formålsparagrafene. Men formålsparagrafene fokuserer på å ivareta mangfoldet av arter, økosystemer og landskap. Beitenæringa og beitingas innvirkning på plantesammensetning er i noen områder en viktig del av dette. Det er derfor et ønske for nasjonalparkforvaltninga at beitinga opprettholdes innenfor et økologisk bærekraftig nivå.

Skogbruk er derimot ikke en aktivitet som ønskes opprettholdt innenfor de verna områdene. Det er likevel åpnet for begrenset hogst for spesielle formål.

Landskapet § 3 pkt.1

	Referanse til paragraf og punkt i den enkelte verneforskrift		
	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
1.2 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:			
vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.	§ 3 1.2 a	§ 3 1.2 a	§ 3 4 e
Oppsetting av midlertidige gjerder i landbruket og reindrifta som skal stå en sesong.	§ 3 1.2 c	§ 3 1.2. c	Uteglemt
Lagring av stolper og netting/duk i forbindelse med gjerding i jordbruk eller reindrift.	§ 3 1.2 d	Uteglemt	Uteglemt
Vedlikehold av vei til Nordlund gård av Jarbrufjell i henhold til forvaltningsplan. Vedlikehold innebærer ikke opprusting til annen veiklasse.	§ 3 1.2 e		
1.4 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
Ombygging	§ 3 1.3 a	§ 3 1.3 a	Ikke åpnet for
mindre utvidelse av bygninger, eller oppføring av frittstående bygning som kun skal benyttes til uthus/utedo.	§ 3 1.3 b	§ 3 1.3 b	Ikke åpnet for
gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.	§ 3 1.3 c	§ 3 1.3 c	Uteglemt
ombygging og oppsetting av gjerder.	§ 3 1.3 f	Ikke åpnet for	Uteglemt
oppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er nødvendig for utøvelse av reindrift.	§ 3 1.3 g	§ 3 1.3 f	Uteglemt
riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.	§ 3 1.3 i	§ 3 1.3 k	Uteglemt
En viss opprusting av veien til Nordlund gård av Jarbrufjell	§ 3 1.3 k	Uaktuell	Uaktuell
Nødvendig tiltak og innretninger på privat grunn for utøvelse av tradisjonell landbruksdrift	§ 3 1.3 l	Uteglemt	Uaktuell
Avgrensede tiltak i reservatet for å hindre større skader på omkringliggende skog.	Uaktuelt	Uaktuelt	§ 7 g

For Blakkådalen naturreservat er landbruksinteressene meget begrenset og ut over at beiting er tillatt er det ikke gitt noen spesielle dispensasjonsbestemmelser som knyttes mot landbruksnæringa. Unntaket er § 7 bokstav g som åpner for avgrensede tiltak for å hindre større skader på omkringliggende skog. Dette gjelder helt spesielle tilfeller.

§ 3 pkt 2 Planteliv

	Referanse til paragraf og punkt i den enkelte verneforskrift		
	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
2.2 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:			
Beiting	§ 3 pkt 2.2 a	§ 3 pkt 2.2 a	§ 4 d
Skjøtsel av innmark på Nordlund gård av Jarbrufjell, Jordbrua, Bredek, Stormdalen gård og Granneset	§ 3 pkt 2.2 e	Uaktuelt	Uaktuelt
Uttak av plantefelt og skånsomt uttak av lauvtrevirke på privat grunn til eget bruk etter retningslinjer i forvaltningsplanen	§ 3 pkt 2.2 g	Se neste linje	Uaktuelt

Hogst av ved. Hogst skal skje som plukkhogst. Særmerkede, dekorative og døde trær som preger landskapet skal ikke hogges.	Se linje over	§ 3 pkt 2.2 b	uaktuelt
2.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
Hogst av ved til hytter og gammer i nasjonalparken	§ 3 pkt 2.3 a	Uaktuelt	Hogst ikke tillatt
Annet uttak av trevirke	§ 3 pkt 2.3 b	Uaktuelt	Hogst ikke tillatt

Når det gjelder vegetasjon er det forskjellig restriksjonsnivå i de tre verneområdene. I nasjonalparken og naturreservatet er all vegetasjon i nasjonalparken er i utgangspunktet fredet. I landskapsvernområdet er plantelivet beskyttet mot skade og ødeleggelse som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. I alle områdene er det forbudt å innføre nye plantearter.

Beiting

Beiting er tillatt i alle områdene. I naturreservatet kan beiting reguleres dersom det er nødvendig av hensyn til verneformålet. I landskapsvernområdet kan beiting forbys ved utarbeiding av særskilt forskrift dersom beitingen «skader landskapets art og karakter». Det samme er tilfelle i nasjonalparken dersom beitingen «kan skade eller ødelegge naturmiljøet». Det er høy terskel for å forby eller begrense beiting, men de seinere år har dette vært oppe til vurdering i Tespdalen hvor et stort antall storfe nå beiter delvis i og over tregrensen. Det vil kun være aktuelt i helt spesielle tilfeller der viktige verneverdier trues av beiting, det vil for eksempel kunne være i en situasjon hvor vedvarende overbeiting i et område truer særegne bestander av trua planter.

Uttak av plantemateriale

I naturreservatet er det ikke åpnet for uttak av plantemateriale med unntak av sanking av bær og matsopp.

I landskapsvernområdet er det ikke restriksjoner på uttak av plantemateriale ut over det som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig.

I nasjonalparken er det presisert at vernet ikke er til hinder for skånsom bruk av trevirke til bålrensning og Plukking av bær og matsopp og vanlige planter til eget bruk.

I nasjonalparken finnes noen felt med plantet gran, eksempelvis i Nordfjorden og Storlia. Uttak av plantefeltene er tillatt. Uttak må skje på en skånsom måte, og eventuell motorferdsel i den sammenheng må det gis særskilt tillatelse til: Det vil ikke kunne gis tillatelse til opparbeiding av veier. Det vil heller ikke kunne tillates planting etter hogst. Forynging må skje som naturlig forynging. Grana i tidligere Storlia naturreservat er erstattet gjennom særskilt erstatningsoppgjør og avvirkning av plantefeltene er under planlegging av nasjonalparkstyret. Det er et mål at plantet skog innenfor de verna områdene avvirknes. Med avvirkning menes både uttak eller at skogen tas livet av gjennom for eksempel ringbarking for å unngå videre spredning.

Områder med plantet skog:

Tollådalen

Nordfjorden

Storlia

Tømmerdalen

Melfjorden

I Melfjorden landskapsvernområde er det tillatt med vedhogst. Det er presisert at hogsten må skje som plukkhogst og at særmerkede, dekorative og døde trær som preger landskapet ikke skal hogges. I landskapsvernområdet er det en del alm. Større alm preger landskapet og kan ikke hogges, det oppfordres ellers til å ikke hogge alm i særlig grad. Det er svært vanskelig terreng for hogst og det vil ikke kunne gis tillatelser til motorisert ferdsel i forbindelse med hogst.

I nasjonalparken er skånsomt uttak av lauvtrevirke på privat grunn til eget bruk tillatt. Det kan gis tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med slik hogst. Hogst av ved for salg vil være søknadspiktig.

Følgende retningslinjer gis for «skånsomt uttak av lauvtrevirke»:

det tillattes kun plukkhogst, fortrinnsvis av bjørk

Det tillates ikke flatehogst, dvs at større arealer enn 100 m² ryddes

Store og dekorative trær skal ikke hogges

Døde trær skal ikke hogges eller fjernes

Tørrgadd og læger skal ikke hugges eller fjernes

Motorferdsel

	Referanse til paragraf og punkt i den enkelte verneforskrift		
6.2 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
motorferdsel for uttransport av syke/skadde bufe og tamrein i medhold av lov om dyrevelferd. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.	§ 3 pkt 6.2 c	§ 3 pkt 5.2 e	§ 6 bokstav b
6.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
Bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med bufehold	§ 3 pkt 6.3 b		Uaktuell
Bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med vedhogst etter pkt 2.3 og 2.2	§ 3 pkt 6.3 c	§ 3 pkt 5.3 c	Uaktuell
Nødvendig transport til fjellgården Nordlund av Jarbrufjell	§ 3 pkt 6.3 i	Uaktuell	Uaktuell

Motorisert ferdsel av enhver art er i utgangspunktet forbudt i nasjonalparken. Det er imidlertid gitt noen unntak som blant annet skal imøtegå landbruksnæringas behov for motorisert ferdsel i sin lovlige drift i området. Det er dermed en aksept for at denne næringa har behov for noe motorisert transport og verneforskriften avveier de ulike interessene.

Av hensyn til verneverdiene og friluftinteressene er det viktig at landbruket begrenser motorisert ferdsel i verneområdene til det absolutt nødvendige. Særlig barmarkskjøring kan få svært negative konsekvenser for blant annet vegetasjon, jordsmonn og kulturminner, samt for opplevelsen av urørt landskap og intakt natur.

Landbruket kan ikke benytte motoriserte kjøretøyer i verneområdene uten dispensasjon fra verneforskriften. Unntaket er bruk av motoriserte kjøretøyer ved behov for transport av syke eller skadde bufe i medhold av lov om dyrevelferd. Dette innbefatter også helikopter. Dyra skal være lokalisert og det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringa. Også ved slik kjøring skal de særlig sårbare områdene unngås, jf. kartvedlegg XX

Bruk av motoriserte kjøretøyer må også være innenfor rammene av motorferdselloven – denne omtales ikke her.

Den kan gis dispensasjon for å benytte beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med bufehold. Bufe skal i utgangspunktet ikke være ute i marka i vinterhalvåret og denne bestemmelsen er tenkt å fylle landbrukets behov for utkjøring av saltslikkesteiner, gjerdemateriell o.l. Samtidig kan den benyttes for å hente ned bufe som av ulike årsaker befinner seg i fjellet etter snøen har lagt seg i fjellet.

Rammer for hogst av ved er redegjort for under punktet om planteliv. For motorisert ferdsel i forbindelse med vedhogst kan det gis tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre. Det vil settes rammer for bruken for å ivareta verneformålet, minimere motorisert ferdsel og ivareta ønsket om stillhet og ro. Det vil vanligvis gis tillatelser til frakt av ved langs forhåndsavklarte traséer. Da det kan være vanskelig å forutsi hvor mange turer som trengs for å frakte fram veden vil det vanligvis gis ubegrenset antall turer innenfor et gitt tidsrom, for eksempel en uke eller et bestemt antall dager.

Retningslinjer for forvaltningen – landbruk

Beitenæringa er i utgangspunktet en næring som har interesser i de verna områdene fra omtrent juni til ut september da beitedyrene er på utmarksbeite i fjellet. Ulike faktorer styrer hvilke områder beitedyrene befinner seg i, men kan til en viss grad styres ved for eksempel bruk av saltslikkesteiner og gjeting. Det er derfor viktig at folk som ferdes områder tar hensyn til beitende dyr.

Midlertidige gjerder skal tas ned etter endt sesong. Alle deler skal samles inn og fjernes eller lagres forsvarlig. Gjerder som ikke er i bruk skal fjernes.

Lagring av utstyr til gjerder o.l. må gjennomføres på en mest mulig skånsom måte, både av hensyn til behovet for transport, hensyn til synbarhet i terrenget og slik at det ikke utgjør fare for skader på vilt. Lagring ut over en sesong eller slik at det framstår skjemmende eller medfører forsøpling rammes av verneforskriftenes forbud mot forsøpling og det kan da pålegges opprydding.

Ved bruk av barmarkskjøretøyer i forbindelse med uttransport av syke/skadde bufe i medhold av lov om dyrevelferd skal kart over sårbare naturområder legges til grunn for valg av trasé. Det er et mål at det utarbeides sårbarhetsanalyse for nasjonalparken. Momenter i vurderingen av sårbare områder er faste traseer, bløte partier, partier med skrint plantedekke, løsmasser, karst og grotteområder etc.

Tiltak - landbruk

6. fjerne plantet skog. **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med aktuell grunneier. **Tidsramme:** langtidsprosjekt
7. Skjøtsel av innmarka på Bredek og Stormdalsgården i tråd med skjøtselsplan **Ansvarlig:** Statskog **Tidsramme:** årlig
8. Lage skjøtselsanbefalinger for Jarbrua og Granneset

Naturressurser

Naturressurser deles i denne sammenheng i tre deler, skog og planter, fisk og dyr og berggrunn. Dette kapitlet omfatter i hovedsak uttak av naturressurser i form av vedhogst til hytter og gammer, plukking av planter, bær og sopp og jakt, fangst og fiske.

Status – naturressurser

Det foregår ikke uttak av geologiske materialer fra berggrunn eller løsmasser i de verna områdene.

Skogsområdene innenfor nasjonalparken finnes i hovedsak i utkanten av verneområdet. Dette er særlig tilknyttet dalgangene Tespdalen, Bjøllådalen, Røvassdalen, Blakkådalen, Glomdalen, Tollådalen, Sørtdalen og Tømmerdalen. Tidligere var Storlia eget naturreservat og områdene på Saltfjellet og Gåsvatnan var egne landskapsvernområder. I Storlia var det strenge restriksjoner på hogst. Det var kun åpnet for uttak av plantet gran. I landskapsvernområdene var det noe mindre restriksjoner. Dagens forskrift er omtrent som forskriftene i landskapsvernområdene var tidligere. Det meste av produktiv skog ble imidlertid holdt utenfor nasjonalparkgrensa. Det finnes noen plantefelt innenfor grensene. For bestemmelser rundt hogst og avvirkning av planta skog vises til kap. 4.3 *Landbruk – jord- og skogbruk*.

Det foregår vedhogst til hytter innenfor verneområdene. Dette er snakk om et begrenset uttak av lauvtrevirke. Det samme gjelder materialer til tradisjonell husflid. Ellers er det plukking av bær og noe sopp som utgjør hoveduttaket av plantemateriale.

Det er til dels gode bestander av fisk og jaktbart vilt i området. Elgjakt er populært i hele regionen og det foregår elgjakt i store deler av verneområdene. Det benyttes noe motoriserte hjelpemidler til uttransport av felt elg, dette er i hovedsak helikopter og elgtrekker/jernhest. Jakt på småvilt, hovedsakelig rype, foregår også i store deler av parken.

Fritidsfiske, og noe næringsfiske foregår i Nordfjorden. Både røye og ørret er satt ut i mange av vatna i nasjonalparken. Fisketomme vann kan ha stor biologisk verdi da slike vann kan ha en meget rik og særegen insekt-/bunndyrfauna og det vil ikke kunne gis tillatelse til utsetting av fisk i slike fisketomme vann.

Da mesteparten av arealene i nasjonalparken er statsgrunn er det meste av fiskeressursen tilgjengelig gjennom salg av fiskekort gjennom Statskog SFs virksomhet.

På privat grunn er det den enkelte grunneier som ivaretar jakt- og fiskeretten på sin eiendom, denne reguleres ikke av verneforskriften. For fiske eller jakt på privat grunn må derfor tillatelse fra grunneier eller fiske eller jaktkort gjeldende for den aktuelle grunnen innhentes.

Ellers brukes verneområdene til bærplukking og turgåing. Nordfjorden er et populært turmål for båtfolket.

Det pågår ellers ikke uttak av naturressurser i nasjonalparken eller landskapsvernområdet.

Temakart naturressurser

Føringer i forslag til kongelig resolusjon - naturressurser

Ønsker og innspill – naturressurser

Det har kommet innspill om at jakt burde reguleres hardere, gjennom for eksempel å forby jakt på rype og skogsfugl i Stormdalen og Blakkådalen. Gjennom § 3 pkt 3.1 siste ledd kan direktoratet opprette slike soner der jakt er forbudt. Nasjonalparkstyret må da be Miljødirektoratet om å igangsette et slikt arbeid.

Forvaltningsmål – naturressurser

Forvaltningsmål naturressurser

Biologiske naturressurser skal få utvikle seg naturlig slik at økologiske funksjoner og artsmangfold ivaretas i overskuelig framtid. Videre skal alle ikke-biologiske naturressurser som geologiske og limnologiske ressurser ivaretas uten negativ innvirkning fra menneskelig aktivitet. Kulturbetingede naturressurser skal forvaltes og skjøttes slik at artsmangfoldet opprettholdes.

Rammer og regelverk – naturressurser

Det tillates ikke motorisert ferdsel i forbindelse med jakt og fiske ut over at det kan gis tillatelse til bruk av lett beltegående terrengkjøretøy for utfrakt av felt elg. Lett beltegående kjøretøy omfatter både elgtrekkere og liknende beltegående kjøretøyer, samt ATV med belter. Større kjøretøyer omfattes ikke uavhengig av om de har belter eller ikke.

Det tillates ikke hogd skytegater

Det tillates ikke etablering av jakttårn. Mobile jakttårn («stol» som festes midlertidig til tre) kan benyttes, men skal fjernes umiddelbart etter jakt

All jakt og fiske må følge grunneiers rettigheter. Verneforskriften gir ingen rettigheter til uttak av vilt og fisk på privat grunn.

Det har kommet innspill om at jakt burde reguleres hardere, gjennom for eksempel å forby jakt på rype og skogsfugl i Stormdalen og Blakkådalen. Gjennom § 3 pkt 3.1 siste ledd kan direktoratet opprette slike soner der jakt er forbudt. Det er også kommet andre ønsker om at forvaltningsmyndigheten skal forby

eller regulere jakt. Nasjonalparkstyret har ikke myndighet på dette området og henvendelser om slike reguleringer må gå til Statskog SF eller andre aktuelle grunneiere eller eventuelt til Miljødirektoratet som fastsetter de nasjonale jakttider.

**Felles for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden
landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat - naturressurser**

Retningslinjer for forvaltningen – naturressurser

Tiltak – naturressurser

9. Få oversikt over hvilke vann det er ønske om å sette ut fisk i og lage prioritert liste
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med aktuell grunneier. **Tidsramme:** langtidsprosjekt
10. Sjekke status på og eventuelt fjerne mindre demninger bygd for å sette ut fisk, området Kvitbergvatnet-Skjevl fjell **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten/Statskog **Tidsramme:** 5 år
11. Vurdere om det er ønskelig med jaktforbud i enkelte soner av nasjonalparken.
Forvaltningsmyndigheten

Private hytter

Status – private hytter

Det er mange private hytter i nasjonalparken. Det er ingen private hytter i Blakkådalen naturreservat. I Melfjorden landskapsvernområde finnes rester av en gammel gård på Ramnflåget. Den ene grunnmuren har tak og fungerer som en enkel hytte.

Temakart – private hytter

Føringer i forslag til kongelig resolusjon – private hytter

Ønsker og innspill - private hytter

Forvaltningsmål - private hytter

Forvaltningsmål private hytter

Nasjonalparken skal forvaltes slik at eierne av de private hyttene får glede og nytte av sine hytter, samtidig som negative følger av hytter (forsøpling, påvirkning på landskap, motorferdsel, forstyrrelse og privatisering) minimaliseres.

Rammer og regelverk - private hytter

Det gjøres oppmerksom på at annet lovverk gjeldet i tillegg til verneforskriftene. Det betyr at man ved for eksempel gjennomføring av bygningsmessige tiltak både behøver et positivt vedtak fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet og en tillatelse fra kommunen som plan- og bygningsmyndighet. Det normale er at tiltaket først vurderes etter verneforskriften da denne er antatt strengest, deretter etter annet lovverk.

Formål § 2:

Verneområdene opprettes for å i hovedsak ivareta uberørte naturområder, eller mindre påvirka naturområder. Hytter er et vanlig element i norske fjell, men er også fremmedelementer som de seinere tiårene har utviklet seg fra enkle og små husvær ved viktige fiske- eller jaktområder til større og større enheter med stadig større komfort. Hytter ønskes ofte plassert i naturskjønne omgivelser, som gjerne også er viktige for botanikk og ornitologi. Den stadige fornyelsen og utviklingen av hytta fra et enkelt husvær til en solid og forseggjort bygning har også medført store følgeeffekter som motorferdsel, forsøpling, forstyrrelse og privatisering av områder. I verneområdene er områdene i utgangspunktet vernet mot en slik utvikling, samtidig som de hytter som er der skal kunne benyttes og til en viss grad modifieres og fornyes. Hytter omtales likevel ikke i formålet med nasjonalparken og det er ingen tvil om at hytteeiernes interesser i utgangspunktet er underordnet verneformålet.

Landskapet § 3 pkt.1

	Referanse til paragraf og punkt i den enkelte verneforskrift		
1.2 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører	§ 3 1.3 a	§ 3 1.3 a	§ 3 4 e

til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.			
1.5 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
Ombygging	§ 3 1.3 a	§ 3 1.3 a	Ikke åpnet for
mindre utvidelse av bygninger, eller oppføring av frittstående bygning som kun skal benyttes til uthus/utedo.	§ 3 1.3 b	§ 3 1.3 b	Ikke åpnet for
gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.	§ 3 1.3 c	§ 3 1.3 c	Uteglemt
riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.	§ 3 1.3 i	§ 3 1.3 k	Uteglemt

I Blakkådalen finnes ikke private hytter.

Det skilles mellom nybygging, vedlikehold, ombygging og utvidelse av hytter. Følgende definisjoner legges til grunn ved forvaltning av både Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat.

- Nybygging: etablering av nye bygninger, eller oppbygging av bygninger hvor den bærende konstruksjonen har forfalt/må skiftes ut. Også gjenoppføring av bygninger etter brann eller naturskade går inn under dette punktet.
- Vedlikehold: med vedlikehold forstås mindre tiltak som opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som takteking, etterisolering, montering av nye ruter med mer. Tiltak som innebærer fasadeendring defineres ikke som vedlikehold.
- Ombygging: endringer som medfører fasade- eller bruksendring.
- Utvidelse: utvidelse av en bygningens grunnflate målt utvendig. Alt bebyggt areal teller, dvs. også veranda eller platting.

Vedlikehold av bygninger er tillatt og kan gjennomføres uten egen tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Med ombygging menes bygningsmessige endringer innenfor eksisterende grunnflate. Innvendig ombygging som ikke endrer bruken av bygningen er også tillatt. Arbeid som gjøres med sikte på bruksendring krever imidlertid tillatelse etter verneforskriften. Bruksendring krever også ofte tillatelse etter plan- og bygningsloven.

For å kunne ivareta de bygningsmessige verdiene kan det være behov for å rydde vegetasjonen på hyttas nærmeste daa for å hindre vindfelling på hytta og sikre god lys/lufting og opptørring. Normalt vil dette ikke være mot verneformålet eller til vesentlig skade på naturmangfoldet. Det aksepteres derfor at hytteeier kan rydde vegetasjonen på hyttas nærmeste daa som en del av vedlikeholdet.

Når det gjelder vedlikehold av stier, bruer osv vises til kap 4.5friluftsliv og ferdsel.

Ved ombygging og utvidelse av bygninger og anlegg er forholdet til estetikk viktig. Følgende punkter vil bli vektlagt og skal beskrives i en søknad: plassering, fargebruk, takvinkler, takmateriale og vinduer/dører. Ombygging som medfører bruksendring vil normalt ikke tillates, for eksempel ombygging av uthus til beboelsesdel.

Søknader om gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade vil normalt bli positivt behandlet. Denne bestemmelsen (1.3, strekpunkt 2) er imidlertid tatt med under søknadspålitige tiltak for at forvaltningsmyndigheten skal kunne sette vilkår for utformingen og plasseringen av bygningene.

Mange av hyttene i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark ligger i åpent fjellterreng eller i fjellbjørkeskogen. Størrelsene av hyttene har direkte innvirkning på verneverdier som landskap og det enkle friluftslivet. Hytteeiernes interesser er å kunne bygge ut og endre hyttene etter eget forgodtbefinnende. Med hensyn til verneformålet og verneverdiene er det imidlertid viktig å ha kontroll med utviklingen slik at ikke endringer og utbygginger medfører negative konsekvenser. Større hytter medfører også økt behov for brensel og motorisert transport. Det er derfor viktig å holde bebyggelsen innenfor strenge rammer. Det settes derfor et øvre tak på bebyggelsens størrelse begrenset til 80 m² inklusive 25 m² uthus. Det kan likevel ikke gis tillatelse til større bebyggelse enn det kommunale planer etter plan- og bygningsloven gir rom for i det aktuelle området.

For bestemmelser for vedhogst vises til kapitlet om naturressurser

For bestemmelser om motorferdsel vises til kapitlet om motorferdsel

Retningslinjer for forvaltningen – private hytter

Tiltak - private hytter

- Ved vedlikehold, utviding og etablering av nye bygninger/anlegg anbefales det at miljøvennlige materialer benyttes.
- Flytting av hytter kan vurderes dersom det ikke er i konflikt med naturverdier og reindrift, og ellers har positive effekter for bruk, sikkerhet og motorferdsel. Dette må også avklares med grunneier.
- Vedlikehold av bygninger er tillatt. Det vil kunne gis tillatelse til ombygging og utvidelse av bygninger innenfor følgende rammer:
- Største samlet bygningsareal skal ikke overstige bestemmelser gitt i kommunal plan etter plan- og bygningsloven, likevel ikke større enn 80 m². I dette arealet inngår også eksisterende uthus med maksimalt totalt bygningsareal på 25 m². Uthuset kan ha annektsfunksjon, beboelsesdelen skal da ikke overstige 14 m². Naust behandles som egen sak.
- Største tillatte mur- eller pilarhøyde er 30 cm i flatt og skrått terreng.
- Taktekking skal utføres med materialer som gir en mørk og matt fargevirkning.
- Hytta beises/males i mørke, matte farger.
- Eksisterende terreng og vegetasjon skal bevares i størst mulig grad
- I tilfeller der bygningene har kulturhistorisk verdi vil tilbakeføring til original utførelse og fargebruk være innenfor vedlikeholdsbegrepet. Opprinnelig utførelse og fargebruk må kunne dokumenteres.
- Det kan gis tillatelse til gjenoppbygging av hytter og anlegg som er ødelagt av brann eller naturskade. Nye hytter skal i utgangspunktet være lik den gamle med hensyn til areal og størrelse.

Ferdse

Retten til fri ferdsel i utmark (*allemannsretten*) har vært og er en viktig forutsetning for den norske friluftslivstradisjonen. Denne retten skal også tilgodeses i forvaltningen av verneområdene. Allemannsretten er nedfelt i friluftsløven og gjelder innenfor områder vernet etter naturvernloven dersom ikke vernebestemmelsene regulerer ferdselen. Friluftsløven stiller krav til alle om hensynsfull atferd på annen manns grunn. Når en ferdes i verna områder vil det også her kunne være spesielle krav knyttet til hensynsfull ferdsel. I dette kapitlet behandles ferdsel som ikke er motorisert og del av friluftsliv, altså ikke i forbindelse med nøring eller oppsyn o.l.

Ferdsel inn i de verna områdene skjer i hovedsak langs etablerte stier. De viktigste startpunktene og innfallsporene er listet i tabell XX. Innfallspore vil si at det er etablert et informasjonspunkt med tavler med informasjon om verneområdet og at det eventuelt er etablert offentlig parkeringsplass med tilhørende infrastruktur som toaletter og liknende.

Selv om ferdsel skjer uten motorisert hjelp vil påvirkningen på naturmiljøet variere med hvor og hvordan ferdselen skjer. Eksempler på ferdsel som i dette kapitlet behandles særskilt er sykling, kiting, ridning og grotting.

I tillegg til det ordinære friluftslivet foregår det også noe kommersiell aktivitet knyttet til ferdsel. Nasjonalparkstyret har ved hjelp av Nordlandsforskning utarbeidet en situasjonsanalyse av besøk og infrastruktur i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark (et grunnlag for en besøksstrategi (ref)). I denne behandles også reiseliv og aktører innen reiselivet. Følgende aktører som man kan forvente har noe av sitt inntektsgrunnlag blant besøkende i verneområdene er registrert i denne analysen:

Tabell 1 Tabell med oversikt over reiselivsaktører hentet fra Bay-Larsen et al. 2013

Rana	Røssvoll camping, Storli camping Guiding i Svartisen/brefører Rana spesialsport
Saltdal	Polarcamping, Junkerdal turistcenter (helgebasert drift), Saltdal turistcenter, Polarsirkelen Høyfjellshotell, Storjord Hotel (kun åpen i sommersesong), Junkerdal Opplevelser, Nordnes Camping (inkl. turistinformasjon, sjekk om de har utleie av hytter)
Beiarn	Beiarn Villmarkssenter (Trones), Frantsen Gjestgiveri (Eiterjorda/Selfors mye Laksefiskere), Moldjord
Glomfjord/Ørnes:	Hillstad Camping har tilbud om båttur inn i nasjonalparken, Nordnes camping
Rødøy	Polarsirkelen båttransport Polarsirkelen Kystferie AS v/ Bent Hilstad, Øresvik Klokkergården Polarcamp, Øresvik

Informasjon er en viktig del av tilrettelegging for både det tradisjonelle friluftslivet og den mer kommersielle delen. Nasjonalparkforvaltningen har utarbeidet informasjonsplakater som er plassert ved de mest brukte startstedene for turer inn i nasjonalparken. Det er også brukt midler til tilretteleggingstiltak som etablering av parkering, brøyting osv. Med bakgrunn i situasjonsanalysen skal det utarbeides en besøksstrategi for å øke betydningen av nasjonalparken for lokalt reiseliv uten at nasjonalparkens verneverdier blir berørt. Saltdal kommune arbeider også med å etablere en sykkelsti fra Lønsdal til Røklund i randområdene til nasjonalparken, dette prosjektet er en del av direktoratets satsning «Naturarven som verdiskaper».

Nordland nasjonalparksenter på Storjord i Saltdal er forvaltningsknutepunkt for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Senteret er samlokalisert med nasjonalparkforvaltere, Statens naturoppsyn, Fjelltjenesten og Adde/Setterquist kunstgalleri.

Tabell 2 Oversikt over innfallsporter og startpunkter for turer inn i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, situasjon mars 2014.

Sted	Kommune	Infoplatat	Annen infrastruktur	Tilleggsopplysninger
Reinheitunellen, Fv 813 Beiarfjellet	Beiarn	Stor tavle delt med kommunal info	P-plass T-merka sti	Brøyting Toalett
Steinheivatnet, Fv 813 Beiarfjellet	Bodø	Liten tavle	P-plass T-merka sti	Brøyting
Vestermo seter, Sørdalen	Bodø	Liten tavle	P-plass T-merka sti	Brøytes ikke Innhegning for beskyttelse mot geit – setra ikke i drift
Snelifossen, Sørdalen Fv 812 Dugnadsveien	Bodø	Liten tavle	P-plass	Vinterparkering
Ljøsenhammarn Fv 812 Dugnadsveien	Bodø	Lita tavle		
Russånes, Stolpen Kommunal vei	Saltdal	Lita tavle	P-plass T-merka sti	Vinterbrøyting
Trettnes Kjemåga stasjon				
Viskisbekken E6 Saltfjellet	Saltdal	Lita tavle	P-plass Hengebru	Tavle sammen med tavle om Dypen naturreservat
Lønsdal stasjon	Saltdal	Liten plakat	Jernbanestasjon T-merka sti	
Sørelva				
Semka, Annas plass E6 Saltfjellet	Saltdal	Stor tavle		
Sukkertoppen	Saltdal		p-plass t-merka sti	
Polarsirkelsenteret	Rana			
Bolna E6 Saltfjellet	Rana			
Storvollen	Rana		Hengebru (privat) Rundturløype (Granneset, Bredek, Tespa)	Avtaler om parkering, bruk og omlegging av sti diskuteres i dialog med grunneierne
Bjøllånes				
Langvassgrenda/ Svartisvatnet			Sti Båtskyss	I privat regi tilbyss båtskyss over

			Svartisvatnet i sommersesongen
Rødvassdalen			??
Fisktjønna	Liten tavle sammen med tavle om Fisktjørna naturreservat	T-merka sti	Klopplagt sti inn mot marmorslottet
Melfjordbotn			
Nordfjordnes			Ikke offentlig kai
Nordfjordbotn			Ikke kai
Engenbreen			Båtskyss over Holandsfjorden
Homvassdammen			
Gråtådalen			
Trollberget		Parkering	T-merka sti er nedlagt, men fortsatt synlig
Beiarstua			
Skoglund, Tollådalen Ramsgjel			

Bilde 1 Informasjonspunkt ved Nordland nasjonalparksenter, Storjord i Saltdal

Status – Ferdse

Saltfjellet-Svartisen er et av de viktigste friluftsområdene i regionen og vurderes å ha nasjonal betydning for flere typer friluftsliv. En del av stedsnavnene i og omkring nasjonalparken må regnes som svært kjente merkenavn, eksempelvis Saltfjellet, Svartisen, Engenbreen, Austerdalsisen, Stormdalen og Bjøllåvatnan.

Det meste av ferdsel til fots skjer i tilknytning til t-merka stier, særlig i utkanten av nasjonalparken. De mest brukte dagsturområdene er antakelig:

- rundløypa Stormdalshei – Granneset – Bredek – Bjøllånes
- Lønsdal stasjon – Kjemåvatnet
- Familiedalen
- Fisktjønna – marmorslottet
- Tollådalen – Bukkhågbua
- Tømmerdalen

- Trollhaugan – Skjevlfjell
- Beiarfjellet (Tverrbrennstua)

Vegnære områder brukes en del til kiting, særlig området rundt Semska på Saltfjellet.

Sykling foregår særlig langs etablerte stier med utgangspunkt i Saltfjellet (Semska), men er nå kun tillatt langs veier og traséer bestemt i denne forvaltningsplanen.

Hest har til nå kun vært tillatt langs noen forhåndsbestemte traséer. Organisert bruk av hest, dvs. arrangerte turer som ikke kun er en vennegjeng på tur, er kun tillatt på veier og langs traséer bestemt i denne forvaltningsplanen.

Ellers foregår det en del mer avanserte former for friluftsliv, det vil si grotting, brevandring, fjellklatring og liknende. Av disse er det bare grotting som omtales særskilt her.

Ferdsl kan i enkelte tilfeller få negative konsekvenser for verneverdiene. Dette gjelder både ferdsl til fots, ferdsl med ulike hjelpemidler og motorisert ferdsl. Tiltak og saksbehandling ved problemer tilknyttet ferdsl er beskrevet i kapitlet om skjøtsel og tiltak.

Temakart Ferdsl

Føring i forslag til kongelig resolusjon - Ferdsl

Ønsker og innspill - Ferdsl

Forvaltningsmål – Ferdsl

Forvaltningsmål:

Forvaltningsmål Ferdsl

Forvaltningen av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat har som mål at urørt natur skal kunne oppleves gjennom enkelt, tradisjonelt friluftsliv, jakt og fiske, med liten grad av teknisk tilrettelegging og med fokus på sporløs ferdsl.

Rammer og regelverk – Ferdsl

En viktig del av friluftsliv er jakt og fiske, samt plukking av bær, planter og sopp. Det er lagt få restriksjoner på denne typen friluftsliv. Temaene er nærmere behandlet under kap. *Naturressurser*. *Jakthundprøver er omtalt i dette kapitlet*.

For friluftslivet er også bygninger åpne for allmennheten viktig. Mer om slike finner du i kapitlet om åpne hytter.

Nasjonalparken og naturreservatet har bestemmelser som regulerer ferdsl. Melfjorden landskapsvernområde har ikke bestemmelser som regulerer annet enn motorisert ferdsl.

Blakkådalen naturreservat – Ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. Bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning er forbudt utenom traséer godkjent for slik bruk i denne forvaltningsplanen. Temakart XX angir trasé hvor slik ferdsel tillates. Bakgrunnen for at kun denne traséen tillates for denne typen ferdsel begrunnes med at særlig de nedre delene av Blakkådalen er sårbare for slitasje med fare for erosjonsproblemer og sår som vanskelig heles. Lenger nord i dalen mot nasjonalparkgrensen vurderes bæreevnen å være betydelig bedre og faren for slitasje er liten. Det angis her en bred trasé tillatt da det viktigste i disse områdene er at eventuell sykling og ridning skjer sporløst på vegetasjon eller åpent berg med god bæreevne.

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark – Ferdsel

Ferdsel

§ 3 pkt. 5. Ferdsel

5.1 Generelt om ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv, kulturminner og tamrein.

5.2 Organisert ferdsel m.m.

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.

Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.

5.3 Sykling og organisert bruk av hest

Sykling og organisert bruk av hest er tillatt på veier, samt traséer som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.

5.4 Regulering av ferdsel

Innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved særskilt forskrift regulere eller forby ferdsel som kan skade naturmiljøet.

5.5 Omlegging av stier

Av hensyn til naturmiljø eller kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper.

5.6 Generelle unntak for ferdsel

Reglene i punkt 5 gjelder ikke ferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, rednings-, brannvern- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.

Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Begrepet ferdsel til fots må forstås strengt, som tradisjonell vandring og skiløping. I § 3 punkt 5 finner vi bestemmelser som regulerer ferdsel som ikke er motorisert. Det er kun sykling og organisert bruk av hest som er direkte begrenset gjennom § 3 punkt 5.3. Andre ferdselsformer som ikke er motorisert er tillatt så lenge det skjer hensynsfullt og ikke kan skade naturmiljøet. Det vil være en konkret vurdering som ligger til grunn for å definere en ferdselsform som at den kan skade naturmiljøet, ferdselsbegrensning er ikke et mål i seg selv. Det er

mest aktuelt for å beskytte sårbar vegetasjon mot terrengslitasje eller vilt i perioder hvor det er særlig sårbart, spesielt i yngletiden.

Skal vi kunne bruke naturområdene våre til friluftsliv også i fremtiden, må *sporløs ferdsel* være et nøkkelbegrep for utøving av friluftsliv. Det er svært viktig at brukerne av verneområdene, uansett hvilken ferdselsform de benytter, gjør hva de kan for å forlate naturområdene i samme tilstand som da de kom.

Organisert ferdsel

Organisert ferdsel

Organisert ferdsel kan være:
Ferdse lag, firma eller lignende planlegger, koordinerer eller arrangerer turen og det er snakk om virksomhet med grupper av deltakere, en aktivitet som gjentas eller der aktiviteten er kunngjort på forhånd.

Alle organiserte turer der hovedmålsettingen er å se på dyre- og fugleliv uavhengig av arrangør, alle jaktprøver og idrettsarrangementer, samt organisert trening er organisert ferdsel uansett arrangør. Det samme gjelder også utsetting av poster for turorientering, topptrim, trimposter og lignende.

Organiserte turer til fots reguleres i utgangspunktet ikke av verneforskriften, så lenge naturmiljøet ikke er skadelidende. Herunder turer til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger.

Om en virksomhet/aktivitet/tiltak er av kommersiell karakter skal ikke ha betydning for vurderingen av om den må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Det er virksomhetens/aktivitetens/tiltakets virkning på verneverdiene som er avgjørende. Dette gjelder også for organisert ferdsel.

Bygninger og innretninger som ønskes i forbindelse med ferdsel er søknadspliktig.

Organisert aktivitet uten søknadsplikt

Organisert ferdsel som *ikke* skader naturmiljøet trenger ikke særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. I praksis betyr dette at tradisjonelle turer til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger *ikke* reguleres av verneforskriften og kan arrangeres og gjennomføres uten søknad.

Det er viktig å være oppmerksom på at også uorganisert ferdsel der det benyttes ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Organisert aktivitet med søknadsplikt

Søknadsplikt betyr ikke et forbud, men en plikt til å søke og å ta kontakt med forvaltningsmyndigheten i forkant av at ferdselen gjennomføres. Dette for å få aktiviteten vurdert om den potensielt kan skade naturmangfoldet.

Jakthundprøver er alltid søknadspliktig.

Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet betyr organisert ferdsel som f.eks. kan føre til varige skader på vegetasjon eller dyreliv. Blant annet hekker det flere arter av rovfugl

spredt i nasjonalparken. I hekketida kan f.eks. organisert ferdsel tett inn på rovfuglreir i verste fall føre til avbrutt hekking.

Dersom det fra arrangørens side er usikkerhet knyttet til om en aktivitet kan skade naturmiljøet, og slik være søknadspliktig, anbefales det å ta kontakt med forvaltningsmyndigheten v/nasjonalparkforvalteren for en avklaring på forhånd av at aktiviteten gjennomføres.

I de fleste tilfeller vil slik ferdsel, dersom den skjer skånsomt og i et begrenset omfang være uproblematisk, men det kan ved tillatelse til slik ferdsel være behov for å sette vilkår for å ivareta naturverdiene, for eksempel knyttet til tidspunkt for ferdselen, trasévalg eller antallet deltakere.

Spesielle ferdselsformer

Nedenfor omtales noen ikke-motoriserte ferdselsformer som det er knyttet spesielle utfordringer til.

Ferdsel med hest

Bruk av hest og sykling er eksempler på ferdselsformer som ofte kan gi uheldig markslitasje og også forstyrrelse. Det som kan kalles tradisjonell bruk av hest, dvs. at man har med seg hest på fotturen eller rir med egen hest er ikke regulert av § 3 punkt 5.3. Dersom det tilbys organisert bruk av hest vil dette ofte medføre intensiv bruk av enkelte traséer og det er viktig at forvaltningsmyndigheten har kontroll med slik bruk. Organisert bruk av hest er derfor regulert av § 3 punkt 5.3 og kun tillatt langs veier og forhåndsdefinerte traséer. Det er ikke kommet innspill på traséer som bør være åpen for slik bruk, det er derfor heller ikke kartfestet traséer for slik bruk. For annen bruk av hest minnes om friluftslovens bestemmelser om bruk av hest.

Ferdsel med sykkel

For sykling er det heller ikke kjent spesielle traséer som ønskes benyttet, men forvaltninga har kjennskap til at det med ujevne mellomrom sykles langs noen av de kjente stiene i nasjonalparken. Det er derfor åpnet for sykling langs noen angitte traséer, se temakart XX. Det minnes om at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv, kulturminner og tamrein. Dette medfører at det ikke bør sykles i spesielle perioder som i teleløysninga, ved mye nedbør eller i særlig våte områder. Sykkel bør leies gjennom våtmark. Nye sykkeltyper som for eksempel «fatbike» gjør vinter og vårsykling mer aktuelt. På snødekt mark kan sykkel benyttes overalt da markslitasjen vurderes som ubetydelig.

Ferdsel med hundespenn

Hundespenn benyttes en del i Saltfjellet-Svartisen. Hovedsakelig med utgangspunkt i Saltfjellet. Reindrifta har ønsket at bruk av hundespenn begrenses av hensyn til rein, og deres forslag var at hundespenn ikke skulle kunne tillates vest av Bjøllådalen. Hundekjøring kan ha negative effekter (forstyrrelse) særlig for rein i kalvingstid og fugl i hekkeperioden. Forvaltningsmyndigheten mener omfanget av bruk av hundespenn pr 2014 er såpass begrenset og i liten grad skjer i områder med konflikt med annen bruk eller dyreliv at slik bruk ikke faller inn under § 3 punkt 5.2 om ferdsel som kan skade naturmiljøet. Hundekjøring er dermed ikke søknadspliktig. Det minnes om at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv, kulturminner og tamrein.

Ferdsel i grotter - grotting

Ferdsel i grotter, grotting, defineres som en aktivitet som potensielt kan skade naturmiljøet. Dette på grunn av grottenes sårbarhet for slitasje og ødeleggelse, samt grottenes dårlige evne til å restaureres etter skade. Vi gjør oppmerksom på det er forbudt å fjerne og ødelegge biologisk og geologisk materiale fra grottene i nasjonalparken. Sporløs ferdsel er viktig.

Med grotting mener man å ta seg inn i grotter lenger enn det dagslyset når. Alle som skal inn i en grotte bør være oppmerksomme på grottemiljøets sårbarhet og ta forhåndsregler ved ferdsel. Når det gjelder større grupper og kommersiell aktivitet medfører dette ofte en noe løsere forbindelse mellom forståelsen av grotta og deltakernes bruk, enn for annen ferdsel. Som en hovedregel settes derfor at grotting med flere deltakere enn 5 pr. guide er søknadspliktig. Slike besøk må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Det er ikke kjent kommersiell bruk av grotter innenfor nasjonalparken pr. dags dato. Dersom det er aktuelt å opprette kommersielle tilbud om grotting vil dette medføre økt og vedvarende bruk av grotter, dette vil kunne skade grottemiljøet og er derfor søknadspliktig, dvs. krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Forvaltningsmyndigheten vil da vurdere hvilke grotter eller deler av grotter som kan benyttes for formålet. Grottenes sårbarhet og verneverdi er da sentrale vurderingsmomenter. Videre vil det settes vilkår om et maks antall deltakere pr. guide og begrensninger i antall turer for å ivareta grottene.

De fleste grottene tåler noe ferdsel. Grotting av enkeltpersoner eller små grupper av personer vurderes som av så lite omfang at det på det nåværende tidspunkt ikke vil være riktig å si at slike turer er søknadspliktig ihht. forskriften. Det finnes likevel spesielt sårbare grotter som vurderes som så spesielle at enhver ferdsel der kan skade naturmiljøet. Det vil vurderes å benytte verneforskriftens § 3 punkt 5.4 for å regulere eller forby ferdsel i spesifikke grotter eller deler av dem, dette må skje gjennom forskrift.

Regulering av ferdsel

Det er pr dato ikke aktuelt å regulere ferdsel i henhold til pkt 5.4 for nasjonalparken utover det som er nevnt under punktet om ferdsel i grotter, da vi ikke er kjent med problemer med ferdsel som kan skade naturmiljøet som ikke kan løses gjennom andre skjøtselstiltak. Denne muligheten til å regulere ferdsel er svært sjelden benyttet og vil kun bli benyttet i helt spesielle tilfeller. Den er likevel en viktig sikkerhetsventil dersom det oppstår ferdselsformer eller problemer tilknyttet enkelte ferdselsformer som kan medføre vesentlig skade for eksempel for særskilt sårbare arter.

Omlegging av stier er et tiltak som vil kunne vurderes fortløpende der det eventuelt oppstår reelle konflikter mellom ferdsel og ivaretagelse av kulturminner eller naturmiljø.

Ferdsel med båt

Ferdsel med båt på Nordfjorden er det ikke lagt begrensninger på gjennom verneforskriftene. Ferdsel på innsjøene i nasjonalparken kan skje ved båt og kano, men det kan ikke benyttes motor, heller ikke elektrisk motor. Det har tidligere kommet ønske om å tilrettelegge for oppankring og landing med båt inne i Nordfjorden. Det er ikke åpning for dette i verneforskriften.

Innfallsporter

Innfallsporter er startsteder for ferdsel inn i nasjonalparkene. En innfallsport har et minimum av infrastruktur som innebærer tilgjengelig offentlig parkering, informasjon om verneområdene og reglene der. Dersom dette ikke finnes er stedet kun å regne som et startsted og nasjonalparkstyret vil da ikke prioritere å bruke midler til for eksempel brøyting eller tilrettelegging på disse punktene. Det finnes to til tre hovedinnfallsporter i hver kommune hvor det er ønskelig med noe mer informasjon og gjerne tilgang til servicebygg som toalett o.l. Her vil nasjonalparkstyret prioritere bruk av midler for å gi besøkende en god opplevelse av nasjonalparken. Dette kan innebære midler til brøyting vinterstid, oppsetting av toaletter, informasjonspunkt etc. Det bør tilstrebes høy kvalitet i både innstallasjoner og materialbruk. Miljøvennlige materialer skal prioriteres. I tabell XX gis oversikt over de ulike innfallsporene pr mars 2014

Merkede stier

Stier som er merket ihht. merkehåndboka er inntegnet på temakart XX, og kan vedlikeholdes, jf. forskriftens § 1.2 b. De gis ikke itllatelse til merking i sone B. Det betyr at gammel merking i Blakkådalen ikke skal vedlikeholdes og at det heller ikke kan merkes til Tåkeheimen.

Vedlikehold etter § 1.2 b innbefatter også bruer og klopper. Det kan utlegges klopper også i sone B, men det vil da gjøres som skjøtselstiltak dersom det er strengt nødvendig for å ivareta verneverdier. Bruer o.l. som finne si nasjonalparken kan vedlikeholdes uavhengig av hvilken sone de ligger i. Følgende bruer er i dag kjent i nasjonalparken:

Hva	Hvor	Eier	Ansvarlig	Kommentar
Bru	Glomdalen	Statskog SF		Nylig renoveret

Nybygging av bruer krever tillatelse og det vil kun gis tillatelse innenfor etablert sone A og da langs de mest trafikkerte stiene på vadesteder som kan være utfordrende å krysse. Det er et mål å holde også slike inngrep i landskapet på et minimum. Bruer skal bygges som enkle stokkbruer eller hengebruer med minst mulig inngrep i naturen. Dersom bruene skal males skal jordfarger benyttes. Det skal brukes mest mulig miljøvennlige materialer i forbindelse med bygging. Motorferdsel for frakt av utstyr og avfall skal skje mest mulig skånsomt og på en tid da forstyrrelse for dyrelivet blir minimal. Bare i helt spesielle tilfeller vil det være ønskelig at bruene bygges for å dimensjonere trafikk med snøskuter eller ATV, dette vil være i de tilfeller reindrifta har lovlig ferdsel i området og mulighet for å krysse elvene på bru gir en tydelig sikkerhets og slitasjegevinst. Det vil være naturlig at reindrifta selv bidrar med finansiering i slike prosjekter.

Fjelltrim

Fjelltrim er et godt folkehelseiltak og medfører liten grad av tilrettelegging. Det består i utsetting av postkasser på ulike turmål, postkassene står ute sommersesongen gjennom. Fjelltrimposter kan settes opp innenfor nasjonalparken. Plassering av postkassene skal avklares med forvaltningsmyndigheten. Eventuell tillatelse til midlertidig merking kan innvilges. Det vil ikke gis tillatelse til permanent merking. Midlertidig merking skal skje på en skånsom måte uten bruk av maling. Det skal ikke benyttes materialer som ikke brytes ned, for eksempel plastbånd. Merking skal fjernes når fjelltrimmen avsluttes.

Retningslinjer for forvaltningen – Ferdsel

Ferdsel er i utgangspunktet tillatt

Ved søknadspålitige aktivtiter skal det settes vilkår og regler som ivaretar sårbare natur- og kulturminneverdier, samt sikrer at det ikke medfører unødig forstyrrelse på tamrein i kalvingstida.

Marmorslottet er en spesiell lokalitet som bør overvåkes med tanke på mulig slitasje. Dersom slitasjeproblematikken blir stor bør trappa ned til marmorslottet fjernes og utsiktspunkt etableres istedenfor.

Det gis ikke tillatelse til ny merking utover godkjent merking som vist i temakart XX..

Det gis ikke tillatelse til merking av sti til Tåkeheimen

Gammel merking i Blakkådalen skal fjernes

Enkel rydding av vegetasjon langs etablerte stier er tillatt som vedlikehold av stier (§ 3 pkt 1.2 b). Større busker og trær (mer enn mannshøye trær) eller spesielle og særmerkte trær kan ikke felles eller skades. Tørrgadd (døde og tørre stående trær) skal ikke røres.

Tiltak - Ferdsel

- Utarbeide forskrift om ferdselsrestriksjoner i de mest sårbare grottene **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten. **Tidsramme:** langtidsprosjekt
- Oppdatere oversikt over tilstand og plassering av bruer, klopper og andre tiltak i forbindelse med ferdsel, samt forslag til tiltak for å redusere ferdselens negative følger (slitasje) **Ansvarlig:** Fjelltjenesten/SNO **Tidsramme:** innen to år etter vedtak av plan, fortløpende oppdatering
- Fjerne rester av gammel merking langs sti i Blakkådalen **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** **Kostnad:**
- Lage skilt og informasjonsplan med bakgrunn i situasjonsanalyse. **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** **Kostnad:**
- Bidra til oppgradering av informasjon på Nordland nasjonalparksenter **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten/Nasjonalt nasjonalparksenteret **Tidsramme:** **Kostnad:**
- Utarbeide besøksstrategi **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** **Kostnad:**
- Bidra til at Statens vegvesen setter opp severdighetsskilt langs E6 og kystriksveien **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** **Kostnad:**
- Utvikle forvaltningsknutepunktet p Storjord

Åpne hytter og tilrettelegging for det enkle friluftslivet

Status – åpne hytter

Saltfjellet-Svartisen har et fult utbygd nett av åpne hytter og utleiehytter. Begge typene behandles i dette kapitlet. Mellom mange av hyttene finner vi et godt merket og tilrettelagt stinett. Merkingen skjer i regi av Den Norske turistforenings (DNT) lokallag i området, Bodø og omegns turistforening (BOT) og Rana turistforening (RTF). Både RTF og BOT har hytter i og utenfor nasjonalparken. I tillegg har lokale jeger- og fiskerforeninger flere hytter innenfor og i tilknytning til nasjonalparken. Flere av hyttene har naust og mulighet for leie av båt. I tillegg har Statskog SF enkelte åpne husvær i området. Til slutt står Bukkhågbua åpen. Dette er en hytte som eies av reindriftsforvaltninga, men som i samarbeid med reindriftsforvaltninga har vært restaurert, vedlikeholdt og driftet av Statskog Fjelltjenesten gjennom midler fra nasjonalparkforvaltninga. Temakart XX viser husvær tilgjengelig for allmenheten og det t-merkede stinettet.

Temakart

Hytte	Eier	Låst/ulåst	Sikringshytte	Tilleggsopplysninger
Bukkhågbua	Reindriftsforvaltninga	Åpen	Nei	Låst i perioden 1. april til 1. juli
Bjellåvasstua	BOT	Åpen	ja	29 sengeplasser fordelt på to bygg Naust med båtutleie
Tverrbrennstua	BOT	Låst med DNT-nøkkel	Ja	23 sengeplasser fordelt på to hytter
Midtistua	BOT	Åpen	Ja	16 sengeplasser fordelt på to bygg
Saltfjellstua	RTF	Ulåst	Ja	20 sengeplasser
Krukkistua	RTF	Ulåst	Ja	8 sengeplasser
Raudfjeldalskota	RTF	Låst med DNT-nøkkel	Nei	Nødbu, 2 brisker
Blakkådalshytta	RTF	Ulåst		12 sengeplasser. Ikke langs T-merket sti
Tåkeheimen	BOT	Ulåst	ja	11 sengeplasser Ikke langs T-merka sti
Jordbruhytta	BOT	Låst med DNT-nøkkel	ja	8 sengeplasser
Åsvasshytta	Beiarn JFF	Låst		3 sengeplasser
Tverrbrennhytta	Bodø JFF	Låst		8 sengeplasser
Hessihomphytta	Saltdal JFF	Låst		Naust med båt
Bjøllåvassnaustet	Saltdal JFF	Låst		Båt. 2 senger.
Kjemåvasshytta	Saltdal JFF	Låst		12 sengeplasser Naust og båt
Gåsvassbu	Skjerstad JFF	Låst		4 sengeplasser
Naust Storoksvatnet	Skjerstad JFF	Låst		Båtutleie, ikke overnattingsdel
Steinstua, Krukki	Statskog SF			
Steinstua ved Nordre bjøllåvatnet	Statskog SF	Ulåst		Enkelt husvære
Staupådalsbua	Statskog SF	Ulåst		2 senger

Granneset	Statskog SF	Ulåst	Låst, vinter	10 sengeplasser Gårdstun
Glomdalshytta	Statskog SF	Ulåst		
Pikhågan	Statskog SF	Ulåst		
Skogstua i Blakkådalen	Statskog SF	Ulåst		
Bredek	Rana Museum	Låst		Fjellgård, museum
Inner-Bredek	Statskog SD	Ulåst		Ikke spesielt egnet for overnatting
Stormdalsgården	Statskog SF	Ulåst		
Jervåga, gamle	Statskog SF	Ulåst		Lite egnet til overnatting
Kristinagamma i Tverrådalen	Statskog SF	Ulåst		
Gamme Storoksvatn	Statskog SF	Ulåst		Lite egnet til overnatting – planlagt fjernet
Bjerkbua i Bjøllådalen	??	?	?	?
Kvitsteindalskøta	?	?	?	?
Hytter som finnes i randsonen utenfor nasjonalparken				
Hytte	Eier	Låst/ulåst	Sikringshytte	Tilleggsopplysninger
Beiarstua	BOT	Låst med DNT- nøkkel		20 sengeplasser Utenfor nasjonalparken
Bolnastua	RTF	Låst med DNT- nøkkel		13 sengeplasser Utenfor nasjonalparken
Lønsstua	BOT	Låst med DNT- nøkkel		20 sengeplasser Utenfor nasjonalparken
Neverneshytta	Statskog/lokal grunneierforening	Ulåst		2 sengeplasser
Reinhagen	Statskog SF	Ulåst		2 senger utenfor nasjonalparken
Kvasshåghytta	Statskog SF	Ulåst		Utenfor nasjonalparken

Føringer i forslag til kongelig resolusjon - tema

Ønsker og innspill – tema

Forvaltningsmål – tema

Forvaltningsmål Åpne hytter

Forvaltningen av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat har som mål at de åpne hyttene skal driftes på en miljøvennlig måte til fordel for alle som vil oppleve nasjonalparken. Motorferdsel skal holdes på et minimum.

Rammer og regelverk – tema

Denne forvaltningsplanen viderefører tanken bak den sonering som siden 1989 har vært lagt til grunn for forvaltning av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Det vil si at områdene som i hovedsak ligger vest for Bjøllådalen forvaltes som et villmarksområde der det ikke skal merkes turløyper eller etableres flere overnattingsmuligheter. Disse områdene er i dag uten særlig tilrettelegging og inneholder de delene av nasjonalparken som best kan betegnes som «villmarksområder».

Det gjøres oppmerksom på at annet lovverk gjelder i tillegg til verneforskriftene. Det betyr for eksempel at det ved gjennomføring av bygningsmessige tiltak både er nødvendig med et positivt vedtak fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet og en tillatelse fra kommunen som plan- og bygningsmyndighet. Det normale er at tiltaket først vurderes etter verneforskriften da denne er antatt strengest, deretter etter annet lovverk.

Formål § 2:

Verneområdene opprettes for å i hovedsak ivareta uberørte naturområder, eller mindre påvirkede naturområder. Hytter er et vanlig element i norske fjell, men er også fremmedelementer som de seinere tiårene har utviklet seg fra enkle og små ulåste husvær ved viktige fiske- eller jaktområder til større og større enheter med stadig større komfort. Dette har også vært utviklingen for åpne hytter. Fortsatt er enkelte av hyttene i Saltfjellet-Svartisen enkle og små husvær, men de fleste turistforeningshytter er nå store hytter med god overnattingskapasitet, strøm fra solceller, gass og ved. Det er også sikringshytter ved turistforeningshyttene slik at de framstår som små hyttetun av 2 eller flere bygninger. Hyttene ligger langs merka stier, med unntak Tåkeheimen hvor merkinga ikke fortsetter inn i nasjonalparken. Stinettet mellom hyttene er merket etter merkehåndboka og det er etablert bruer og klopper som letter ferdsele og i noen tilfeller skåner terrenget fra slitasje.

De åpne hyttene gir «hvermannen» tilgang til og mulighet for å benytte hytter i fjellet, dette er svært positivt for utøvelsen av friluftslivet i nasjonalparken. Samtidig gjør driften av hyttene at det er betydelige utfordringer knyttet til motorferdsel, søppelhåndtering, vedlikehold og innvirkning på «urørtheten». Hytter omtales ikke i formålet med nasjonalparken og det er ingen tvil om at også hensynet til de åpne hyttene i utgangspunktet er underordnet verneformålet. Det betyr at drift, vedlikehold og bruk av hyttene må skje på en slik måte at ikke medfører unødige miljøbelastninger slik at formålet med vernet forringes

Landskapet § 3 pkt.1

	Referanse til paragraf og punkt i den enkelte verneforskrift		
1.2 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.	§ 3 1.2 a	§ 3 1.2 a	§ 3 4 e
Vedlikehold av stier, skiløyper, skilt, bruer og liknende i samsvar med forvaltningsplan	§ 3 1.2 b		
1.6 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
Ombygging	§ 3 1.3 a	§ 3 1.3 a	Ikke åpnet for
mindre utvidelse av bygninger, eller oppføring av frittstående bygning som kun skal benyttes til uthus/utedo.	§ 3 1.3 b	§ 3 1.3 b	Ikke åpnet for
gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.	§ 3 1.3 c	§ 3 1.3 c	Uteglemt
Bruksendring av eksisterende bygninger	§ 3 pkt 1.3 h		
riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.	§ 3 1.3 i	§ 3 1.3 k	Uteglemt

--	--	--	--

Det finnes ikke åpne hytter i Melfjorden landskapsvernområde.

Som for andre byggverk i nasjonalparken kan åpne hytter vedlikeholdes. Det skilles mellom nybygging, vedlikehold, ombygging og utvidelse av hytter. Følgende definisjoner legges til grunn ved forvaltning av både Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og Blakkådalen naturreservat.

- Nybygging: etablering av nye bygninger, eller oppbygging av bygninger hvor den bærende konstruksjonen har forfalt/må skiftes ut. Også gjenoppføring av bygninger etter brann eller naturskade går inn under dette punktet.
- Vedlikehold: med vedlikehold forstås mindre tiltak som opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som taktekking, etterisolering, montering av nye ruter med mer. Tiltak som innebærer fasadeendring defineres ikke som vedlikehold.
- Ombygging: endringer som medfører fasade- eller bruksendring.
- Utvidelse: utvidelse av en bygningens grunnflate målt utvendig. Alt bebyggt areal teller, dvs. også veranda eller platting.

Vedlikehold av bygninger er tillatt og kan gjennomføres uten egen tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Med ombygging menes bygningsmessige endringer innenfor eksisterende grunnflate. Innvendig ombygging som ikke endrer bruken av bygningen er også tillatt. Arbeid som gjøres med sikte på bruksendring krever imidlertid tillatelse etter verneforskriften. Bruksendring krever også ofte tillatelse etter plan- og bygningsloven.

Oppsetting av vindgenerator for strømproduksjon vil være søknadspliktig tiltak og regnes som mindre ombygging. Det vil ikke kunne gis tillatelse til montering av slik annet enn på eksisterende bygninger. Hensynet til støy og visuell påvirkning på landskap og miljø vil være avgjørende for om slik tillatelse kan gis.

Det åpnes ikke for noe nybygging av åpne hytter, dette til forskjell fra tidligere forvaltning av nasjonalparken.

Når det gjelder vedlikehold av stier, bruer osv. vises til kap. 4.5 friluftsliv og ferdsel.

Ved ombygging og utvidelse av bygninger og anlegg er forholdet til estetikk viktig. Følgende punkter vil bli vektlagt og skal beskrives i en søknad: plassering, fargebruk, takvinkler, takmateriale og vinduer/dører. Ombygging som medfører bruksendring vil normalt ikke tillates, for eksempel ombygging av uthus til beboelsesdel.

Søknader om gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade vil normalt bli positivt behandlet. Denne bestemmelsen (1.3, strekpunkt 2) er imidlertid tatt med under søknadspliktige tiltak for at forvaltningsmyndigheten skal kunne sette vilkår for utformingen og plasseringen av bygningene.

Mange av de åpne hyttene i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark ligger i åpent fjellterreng eller i fjellbjørkeskogen. Størrelsene av hyttene har direkte innvirkning på verneverdier som landskap og det enkle friluftslivet. Større og flere hytter medfører økt behov for brensel og materiell til den daglige driften. Dette genererer økt motorisert transport. Det er derfor viktig å holde bebyggelsen innenfor strenge rammer. Det settes derfor et øvre tak på bebyggelsens størrelse begrenset til 80 m² inklusive 25

m² uthus. Det kan likevel ikke gis tillatelse til større bebyggelse enn det kommunale planer etter plan- og bygningsloven gir rom for i det aktuelle området.

Avfallshåndtering

Åpne hytter genererer avfall. Alle som bruker hyttene må ta vare på søpla på en forsvarlig måte. Det vil si at ikke nedbrytbare produkter som plast alltid tas med ned og leveres til godkjent mottak. Papp og papir kan brennes i hyttens ovner.

Matafall skal ikke kastes i nasjonalparken. Unntak er mindre mengder av for eksempel kaffegrut eller liknende. Det er et problem i fjellheimen at hytter blir «matstasjoner» for eksempel rødrev da mange dumper til dels store mengder matafall for å lette sekken på turen heim. Dette medfører høyere aktivitet av rødrev og dermed en unødig økt belastning på for eksempel fjellrev. Dette kan synes marginalt, men det er i enkelte områder en viktig årsak til rødrevens økte bruk av fjellområdene.

Avfall fra utedo kan graves ned i tilknytning til den aktuelle hytta. Avfallet bør graves ned i samme område år etter år for å unngå stor gjødsling av mange områder. Avfallet skal ikke graves ned slik at det medfører avrenning til bekker og elver eller drikkevannskilder. Det må utvises særlig hensynsfullhet i områder med kalkberggrunn da dreneringsmønsteret i slike bergarter ikke nødvendigvis sammenfaller med overflatens helning. Avfallet skal kun inneholde organisk materiale og graves ned i nærhet av hytta. Det tillates ikke motorisert ferdsel i denne forbindelse.

Motorferdsel

De åpne hyttene er allmenhetens muligheter for husvær i nasjonalparken. Det er behov for gass, ved, bygningsmaterialer og forbruksartikler. Oppsynet ved Statskog Fjelltjenesten bistår med frakt til foreningshyttene i den grad det lar seg gjøre innenfor de oppdrag de har i nasjonalparken. Nasjonalparkforvaltninga stiller årlig midler til rådighet for denne transporten.

Transport av materialer og utstyr til åpne hytter kan kun skje ved beltekjøretøy vinterstid eller med helikopter. Det oppfordres til bruk av helikopter der det er store avstander og store mengder som skal fraktes. Dette da helikopter i mange tilfeller vil medføre stor tidsbesparelse og mindre forstyrrelse på dyre- og fugleliv. Til Tåkeheimen skal helikopter benyttes. Transport begrenses til en eller to turer pr. år.

Dispensasjon for frakt gis til den aktuelle aktøren som drifter gjeldende hytte. Den enkelte forening kan så benytte leiekjører eller andre som kan gjennomføre transporten på de vilkår som forvaltningen gir. Det skal alltid føres kjørebok hvor startdato og tidspunkt, startsted og bestemmelsessted er oppført med penn før kjøring starter. Dispensasjon kan gis langs bestemte traséer og det bør alltid tilstrebes at korteste trasé benyttes, selv om det i enkelttilfeller kan være grunner for at det kan gis tillatelser langs andre traséer.

Det gis ikke tillatelse til personbefordring. Personer kan imidlertid medbringes dersom det er plass og det ikke medfører behov for flere turer. BOT har i flere år fått tillatelse til bruk av snøskuter for transport av personer for rundvask av hyttene i Saltfjellet. Det har da vært gjennomført rundvask av alle hyttene på en og samme tur. Dette vil det ikke gis tillatelse til framover. BOT bør heller sørge for å kombinere oppdrag som transport av ved og rundvask. Dette for å begrense motorferdselen mest mulig.

For bestemmelser for vedhogst vises til kapitlet om naturressurser

For bestemmelser om motorferdsel vises til kapitlet om motorferdsel

Retningslinjer for forvaltningen – åpne hytter

- Ved vedlikehold, utviding og etablering av nye bygninger/anlegg anbefales det at miljøvennlige materialer benyttes.

- Flytting av hytter kan vurderes dersom det ikke er i konflikt med naturverdier og reindrift, og ellers har positive effekter for bruk, sikkerhet og motorferdsel. Dette må også avklares med grunneier.
- Vedlikehold av bygninger er tillatt. Det vil kunne gis tillatelse til ombygging og utvidelse av bygninger innenfor følgende rammer:
- Største samlet bygningsareal skal ikke overstige bestemmelser gitt i kommunal plan etter plan- og bygningsloven, likevel ikke større enn 80 m². I dette arealet inngår også eksisterende uthus med maksimalt totalt bygningsareal på 25 m². Uthuset kan ha annektsfunksjon, beboelsesdelen skal da ikke overstige 14 m². Naust regnes ikke i dette.
- Største tillatte mur- eller pilarhøyde er 30 cm i flatt og skrått terreng.
- Taktekking skal utføres med materialer som gir en mørk og matt fargevirkning.
- Hytta beises/males i mørke, matte farger.
- Eksisterende terreng og vegetasjon skal bevares i størst mulig grad
- I tilfeller der bygningene har kulturhistorisk verdi vil tilbakeføring til original utførelse og fargebruk være innenfor vedlikeholdsbegrepet. Opprinnelig utførelse og fargebruk må kunne dokumenteres.
- Det kan gis tillatelse til gjenoppbygging av hytter og anlegg som er ødelagt av brann eller naturskade. Nye hytter skal i utgangspunktet være lik den gamle med hensyn til areal og størrelse.

Tiltak – tema

- Sikre at Fjelltjensten/SNO har midler og ressurser til å bidra med nødvendig transport av ved og utstyr til de åpne hyttene **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten/Fjelltjenesten
Tidsramme: årlig
- Oppdatere oversikt over tilstand, plassering, størrelse og utseende på alle bygg i nasjonalparken, landskapsvernområdet og naturreservatet **Ansvarlig:** Fjelltjenesten/SNO
Tidsramme: innen to år etter vedtak av plan, fortløpende oppdatering

Motorferdsel

Status – Motorferdsel

I utgangspunktet er all motorisert ferdsel på land, i ferskvatn og i lufta under 300 meter fra bakken forbudt innenfor både nasjonalparken, landskapsvernområdet og naturreservatet. En del aktivitet som foregår i verneområdet er likevel tillatt som direkte unntak fra forbudet, og noe kan det søkes om særskilt. For forvaltninga er det en nasjonal føring at den motoriserte ferdselen skal holdes på et minimumsnivå. Både med tanke på dyreliv og vegetasjon, men også av hensyn til allmennhetens muligheter til naturopplevelse uten unødig støy og opplevelse av uberørt natur vil dette være svært viktig.

Motorferdsel i forbindelse med reindrift er beskrevet i eget kapittel. Reindriftas bruk av beltekjøretøy på vinterføre er ikke regulert av verneforskriften. Bruk av barmarkskjøretøyer og helikopter må ha særskilt tillatelse.

Oppsynet benytter snøskuter, og også noe helikopter. Ved ekstraordinært uttak av freda rovvilt initiert av direktoratet flyges til dels intensivt i nasjonalparken.

Ellers benyttes snøskuter og løypemaskin til oppkjøring av enkelte skiløyper etter enkeltvedtak.

Ved slått av kulturmarksarealer benyttes motorisert slåmaskin.

Videre benyttes snøskuter etter søknad for transport av bagasje og utstyr til hytter og for transport av ved. Det gis også enkelttillatelser til persontransport av varig bevegelseshemmede til egne hytter.

Operativ virksomhet reguleres ikke av verneforskriften, det vil si at det under for eksempel redningsaksjoner kan tas i bruk motoriserte kjøretøyer og helikopter uten at tillatelse fra forvaltningsmyndigheten må innhentes. Øving og kjentmannskjøring er ikke operativ virksomhet og må dermed ha særskilt tillatelse. Etter søknad benytter Røde kors hjelpekorps i noen grad snøskuter for kjentmannskjøring i avgrensa områder. Det er utarbeidet et eget rundskriv om behandling av slike søknader.

I tilknytning til anna beitenæring enn reindrift benyttes noe snøskuter i forbindelse med utkjøring av saltslikkesteiner i beiteområder. Det er også gitt enkelttillatelser for ettersøk etter sau som står igjen i beiteområder o.l. Dette er særtilfeller som må omsøkes.

Frakt av felt elg kan etter søknad skje ved hjelp av helikopter eller lett beltegående kjøretøy.

Forsvaret har også noe motorisert ferdsel i området. Dette er særlig lavtflyging med jagerfly. Dette er regulert gjennom egen bestemmelser og avtaler.

Det foregår også noe motorisert transport i forbindelse med snømåling og målestasjoner i vassdrag (NVE)

Temakart: Se vedlegg XX for oversikt over skiløyper som kan prepares i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Se videre vedlegg XX for oversikt over snøskutertrasèer for vedlikehold av kraftanlegg. Vedlegg XX for kjentmannsruter for Røde kors hjelpekorps. Se også vedlegg XX for oversikt over sårbare naturområder.

Forvaltningsmål – Motorferdsel

Forvaltningsmål Motorferdsel

Forvaltningen av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Melfjorden landskapsvernområde og Blakkådalen naturreservat har som mål å holde motorferdsel på et minimum.

Rammer og regelverk – Motorferdsel

Rammer og regler som berører reindrifta og landbruksnæringa er behandlet i egne kapitler

Motorferdsel i utmark er regulert i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag med underliggende forskrifter. Loven har som formål å *ut fra et samfunnsmessig helhetssyn å regulere motorferdselen i utmark og vassdrag med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen*. Det er viktig å ta vare på uforstyrret natur, som fremdeles er noe av det mest særpregede og verdifulle vi har i Norge. Ett enkelt motorkjøretøy behøver ikke isolert sett medføre noen skade eller ulempe, men summen av mange vil ofte utgjøre en stor miljøbelastning. Derfor er motorferdsel i utmark som hovedregel forbudt uavhengig av om området er vernet eller ikke. I vernet område skal motorferdselen holdes på et minimum.

Rednings, oppsyns og forsvarsvirksomhet

Med oppsynsvirksomhet menes oppsyn i denne sammenheng med verneforskriften for nasjonalparken i regi av Statens naturoppsyn/Statskog Fjelltjenesten, i tråd med lov om naturoppsyn. Oppsynets oppgaver er lovpålagte samt oppgaver i forvaltnings og skjøtselsøyemed pålagt av nasjonalparkstyret. I tillegg kommer oppgaver i forbindelse med ekstraordinært uttak av freda rovvilt. SNO bruker da motoriserte kjøretøyer på oppdrag direkte fra Miljødirektoratet, dette er også innenfor hva som defineres som skjøtsels og oppsynsvirksomhet.

Med militær, operativ virksomhet menes militær virksomhet som er nødvendig for å planlegge, forberede og gjennomføre overvåking av land-, sjø- og luftterritoriet, forsvarsplaner, beredskapstiltak, støtte til det sivile samfunn og politi som krever innsetting av styrker og rene militære operasjoner i spesielle situasjoner, herunder søk og redningstjeneste, jf. brev fra Forsvarets overkommando, operasjonsstaben av 01.07.1997 (ang. militær operativ virksomhet i verneområder - vedlegg XX). Vanlige, militære øvelser omfattes ikke av dette unntaket.

Justisdepartementet og Miljøverndepartementet har i fellesskap utarbeidet retningslinjer angående redningstjenestens bruk av snøskuter i verneområder (se vedlegg XX). Utgangspunktet for all motorferdselsaktivitet som redningstjenesten har utenom faktiske redningsoperasjoner og i forbindelse at oppdrag der politiet har besluttet at det er nødvendig med avsperring eller skilting av et særlig rasfarlig område eller i områder med isforhold eller isgang utenom det vanlige må ha tillatelse etter verneforskriften. Det betyr at øvingsvirksomhet og kjentmannskjøring må ha tillatelse til nødvendig bruk av motoriserte hjelpemidler. Slike øvelser og kjentmannskjøring skal inngå i en øvingsplan godkjent av lokal redningssentral (politiet). Det gis flerårige tillatelser på bakgrunn av godkjent øvingsplan.

Slått av kulturmark

Aktuelle områder er Bredek, Granneset, Stromdalsgården, Jordbrua, Nordlund gård av Jarbrufjell og Glomdalsgården. Slått kan her skje med motoriserte hjelpemidler som ryddesag eller tohjuls slåmaskin uten søknad. Dersom frakt av disse inn til gårdene krever motorisert ferdsel må dette omsøkes særskilt, eller tas som en del av annen lovlig transport til de aktuelle stedene. På arealer som er registrert i naturbase med som naturtypen slåttemark med A eller B-verdi (gjelder pr 2014 kun Bredek) må anbefalingene i skjøtselsplan for området følges ved slått. Disse lokalitetene er utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven og skal skjøttes særskilt med tanke på å ivareta artsmangfoldet. Skjøtsel skal ikke stride mot handlingsplan for slåttemark.

Private hytter

Frakt av varer og utstyr til private hytter er et akseptert nytteformål. Det gis inntil 6 turer pr. sesong pr hytteenhet for slik frakt. Tillatelsen gis til eier eller bruker av aktuell hytte. Dersom en hytte har flere eiere gis likevel ikke mer enn 6 turer. At øvre antall settes til 6 er en videreføring av forvaltningspraksis som har framkommet gjennom de første 25 års forvaltning av nasjonalparken. Det ble gjennomført forsøksprosjekter og høringer på 90-tallet som medførte at forvaltningen etter hvert økte fra 4 til 6 turer. 6 turer vil for de aller fleste være mer enn tilstrekkelig for frakt av ved, gass, forbruksartikler og andre varer for bruk av egen hytte. Motorferdselen holdes slik på et nivå som sammen med annen lovlig kjøring er innenfor det som kan aksepteres innenfor et verneområde.

Persontransport er ikke et akseptert nytteformål og med unntak av persontransport av varig bevegelseshemmede til egen hytte kan slik tillatelse ikke gis. Det er imidlertid tillatt å ha med passasjerer eller la folk «snørekjøre» bak skuter som ellers kjører lovlig dersom dette ikke medfører behov for ytterligere motorisert ferdsel.

Ved vedhogst eller større vedlikeholdsoperasjoner tilknyttet private hytter kan det gis tillatelse til bruk av snøskuter på snødekt mark eller bruk av helikopter. Det vil ikke bli gitt tillatelse til bruk av barmarkskjøretøyer i slike sammenhenger. Transporten skal fortrinnsvis skje med snøskuter på snødekt mark.

Åpne hytter

All frakt av varer, utstyr og bygningsmateriell skal skje på en måte som genererer minst mulig motorferdsel. Der oppsynet har mulighet til å kombinere ordinære oppdrag med frakt til åpne hytter bør denne løsningen benyttes. I andre tilfeller bør godkjent leiekjører benyttes. Det er kommunene som innvilger løyve til å drive som leiekjører.

Transport skal følge korteste vei. Hensynet til verneverdier eller reindrift kan i spesielle tilfeller føre til fravik fra dette.

Til Tåkeheimen skal transport av materiell skje ved hjelp av helikopter. Det gis ikke mer enn en eller to turer pr. år.

Det gis ikke tillatelser til persontransport ut over at personer kan medfølge eller snørekjøre dersom det ikke medfører behov for ytterligere kjøring.

Freda rovvilt

Med freda rovvilt menes her gaupe, jerv, ulv og bjørn, samt kongeørn.

Det drives kvotejakt på rovvilt. Slik jakt kan foregå innenfor nasjonalparken. Ved ordinær kvotejakt på rovvilt tillates ikke brukt motorisert kjøretøy hverken i eller utenom verneområdene.

Ved åtejakt vil det kunne oppstå behov for motorisert transport. Avstand fra vei og åtets størrelse vil da være av betydning for om motorisert behov er tilstede eller ikke. Utkjøring av åte krever tillatelse etter motorferdselloven og etter verneforskriften. Det er ikke åpnet for dette i verneforskriften⁵, og søknader må behandles etter § 48. Effektiv åtejakt er avhengig av få, men gode åteplasser. For at dispensasjon for motorferdsel skal vurderes må åteplassene skal være del av godkjent åteplass, i tråd med samarbeid mellom Statens naturoppsyn, Nordland JFF, berørte kommuner og Fylkesmannen. Utgangspunktet bør være at åte kjøres ut av Statens Naturoppsyn eller Fjelltjenesten i forbindelse med andre nødvendige oppdrag slik at motorisert ferdsel minimeres.

Utenom ordinær kvotejakt kan uttak eller skadefelling være aktuelt. Uttak skjer i regi av Statens Naturoppsyn og som del av forvaltninga. Dette kan også skje innenfor nasjonalparken.

Der det gis tillatelse til skadefelling vil skadefellingslaget ofte ønske å bruke snøskuter for å gjennomføre en effektiv jakt, mest aktuelt er dette under skadefelling på gaupe. Det er da snakk om sporing av aktuelt vilt og utpostering av jegere. Det er nødvendig med dispensasjon fra viltloven (Fylkesmannen) og motorferdselloven (kommunen). I nasjonalparken må slike søknader behandles etter § 4 og tillatelse vil bare kunne gis dersom det ikke strider mot verneformålet og skjer i forbindelse med spesielle skadesituasjoner.

Vedhogst

Etter søknad gis det tillatelse til bruk av lett beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med vedhogst og avvirkning av plantet skog i nasjonalparken. Søknaden vil kunne gis på vilkår om at angitt trasé følges, at det skjer i en gitt tidsperiode og innenfor øvrige rammer for antall turer, dager eller liknende.

Oppkjøring av skiløyper

Ny verneforskrift åpner for oppkjøring av skiløyper i nasjonalparken. Oppkjøring av spor i forbindelse med Reinhornrennet i Beiarn kan skje uten søknad langs trasé som angitt i vedlegg XX. Det benyttes både tråkkemaskin og snøskuter til formålet. Eventuell annen motorferdsel i forbindelse med gjennomføring av rennet må fortsatt ha særskilt tillatelse.

Oppkjøring av skiløyper kan ha en positiv effekt på folkehelse og for å få flere mennesker ut i naturen. Oppkjøring av løyper gir også effekter som ikke nødvendigvis er positive for verneformålet, dette kan være økt motorferdsel, konsentrasjon av ferdsel og dermed forstyrrelse, pakking av snø i samme trasé år etter år som kan få betydning for vegetasjon i området, mulige ønsker om rydding av trasé osv. Det vil derfor ikke kunne prepareres løyper hvor som helst i nasjonalparken. De traséer der det har vært

⁵ Det foreligger alternativt forslag hvor det gis mulighet for slikt tillatelse.

tradisjon for slik oppkjøring av løyper vil prioriteres, dette er i første rekke trasé fra Trollhaugan til Godhøla på Skevlfjell, jf. kart i vedlegg XX. Tillatelse vil begrenses også i tid.

Utfrakt av felt elg

Det kan gis tillatelse til bruk av lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget eller helikopter for utfrakt av felt elg. Det gis ikke tillatelse til personbefordring eller frakt av utstyr i forbindelse med jakt. Elgen skal være felt før kjøring starter. Lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget er eksempelvis elgtrekker og lette ATV-er med belter. Langs etablerte veier, i praksis kun veien opp til Nordlund gård av Jarbrufjell, kan tillates andre barmarkskjøretøyer for samme formål. Slik tillatelse kan ikke gis lenger enn fram til Nordlund gård av Jarbrufjell.

Retningslinjer for forvaltningen – Motorferdsel

- **Generelt**
 - barmarkskjøring skal unngås så langt som mulig
 - Det meste av frakt bør henvises til bruk av snøskuter på snødekt mark for å unngå terrengslitasje
 - ved store fraktbehov som ikke kan løses vinterstid må helikopter benyttes
 - Det kan tillates inntil 6 turer pr år ved tillatelse til bruk av snøskuter for frakt av varer og utstyr til egen hytte. Det skal alltid føres kjørebok.
 - Bevegelseshemmede kan innvilges inntil 2 turer pr år for persontransport til egen hytte. Det skal leveres legeerklæring på eget skjema som grunnlag for søknadsbehandling. Alder eller midlertidig bevegelseshemming er ikke grunnlag for dispensasjon.
 -
- **Reindrift**
 - Distriktsplan legges til grunn for søknadsbehandling
 - Faste traséer skal kartfestes
 - Spesielt sårbare områder skal unngås, det skal avmerkes områder i kart som det ikke skal foregå barmarkskjøring
 - Det skal fortrinnsvis gis dispensasjon for bruk av ATV (4- eller 6-hjuling) med belter
 - To-hjuls motorsykkkel skal bare unntaksvis og i bestemte områder tillates
- **Landbruk**
 - Det gis ikke tillatelse til bruk av barmarkskjøretøy, unntatt i helt spesielle tilfeller
 - Barmarkskjøretøy kan benyttes ved utfrakt av syke eller skadde bufe etter pålegg ihht. lov om dyrevelferd. Det skal da fortrinnsvis benyttes elgtrekker eller ATV (4- eller 6-hjuling) med belter. Dyret skal være lokalisert før kjøring.
 - Det gis ikke dispensasjon for bruk av motoriserte kjøretøyer for leiting etter sau. Unntak er ved spesielle tapssituasjoner eller tidlige snøfall. Det kan da gis begrenset tillatelse til bruk av helikopter/småfly/mikrofly eller snøskuter. Det gis ikke tillatelse til persontransport.
 - Det kan gis tillatelse til bruk av snøskuter på vinterføre for utfrakt av saltslikkestein i beiteområder.
 - Det kan gis dispensasjon for bruk av snøskuter på snødekt mark for utfrakt av gjerdemateriell for oppsetting av lovlige gjerder.
- **Rednings, oppsyns og forsvarsvirksomhet**
 - Traséer som går i nærheten av aktive fjellrevhi skal ikke tillates brukt til kjentmanns- eller øvelseskjøring
 - Traséer skal GPS-logges. Dette vil medføre begrenset behov for kjentmannskjøring
 - Redningstjenesten skal gis mulighet til å holde beredskap og kunnskap oppdatert

- Ferdsel til fots bør være hovedgrunnlaget for å gjøre seg kjent i nasjonalparken
- **Slått av kulturmark**
 - Skal skje i henhold til godkjent skjøtselsplan for å sikre at skjøtselen fremmer artsmangfoldet
 - Bredek, Granneset og Stormdalen prioriteres
- **Private hytter**
 - Det kan gis tillatelse til inntil 6 turer pr sesong for frakt av varer og utstyr til egen hytte. Det skal føres kjørebok
 - Det gis ikke tillatelse til persontransport, personer kan medbringes under frakt dersom det ikke medfører økt behov for motorisert ferdsel. Unntak kan gjøres der det er særlig store jobber som skal gjøres og kostnadene blir store pga innleid arbeidskraft. Det forutsettes at transporten ikke kommer i konflikt med formålet med vernet.
 - Ved spesielle hendelser, som for eksempel skifting av tak e.l. som krever mye transport kan det gis særskilt tillatelse til motorferdsel i den forbindelse.
 - ved store fraktbehov som ikke kan løses vinterstid må helikopter benyttes
 - I utgangspunktet skal korteste trasé velges
 - Bevegelseshemmede kan innvilges inntil 2 turer pr år for persontransport til egen hytte. Det skal leveres legeerklæring på eget skjema som grunnlag for søknadsbehandling. Alder eller midlertidig bevegelseshemming er ikke grunnlag for dispensasjon.
- **Åpne hytter**
 - Motorferdselen skal minimeres
 - ved store fraktbehov som ikke kan løses vinterstid må helikopter benytte
 - Frakt av varer og utstyr til Tåkeheimen skal primært skje vha. helikopter
 - Oppsynet kan gjøre fraktoppdrag vei leilighetskjøring, dvs. ta med varer og utstyr dersom de uansett skal til hytta i oppsynssammenheng
 - Det gis ikke tillatelse til persontransport. Unntak kan gjøres der det er særlig store jobber som skal gjøres og kostnadene blir store pga innleid arbeidskraft. Det forutsettes at transporten ikke kommer i konflikt med formålet med vernet.
- **Rovviltjakt**
 - Det kan gis dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med skadefelling av store rovdyr. Det skal da foreligge godkjent vedtak om skadefelling og det kan kun gis dispensasjon for bruk av snøskuter for frakt av jeger, ikke for jakt eller innringing av dyret.
 - Utkjøring av åte kan det gis dispensasjon til. Åteplassen skal være godkjent (trenger tillatelse fra nasjonalparkstyret) og motorferdselen skal begrenses til det som er strengt nødvendig for utfrakt av åte. Det gis ikke tillatelse til motorferdsel for tilsyn med åtet eller jakt.
- **Vedhogst**
 - Ved lovlig vedhogst kan det innvilges dispensasjon for utfrakt av virket.
 - Det bør gis et begrenset antall dager eller turer for frakt
- **Oppkjøring av skiløyper**
 - Begrenses til enkelte traséer
 - Begrenses til gitt tidsrom (oftest en uke før påske og ut påsken)
- **Utfrakt av felt elg**
 - Det kan ikke gis tillatelse til persontransport
 - Det kan gis tillatelse til ATV med belter eller elgtrekker (eller tilsvarende) eller snøskuter (forutsetter snødekt mark)
 - Det skal settes vilkår om
 - Skånsom ferdsel
 - Ikke ferdsel i mer enn gangfart (for å redusere terrengslitasje)
 - At dyret er skutt før motorferdsel igangsettes

- Det bør i kart avsettes områder hvor det ikke gis tillatelse til kjøring, det betyr at elg skutt i et slikt område må fraktes ut av området uten hjelp av motorisert kjøretøy
- I følgende jaktfelt gis det ikke tillatelse til bruk av barmarkskjøretøyer pga. særlig sårbare områder, mye våtmark og store avstander (som gir større skadepotensiale). Det gis tillatelse til bruk av helikopter for utfrakt av felt elg i de same elgvald:
 - Glomdalen
 - Blakkådalen
 - Tespdalen/Stormdalen
 - Bjellådalen
 - Tållådalen sør for Storpåskfossen
 - Harodalen innenfor Kvitbergvatnet
- **Veien fram til Nordlund Gård av Jarbruffjell**
 - Nødvendig motorferdsel til gården kan innvilges.
 - Annen barmarkskjøring kan kun på særskilte vilkår innvilges
 - Uttransport av felt elg, dersom denne skal skje med barmarkskjøretøy, bør skje langs veien
- **Følgende vilkår skal alltid vurderes ved tillatelser til motorferdsel:**
 - Føring av kjørebok
 - Traséer som kan kjøres og områder som absolutt ikke skal kjøres i
 - Tidsavgrensning eller avgrenset antall turer eller en kombinasjon av begge, eksempel
 - Vilkår: inntil 6 turer pr år i perioden 2014-2015
 - Vilkår: 1 dag i perioden dato/måned/år til dato/måned/år (ubegrenset antall turer
 - Vilkår: det nødvendige antall turer for frakt av (...) i uke XX 2014.
 - Det skal gis melding til oppsynet ved ... før kjøring
 - Hvis det er rein i området, skal det vises spesielt hensyn til denne. Det anmodes om at xxx reinbeitedistrikt kontaktes før kjøringen starter.
 - Kjøring er forbudt i tidsrommet 23.00-07.00.
 - Langfredag og 1.påskedag er snøscooterfrie dager.
 - All kjøring utenom angitte formål og omsøkte trase er forbudt

Tiltak - Motorferdsel

- Øke kontrollen med motorferdsel i utmark **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten/Fjelltjenesten **Tidsramme:** årlig
- Lage plan for å holde oppsyn med kjente traséer hvor det benyttes barmarkskjøretøyer for å kunne hindre og forebygge slitasjeskader **Ansvarlig:** Fjelltjenesten/SNO **Tidsramme:** innen to år etter vedtak av plan, fortløpende oppdatering
- Utarbeide sårbarhetsanalyse for områder med far for slitasje eller kjørespor. **Ansvarlig:** Midtre Nordland nasjonalparkstyre

Nordlund går av Jarbrufjell

Status - Nordlund går av Jarbrufjell

Gården er en landbrukseiendom, gnr 78 bnr 3, i Saltdal kommune. Gården har atkomst via kjerrevei fra Tømmerdalen. Nasjonalparkgrensen krysser veien om lag 3 km fra gården. Gården har en rekke bygninger, ikke innlagt strøm eller vann. Gården ble tidligere benyttet som leirskole. Etter siste salg av gården er den nå i bruk som utgangspunkt for næringsvirksomhet som innebærer skreddersydde opplegg for grupper av personer eller bedrifter og også noe kursing innen friluftsliv.

Veien fram til gården er rustet opp siden opprettelsen av nasjonalparken (gården lå tidligere i Gåsvatnan landskapsvernområde) og det foregår noe motorisert ferdsel langs denne veien. Veien er av enkel standard.

Veien fram til gården er den eneste veien som kan klassifiseres som en traktorvei innenfor nasjonalparken. Det har vært trafikk med traktor og andre motoriserte kjøretøyer opp gjennom historien flere steder og spor etter dette kan ennå sees i terrenget. I Tømmerdalen er det også andre steder der det er gjort mindre inngrep i marka for å komme fram i tidligere tider. Disse traséene er i dag stier eller framstår som enkle kjerreveier på noen strekninger. Det er ikke åpning for motorisert ferdsel langs noen av disse traséene

Nordlund gård av Jarbrufjell har noe skogsmark og noe innmark. Det er ikke landbruksdrift på gården.

Bilde 2 Venstre bilde viser sti på eldre trasé ved Jarbrua. Dette er ikke å regne som kjørevei. Høyre bilde viser veien til Nordlund gård av Jarbrufjell. Denne traséen er en kjørevei, med etablert veilegeme med grøfter og stikkrenner. Foto (c) Christian Brun-Jenssen, Fylkesmannen.

Føringar i forslag til kongelig resolusjon - Nordlund gård av Jarbrufjell

Ønsker og innspill - Nordlund gård av Jarbrufjell

Forvaltningsmål - Nordlund gård av Jarbrufjell

Forvaltningsmål Nordlund gård av Jarbrufjell

Innenfor rammene av verneforskriften for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark skal næringsaktiviteten på Nordlund gård av Jarbrufjell få opprettholdes og videreutvikles. Motorsiert ferdsel skal holdes på et minimum.

Rammer og regelverk - Nordlund gård av Jarbrufjell

Det er gitt en rekke bestemmelser som skal ivareta de spesielle behov som knytter seg til Nordlund gård av Jarbrufjell.

Landskapet § 3 pkt.1

1.2 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:	
vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.	§ 3 1.2 a
Vedlikehold av stier, skiløyper, skilt, bruer og liknende i samsvar med forvaltningsplan	§ 3 1.2 b
Vedlikehold av vei til Nordlund gård av Jarbrufjell i henhold til forvaltningsplan. Vedlikehold innebærer ikke opprusting til annen veiklasse	§ 3 pkt 1.2 e
1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til	Saltfjellet-Svartisen
Ombygging	§ 3 1.3 a
mindre utvidelse av bygninger, eller oppføring av frittstående bygning som kun skal benyttes til uthus/utedo.	§ 3 1.3 b
gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.	§ 3 1.3 c
Bruksendring av eksisterende bygninger	§ 3 pkt 1.3 h
riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.	§ 3 1.3 i
En viss opprustning av veien til Nordlund gård av Jarbrufjell	§ 3 pkt 1.3 k
6.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til	Saltfjellet-Svartisen
Bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med vedhogst	§ 3 pkt 6.3 c
Nødvendig transport til fjellgården Nordlund av Jarbrufjell	6.3 i

Gården har en rekke bygg. Disse kan vedlikeholdes innenfor samme rammer som andre bygninger i verneområder, mens ombygging, nybygging, utvidelse og omdisponering krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Følgende begreper legges til grunn

- Nybygging: etablering av nye bygninger, eller oppbygging av bygninger hvor den bærende konstruksjonen har forfalt/må skiftes ut. Også gjenoppføring av bygninger etter brann eller naturskade går inn under dette punktet.
- Vedlikehold: med vedlikehold forstås mindre tiltak som opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som taktekking, etterisolering, montering av nye ruter med mer. Tiltak som innebærer fasadeendring defineres ikke som vedlikehold.
- Ombygging: endringer som medfører fasade- eller bruksendring.
- Utvidelse: utvidelse av en bygningens grunnflate målt utvendig. Alt bebygd areal teller, dvs. også veranda eller platting.
- Omdisponering endring va bygning for bruk til annet formål, for eksempel endring fra lager til beboelsesdel.

Vedlikehold av bygninger er tillatt og kan gjennomføres uten egen tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Med ombygging menes bygningsmessige endringer innenfor eksisterende grunnflate. Innvendig ombygging som ikke endrer bruken av bygningen er også tillatt. Arbeid som gjøres med sikte på bruksendring krever imidlertid tillatelse etter verneforskriften. Bruksendring krever også ofte tillatelse etter plan- og bygningsloven.

Gården ligger på egen grunn og det er tillatt med uttak av lauvtrevirke til eget bruk, jf. egne retningslinjer i kapitlet om naturressurser. Eventuell motorferdsel i den forbindelse må søkes særskilt.

Oppsetting av midlertidige byggverk, slik som lavvoer og liknende, er ikke behandlet særskilt i forskriften. Her gjelder plan og bygningsloven. Dersom det er permanente byggverk kreves tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Ved ombygging og utvidelse av bygninger og anlegg er forholdet til estetikk viktig. Følgende punkter vil bli vektlagt og skal beskrives i en søknad: plassering, fargebruk, takvinkler, takmateriale og vinduer/dører. Ombygging som medfører bruksendring vil normalt ikke tillates, for eksempel ombygging av uthus til beboelsesdel.

Søknader om gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade vil normalt bli positivt behandlet. Denne bestemmelsen (1.3, strekpunkt 2) er imidlertid tatt med under søknadspåklagte tiltak for at forvaltningsmyndigheten skal kunne sette vilkår for utformingen og plasseringen av bygningene.

Det er ønskelig at innmarka på Nordlund gård av Jarbrufjell skjøttes for å unngå gjengroing av kulturlandskapet. Det er ikke kjent særskilte verdier tilknyttet disse engene, men kalkrik grunn og sørvendt lokalitet tilsier at det kan være botanisk rike enger. Noe gjødsling har nok likevel medført at disse ikke er blant de viktigste artsrike engene. Det er derfor ikke laget spesielle skjøtselsanbefalinger for Nordlund gård av Jarbrufjell.

Veien kan vedlikeholdes. Vedlikehold betyr ikke opprusting til annen veistandard. Vedlikeholdsbegrepet er begrenset innenfor følgende rammer

- mindre flyttinger av masser for å motvirke erosjon eller liknende i kjørebanelen er tillatt
- skifting av eksisterende stikkrenner (ikke etablering av nye) er tillatt
- Endring av trasé eller kurvatur er ikke tillatt

- Utvidelse av veilegeme er ikke tillatt

Alt som går utover dette må ha tillatelse etter § 3 punkt 1.3 før det eventuelt kan gjennomføres.

Det tillates ikke oppført nye bygninger på gården. Eksisterende bygninger kan ha kulturminneverdi og kulturminnemyndigheten må kobles inn ved søknader om riving og eller ombygging og omdisponering.

Motorisert ferdsel til Nordlund gård av Jarbrufjell skal også begrenses mest mulig. Gården drives som en næringseiendom og det er gitt konsesjon til slik bruk av Saltdal kommune. Veien fram er en godt kjørbare traktorvei. Det gis ikke tillatelse til persontransport, men det som er nødvendig av transport for byggematerialer, forbruksartikler etc. Det kan gis dispensasjon for flere typer kjøretøy, men ATV er det mest aktuelle i barmarkssesongen og snøskuter vinterstid. På vinteren skal veitraséen følges. Det kan også gis snøskutertillatelse i forbindelse med vedhogst.

Retningslinjer for forvaltningen – Nordlund gård av Jarbrufjell

Tiltak - Nordlund gård av Jarbrufjell

INGEN

Tilrettelegging og skjøtsel

Status - Tilrettelegging og skjøtsel

Det skilles klart mellom skjøtsel, som skjer for å ivareta og opprettholde verneformålet, og tilrettelegging, som skjer for å fremme friluftsliv eller andre lovlige aktiviteter og skjøtsel som gjennomføres for å sikre, bevare og ivareta verneverdiene. Eksempler på tilrettelegging er å bygge bru over ei elv som kan være vanskelig eller farlig å vade. Mens markforsterkningstiltak (for eksempel klopping eller utlegging av geonett) for å redusere slitasje fra ellers lovlig barmarkskjøring (mest aktuelt opp mot reindrifts traséer) er eksempel på skjøtsel. Noen tiltak vil være i grenselandet mellom skjøtsel og tilrettelegging. Det er forvaltningsmyndigheten som bestemmer hva som er skjøtsel.

Det gjennomføres en rekke skjøtselstiltak for å sikre at verneverdiene ivaretas. Aktiv skjøtsel skjer for eksempel på Bredek gjennom slått av viktige og artsrike slåttemarker. Fremmede arter fjernes, gjennom for eksempel uttak av planta skog. Kulturminner registreres og restaureres (for eksempel steinstuene, Bukkhågbua etc).

Tilrettelegging i nasjonalparken skjer både gjennom forvaltningas egne initiativ, for eksempel drift av Bukhågbua, og gjennom de frivillige organisasjonene, hovedsakelig turistforeningene og jeger- og fiskerforeningene. Nasjonalparken har et godt utbygd nett av merkede løyper og det er i hovedsak langs disse det er aktuelt med tilretteleggingstiltak.

Oversikt over merka stier, med bruer, klopper og hytter er vist i vedlegg XX.

Temakart

Føringer i forslag til kongelig resolusjon - Tilrettelegging og skjøtsel

Ønsker og innspill - Tilrettelegging og skjøtsel

Forvaltningsmål - Tilrettelegging og skjøtsel

Forvaltningsmål Tilrettelegging og skjøtsel

Tilrettelegging for friluftsliv innenfor de verna områdene tilknyttet Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark skal skje på en natur- og miljøvennlig måte med liten bruk av motorferdsel og ved bruk av miljøvennlige materialer.

Det skal gjennomføres nødvendige skjøtselstiltak for å sikre at formålet med vernet opprettholdes og sikres.

Rammer og regelverk - Tilrettelegging og skjøtsel

Landskapet § 3 pkt.1

	Referanse til paragraf og punkt i den enkelte
--	---

1.2 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:	verneforskrift		
	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.	§ 3 1.2 a	§ 3 1.2 a	§ 3 4 e
Vedlikehold av stier, skiløyper, skilt, bruer og liknende i samsvar med forvaltningsplan	§ 3 1.2 b		
1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til	Saltfjellet-Svartisen	Melfjorden	Blakkådalen
Bygging av bruer og legging av klopper	§ 3 pkt 1.3 d	§ 3 pkt 1.3 d	Ikke tillatt
Oppsetting av skilt og merking av stier	§ 3 pkt 1.3 e	§ 3 pkt 1.3 e	Ikke tillatt
Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47	§ 6	§ 6	§ 9

I Blakkådalen naturreservat er det ikke åpnet for tilrettelegging. Eksisterende merket sti fra Blakkåga til Blakkådalshytta kan vedlikeholdes. Videre merking skal ikke forekomme.

Skjøtsel kan skje i tråd med nml § 47. Dette innebærer at forvaltningsmyndigheten kan bestemme at skjøtsel skal skje og kan gjennomføre dette. Også nødvendig motorferdsel i den forbindelse kan skje med hjemmel i skjøtelsparagrafen. Det er en viktig forutsetning at motorferdselen skal begrenses mest mulig. Skjøtsel er ikke et enkeltvedtak, og kan derfor ikke påklages.

Det skal settes rammer for skjøtsel når skjøtelsoppdrag gis til ulike aktører. Ingen andre enn forvaltningsmyndigheten kan igangsette skjøtselstiltak med hjemmel i § 6 eller 9. Det betyr at private grunneiere eller andre ikke kan igangsette tiltak uten godkjenning fra forvaltningsmyndigheten, uavhengig av om de mener de gjør dette for å fremme verneformålet.

Dersom det er aktuelt å foreta skjøtsel for å ivareta kulturminner skal både forvaltningsmyndigheten for verneområdet og aktuell kulturminnemyndighet, dvs. enten Sametinget eller Nordland fylkeskommune, være koblet inn og skal gi retningslinjer for hvordan skjøtselen skal skje for å ikke gå på akkord med verken kulturminne- eller verneverdier.

Tilrettelegging skal skje på miljøvennlig måte og med bruk av miljøvennlige materialer. Hensikten med tilrettelegging skal være å forbedre framkommelighet samtidig som naturverdier ikke berøres. Dette kan for eksempel være klossing i bløte partier, brygging av bruer på utsatte vadesteder o.l.

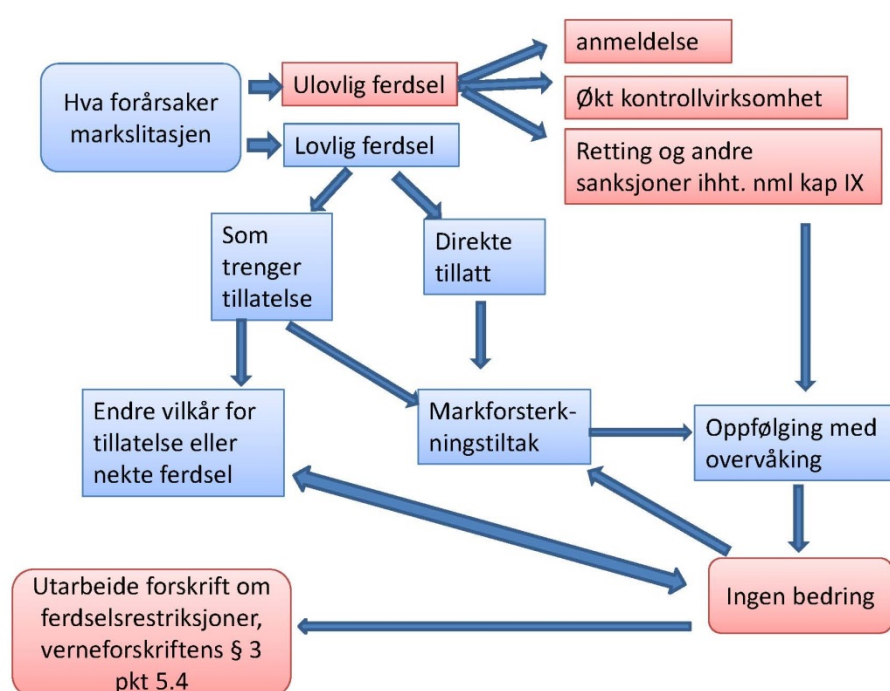
Nasjonalparkstyret kan ikke eie infrastruktur, slik at det ved behov for tilrettelegging i form av for eksempel bruer må enten grunneier, lag eller forening eller den aktuelle kommunen påta seg eieransvar. Nasjonalparkstyret kan da forplikte seg til å bidra økonomisk.

Besøksforvaltning

Besøksforvaltning er å legge til rette for å styre bruken i nasjonalparken slik at opplevelsen for de besøkende blir størst mulig, forståelse for vernet øker og verneverdiene ivaretas. Ferdsel og turisme er imidlertid ikke uproblematisk i nasjonalparkene. Det utarbeides derfor besøksstrategier som er planer for hvilke tiltak nasjonalparkstyret ser som nødvendig for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskapning slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser. Det er pr. dato ikke utarbeidet en egen besøksstrategi for Saltfjellet-Svartisen.

Ferdslsslitasje

Uønsket markslitasje fra ulike typer ferdsel er en aktuell problemstilling i Saltfjellet-Svartisen. Det er et mål for forvaltningen å redusere markslitasje til et minimum og dermed sikre verneverdier og det samiske naturgrunnlaget i tråd med verneformålet. Det er aktuelt å gjennomføre skjøtselstiltak for å forebygge og reparere uønsket markslitasje. Det vil være en konkret vurdering i det enkelte tilfellet hvilke tiltak som er aktuelle. Eksempler på tiltak kan være omlegging av sti, fjerning av merking for å redusere ferdsel, klipping, utlegging av geonett, endring av vilkår for dispensasjoner etc. Nedenfor er laget et flytskjema for framgangsmåte når forvaltningen registrerer uheldig markslitasje eller vurderer at det er fare for slik markslitasje:

Som det framgår av flytskjemaet finnes det flere mulige reaksjoner fra forvaltningen. Dersom skadene er skjedd på bakgrunn av ulovlig ferdsel skal dette følges opp ved anmeldelse av ulovlig forhold, vurdering av behov for økt kontrollvirksomhet og det kan igangsettes sanksjoner etter nml kap IX. Lovlig ferdsel kan også medføre skade. Dersom det er gitt tillatelser kan vilkår for tillatelse vurderes eller avslag ved

fornyelse av tillatelse. Endring av vilkår kan for eksempel være restriksjoner med tanke på tidspunkt, kjøreatferd, trasé o.l.

Dersom skaden skyldes ferdsel som ikke trenger tillatelse kan markforsterkingstiltak og andre avbøtende tiltak vurderes. Dette må følges opp med tilsyn og overvåking av lokaliteten og nye avbøtende tiltak må vurderes dersom effekten ikke er god nok. Ved ekstreme tilfeller kan man be direktoratet ta i bruk § 3 pkt. 5.4 i forskriften for å regulere eller forby ferdsel som kan skade naturmiljøet innenfor avgrensede deler av nasjonalparken.

Retningslinjer for forvaltningen – Tilrettelegging og skjøtsel

- All skjøtsel og tilrettelegging skal benytte de mest miljøvennlige materialer tilgjengelig. Kreosotimpregnerte materialer skal ikke brukes. Trykkimpregnerte materialer skal bare i spesielle tilfeller benyttes.
- Motorferdsel i forbindelse med skjøtsel og tilrettelegging skal holdes på et absolutt minimumsnivå. Dert skal ikke nyttes motorisert ferdsel dersom det ikke er nødvendig, dette selv om det i noen tilfeller vil være mer kostbart.
- Persontransport skal unngås.
- Nødvendig motorferdsel skal i størst mulig grad foregå vinterstid med snøskuter, alternativt bruk av helikopter.

Tiltak - Tilrettelegging og skjøtsel

- Omlegging av sti gjennom Stallogropa for å unngå forstyrrelse på hekkende jaktfalk
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** første to-årsperiode etter vedtak av forvaltningsplan
- Utarbeide sårbarhetsanalyse langs aktuelle barmarkstraséer brukt i reindriften og gjennomføre tiltak for å redusere markslitasje **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** innen to år etter vedtak av plan
- Få oversikt over tilfeller av uønsket materialbruk i tilretteleggingstiltak (eksempel trykkimpregnerte materialer i bruer og klopper) og skifte disse ut med mer miljøvennlig materiale. **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten og Statskog
- Utarbeide plan for besøksforvaltning med besøksstrategi **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** innen fire år etter vedtak av plan
-

Forsøpling og opprydding

Status - Forsøpling og opprydding

Forsøpling er forbudt i nasjonalparken og forvaltninga bruker stadig midler på opprydding av etterlatenskaper hvor det ikke er mulig å identifisere noen eier. I tillegg finnes en del gammelt skrot som man over tid vil fjerne. Forsøpling vil bli anmeldt dersom det påvises i nasjonalparken. Det har de siste år vært registrert noen svært uheldige episoder. Bildet under viser søppel som er deponert i fjellrevhi Fjellreven er en truet art.

Bilde 3 Søppel deponert i fjellrevi 2011. FOTO Jim T. Kristensen, Fjelltjenesten

Andre eksempler på forsøplingssaker er forlatte båter som har blitt lagret uforsvarlig og dermed ødelagt av vind og vær, gamle reingjerder som er gått ut av bruk og avfall fra hytter og turgåere.

Bilde 4 Ødelagt båt vedd Vestre Viskisvann. Foto: Kristian Sivertsen, Fjelltjenesten

Bilde 5 Eksempel på forlatt reindriftsgjerde som delvis må betraktes som søppel. Foto: Kristian Sivertsen, Fjelltjenesten

Bilde 6 Forlatte gummiåter som nå er søppel i ruin etter bu ved Bogvatnet. Foto: Kjell Eivind Madsen, Fylkesmannen i Nordland

Forvaltningsmål - Forsøpling og opprydding

Forvaltningsmål Forsøpling og opprydding

De verna områdene tilknyttet Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark skal fremstå som naturområder uten forsøpling. Søppel skal ryddes og fjernes.

Retningslinjer for forvaltningen – Forsøpling og opprydding

Forsøpling er forbudt i nasjonalparken.

Alle brudd på vernebestemmelsen anmeldes. I de fleste saker skal oppsynet anmelde når de påviser/observerer forsøpling. I de tilfeller der det er naturlig nasjonalparkstyret selv anmelde.

All forsøpling hvor eier ikke lar seg bestemme skal fjernes fortest mulig. Det skal i så liten grad som mulig benyttes motorisert ferdsel. Helikoptertransport der flere lokaliteter hentes samtidig prioriteres.

Tiltak - Forsøpling og opprydding

- Rydde i gammelt reingjerde i Gila **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten/Reindrif
Tidsramme: innen to år etter vedtak av plan
- Anmelde alle tilfeller av forsøpling **Ansvarlig:** Fjelltjenesten/SNO/Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** kontinuerlig
- Følge opp eiere av båter i nasjonalparken og pålegge fjerning/oppnydding dersom ikke lagret forsvarlig og i tråd med verneforskrift **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten
Tidsramme: innen to år etter vedtak av plan
- Følge opp pålegg om oppnydding av branntomt i Blakkådalen, **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** innen to år etter vedtak av plan

Kulturminner

Status - kulturminner

Kulturminner er godt kartlagt i Saltfjellet-Svartisen. Både gjennom kampen om vern eller utbygging i Saltfjellet-Svartisen på 70- og 80-tallet, nykartlegginger under revisjon og utvidelse og fra lokale miljøer som for eksempel Pitesamisk forening i Beiarn. Området er rikt på kulturminner og innehar stor tidsdybde. Det er avgrenset flere viktige kulturmiljøer. Det er få av kulturminnene i nasjonalparken som er særlig prangende eller dominerende i landskapet. Det er kanskje bygningene knyttet til for eksempel Bredek og steinstuene tilknyttet den gamle telgraflinja som er mest utstående i landskapet. Det store flertallet av kulturminner er mindre synlige. Noe er knyttet til jakt og fangst fra tiden forut for tamreindrift og jordbruk, og kan strekke seg langt tilbake i tid. En stor andel av kulturminnene må imidlertid antas å tilhøre reindriftssamenes bruk fra omkring 1500/1600-tallet og framover. Spesielt den tidlige reinnomadismen (fra 1600-1700-tallet) har satt sitt preg på landskapet. Det store antallet teltboplasser vi finner langs de gamle flyttveiene er typiske for reindriftslandskapet. I tilknytning til boplassene er det registrert beingjemmer, forrådsgrøper og melkeplasser.

Kulturminner kan berike opplevelsen for fotturisten og også være viktig for tilhørighet og identitet lokalt. Nasjonalparken skal også ivareta kulturminner og det er viktig å sikre at ikke tilretteleggingstiltak eller andre aktiviteter går på bekostning av kulturminneverdiene. Derfor bidrar nasjonalparkforvaltninga til registrering og ivaretagelse av kulturminner. Blant annet kan vises til Rana museums drift og vedlikehold av Bredek. Verneforskriften forsterker kulturminnenes vern og betydning. All forvaltning av kulturminner innenfor de verna områdene må skje i samråd mellom nasjonalparkforvaltninga og kulturminnemyndighetene, dvs. Sametinget og Nordland fylkeskommune.

Forvaltningsmål – kulturminner

Forvaltningsmål Kulturminner

Forvaltninga av kulturminner i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark skal bidra til å videreformidle og synliggjøre viktige kulturminner og hindre at slike blir ødelagt eller skadet.

Retningslinjer for forvaltningen – kulturminner

- Utgangspunktet er at kulturminner skal få gjennomgå en naturlig utvikling som betyr at de går «tilbake til naturen»
- Eventuell restaurering og bevaring av kulturminner skal skje etter antikvariske prinsipper i nær dialog med kulturminnemyndigheten
- Bredek fjellgård skal driftes og bevares som et viktig kulturminne og eksempel på fjellgård med vekt på kulturhistorie, botanikk og pedagogiske verdier.
- Restene etter den gamle telegraflinja mellom Bjøllånes og Tretnes er et kulturminner og kan synliggjøres etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten

Tiltak – kulturminner

- Bidra til drift og forvaltning av Bredek **Ansvarlig:** Rana Museum/Fjelltjenesten/Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** kontinuerlig
- Lage plan oversikt med prioritering av kulturminner som grunnlag for eventuell restaurering og synliggjøring **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten **Tidsramme:** 5 år etter vedtak av forvaltningsplan
- Bidra til informasjon om kulturminner i Saltfjellet-Svartisen formidles og synliggjøres i lokalsamfunnet. **Ansvarlig:** Forvaltningsmyndigheten/Nordland nasjonalparksenter. **Tidsramme:** løpende

Saksbehandlingsrutiner

Forvaltningsmyndighet for nasjonalparken er Midtre Nordland nasjonalparkstyre

Saker som gjelder er delegert til styrets arbeidsutvalg

Saker som gjelder er delegert til nasjonalparkforvalterne.

Det må påregnes lengre saksbehandlingstid for saker som må behandles i nasjonalparkstyret enn i saker som kan behandles administrativt av den enkelte nasjonalparkforvalter.

Søknader om dispensasjon sendes:

Midtre Nordland Nasjonalparkstyre
Moloveien 10
8003 Bodø

Eller på e-post til

fmnopost@fylkesmannen.no

Søknadene blir scannet av arkivavdeling hos Fylkesmannen og når nasjonalparkforvalterne elektronisk via saksbehandlingssystemet ePhorte.

Søknad om dispensasjon må beskrive hvem som søker, hva det søkes om og være så detaljert at det er mulig for saksbehandler å realitetsvurdere søknaden opp mot kjent kunnskap om verneverdiene.

Søknader etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 må behandles av nasjonalparkstyret. Det stilles større krav til søker og til nasjonalparkstyrets vurdering av slike saker enn av saker som gjelder tillatelser etter de spesielle dispensasjonsbestemmelsene. For ytterligere opplysninger om krav til søknad og søknadsbehandling vises til Miljødirektoratets veileder M106-2014 *Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter*.

Søknader som også krever tillatelse etter annet lovverk, for eksempel plan- og bygningsloven skal som hovedregel behandles etter verneforskriften først. Dette da verneforskriften oftest er ansett som den strengeste. Det kan søkes parallelt etter begge lovverk. I de fleste tilfeller vil det være kommunen som er myndighet etter annet lovverk.

Litteraturliste

[Her listes aktuell litteratur/kilder en har brukt som bakgrunnsinformasjon opp]

Vedlegg

Vedlegg 1 Verneforskrift(er)

Vedlegg 2 Naturtyper og artsmangfold (kart)

Vedlegg 3 Bevaringsmål – tilstandsvariabler og overvåkingemetodikk

Vedlegg 4 Bevaringsmål – samlet tiltaksbeskrivelse med kostnadsoverslag og fremdriftsplan

Vedlegg 5 Tiltaksplan for hele verneområdet

Vedlegg 6 Temakart for hele verneområdet, eller delområder innenfor verneområdet

Vedlegg 7 Definisjoner/begreper

Vedlegg 1 Verneforskrift
[Verneforskrift hentes fra www.lovdatab.no]

Vedlegg 2 Naturmangfold og artsmangfold

[I nasjonalpark/landskapsvernområde vil det være naturlig å kartlegge naturtyper/artsmangfold i deler av verneområdet.]

[Tabellen for det enkelte tema (flora, fauna mv.) relateres til kartet med avgrensede naturtyper. Det kan være flere kart om nødvendig. Kan også bruke kart for å relatere dette til tabeller i vedlegg 3 om hensiktsmessig. Eksempelkart under]

Figur 1 Kartet viser naturtyper og korresponderer med tabellene i dette vedlegget og vedlegg 3.

Art [norsk/viten sk. navn]	Status*	Bestands- vurdering	Stedfesting	Kommentar
Myrflangre, <i>Epipactis</i> <i>palustris</i>	EN	Liten	VV00001234-24	Fredet. Siste funn 2004. (Artskart,11.10.20 13).

Flora

Tabell 1 Tabellen viser rødlistede eller sjeldne arter og deres funksjonsområder, jf. figur 1.

* rødlistestatus per 20XX/sjelden i landet (L)/regionen (R)

Art [norsk/viten sk. navn]	Status*	Antall [anslag normalfunn hekkinger (h)/ trekkende (t))/etc.]	Stedfesting	Kommentar [tidspunkt på året etc.]
Svarthalesp ove, <i>Limosa</i> <i>limosa</i>	EN	0-2 (h), 0-30 (t)	VV00001234-7	Prioritert art. Hekkinger og sporadisk flere på trekk (Artskart, 11.10.2013). Funn kun på gnr/bnr 101/5, som har egen skjøtselsavtale.

Fauna

Tabell 2 Tabellen viser rødlistede eller sjeldne arter og deres funnområder jf. figur 1.

* rødlistestatus per 20XX/sjelden i landet (L)/regionen (R)

Naturtype	Status*	Areal	Stedfesting	Kommentar [eks. knytta til tilstandsvariabel]
Rikere myrflate i lavlandet	EN	1,5 daa	VV00001234-24	Intakt hydrologi

Naturtyper

Tabell 3 Tabellen viser rødlistede naturtyper og deres arealer jf. figur 1

* rødlistereferanse/år

Vedlegg 3 Bevaringsmål - tilstandsvariabler og overvåkingsmetodikk

[Her brukes den gjeldende informasjon fra Miljødirektoratet om temaet «Hakkespettboka». Bruk de bevaringsmål og tilstandsvariabler med mer som egner seg for utfordringene i området. Eksempler på hvordan tabellene skal se ut angis under, her for valgt bevaringsmål med tema forsøpling og fremmede arter. I vedlegg 7 finnes begrepsavklaringer, det anbefales at dere leser dette først].

[Det er viktig å begrense antall bevaringsmål og tilstandsvariabler til det som anses som mest relevant. Dette ut fra at det skal være håndterbart for SNO å følge opp fylkets verneområder både mht. overvåking og tiltak. Vurder om det er mulig å samkjøre frekvenser av overvåking i samme område, for å spare arbeid].

[Med utgangspunkt i en naturtype, (e.l. annet bevaringsmålobjekt) identifiseres ulike forvaltningsutfordringer (kolonne 1 og 2). Vurder deretter relevant(e) tilstandsvariabler (kolonne 3), og prioriter oppfølging (se bevaringsmåleksemplet for FA Fremmedart og PRFO Forsøpling). Som det fremgår av tabellen er ikke bevaringsmål og måling av tilstand svaret på alle forvaltningsutfordringer.]

Tabell 4 Tabellen viser forvaltningsutfordringer i [navn på verneområde]. Hvert verneområde bør ha egen tabell.

*forkortelser jf. håndbok Miljødirektoratet og/eller NiN

[Hjelp til å identifisere bevaringsmål og velge tilstandsvariabler:

Forvaltningsutfordring	Relevans	Aktuelle tilstandsvariabler*
Kulturbetinget natur	x	BF, BI, GG, TS, TT, SJ
Fremmede arter, problemarter	x	FA, PRPA, PRAR
Forsøpling, drenering, inngrep, slitasje	x	PRFO, DR, PRFI, SE
Reduksjon av viktige arter		PRRA, sjøfugl
Kulturbetinget natur; objektorientert (eks. styvingstrær)		(evt. KS, LT, GT)
Annet		?
Artskartlegging-videreføring		(evt. PRRA, sjøfugl)
Artskartlegging-nykartlegging	x	(evt. PRRA, sjøfugl)
Naturtypekartlegging-nykartlegging		-
Tilrettelegging, info, grensemerker	x	-

Valg av aktuelt bevaringsmålobjekt (her; i forhold til en naturtype):

Naturtypen er relevant for verneformålet er:

Kulturbetinget

Natur som er utsatt for, eller risikerer å bli utsatt for negativ påvirkning, og der denne påvirkningen kan reduseres, fjernes eller bøtes på gjennom lokale/regionale tiltak.

Valg av tilstandsvariabler og overvåkingsmetode(r):

- ☒ Slå opp i «Hakkespettboka» og velg egnede tilstandsvariabler (se også forslag i tabell 1).
- ☒ Slå opp i «Hakkespettboka» og velg overvåkingsmetode for tilstandsvariabelen (i nesten alle tilfeller anbefales en enkel form for strukturert befarings).

Prioritering må skje på bakgrunn av:

- ☒ Trusselvurderinger.
- ☒ Egnethet; Bruk av bevaringsmål som virkemiddel for å følge opp forvaltningsutfordringen.
- ☒ Kostnadseffektivitet.
- ☒ Forvaltningens kapasitet til å etablere og administrere overvåkingsopplegg.
- ☒ SNOs overvåkingskapasitet.
- ☒ Forvaltningsmyndighetens og SNOs kapasitet til å følge opp med tiltak.

Dataadministrasjon Når «Fagsystem for bevaringsmål og verneområdeovervåking» er ferdigutviklet (trolig 2014-15), vil systemet administrere bevaringsmål, overvåkingsmetoder og overvåkingsresultater i fylkets verneområder. Frem til da er det formålstjenlig at forvaltningsmyndigheten etablerer bevaringsmål m.v. i en struktur som enkelt kan overføres til det fremtidige systemet. Oppsettet med tabeller i «Hakkespettboka» må derfor brukes allerede nå.]

[Under er det satt inn to eksempler på hvordan bevaringsmål/tilstandsvariabler skal fremstilles i forvaltningsplanen: For noen tilstandsvariabler er det aktuelt å etablere en referansetilstand før man starter overvåkingen. Dette kan gjøres ved å sette naturtypen i en ønsket tilstand, **før** overvåking av endring starter (eks. ved å fjerne alt søppel før en begynner å måle PRFO-Forsøpling, eller fjerne synlige forekomster av rynkeroser/svartelistede arter før en begynner å måle FA-Fremmedartsinnslag). Man foreslår deretter målbare grenseverdier for god-, middels- og dårlig tilstand (antall kilo søppel i naturtypen, eller forekomst/ ikke forekomst av rynkrose langs bevaringslinjen). Deretter starter regelmessig overvåking. PRFO-Forsøpling skiller seg noe ut ved at overvåking og tiltak skjer samtidig (plukke alt søppelet for deretter å veie fangsten). For FA-Fremmedartsinnslag gjennomføres overvåkingen av fremmedartsforekomst, uten at dette nødvendigvis er direkte knyttet til tiltak. Uønsket tilstand vil normalt da utløse tiltak i etterkant.]

1. Forsøpling (PRFO)

[Tabellen under viser bevaringsmål, tilstandsklasser og overvåkingsmetode for tilstandsvariabelen «Forsøpling». Overvåkingsmetode: alt søppel i naturtypen plukkes og veies (naturtypen avmerkes praktisk i terrenget, slik at man lett kan forholde seg til samme plukkeområde hvert år). Her blir dermed tiltaket og overvåkingen utført samtidig. Tabell 1 gir eksempel på bevaringsmål for tilstandsvariabelen Forsøpling som klassifiseres i 3 trinn (se «Hakkespettboka»)]

Tilstandsvariabelen for Forsøpling (PRFO) klassifiseres i følgende trinn:

1. Lite synlig søppel. Stabil/minkende tilførsel. (=Lite søppel. Stabil tilførsel. Omfanget bestemmes av referansetilstand (f.eks. kg søppel ryddet i år 2 der området er ryddet i år 1). Referansetilstanden må være liten og defineres av forvaltningsmyndighet)

2. Noe synlig søppel. Stabil/svakt økende tilførsel (= Stabil / svakt økende tilførsel. Mengden økte med inntil 20 %.)
 3. Mye synlig søppel. Sterkt økende tilførsel. (=Sterkt økende søppeltilførsel. Mengden økte med >20 %)

Bevaringsvariabel	Tilstands variabel	Start	Overvåking		God tilstand	Middels tilstand	Dårlig tilstand		Målenhet _intervall	
			Fre- kvens	Trinn	Målt mengde	Trinn	Målt mengde	Trinn		Målt mengde
Intensiv rydding	For-søpling	2015 [året etter at det er ryddet første gang]	1,2,3,4,5,6,7,8,9,0	1	<10 kg søppel (eksempel verdi)	2	≥ 10 kg < 50 kg	3	>50 kg	Antall kg tilført pr år (referanse tilstanden er 0 kg). Forutsetter 100% fjerning hvert år.

Tabell 5 Bevaringsmål er satt for tilstandsvariabel forsøpling, som er forvaltningsutfordring i [verneområdenavn]

* det er viktig at dette tallet refererer til en kartreferanse (eks. NiN-databasen; verneområde-id og et løpenummer jf. kart i vedlegg 2 Naturtyper og artsmangfold).

Overvåking

[Valgt overvåkingsmetode beskrives.]

2. Fremmedartsinnslag (FA)

[Tabellen under viser bevaringsmål, tilstandsklasser og overvåkingsmetode for Fremmedartsinnslag (FA). Overvåkingsmetoden er fast befaringslinje på (f.eks.) 200 m, som inndeles i 2 meter lange (og 2 meter brede) segment (dvs. 100 deler). Overvåkingen skjer ved at man registrerer Forekomst (=1) /ikke forekomst (=0) av svartelistede arter (unntatt mobile arter) innen hvert segment av linja. For å standardisere observasjonene, skal man kun registrere forekomster i en bredde av 1 meter på hver side av befaringslinja. Følgelig blir tallet 100 maksimaltallet for svartelisteforekomst langs befaringslinja (se «Hakkespettboka» for nærmere beskrivelse). Slike befaringslinjer må vises på kart, slik at de samme linjene blir gjentatt ved neste overvåkingsrunde.]

[For fremmedartsinnslag er tilstandstrinnene fra 0-6. God tilstand gis for trinn 0-1, middels for trinn 2, og dårlig for 3-6.]

Tilstandsvariabelen for Fremmedartsinnslag (FA) klassifiseres i følgende trinn:

0 Uten fremmedartsinnslag. (=Stabil/minkende tilførsel. (=artssammensetningen er uten fremmede arter)

1 Uten svartelisteartsinnslag (=Artssammensetning kan ha et svakt fremmedartsinnslag av ikke svartelistede arter, eller sporadisk forekomst av individer av mobile svartelistede arter (fugler/pattedyr)).

2 Svakt fremmedartsinnslag (=Fremmede arter forekommer. Her er det ikke (liten) aksept for svartelistearter i spredning, men sporadisk/fåtallig hekking/ynghing av mobile arter fugler/pattedyr kan forekomme på dette trinnet. Sporadisk/fåtallig er ikke definert, men vurderes ut fra utviklingen i området.)

3 Moderat fremmedartsinnslag (=Fremmede arter utgjør 5–25 % av artsmangfoldet (α -diversiteten eller biomassen) eller har økt vesentlig ift forrige kartlegging (settes til trinn 4))

4 Sterkt fremmedartsinnslag (=Fremmede arter utgjør over 25 % av artsmangfoldet (α -diversiteten eller biomassen))

Gjennomgripende fremmedartsinnslag (=Fremmede arter utgjør hele eller tilnærmet hele artsmangfoldet (α -diversiteten eller biomassen))

Tabell 6 Fremmede arter er et problem i [verneområdenavn]. Definerte bevaringsmål og tilstandstrinn, og

B e v a r i n g s- m ål	Tilstands- variabel	Start	Overvåking		God tilstand	Middels tilstand		Dårlig tilstand		Målenhet _intervall
			Fre- kvens	Trinn	Målt mengde	Trinn	Målt mengde	Trinn	Målt mengde	
I n n e n v er v å k i n g s o	FA Fremmed - artsinnsla ng	2014	4,9	≤1	0	2	1≤5	≥3	≥6	Antall segmenter med påvist FA- Fremmed artsinnsla gg (svartelist ede, unntatt mobile arter) langs befaringsl

overvåkingsresultat for naturtypen vises nedenfor.

* det er viktig at dette tallet refererer til en kartreferanse (eks. NiN-databasen; verneområde-id og et løpenummer (jf. kart i vedlegg 2 Naturtyper og artsmangfold)

Overvåking

[Valgt overvåkingsmetodikk beskrives.]

Vedlegg 4 Bevaringsmål - samlet tiltaksbeskrivelse med kostnadsoverslag og fremdriftsplan

Tabell 7 Samlet tiltaksbeskrivelse med kostnadsoverslag, akseptert tidsfrist og antatt finansieringskilde. Bevaringsmål og bevaringsmålobjekt korresponderer til kart i vedlegg 2 Naturtyper og arts mangfold og vedlegg 3 Bevaringsmål –

Bev. Mål	Når	Tiltak	Ansvarlig	Kostnad (inkl mva)	Finansiering
PRFO VV0000123 4-8	20xx, før overvåking kan starte	Rydde området tomt for søppel	FM initierer, SNO /skoleklasser engasjeres i felt	XX.000,-	[Bestillingsdial og/annet?]
FA VV0000123 4-8	20xx, før overvåking kan starte	Hogst	FM	XXX.000,-	[Bestillingsdial og 30% / NMSK70%?]
PRFO VV0000123 4-8	Årlig, samtidig med overvåking	Rydding	FM initierer, SNO engasjeres i felt	X.000,-	[Bestillingsdial og / annet?]
FA VV0000123 4-8	År 1 etter observasjon ≥ trinn 2	Rydding	FM	XX.000,-	[Bestillingsdial og 50 %/ NMSK 50%?]

3- osv..
tilstandsvariabler og overvåkingemetodikk.

Vedlegg 5 Tiltaksplan for [verneområdenavn]

[Her kan tiltaksplanen for verneområde legges ved, jf. excel-ark.]

Vedlegg 6 Temakart

[Temakart som viser f.eks. funksjonsområder for villreinen, stier, hytter, innfallsporter til verneområdet, områder med tamreindrift, områder der det er definert bevaringsmål, områder med spesielle verneverdier, kulturminner, eller områder der det er åpnet for en bestemt aktivitet f.eks. organisert bruk av hest, hundekjøring etc. NB! Ikke kartfest leveområder til sårbare arter f.eks. fjellrev. Flere temakart om ønskelig.]

Vedlegg 7 Definisjoner/begreper

[Her følger en rekke definisjoner av begreper som Miljødirektoratet bruker i forbindelse med forvaltning av verneområder]

Forvaltningsmål

Forvaltningsmål skal utarbeides av forvaltningsmyndigheten og er langsiktige og/eller strategiske mål for overordna tema som verneområdeforvaltningen ønsker å arbeide med for å styrke verneformålet.

Eksempel kan være mål for besøksforvaltning.

Bevaringsmål og bevaringsmålobjekt

Et bevaringsmål er en kort beskrivelse av en ønsket tilstand for en naturtype (evt. annet kartobjekt).

Kartobjektet som det da er knyttet bevaringsmål til kalles **bevaringsmålobjekt**. Ofte er slike objekt allerede etablert, f.eks. i Artsdatabanken sin Naturtypedatabase eller Miljødirektoratet sin Naturbase.

Tilstandsvariabler

Man bruker en eller flere **tilstandsvariabler** (eks. Fremmedartsinnslag (FA)) for å måle **tilstanden** til bevaringsmålobjektet. De fleste tilstandsvariablene er definerte i Artsdatabanken sin Naturtypebase (variasjon - tilstandsøkokliner). Miljødirektoratet har utarbeidet en håndbok («Hakkespettboka») som viser hvordan utvalgte tilstandsvariabler bør brukes av forvaltningen.

Tilstandsklasser

Samtidig med at forvaltningsmyndigheten fastsetter bevaringsmål, skal de også gi konkrete grenseverdier for tre **tilstandsklasser**; *god tilstand*, *middels tilstand* eller *dårlig tilstand*. Lokal overvåking av en tilstandsvariabel, vil resultere i et tall eller ja/nei. Dette resultatet plasserer variabelen i en av de tre tilstandsklassene. Det er forvaltningsmyndigheten som fastsetter grenseverdiene for disse tilstandsklassene. Det kan være aktuelt å justere grenseverdiene når man får tilgang til konkrete overvåkingsdata.

Målt tilstand for den aktuelle tilstandsvariabelen kan "oversettes" til et NiN-trinn (eller egendefinert trinn). «Hakkespettboka» har forslag på hvordan målt tilstand kan koples til et NiN-trinn.

NiN-trinndeling

I områder kartlagt etter Naturtyper i Norge (NiN) er det ofte registrert tilstandsvariabler med et tilhørende **NiN-trinn** (eks. FA-Fremmedartsinnslag = 2). Overvåkingsdata kan brukes for å angi NiN-trinn for en tilstandsvariabel. Dersom overvåkingsdata viser endringer i fremmedartsinnslaget, kan det derfor være aktuelt å revidere NiN-trinnet som er gitt i kartleggingsdataene. Hvis forvaltningsmyndigheten ønsker å overvåke en tilstandsvariabel som ikke er plassert på et NiN-trinn, må man selv fastsette trinnet. Hjelp til dette finnes i «Hakkespettboka» eller Artsdatabankens naturtypebase.

Overvåkingsmetode

Overvåking av tilstand skjer etter en **overvåkingsmetode**. Metoden har alltid geografiske egenskaper (f.eks. bevaringslinje, transekt, overvåkingsrute), og skal kunne vises på kart. Dette kartobjektet beskriver metoden, og det skal etter hvert utvikles en metodedatabase der metoden kan lagres (se

dataadministrasjon). Overvåkingsmetoden skal også inkludere en beskrivelse av hvordan data skal innhentes. Beskrivelsen kan bestå av tekst og illustrasjonsfoto. Det er avgjørende at metoden er godt dokumentert og kan gjentas. Overvåkingen skal alltid resultere i et tall, eller ja/nei. Slå opp i «Hakkespettboka» og velg overvåkingsmetode for tilstandsvariabelen (i nesten alle tilfeller anbefales en enkel form for strukturert befaring).

Tiltak som utløses av bevaringsmål

Dersom bevaringsmålets tilstand utløser tiltak, kan det være behov for å definere hvilket område tiltaket skal gjøres i. Dette gjøres eventuelt av lokalt Statens naturoppsyn (SNO) i Verneområdelogg.